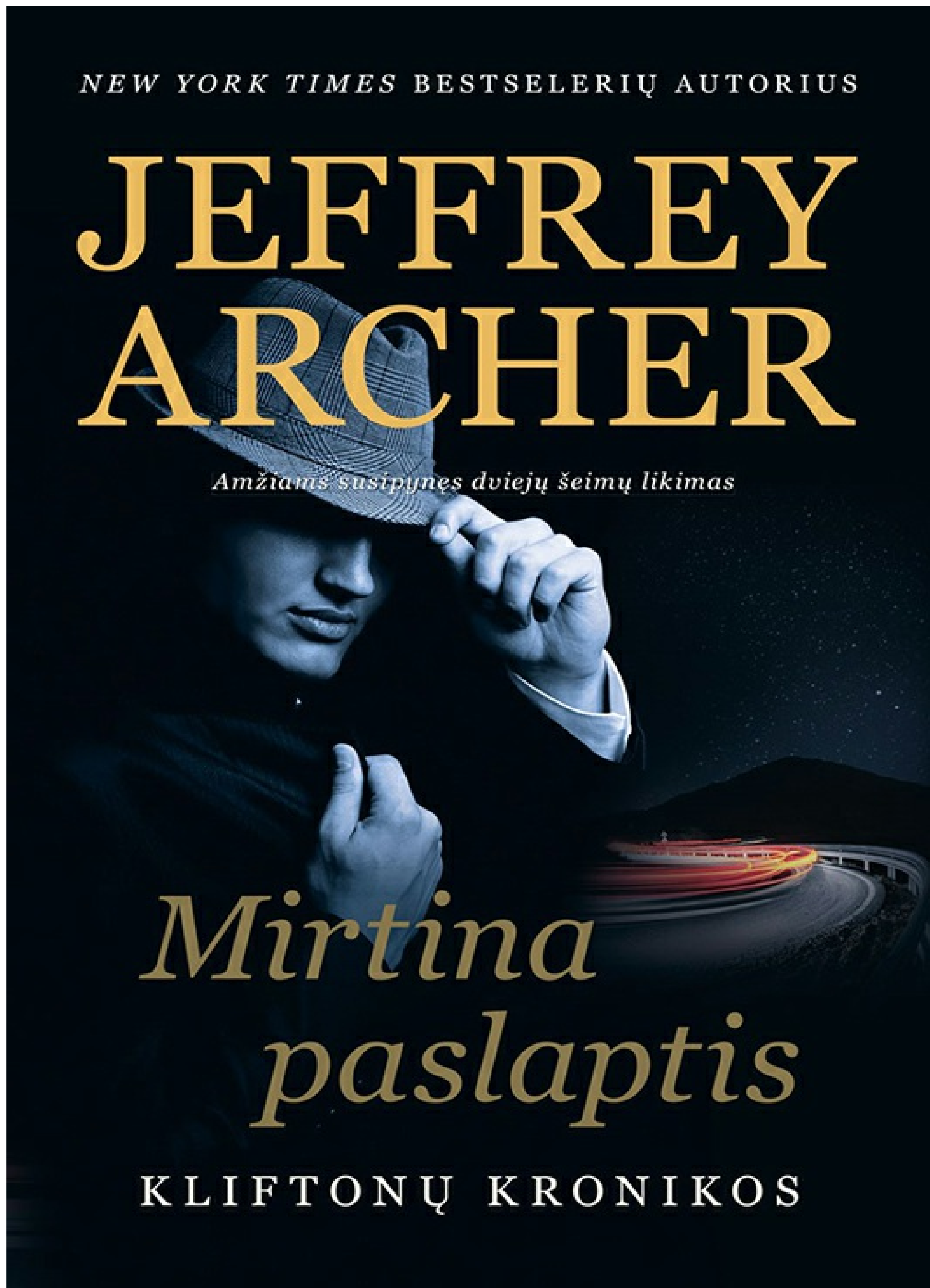
NEW YORK TIMES BESTSELERIŲ AUTORIUS

JEFFREY ARCHER

Amžiams susipynęs dviejų šeimų likimas

Mirtina paslaptis

KLIFTONŲ KRONIKOS

NEW YORK TIMES BESTSELERIŲ AUTORIUS
JEFFREY ARCHER
Amžiams susipynęs dviejų šeimų likimas
Mirtina paslaptis
KLIFTONŲ KRONIKOS

JEFFREY ARCHER

Mirtina paslaptis

KLIFTONŲ KRONIKOS
Trečioji knyga

Iš anglų kalbos vertė Paulė Budraitė

Jotema

Jeffrey Archer
BEST KEPT SECRET
Macmillan, London, 2013

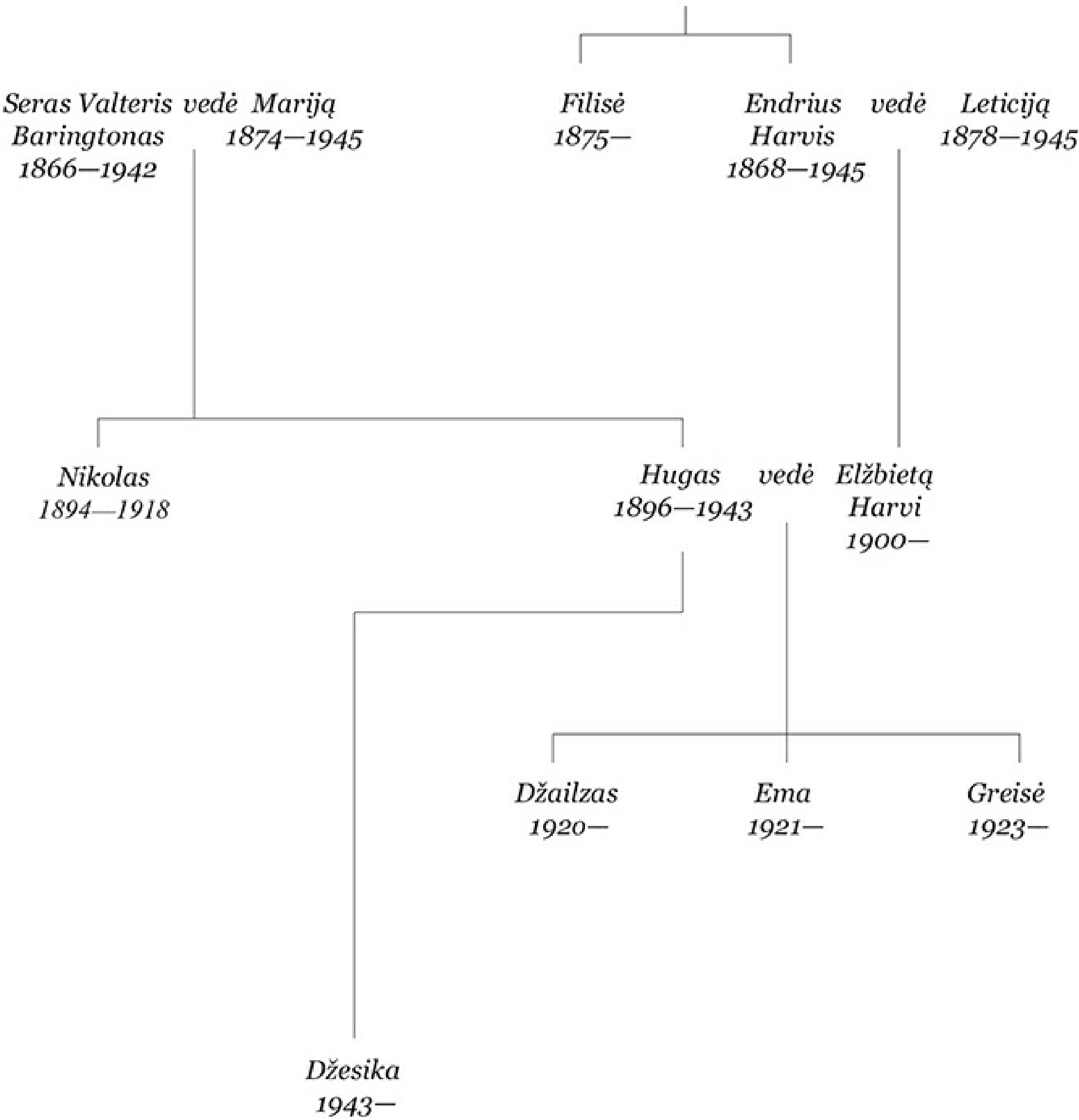
ISBN 978-9955-13-516-6

Iš anglų kalbos vertė *Paulė Budraitė*
Redaktorė *Lina Čekauskaitė*
Viršelio dailininkė *Vilūnė Grigaitė*
Viršelio nuotrauka iš www.shutterstock.com
E. knygą maketavo *Albertas Rinkevičius*

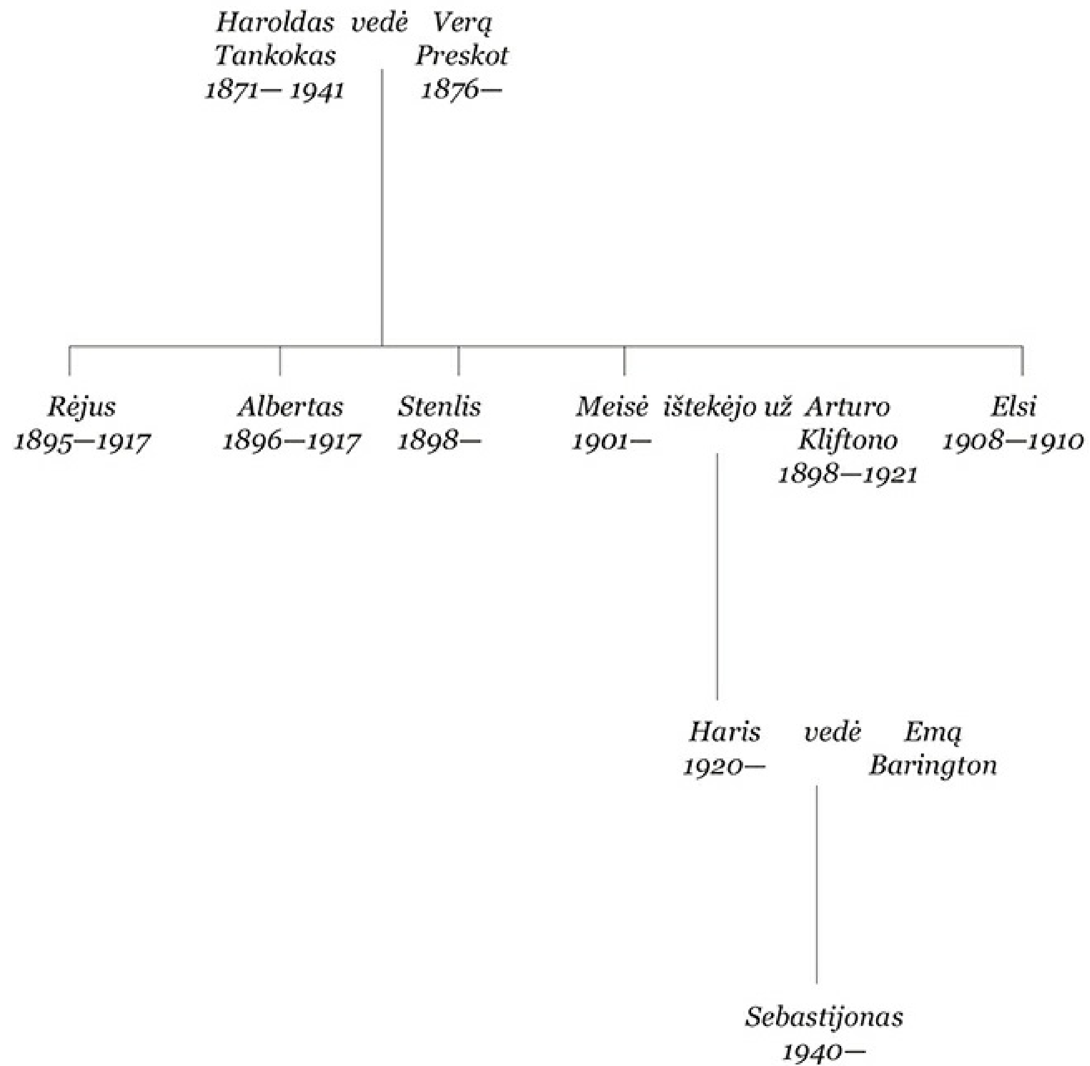
UAB „Jotema“, Algirdo g. 54, 50157 Kaunas
Tel. 8 37 337695, el. p.: info@jotema.lt
www.jotema.lt

Skiriama
Shabnam ir Alexanderiui

BARINGTONAI

KLIFTONAI

Haroldas vedė Verą
Tankokas
1871— 1941
Preskot
1876—
Rėjus
1895—1917
Albertas
1896—1917
Stenlis
1898—
Meisė ištekėjo už Arturo
1901—
Kliftono
1898—1921
Elsi
1908—1910
Haris vedė Emą
1920—
Barington
Sebastijonas
1940—

Prologas

Didysis Benas išmušė keturis kartus.

Nors lordas kancleris buvo mirtinai pavargęs ir išsekintas naktinio darbo, kraujyje susikaupęs adrenalinas neleido užmigti. Jis patikino garbiuosius lordus, kad nutartį paskelbs dar kartą apsvarstęs Baringtono bylą prieš Kliftoną ir išsiaiškinęs, kuris iš šių dviejų jaunų žmonių turi paveldėti giminės titulą ir visus didelius turtus.

Lordas kancleris dar kartą pasvėrė faktus manydamas, kad faktai — tik faktai — turėtų nulemti galutinį sprendimą.

Kai prieš keturiasdešimt metų jis pradėjo praktiką, konsultantas jam patarė, kad prieš priimant klientui reikalingą sprendimą ar aiškinantis kokią nors bylą būtina atmesti bet kokius asmeniškus jausmus, sentimentus ar šališkumą. Teisė — ne silpnavaliams ar romantikams, pabrėžė jis. Keturis dešimtmečius šiai mantrai paklūstantis lordas kancleris turėjo pripažinti, jog jam dar niekada nebuvo tekę nagrinėti tokios bylos, kur „už“ ir „prieš“ buvo po lygiai. Jis labai norėjo, kad F. E. Smitas tebebūtų gyvas ir būtų galima paprašyti jo patarimo.

Vis dėlto... jis negalėjo pakęsti tų šabloniškų žodžių. Viena vertus, Haris Kliftonas gimė trimis savaitėmis anksčiau nei geriausias jo bičiulis Džailzas Baringtonas; tai faktas. Kita vertus, Džailzas Baringtonas — neabejotinai teisėtas sero Hugo Baringtono ir teisėtos jo žmonos Elžbietos sūnus; tai irgi faktas. Tačiau dėl to jis netampa sero Hugo pirmagimiu, o pirmagimystė ir yra svarbiausias faktas, kalbant apie testamentą.

Viena vertus, Meisė Tankok Harį pagimdė praėjus devyniems mėnesiams po flirto — ji pati pripažino — su seru Hugu Baringtonu per kompanijos surengtą išvyką į Veston Super Merą. Faktas. Kita vertus, kai Haris gimė, Meisė Tankok buvo ištekėjusi už Arturo Kliftono, ir gimimo liudijime aiškiai parašyta, kad vaiko tėvas — Arturas. Faktas.

Kita vertus... Lordo kanclerio mintys vėl grįžo į salę, kur parlamentarai galiausiai turėjo balsuoti ir palaikyti arba Džailzą Baringtoną, arba Harį

Kliftoną — vienas iš jų paveldės titulą ir *atitinkamai visa kita.* Jis tiksliai prisiminė vyriausiojo balsavimo prižiūrėtojo, sausakimšai Parlamento salei pranešusio rezultatus, žodžius:

— „Už“ — du šimtai septyniasdešimt trys balsai. „Prieš“ — du šimtai septyniasdešimt trys balsai.“

Raudonų sėdynių pusėje pasigirdo triukšmas. Lordas kancleris susitaikė su nepavydėtina padėtimi — po lygiai pasiskirstę balsai nulėmė, kad jam teks nuspręsti, kas turės paveldėti Baringtonų šeimos titulą, garsiąją laivybos kompaniją, kitą nuosavybę, žemę ir brangenybes. Kaip būtų gerai, kad jo pečių neslėgtų būtinas priimti sprendimas, nulemsiantis šių dviejų jaunuolių ateitį. Ar jį turėtų paveikti faktas, kad Džailzas Baringtonas nori paveldėti titulą, o Haris Kliftonas nenori? Ne, neturėtų. Kaip pareiškė įtikinamą kalbą rėžęs oponentų pusėje sėdėjęs lordas Prestonas, šitai sukurtų prastą precedentą, nors būtų patogu.

Nors jeigu jis nuspręstų Hario naudai... galiausiai lordas kancleris užsnūdo, bet buvo pažadintas tylaus beldimo į duris neįprastai vėlyvą metą — septintą valandą. Kancleris sudejavo ir vis dar užsimerkęs suskaičiavo, kelis kartus išmušė Didysis Benas. Vos po trijų valandų jam teks paskelbti verdiktą, o jis vis dar neapsisprendęs.

Lordas kancleris vėl sudejavo, nuleido ant grindų kojas, įsispyrė į šlepetes ir nutapsėjo į vonią. Net sėdėdamas vonioje jis toliau narpliojo problemą.

Faktas. Haris Kliftonas ir Džailzas Baringtonas — abu daltonikai, kaip ir seras Hugas. Daltonizmas gali būti paveldimas tik iš motinos pusės, vadinasi, šis faktas — tik sutapimas, todėl į jį nereikėtų kreipti dėmesio.

Jis išlipo iš vonios, nusišluostė ir užsimetė chalatą; paskui išėjo iš vonios kambario ir storu kilimu išklotu koridoriumi patraukė į savo kabinetą.

Lordas kancleris paėmė parkerį ir puslapio viršuje užrašė dvi pavardes — „Baringtonas“ ir „Kliftonas“; po abiem pavardėmis jis ėmė rašyti faktus „už“ ir „prieš“ kiekvieną vyruką. Kol dailia kaligrafiška rašysena išmargino tris puslapius, Didysis Benas išmušė aštuonis kartus. Tačiau ir dabar nesijautė žinąs sprendimą.

Lordas kancleris padėjo parkerį ir nenorom nuėjo ko nors užkąsti.

Jis sėdėjo vienas — pusryčiavo apgaubtas tylos. Nepanoro nė akies krašteliu dirstelėti į kitoje stalo pusėje tvarkingai sudėtus rytinius laikraščius ar įjungti

radijo, kad sprendimo nepaveiktų koks nors prastai informuotas komentatorius. Laikraščiai postringavo apie paveldėjimo principą ateityje, jei lordas kancleris apsispręstų Hario naudai, o bulvarinė spauda, rodos, domėjosi vieninteliu klausimu — ar galės Ema ištekėti už mylimo žmogaus.

Lordui kancleriui grįžus į vonią išsivalyti dantų, teisingumo svarstyklių lėkštelės vis dar svyravo.

Didžiajam Benui išmušus devintą, jis grįžo į kabinetą ir peržvelgė užrašus vildamasis, kad svarstyklių lėkštelės galiausiai nusvirs į vieną arba į kitą pusę, bet jos taip ir liko pusiausviros. Lordas kancleris vėl ketino skaityti užrašus, kai beldimas į duris jam priminė, jog, kad ir koks galingas jaustųsi, negali sutūrėti laiko. Kancleris giliai atsiduso, išsiplėšė tris bloknoto puslapius, atsistojo ir vis dar skaitydamas išėjo iš kabineto ir nužingsniavo koridoriumi. Miegamajame išvydo kamerdinerį Istą, jis stovėjo lovos gale ir laukė, kol galės atlikti rytinį ritualą.

Netardamas nė žodžio Istas pirmiausia padėjo šeimininkui nusivilkti šilkinį chalatą ir apvilko jį ką tik išlaidytais dar šiltais baltais marškiniais. Paskui užsegė krakmolytą apykaklę ir dailiais nėriniais puoštą pakaklinį. Maudamasis juodas kelnes lordas kancleris vėl pagalvojo apie tai, jog atėjęs į valdžią priaugo kelis svarus. Tada Istas jam padėjo apsivilkti ilgą juodą ir auksinę mantiją, o paskiausiai ėmėsi šeimininko galvos ir kojų: prieš lordui kancleriui apsiaunant batus su sagtimis, jam buvo uždėtas garbanotas perukas. Tačiau iš pantomimos artisto į autoritetingiausią visos šalies teisininką jis pavirto tik tada, kai nuo pečių nusidriekė valdžią simbolizuojanti aukso grandinė, kurią nešiojo trisdešimt devyni ankstesni lordai kancleriai. Žvilgsnis į veidrodį, ir jis pasijuto esąs pasirengęs eiti į sceną ir įsibėgėjusioje dramoje suvaidinti savo vaidmenį. Tik gaila, kad dar nemoka teksto.

Laikas, per kurį lordas kancleris suskubo įžengti į Vestminsterio rūmų Šiaurinį bokštą ir iš jo išeiti, būtų padaręs įspūdį net pulko viršilai. Be trylikos minučių dešimtą ryto į duris pabeldė jo sekretorius Deividas Bartolomiu ir įėjo į kabinetą.

— Labas rytas, garbusis lorde, — nedrąsiai pasisveikino.

— Labas rytas, pone Bartolomiu, — atsakė lordas kancleris.

— Man labai gaila pranešti, — kalbėjo Bartolomiu, — kad praėjusią naktį greitosios pagalbos automobilyje, vežamas į ligoninę, mirė lordas Harvis.

Abu vyriškiai žinojo, kad tai — netiesa. Lordas Harvis — Džailzo ir Emos Baringtonų senelis — neteko sąmonės salėje, likus kelioms akimirkoms iki varpeliu paskelbiant balsavimo pradžią. Tačiau juodu laikėsi nuo amžių gyvuojančio susitarimo: jei Parlamentui posėdžiaujant miršta Bendruomenių Rūmų arba Lordų Rūmų narys, mirties aplinkybėms išaiškinti turi būti atliktas nuoseklus tyrimas; norint išvengti šios nemalonios ir nereikalingos painiavos, formuluotė „mirė vežamas į ligoninę" buvo priimtiniausia, vaduojanti iš visų galimų pasekmių. Šis paprotys siekė dar Oliverio Kromvelio[1] laikus, kai salėje Parlamento nariams buvo leidžiama nešiotis kardus; kai ką nors ištikdavo mirtis, visada likdavo patogi galimybė — žaidimas ne pagal taisykles.

Lordą kanclerį nuliūdino lordo Harvio mirtis; šį kolegą jis mylėjo ir juo žavėjosi. Dabar lordas kancleris tenorėjo, kad sekretorius jam neprimintų fakto, kurį jis kaligrafiška rašysena buvo užrašęs po Džailzo Baringtono pavarde — netekęs sąmonės lordas Harvis negalėjo atiduoti savo balso, o jei būtų galėjęs balsuoti, būtų balsavęs Džailzo Baringtono naudai. Tada šis reikalas būtų sutvarkytas kartą ir visiems laikams, o jis tąnakt būtų galėjęs ramiai išsimiegoti. Tačiau dabar jam pačiam, lordui kancleriui, teks išspręsti klausimą kartą ir *visiems laikams*.

Po Hario Kliftono pavarde jis buvo užrašęs kitą faktą. Kai prieš šešis mėnesius lordai teisininkai sulaukė pirmosios apeliacijos, buvo nubalsuota keturi prieš tris Kliftono naudai, teigiant, kad jis turėtų paveldėti titulą ir, cituojant testamentą, *atitinkamai visa kita*.

Į duris pabeldė antrą kartą; atėjo lordo kanclerio pažas, vilkintis Gilberto ir Salivano[2] laikų drabužiais, ir tai buvo ženklas, kad tuoj prasidės senus laikus menanti ceremonija.

— Labas rytas, garbusis lorde.

— Labas rytas, pone Dankanai.

Kai tik pažas paėmė ilgos juodos lordo kanclerio mantijos šleifą, į priekį žengė Deividas Bartolomiu ir atidarė dvivėres kabineto duris, kad vyresnysis pradėtų septynių minučių kelionę į Lordų Rūmų salę.

Pamatę ateinantį lordą kanclerį, kasdieniais darbais užsiėmę Parlamento nariai, kurjeriai ir kiti tarnautojai skubėjo trauktis iš kelio, kad jam netrukdytų. Kancleriui einant jie žemai lenkėsi ne jam, o jo reprezentuojamai aukščiausiajai valdžiai. Lordas kancleris žengė raudonu kilimu išklotu

koridoriumi tokiu pačiu žingsniu, kokiu žengdavo kasdien pastaruosius šešerius metus, kad į salę įeitų Didžiajam Benui mušant dešimtą valandą ryto.

Įprastą dieną — ši diena nebuvo įprasta — lordui kancleriui įžengus į salę jį pasitiktų saujelė parlamentarų, kurie pagarbiai pakiltų nuo raudonų sėdynių, jam nusilenktų ir liktų stovėti, kol tądien dirbantis vyskupas sukalbėtų rytines maldas, po kurių būtų pradėti dienos darbai.

Tačiau šiandien viskas buvo kitaip, nes dar neatėjęs į salę kancleris išgirdo gaudžiančius balsus. Įžengęs į Lordų Rūmų salę net ir pats lordas kancleris buvo nustebintas to, ką išvydo. Raudonos sėdynės buvo taip tirštai nusėstos, kad kai kuriems parlamentarams teko glaustis ant laiptų, priešais sostą, o dar kiti, neradę vietų, stovėjo už užtvarų. Kiek siekė lordo kanclerio atmintis, salė buvo tokia pat sausakimša tik tada, kai Jo Didenybė sakė karaliaus kalbą, informuojančią abiejų Parlamento Rūmų narius apie įstatymus, kuriuos jo vyriausybė ketino priimti kitoje Parlamento sesijoje.

Kancleriui įžengus į salę, lordai akimirksniu liovėsi kalbėję, atsistojo visi kaip vienas ir nusilenkė, jam sėdantis ant pagalvėlės.

Vyriausiasis šalies teisininkas neskubėdamas apsižvalgė po salę, atremdamas daugiau nei tūkstančio akių nekantrius žvilgsnius. Galiausiai jo žvilgsnis sustojo ties trimis jaunais žmonėmis, sėdinčiais tolimoje salės kertėje, tiesiai virš jo, Nusipelniusių svečių galerijoje. Džailzas Baringtonas, jo sesuo Ema ir Haris Kliftonas vilkėjo juodais gedulo drabužiais, taip pagerbdami mylimą senelį, o kalbant apie Harį — mokytoją ir brangų draugą. Lordas kancleris užjautė visus tris puikiai suprasdamas, kad jo sprendimas pakeis jų visų gyvenimus. Jis meldė, kad viskas išeitų tik į gera.

Kai didžiai gerbiamas kunigas Bristolio vyskupas Piteris Vatsas,— kaip dėsninga, pamanė lordas kancleris, — atsivertė maldyną, lordai palenkė galvas ir jų nepakėlė tol, kol vyskupas neištarė „Vardan Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios“.

Susirinkusieji sėdo į vietas; vienintelis lordas kancleris liko stovėti. Susėdę prakilnūs lordai laukė jo verdikto.

— Garbūs lordai, — pradėjo lordas kancleris. — Negaliu apsimetinėti sakydamas, kad man patikėtą nuosprendį buvo lengva priimti. Atvirkščiai — turiu prisipažinti, kad tai — vienas iš sunkiausių sprendimų, kuriuos man teko svarstyti per visą ilgą teisininko karjerą. Kita vertus, pats Tomas Moras sakė,

jog užsivilkęs šiuos drabužius turėsi būti pasirengęs nuosprendžiams, kurie retai kada tenkins visus. Ir tikrai, garbūs lordai, istorija mena net tris kartus, kai sprendimus paskelbusiems lordams kancleriams dar tą pačią dieną buvo nukirstos galvos.

Tvyrojusią įtampą sumažino prapliupęs juokas, bet tik minutėlę.

— Tačiau mano pareiga — prisiminti, — tęsė lordas kancleris nuvėsus juokui, — kad esu atsakingas tik prieš Visagalį. Šitai turėdamas galvoje, garbūs lordai, byloje Baringtonas prieš Klilftoną, nagrinėjančioje, kas turėtų būti teisėtas sero Hugo Baringtono paveldėtojas ir pelnyti giminės titulą, žemes ir atitinkamai visa kita...

Lordas kancleris dar kartą nužvelgė galeriją ir sudvejojo. Jo žvilgsnis sustojo kliudęs tris nekaltus jaunus žmones, nenuleidžiančius nuo jo akių. Jis meldė Saliamono išminties ir po akimirkos pridūrė:

— Apsvarstęs visus faktus apsisprendžiau... Džailzo Baringtono naudai.

Parlamento salėje akimirksniu pasigirdo šurmulys. Žurnalistai išskubėjo iš žiniasklaidai skirtos galerijos ketindami pranešti laukiantiems redaktoriams apie lordo kanclerio nutartį — paveldėjimo principas išsaugotas, Haris Kliftonas gali prašyti Emos Barington tapti teisėta jo žmona; svečių galerijoje susirinkusieji persisvėrė per balkono turėklus, norėdami pamatyti, kaip į tokį nuosprendį reaguoja lordai. Tačiau posėdis — ne futbolo rungtynės, lordas kancleris — ne teisėjas. Jam nereikės švilpti švilpuku, nes kiekvienas Lordų Rūmų narys priims jo nutartį ir jai paklus nereikšdamas nepasitenkinimo ar nepritarimo. Laukdamas, kol aprims triukšmas, lordas kancleris dar kartą pažvelgė į galerijoje sėdinčius tris žmones, kuriuos labiausiai paveikė jo nutartis; jis norėjo pažiūrėti, kaip jie sutiko tokį sprendimą. Haris, Ema ir Džailzas vis dar spoksojo į jį nieko nesakančiais veidais, tarsi dar nesuvokę nutarties prasmės.

Po ištisų mėnesių nežinios Džailzas galiausiai pajuto palengvėjimą, nors mylimo senelio mirtis neleido džiaugtis pergale.

Tvirtai suėmęs Emą už rankos, Haris mąstė tik apie viena — dabar jis gali vesti mylimą moterį.

Ema vis dar nesusivokė. Kad ir kaip būtų, lordas kancleris jiems visiems trims sukėlė naujų problemų, kurias spręsti teks jiems patiems, be jo pagalbos.

Kancleris atvertė segtuvą su įkišta auksine juostele ir ėmė skaityti tądien numatytų darbų sąrašą. Antrasis darbotvarkės klausimas — debatai apie Nacionalinę sveikatos apsaugą. Keli lordai smuko iš salės, nes dabar laukė įprasti darbai.

Lordas kancleris niekada niekam, net ir artimiausiam bičiuliui, neprisipažins, kad paskutinę minutę persigalvojo.

---

[1] Oliveris Kromvelis — anglų politikos veikėjas ir karys, gyvenęs 1599—1658 m.

[2] W. S. Gilbertas ir A. Sullivanas — Viktorijos epochos libretistas ir kompozitorius.

Haris Kliftonas ir Ema Barington

1945—1951

1

— Jei kas nors žino priežastį, dėl kurios šie du žmonės negali būti teisėtai susieti šventais santuokos saitais, tekalba dabar arba tenutyla amžiams.

Haris Kliftonas niekada nepamirš, kaip šiuos žodžius išgirdo pirmą kartą ir kaip po kelių akimirkų susijaukė visas jo gyvenimas. Skubiai surengtame susirinkime zakristijoje Senasis Džekas, kaip ir Džordžas Vašingtonas, niekada nemokėjęs meluoti, pasakė, jog gali būti, kad Ema Barington, Hario dievinama moteris, turinti tapti jo žmona, yra jo sesuo.

Užvirė tikras pragaras, kai Hario motina prisipažino kartą — tik kartelį — pasimylėjusi su Emos tėvu Hugu Baringtonu. Taigi tikrai galėjo būti, kad Haris ir Ema — to paties tėvo vaikai.

Tada, kai paflirtavo su Hugu Baringtonu, Hario motina susitikinėjo su Arturu Kliftonu, Baringtono laivybos kompanijos uosto kroviku. Nepaisydamas fakto, kad ilgai netrukus Meisė ištekėjo už Arturo, kunigas atsisakė tęsti Hario ir Emos santuokos ceremoniją, nes jų santuoka galėjo pažeisti seniai Bažnyčios pripažintus kraujo giminystės įstatymus.

Po kelių akimirkų Emos tėvas Hugas išspruko pro galines bažnyčios duris tarsi iš mūšio lauko bėgantis bailys. Ema su motina išvyko į Škotiją, o Haris, kaip dvaselė be vietos, liko mokytis koledže, Oksforde, nežinodamas, ką toliau daryti. Apsispręsti padėjo Adolfas Hitleris.

Po kelių dienų Haris išėjo iš universiteto ir studento mantiją iškeitė į eilinio jūrininko uniformą. Tačiau atviroje jūroje jis išbuvo mažiau nei dvi savaites — vokiečių torpeda nuskandino jų laivą, ir Hario Kliftono pavardė atsidūrė dingusiųjų jūroje sąraše.

— Ar sutinki imti į žmonas šią moterį, ar būsi jai ištikimas, kol mirtis jus išskirs?

— Sutinku.

Tik pasibaigus karui, grįžęs iš mūšio lauko paženklintas šlovingą kovą liudijančiais randais, Haris sužinojo, kad Ema pagimdė jam sūnų Sebastijoną

Arturą Kliftoną. Tačiau apie Hugo Baringtono nužudymą kraupiomis aplinkybėmis jis sužinojo tik visai pasveikęs; po Hugo žūties Baringtonų šeimai iškilo dar viena problema, Hariui pasirodžiusi tokia pat pribloškianti, kaip ir kliūtis vesti mylimą moterį.

Hariui niekada neatrodė reikšminga, kad jis keliomis savaitėmis vyresnis už Džailzą Baringtoną, Emos brolį, artimiausią bičiulį, kol nesužinojo, kad pats gali būti vyriausias palikuonis, turintis paveldėti giminės titulą, didžiulius dvarus, valdas ir, cituojant testamentą, *atitinkamai visa kita.* Haris nedelsdamas aiškiai pareiškė, kad Baringtonų palikimas jo nedomina ir jis mielai atsisakys prigimtinės teisės Džailzo labui. Keliaraiščio ordino kavalierius, rodos, pritarė tokiai pozicijai, ir viskas galėjo baigtis gerai, jei lordas Prestonas, eilinis parlamento narys leiboristas iš Aukštųjų Rūmų, nebūtų ėmęsis ginti Hario, reikalaudamas suteikti titulą jam, su juo pačiu nė nepasitaręs.

— Tai — principo klausimas, — aiškino lordas Prestonas jo klausinėjantiems korespondentams.

— Ar sutinki imti į vyrus šį žmogų ir gyventi su juo Dievo akivaizdoje, susijungusi šventais santuokos saitais?

— Sutinku.

Visą tą laiką Haris ir Džailzas liko neišskiriami bičiuliai, nors oficialiai Aukščiausiajame Teisme ir pirmuosiuose nacionalinės spaudos puslapiuose tarpusavyje bylinėjosi.

Haris ir Džailzas būtų džiūgavę girdėdami lordo kanclerio sprendimą, jei tik Emos ir Džailzo senelis lordas Haris būtų sėdėjęs savo vietoje, pirmoje eilėje, ir klausęsis nutarties, bet jis jau niekada nebepatirs to triumfo. Nutartis suskaldė tautą, o abi šeimos liko srėbti privirtą košę.

Kita lordo kanclerio nutarties pasekmė — ir apie ją spauda kuo skubiausiai paskelbė godiems skaitytojams — buvo Aukščiausiojo Teismo pripažinimas, kad Haris ir Ema nėra kraujo giminės, todėl Haris gali jai pasiūlyti tapti teisėta jo žmona.

— Maudamas tau šį žiedą imu tave į žmonas tau atsiduodamas, visą gyvenimą tave mylėsiu ir gerbsiu.

Tačiau Haris ir Ema suprato, jog šio žmogaus priimtas sprendimas nepanaikino savaime suprantamos dvejonės, kad Hugas Baringtonas gali būti

Hario tėvas; būdami praktikuojantys krikščionys jie nerimavo, baimindamiesi pažeisti Dievo įsakymą.

Visų negandų akivaizdoje jų meilė neprigeso — ji dar labiau sustiprėjo; sulaukusi Elžbietos, mamos, pritarimo ir gavusi Hario motinos Meisės palaiminimą, Ema sutiko tekėti už Hario. Jai tik buvo liūdna, kad vestuvių šventės nesulaukė nė viena jos močiutė.

Vestuvės vyko ne Oksforde, kaip kadaise buvo suplanuota, nebuvo ir universitetinės santuokos pompastikos bei neišvengiamo triukšmingo viešumo; kukli ceremonija įvyko Bristolio santuokų rūmuose, dalyvaujant tik šeimos nariams ir keliems artimiems bičiuliams.

Tačiau Hariui ir Emai nenorom teko priimti liūdniausią sprendimą gyvenime — Sebastijonas Arturas Kliftonas bus vienturtis jų vaikas.

2

Haris ir Ema išvyko į Malgerlio pilį Škotijoje, senuosius jau mirusių Emos senelių lordo ir ledi Harvių namus, medaus mėnesio; Sebastijoną jie patikėjo globoti Elžbietai.

Pilyje atgijo daugybė mielų prisiminimų apie tą metą, kai jiedu čia praleido atostogas, prieš Hariui išvykstant į Oksfordą. Jie ištisas dienas vaikštinėdavo po kalnus ir retai kada grįždavo į pilį prieš saulei pasislepiant už aukščiausios viršūnės. Po vakarienės, kurios metu virėjas vis prisimindavo, kaip ponaitis Kliftonas neatsisakydavo trečio dubens sultinio, jie susėsdavo prie ūžiančio židinio ir skaitydavo Ivliną Vo, Greihamą Griną ir Hario mylimiausią P. G. Vudhauzą.

Po dviejų savaičių, per kurias jiems teko dažniau sutikti Škotijos kalnuose besiganančių galvijų nei žmonių, Haris ir Ema nenoromis leidosi ilgon kelionėn į Bristolį. Jie grįžo į dvarą tikėdamiesi namų židinio ramybės, tačiau viskas buvo kiek kitaip.

Elžbieta prisipažino laukusi nesulaukusi, kol galės jiems grąžinti Sebastijoną; prieš eidamas miegoti mažylis išties per dažnai ašarodavo, pasakojo ji, kai ant šeimininkės kelių užšoko Siamo katė Kleopatra ir akimirksniu užmigo.

— Atvirai kalbant, grįžote pačiu laiku, — pridūrė Elžbieta. — Per dvi savaites nesugebėjau baigti spręsti *The Times* kryžiažodžio.

Haris padėkojo uošvei už supratimą, ir jiedu su Ema nusivežė hiperaktyvų penkiametį į Baringtonų namus.

Kol Haris ir Ema dar nebuvo susituokę, Džailzas primygtinai reikalavo, kad Baringtonų namus jie laikytų savais, nes daugiausia laiko jis praleisdavo Londone, vykdydamas parlamentaro leiboristo pareigas. Šie namai jiems tiko idealiai — dešimties tūkstančių knygų biblioteka, didžiulis parkas, erdvios

arklidės. Haris galėjo ramiai rašyti detektyvinius romanus apie Viljamą Varviką, Ema kasdien jodinėdavo, o Sebastijonas žaisdavo parko platybėse ir, atėjus metui gerti arbatą, nuolat į namus atnešdavo visokių keistų gyvūnėlių.

Penktadienio vakarais Džailzas dažnai atvažiuodavo į Bristolį ir su jais vakarieniaudavo. Šeštadienio rytais jis priimdavo savo apygardos interesantus, paskui užsukdavo į dokininkų klubą išgerti poros pintų alaus su savo atstovu Grifu Haskinsu. Po pietų Džailzas su Grifu ir dar dešimčia tūkstančių savo rinkėjų eidavo į Istvilio stadioną stebėti, kaip Bristolio komanda dažniau pralaimi nei laimi. Džailzas net savo atstovui niekada nebuvo prisipažinęs, kad šeštadienio popietes mieliau leistų žiūrėdamas Bristolio regbio rungtynes, tačiau jei ir prasitartų, Grifas jam primintų, jog *Memorial* aikštėje retai kada susirenka daugiau nei du tūkstančiai žiūrovų, be to, dauguma jų balsavo už konservatorius.

Sekmadienio rytais Džailzą su Ema ir Hariu būdavo galima pamatyti klūpančius Redklifo Švč. Marijos bažnyčioje. Hario manymu, tai — dar viena Džailzo pareiga rinkėjams, nes mokyklos laikais jis nuolat ieškodavo pasiteisinimo, mėgindamas išvengti pamaldų koplyčioje. Tačiau niekas negalėjo paneigti, kad Džailzas sparčiai auginosi sąžiningo, darbštaus parlamentaro reputaciją.

Bet staiga, be jokio paaiškinimo, Džailzo savaitgalio viešnagės tapo vis retesnės. Kai Ema mėgindavo aiškintis šį klausimą su broliu, šis tik kažką subambėdavo apie parlamentaro pareigas. Hario tokie atsikalbinėjimai neįtikino, jis vylėsi, kad ilgos svainio pertraukos bendraujant su rinkėjais nepakenks kitiems rinkimams ir nenubrauks tų nedaugelio balsų persvaros.

Vieną penktadienio vakarą jie sužinojo tikrąją priežastį, dėl kurios pastaruosius kelis mėnesius Džailzas pas juos nesirodydavo.

Kiek anksčiau, tą pačią savaitę, Džailzas paskambino Emai ir ją įspėjo, kad savaitgalį atvyks į Bristolį, o penktadienį su jais vakarieniaus. Tik nepasakė, kad bus lydimas viešnios.

Paprastai Emai patikdavo Džailzo merginos — patrauklios, dažnai kiek lengvabūdės, visada jį dievinančios, nors dauguma jų nesibičiuliaudavo su Džailzu tiek ilgai, kad Ema spėtų geriau jas pažinti. Tačiau šįkart viskas buvo kitaip.

Kai penktadienio vakarą Džailzas ją supažindino su Virginija, Ema sutriko nesupratusi, ką jos brolis šioje moteryje išvydo. Ema sutiko, kad ji graži, iš aukštuomenės šeimos. Tiesą sakant, jiems dar nė nesusėdus vakarieniauti Virginija ne kartą priminė, jog 1934-aisiais buvo pristatyta karališkajai šeimai, ir tris kartus pakartojo, kad yra Fenviko grafo dukra.

Į visa tai Ema būtų galėjusi numoti ranka, teisindama Virginiją dideliu jauduliu, jei pradėjusi valgyti viešnia nebūtų Džailzui sušnabždėjusi, beje taip, kad girdėtų ir kiti, jog Glosteršyre, matyt, labai sunku rasti padorių namų ūkio tvarkytojų ir virėjų. Emos nuostabai, išgirdęs šias pastabas, Džailzas tik nusišypsojo ir nė kartelio jai nepaprieštaravo. Ema jau žiojosi sakyti kažką, dėl ko vėliau būtų gailėjusis, bet Virginija pareiškė, kad po tokios ilgos dienos jaučiasi siaubingai pavargusi ir norėtų eiti į savo kambarį.

Kai ji su Džailzu pasišalino, Ema nuėjo į svetainę, prisipylė didelį stiklą viskio ir krito į arčiausiai stovėjusį krėslą.

— Dievas žino, ką apie ledi Virginiją pamanys mano mama.

Haris nusišypsojo.

— Nelabai svarbu, ką pamanys Elžbieta, nes nujaučiu, kad Virginija bus su Džailzu ne ilgiau nei kitos merginos.

— Nesu tuo įsitikinusi, — atsakė Ema. — Bet labiausiai mane trikdo klausimas, kodėl Džailzas ją domina; akivaizdu, kad ji jo nemyli.

Kai sekmadienio popietę, po priešpiečių, Džailzas ir Virginija grįžo į Londoną, Ema netruko pamiršti Fenviko grafo dukrą, nes turėjo spręsti daug rimtesnį klausimą. Prašymą atleisti iš darbo įteikė dar viena auklė, pareikšdama, kad paskutinis lašas jos kantrybės taurėje buvo lovoje rastas ežys. Haris užjautė vargšę moterį.

— Jis — mūsų vienturtis; tai nėra gerai, — pratarė Ema tą vakarą galiausiai užmigdžiusi sūnelį. — Nelinksma, kai neturi su kuo žaisti.

— Man šitai niekada nebuvo bėda, — atsakė Haris nepakeldamas nuo knygos akių.

— Tavo mama pasakojo, kad buvai tikras gyvas sidabras, kol nepradėjai lankyti Šventojo Bedos mokyklos, be to, kai buvai jo amžiaus, dokuose praleisdavai daugiau laiko nei namie.

— Na, ilgai netrukęs ir jis pradės mokytis Šventojo Bedos mokykloje.

— O ko tu tikiesi iš manęs, kol jis dar nesimoko? Gal kas rytą turėčiau jį nuvežti į prieplauką?

— Nebloga mintis.

— Surimtėk, mielasis. Jei ne Senasis Džekas, ir dabar būtum dokuose.

— Teisybė, — sutiko Haris, pakeldamas taurę už šio didžio žmogaus atminimą. — Bet ką gi mums daryti?

Ema ilgai neatsakė, ir Haris pamanė, kad ji užmigo.

— Gal mums atėjo metas pasirūpinti dar vienu vaikeliu?

Haris labai nustebo, užvertė knygą ir atidžiau pažvelgė į žmoną, nesuprasdamas, ar tikrai gerai nugirdo.

— Bet maniau, mes susitarėme...

— Susitarėme. Aš nepersigalvojau, tačiau juk mums niekas netrukdo įsivaikinti.

— Kodėl apie tai susimąstei, mieloji?

— Negaliu liautis galvojusi apie tą mažą mergytę, rastą tėvo kabinete tą vakarą, kai jis mirė, — Ema niekaip negalėjo prisiversti pasakyti „buvo nužudytas“, — ir apie tai, kad ji gali būti jo dukra.

— Tačiau nėra jokių šio fakto įrodymų. Be to, nenumanau, kaip po tiek laiko išsiaiškinsi, kur ji.

— Pamaniau, pasitarsiu su garsiu detektyvų rašytoju, paklausiu jo patarimo.

Prieš atsakydamas Haris gerai apsvarstė savo žodžius.

— Viljamas Varvikas tau turbūt patartų pamėginti surasti Dereką Mičelą.

— Bet juk tu tikrai nepamiršai, kad Mičelas dirbo mano tėvui; mūsų interesai jį mažai domino.

— Sutinku, — atsakė Haris, — todėl ir kreipčiausi į jį patarimo. Šiaip ar taip, jis — vienintelis žmogus, žinantis, kur sumerkti visi galai.

Jie sutarė susitikti „Grand Hotel“. Ema atvyko keliomis minutėmis anksčiau ir pasirinko vietą vestibiulio kampe, kad jų niekas negirdėtų. Laukdama ji pasikartojo klausimus, kuriuos rengėsi pateikti.

Ponas Mičelas įžengė į vestibiulį laikrodžiui mušant ketvirtą. Nors nuo tada, kai Ema jį matė paskutinį kartą, Mičelas buvo priaugęs truputį svorio ir labiau

pražilęs, su niekuo nesupainiojamas šlubčiojimas tebebuvo jo vizitinė kortelė. Emai šovė mintis, kad jis labiau panašus į banko valdytoją nei į privatų seklį. Mičelas neabejotinai pažino Emą, nes patraukė tiesiai prie jos.

— Malonu vėl jus matyti, — gal kiek per drąsiai pasisveikino Mičelas.

— Prašau sėstis, — atsakė Ema svarstydama, ar ir jis nervinasi taip kaip ji. Ji nutarė iškart imti jautį už ragų. — Pone Mičelai, norėjau su jumis susitikti, nes man reikia privataus seklio pagalbos.

Mičelas neramiai pasimuistė kėdėje.

— Kai matėmės paskutinį kartą, pažadėjau sumokėti visas tėvo skolas.

Taip kalbėti Emai pasiūlė Haris. Jis sakė, jog tada Mičelas supras, kad Ema rimtai nori jį įdarbinti. Ema atsegė rankinę, išėmė voką ir padavė jį Mičelui.

— Dėkoju, — atsakė Mičelas akivaizdžiai nustebęs.

Ema kalbėjo toliau:

— Prisimenate, tada, kai buvome susitikę paskutinį kartą, kalbėjome apie kūdikį, rastą pintinėje mano tėvo kabinete. Vyriausiasis detektyvas inspektorius Bleikmoras, tyręs tą bylą, kurios, neabejoju, neužmiršote, mano vyrui sakė, kad mažylę paėmė globoti vietinės valdžios atstovai.

— Tokia įprasta praktika, jei niekas neatėjo mergaitės atsiimti.

— Taip, tiek ir aš žinau, bet tik vakar kalbėjau su atsakingu žmogumi merijoje; jis atsisakė atskleisti, kur dabar galėtų būti toji mergytė.

— Toks turėjo būti tyrimą vykdančio koronerio nurodymas, kad vaikas būtų apsaugotas nuo smalsių žurnalistų. Tačiau tai nereiškia, kad nėra būdų išsiaiškinti, kur yra mažylė.

— Džiugu girdėti, — Ema dvejojo. — Tačiau, prieš žengdama tuo keliu, noriu būti įsitikinusi, kad mažylė — tikrai mano tėvo vaikas.

— Ponia Klifton, galiu jus patikinti — dėl to nekyla jokių abejonių.

— Kodėl taip tvirtinate?

— Galėčiau jums pateikti daugybę smulkmenų, bet jums gali būti nemalonu.

— Pone Mičelai, nemanau, kad koks nors jūsų pasakytas faktas apie mano tėvą galėtų mane nustebinti.

Mičelas kelias akimirkas tylėjo. Galiausiai pratarė:

— Jūs jau žinote, kad tada, kai dirbau serui Hugui, jis persikėlė į Londoną.

— Tiksliau sakant, pabėgo mano vestuvių dieną.

Mičelas nereplikavo.

— Maždaug po metų jis apsigyveno Laundso aikštėje, pas panelę Olgą Piotrovską.

— Kaip jis išgalėjo, kai mano senelis paliko jį be skatiko?

— Neišgalėjo. Kalbant tiesiai šviesiai, jis gyveno su panele Piotrovska iš *jos* pinigų.

— Gal galite man ką nors papasakoti apie tą ponią?

— Galiu pasakoti daug. Ji gimė Lenkijoje, o 1941-aisiais, kai buvo suimti jos tėvai, pabėgo iš Varšuvos.

— Kuo jie nusikalto?

— Tuo, kad buvo žydai, — abejingai atsakė Mičelas. — Pasiėmusi vertingų šeimos daiktų, ji sėkmingai kirto sieną ir atvyko į Londoną, kur Laundso aikštėje išsinuomojo butą. Ilgai netrukus, vieno bendro bičiulio surengtame kokteilių vakarėlyje, ji susipažino su jūsų tėvu. Jis mergino tą panelę kelias savaites, o paskui atsikraustė į jos butą, žadėdamas ją vesti, kai tik bus sutvarkyti skyrybų dokumentai.

— Sakiau, kad niekuo manęs nenustebinsite. Klydau.

— Toliau bus dar blogiau, — kalbėjo Mičelas. — Mirus jūsų seneliui, seras Hugo iškart paliko panelę Piotrovską ir grįžo į Bristolį reikalauti palikimo ir užimti Baringtono laivybos kompanijos tarybos pirmininko vietos. Tačiau prieš tai jis pagrobė visas panelės Piotrovskos brangenybes ir kelis vertingus paveikslus.

— Jei visa tai — tiesa, kodėl jo nesuėmė?

— Jis buvo suimtas, — dėstė Mičelas, — ir turėjo būti teisiamas, bet jo bendras Tobis Dansteiblis, išdavęs bendrininką ir tapęs liudytoju, nusižudė kalėjimo kameroje vakarą prieš teismą.

Ema panarino galvą.

— Ponia Klifton, gal man geriau nebetęsti?

— Ne, — atsakė Ema žvelgdama tiesiai jam į akis. — Turiu žinoti viską.

— Nors grįždamas į Bristolį jūsų tėvas to fakto nežinojo, panelė Piotrovska buvo nėščia. Ji pagimdė mergytę, kurios gimimo liudijime įrašyta „Džesika Piotrovska“.

— Iš kur jūs žinote?

— Žinau, nes, jūsų tėvui nebeišgalint apmokėti mano sąskaitų, mane pasamdė panelė Piotrovska. Ironiška, tačiau jai pritrūko pinigų tada, kai jūsų tėvas paveldėjo turtus. Todėl ji ir atkeliavo į Bristolį su Džesika. Ji norėjo, kad seras Hugo žinotų turintis dar vieną dukrą; panelės Piotrovskos manymu, jis turėjo būti atsakingas ir už jos auklėjimą.

— O dabar už ją esu atsakinga aš, — tyliai pratarė Ema. Paskui kiek patylėjo ir tęsė: — Bet aš nė nenutuokiu, kaip ją rasti; vyliausi, kad galėsite padėti.

— Padarysiu viską, ką galėsiu, ponia Klifton. Tačiau po tiek laiko lengva nebus. Jei ką nors sužinosiu, jūs pirma viską išgirsite, — pridūrė detektyvas stodamasis.

Mičelui nušlubavus, Ema pasijuto šiek tiek kalta. Ji jam nepasiūlė nė puodelio arbatos.

Ema negalėjo sulaukti, kol grįš namo ir papasakos Hariui apie susitikimą su Mičelu. Kai ji įpuolė į Baringtonų namų biblioteką, Haris dėjo telefono ragelį. Jis taip plačiai šypsojosi, jog Ema tepasakė:

— Tu pirmas.

— Amerikiečių leidėjai nori, kad Jungtinėse Valstijose surengčiau susitikimus su skaitytojais, kai kitą mėnesį ten pasirodys nauja mano knyga.

— Nuostabi žinia, mielasis. Pagaliau susipažinsi su teta Filise, ką jau kalbėti apie pusbrolį Alisterį.

— Laukiu nesulaukiu.

— Nesišaipyk, vaike!

— Nesišaipau, nes leidėjai ir tau pasiūlė su manimi keliauti; taigi ir tu galėsi su jais pasimatyti.

— Norėčiau keliauti kartu, mielasis, bet laikas visai netinkamas — blogiau ir būti negali. Auklė Rajen jau susikrovė lagaminus; nors man ir labai nemalonu tau pranešti, agentūra išbraukė mus iš sąrašų.

— Gal sutarčiau su leidėjais, kad su mumis galėtų keliauti ir Sebas.

— Ir gali būti, kad toks sumanymas baigsis mūsų visų deportacija, — atsakė Ema. — Ne, liksiu namuose su Sebu, o tu keliauk ir užkariauk kolonijas.

Haris apsikabino žmoną.

— Gaila. Aš taip tikėjausi antro medaus mėnesio. Beje, kaip praėjo susitikimas su Mičelu?

Kai Emai paskambino Derekas Mičelas, Haris buvo Edinburge, dalyvavo kviestiniuose literatų pietuose.

— Gali būti, kad užčiuopiau siūlo galą, — pasakė jis nepasisakydamas vardo. — Kada galėtume susitikti?

— Rytoj dešimtą valandą, toje pačioje vietoje?

Vos tik Ema padėjo ragelį, telefonas vėl suskambo. Pakėlusi ragelį ji išgirdo sesers balsą.

— Koks malonus netikėtumas, Greise, bet gerai tave pažinodama nujaučiu, kad skambini turėdama rimtą priežastį.

— Yra žmonių, dirbančių visą darbo dieną, — priminė jai Greisė. — Bet tu teisi. Skambinu, nes vakar vakare buvau paskaitoje, kurią skaitė profesorius Sairusas Feldmanas.

— Du kartus laimėjęs Pulicerio premiją? — paklausė Ema vildamasi nustebinti seserį. — Jei gerai prisimenu, jis dirba Stanfordo universitete.

— Aš sužavėta, — atsakė Greisė. — Bet grįžkime prie mūsų pokalbio. Jo paskaita tau būtų labai patikusi.

— Jei gerai prisimenu, jis — ekonomistas? — tęsė Ema stengdamasi nepasiduoti. — Vargu ar tai — mano sritis.

— Ir ne mano, bet jam pradėjus kalbėti apie transportą...

— Labai įdomu.

— Tikrai įdomu, — patikino Greisė, nepaisydama Emos sarkazmo, — ypač įdomiai jis kalbėjo apie laivybos ateitį; Britanijos tarptautinių oro linijų korporacija ketina pradėti reguliarius skrydžius iš Londono į Niujorką.

Staiga Ema susivokė, kodėl sesuo paskambino.

— Gal galėčiau tikėtis paskaitos konspekto?

— Galiu pasiūlyti šį tą geriau. Kita numatyta jo paskaita Bristolyje, todėl ir pati gali nueiti paklausyti.

— Gal po paskaitos galėčiau su juo pasikalbėti. Tiek daug ko norėčiau paklausti, — kalbėjo Ema.

— Puiki mintis, tik jei taip nuspręsi, turiu tave įspėti. Nors jis yra vienas iš tų retai pasitaikančių vyrų, kurio smegenys didesnės už kiaušus, profesorius Feldmanas vedęs jau ketvirtą kartą, o vakar vakare tos ketvirtos žmonos niekur nemačiau.

Ema nusijuokė.

— Sesute, kokia tu storžievė, bet vis tiek ačiū už patarimą.

Kitą rytą Haris traukiniu išvyko iš Edinburgo į Mančesterį ir po trumpo susirinkimo savivaldybės bibliotekoje sutiko atsakyti į besidominčiųjų klausimus.

Pirmuosius klausimus, savaime suprantama, pateikė spaudos atstovai. Jie retai kada pasisakydavo pavardes ir, rodos, menkai domėjosi arba ir visai neklausinėjo apie naujausią jo knygą. Šiandien atėjo metas atsakyti į *Manchester Gardian* klausimus.

— Kaip gyvuoja ponia Klifton?

— Gerai, dėkoju, — atsargiai atsakė Haris.

— Ar tiesa, kad jūs abu gyvenate viename name su seru Džailzu Baringtonu?

— Namas pakankamai didelis.

— Ar jūsų nepykdo faktas, kad seras Džailzas gavo viską, kas nurodyta tėvo testamente, o jūs negavote nieko?

— Aišku, kad nepykdo. Man atiteko Ema, o šito troškau visą gyvenimą.

Ši replika akimirką užčiaupė žurnalistus ir progos įsiterpti sulaukė skaitytojai.

— Kada Viljamas Varvikas gaus vyriausiojo inspektoriaus Davenporto darbą?

— Kitoje knygoje tikrai negaus, — šypsodamasis atsakė Haris. — Galiu jus patikinti.

— Pone Kliftonai, ar tiesa, kad mažiau nei per trejus metus jūs pakeitėte septynias aukles?

Akivaizdu, kad Mančesteryje buvo leidžiama daugiau nei vienas laikraštis.

Pakeliui į stotį, sėdėdamas automobilyje, Haris ėmė bambėti dėl žiniasklaidos dėmesio, nors Mančesterio spaudos atstovas pareiškė, kad

viešumas niekaip nepaveiks pardavimo. Tačiau Ema buvo bepradedanti nerimauti dėl tokio nuolatinio spaudos dėmesio ir galimo to dėmesio poveikio Sebastijonui, šiam pradėjus lankyti mokyklą.

— Berniukai gali būti labai žiaurūs, — priminė jam Ema.

— Na, bent jau galime būti ramūs, kad jo niekas nemuš už tai, jog išlaižė košės dubenį, — atsakė Haris.

Nors Ema atėjo keliomis minutėmis anksčiau, Mičelas jau sėdėjo viešbučio vestibiulyje, toje pačioje nišoje. Vos jai priėjus, detektyvas atsistojo. Ema iškart paklausė:

— Pone Mičelai, gal norėtumėte puodelio arbatos?

— Ne, ponia Klifton, dėkoju, — nelinkęs tuščiažodžiauti Mičelas atsisėdo ir atsivertė bloknotą. — Atrodo, vietinė valdžia atidavė Džesiką Smit...

— Smit? — paklausė Ema. — Kodėl ne Piotrovską ar ne Barington?

— Sakyčiau, todėl, kad nebūtų taip paprasta jos susekti; manau, koronerio tyrimui buvo būtinas anonimiškumas. Vietinė valdžia, — tęsė jis, — išsiuntė panelę Dž. Smit į Dr. Barnardo globos namus Bridžvoteryje.

— Kodėl Bridžvoteryje?

— Turbūt tik ten tuo metu buvo laisva vieta.

— Ar ji ten ir tebėra?

— Kiek man pavyko išsiaiškinti, taip. Tačiau visai neseniai sužinojau, kad Barnardo namai ketina kelias mergaites išsiųsti į šeimas Australijoje.

— Kodėl?

— Tokia Australijos imigracijos politika — jie moka po dešimt svarų už jaunų žmonių pergabenimą į jų šalį; ir jie ypač pageidauja mergaičių.

— O man atrodytų, kad juos turėtų labiau dominti berniukai.

— Sakyčiau, berniukų jiems jau pakanka, — atsakė Mičelas, švystelėdamas taip retai matomą šypseną.

— Vadinasi, mums reikia kuo greičiau vykti į Bridžvoterį.

— Luktelėkite, ponia Klifton. Jei per daug karštai visko imsitės, jie sumegs visus siūlų galus ir supras, kodėl taip domitės panele Dž. Smit, o tada nutars, kad jūs ir ponas Kliftonas nesate tinkami tėvai ją globoti.

— Tačiau ar atsirastų priežastis, dėl kurios būtume nepageidautini?

— Pirmiausia — jūsų pavardė. Ką jau kalbėti apie tai, kad tuo laiku, kai susilaukėte sūnaus, nebuvote ištekėjusi už pono Kliftono.

— Ką jūs patartumėte? — tyliai paklausė Ema.

— Kreipkitės įprasta tvarka. Neišsiduokite, kad skubate, tegul jiems atrodo, jog sprendžia jie.

— Bet kas užtikrins, kad jie mums neduos neigiamo atsakymo?

— Jums teks juos nukreipti tinkama linkme, juk taip, ponia Klifton.

— Ką siūlote?

— Kai pateiksite prašymą, jūsų paprašys surašyti visus pageidavimus. Taip sutaupoma daug laiko ir išvengiama visokių bėdų. Taigi aiškiai pasakydama, kad ieškote penkerių šešerių metų mergaitės, nes jau turite vyresnį sūnų, susiaurinsite paieškų lauką.

— Galėtumėte pasiūlyti dar ką nors?

— Taip, — atsakė Mičelas. — Religijos pasirinkimo langelyje pažymėkite kvadratėlį „nesvarbu“.

— Kaip šitai padės?

— Panelės Džesikos Smit dokumentuose parašyta, kad jos motina — žydė, o tėvas nežinomas.

3

— Kaip nutiko, kad anglas gavo Sidabrinę žvaigždę? — patikrinęs Hario vizą, paklausė imigracijos tarnybos pareigūnas Aidlvilde.

— Ilga istorija, — atsakė Haris manydamas, jog būtų neišmintinga pasakoti, kaip vos įkėlęs koją į Niujorką buvo suimtas už žmogžudystę.

— Malonios viešnagės Jungtinėse Valstijose, — pareigūnas paspaudė Hariui ranką.

— Dėkoju, — atsakė Haris, mėgindamas neatrodyti nustebęs.

Išėjęs iš imigracijos tarnybos patalpų, jis žingsniavo sekdamas nuorodomis, kur atsiimti bagažą. Laukdamas lagaminų, dar kartą perskaitė gautus nurodymus. Jį turėjo pasitikti vyriausiasis „Viking“ reklamos agentas, palydėti į viešbutį ir supažindinti su darbotvarke. Lankydamasis įvairiuose Britanijos miestuose, Haris visada būdavo lydimas vietinių pardavimų vadybininkų, todėl gerai nenumanė, kas tasai reklamos agentas yra.

Atsiėmęs seną mokyklos laikų lagaminą, Haris patraukė muitinės link. Pareigūnas paprašė atidaryti bagažą, paskubomis jį patikrino, ant šono kreida brūkštelėjo didžiulį kryžių ir liepė eiti toliau. Haris praėjo pro milžinišką pusapskritimio pavidalo iškabą, kurioje virš plačiai besišypsančio mero Viljamo O'Dvaierio nuotraukos buvo parašyta: *Sveiki atvykę į Niujorką.*

Atėjusį į atvykusiųjų salę Harį pasitiko uniformuotų vairuotojų eilė; jie visi rankose laikė korteles su pavardėmis. Haris ieškojo Kliftono pavardės ir ją pastebėjęs prisistatė vairuotojui nusišypsodamas:

— Tai aš.

— Malonu susipažinti, pone Kliftonai. Aš — Čarlis, — vairuotojas čiupo sunkų Hario lagaminą tarsi portfelį. — O čia — jūsų reklamos agentė Natalija.

Atsigręžęs Haris pamatė jauną moterį, kuri jam skirtų nurodymų sąraše buvo paminėta kaip „N. Redvud“. Ji buvo kone tokia pat aukšta kaip ir jis, madingai kirptais šviesiais plaukais, mėlynakė, o dantys tiesesni ir baltesni už kada nors Hario matytus, jei neminėtume reklaminių dantų pastos plakatų.

Negana to, jos figūra buvo panaši į smėlio laikrodį. Pokario Britanijoje, kurioje viskas buvo griežtai normuojama, Haris dar nebuvo matęs nieko panašaus į Nataliją.

— Malonu susipažinti, panele Redvud, — pasisveikino spausdamas jai ranką.

— Ir man malonu, Hari, — atsakė ji. — Prašau mane vadinti Natalija, — pridūrė kartu su Hariu sekdama paskui vairuotoją ir eidama iš salės. — Esu didelė jūsų gerbėja. Man labai patinka Viljamas Varvikas; net neabejoju, kad naujausia jūsų knyga taip pat nuskins visus laurus.

Priėjęs prie šaligatvio krašto Čarlis atidarė ilgiausio, kokį tik Haris buvo matęs, limuzino galines dureles. Haris pasitraukė praleisdamas Nataliją pirmą.

— Oo, man išties labai patinka anglai, — pratarė ji, kai Haris atsisėdo šalia. Limuzinas įsuko į automobilių srautą ir neskubėdamas nuriedėjo Niujorko kryptimi. — Pirmiausia važiuosime į jūsų viešbutį. Užsakiau „Pierre“, jūsų numeris vienuoliktame aukšte. Dienotvarkėje palikau pakankamai laiko, kad spėtumėte pailsėti prieš pietus su ponu Ginzburgu Harvardo klube. Beje, jis nekantrauja su jumis susitikti.

— Ir aš nekantrauju, — atsakė Henris. — Jis išleido manąjį „Kalinio dienoraštį“, taip pat ir pirmąjį romaną apie Viljamą Varviką, todėl už daug ką turėčiau jam padėkoti.

— Be to, jis investavo daug laiko ir pinigų, kad romanas „Jokios rizikos“ atsidurtų perkamiausių knygų sąrašuose; ponas Ginzburgas prašė manęs trumpai jus informuoti apie tai, ko ketiname imtis.

— Įdėmiau klausau, — atsakė Haris ir pažvelgė pro langą, džiaugdamasis vaizdais, kuriuos paskutinį kartą matė pro galinį geltonojo kalėjimo autobuso langą; autobusas tada jį vežė į kalėjimo kamerą, o ne į „Pierre“ viešbučio numerį.

Natalijos ranka palietė Hario koją.

— Prieš jums susitinkant su ponu Ginzburgu, turime daug ką aptarti, — Natalija jam padavė storą mėlyną aplanką. — Pirmiausia norėčiau paaiškinti, kaip ketiname įtraukti jūsų knygą į perkamiausiųjų sąrašą, nes šitai labai skiriasi nuo Anglijoje įprastų būdų.

Haris atvertė aplanką mėgindamas susikaupti. Jam dar niekada nebuvo tekę sėdėti šalia taip atrodančios moters.

— Amerikoje, — tęsė Natalija, — turime tik tris savaites, per kurias privalu užtikrinti, kad knyga patektų į *New York Times* perkamiausių knygų sąrašą. Jei per tą laiką knyga nepateks į perkamiausiųjų penkioliktuką, knygynai supakuos „Jokios rizikos" tiražą ir grąžins leidėjui.

— Tikra beprotybė, — pasipiktino Haris. — Anglijoje leidykla parduoda knygą jau tada, kai pardavėjas pateikia užsakymą.

— Jūs nesiūlote knygynams knygos grąžinimo galimybės?

— Tikrai nesiūlome, — priblokštas tokios minties atsakė Haris.

— O ar tiesa, kad jūs pardavinėjate knygas nesiūlydami nuolaidų?

— Taip, tikra tiesa.

— Na, tada jums vertėtų sužinoti ir apie dar vieną didžiulį skirtumą mūsų šalyje — jei jums pavyksta prastumti knygą į perkamiausiųjų penkioliktuką, jos kaina automatiškai sumažėja perpus ir ji perkeliama į knygyno galą.

— Kodėl? Juk perkamiausia knyga neabejotinai turėtų būti padėta matomiausioje knygyno vietoje, net vitrinoje, ir tikrai parduodama be jokios nuolaidos.

— Nebūtinai, nes reklamos srityje besisukantys vyrukai pastebėjo, kad konkrečios populiarios knygos įsigyti atėję pirkėjai jos ieškodami eina į patį knygyno galą, o vėl grįždami prie kasos įsigyja dar porą knygų; taip elgiasi vienas iš penkių pirkėjų; vienas iš trijų nusiperka antrą knygą.

— Gudru, bet nemanau, kad šitai kada nors prigis Anglijoje.

— O man atrodo, tereikės šiek tiek laiko, bet jūs dabar suprantate, kodėl taip svarbu kuo greičiau įtraukti jūsų knygą į perkamiausiųjų sąrašą — kai kaina sumažinama perpus, labai tikėtina, kad perkamiausiųjų penkioliktuke knyga išsilaikys dar kelias savaites. Tiesą sakant, sunkiau iš to sąrašo iškristi, nei į jį patekti. Bet jei jums nepasiseks, „Jokios rizikos" jau po mėnesio privalės dingti iš lentynų, o mes būsime praradę krūvą pinigų.

— Viską supratau, — pratarė Haris, limuzinui iš lėto važiuojant per Bruklino tiltą, o paskui įsimaišant tarp geltonų taksi su cigarus įsikandusiais vairuotojais.

— Mūsų užduotį sunkina dar ir tai, kad per dvidešimt vieną dieną turėsime apkeliauti septyniolika miestų.

— Mes?

— Taip, per visas keliones laikysiu jus už rankos, — paprastai atsakė Natalija. — Šiaip būnu Niujorke ir vizituojančius rašytojus patikiu kiekvieno miesto vietiniam reklamos agentui, bet šįkart to nedarysiu, nes ponas Ginzburgas primygtinai reikalavo neišleisti jūsų iš akių, — ji vėl lengvai palietė jam koją, o tada atvertė kitą ant kelių padėto aplanko puslapį.

Haris pažvelgė į Nataliją, ir ji koketiškai nusišypsojo. Ar ji su juo flirtuoja? Ne, negali būti. Šiaip ar taip, jie ką tik susipažino.

— Aš jau susitariau dėl jūsų dalyvavimo kelių stambių radijo stočių laidose, įskaitant ir Mato Džeikobso šou; šios laidos kas rytą klausosi vienuolika milijonų klausytojų. Kai norisi iššluoti knygynų lentynas, nieko nėra geriau už Matą.

Haris norėjo pateikti keletą klausimų, bet Natalija pokšėjo kaip vinčesteris — kai tik pakeldavai galvą, gaudavai kulką.

— Įspėju, — tęsė ji neatsikvėpdama, — daugumoje žinomų laidų jums bus leidžiama kalbėti ne ilgiau kaip penkias minutes, ne taip kaip jūsiškėje BBC. Gelmė — ne jų koncepcija. Per tas kelias minutes nepamirškite kiek dažniau paminėti knygos pavadinimo.

Haris pradėjo vartyti visų numatytų susitikimų darbotvarkę. Rodėsi, kiekviena diena prasidės vis kitame mieste — jis dalyvaus ankstyvoje rytinėje radijo laidoje, paskui — nesuskaičiuojamoje daugybėje transliuojamų ir spaudoje pasirodysiančių interviu, o tada skubės į oro uostą.

— Ar jūs taip elgiatės su visais savo rašytojais?

— Aišku, kad ne, — atsakė Natalija, vėl uždėdama jam ant kojos ranką. — Ta proga turiu paminėti ir didžiausią bėdą, kurią mums keliate.

— Aš jums keliu bėdų?

— Neabejotinai. Dauguma žurnalistų norės jūsų paklausti apie kalėjime praleistas dienas, apie tai, kaip nutiko, kad anglas pelnė Sidabrinę žvaigždę, bet jūs visada privalėsite nukreipti kalbą ir vėl sugrįžti prie knygos.

— Anglijoje taip klausinėti būtų nepadoru.

— Tai, kas vulgaru, Amerikoje padeda patekti į perkamiausių knygų sąrašus.

— Bet nejau žurnalistai nenorės pakalbėti apie knygą?

— Hari, turite suprasti, kad nė vienas iš jų tos knygos nebus skaitęs. Ant jų darbo stalo kas dieną nugula tuzinai naujų romanų, todėl turėtumėte

džiaugtis, jei jie būtų paskaitę šį tą daugiau nei knygos pavadinimą. Jei jie prisimins jūsų pavardę — jau didžiulis pliusas. Jie sutiko priimti jus į laidą tik todėl, kad kadaise kalėjote ir pelnėte Sidabrinę žvaigždę, todėl šitai traktuokime kaip privalumus ir stumkime knygą kaip pašėlę, — kalbėjo Natalija, automobiliui pririedėjus prie „Pierre“ viešbučio.

Haris labai norėjo vėl atsidurti Anglijoje.

Vairuotojas iššoko iš limuzino ir atidarė bagažinę; prie automobilio priėjo viešbučio portjė. Natalija palydėjo Harį į viešbutį — vestibiuliu iki registracijos stalelio, kur jam tereikėjo parodyti pasą ir pasirašyti registracijos anketoje. Natalija pasirūpino, kad jis gyventų kaip ponas.

— Sveiki atvykę į „Pierre“ viešbutį, pone Kliftonai, — pratarė administratorius, įteikdamas Hariui didelį raktą.

— Lauksiu jūsų čia, vestibiulyje, — kalbėjo Natalija, žvelgdama į laikrodį, — po valandos. Tada limuzinas jus nuveš į Harvardo klubą, kur pietausite su ponu Ginzburgu.

— Dėkoju, — atsakė Haris.

Jis žiūrėjo, kaip Natalija eina per vestibiulį, žengia pro sukamąsias duris ir išnyra į gatvę. Negalėjo nepastebėti, kad yra ne vienintelis, niekaip negalintis atplėšti nuo jos akių.

Portjė palydėjo Harį iki vienuolikto aukšto, nuvedė į numerį ir paaiškino, kas kur yra. Hariui dar niekada neteko apsistoti viešbutyje su vonia ir dušu. Nutarė viską užsirašyti, kad grįžęs į Bristolį galėtų papasakoti mamai. Jis padėkojo portjė ir atsisveikino, atiduodamas vienintelį turėtą dolerį.

Net nepradėjęs tvarkytis daiktų, Haris prie lovos pakėlė telefono ragelį ir užsisakė asmeninį skambutį Emai.

— Paskambinsiu maždaug po penkiolikos minučių, pone, — atsakė tarptautinių skambučių operatorius.

Haris labai ilgai užtruko duše; nusišluostęs didžiausiu kada nors regėtu rankšluosčiu, jis pradėjo dėliotis atsigabentus daiktus, ir tada suskambo telefonas.

— Tarptautinis skambutis, pone, — pratarė operatorius.

Jis iškart išgirdo Emos balsą.

— Ar čia tu, mielasis? Girdi mane?

— Aišku, girdžiu, brangioji, — šypsodamasis atsakė Haris.

— Jau dabar kalbi kaip amerikietis. Nė neįsivaizduoju, į ką pavirsi po trijų savaičių.

— Galiu lažintis, kad būsiu pasirengęs grįžti į Bristolį, ypač jei knyga nepaklius į perkamiausiųjų sąrašą.

— O kas bus, jei nepaklius?

— Gal grįšiu namo anksčiau.

— Man tinka. Iš kur skambini?

— Iš „Pierre“; mane apgyvendino didžiausiame viešbučio kambaryje, kokį tik esu matęs. Lovoje būtų galima miegoti keturiese.

— Patikink mane, kad ten miegosi tik vienas.

— Čia yra oro kondicionierius, o vonios kambaryje — radijas. Žinai, dar neišsiaiškinau, kaip ką įjungti. Arba išjungti.

— Tau reikėjo pasiimti Sebą. Jis iškart būtų viską sutvarkęs.

— Arba išardęs; ir man būtų tekę vėl viską sudėti. Kaip laikosi berniukas?

— Puikiai. Tiesą sakant, be auklės jis atrodo ramesnis.

— Tai gerai. O kaip tau sekasi ieškoti panelės Dž. Smit?

— Po truputį; mane pakvietė pokalbio į Dr. Barnardo namus; rytoj po pietų.

— Šitai teikia vilčių.

— Rytą susitinku su ponu Mičelu, vadinasi, žinosiu, ką sakyti ir, svarbiausia, ko nesakyti.

— Viskas bus gerai, Ema. Nepamiršk — jie atsakingi už tai, kad vaikai patektų į gerus namus. Nerimauju tik dėl to, kaip sureaguos Sebas sužinojęs, ką sumanei.

— Jis jau žino. Viską sūnui papasakojau vakar vakare, prieš atsigulant; nustebau, bet, atrodo, ta mintis jam patiko. Bet jei kalba sukasi apie Sebą, lauk bėdų.

— Kas nutiko šįkart?

— Jis mano, kad mūsų pasirinkimas turi priklausyti nuo jo žodžio. Gera žinia, kad Sebas nori sesutės.

— Gali kilti keblumų, jei jis bus prieš panelę Dž. Smit ir nusižiūrės kurią nors kitą.

— Nenumanau, ką darysime, jei taip ir nutiks.

— Mums reikės kaip nors jį įtikinti, kad Džesika — jo pasirinkimas.

— Kaip siūlytum tai padaryti?

— Pagalvosiu.

— Nepamiršk — negali jo nuvertinti. Jei nuvertinsime, sulauksime priešingo rezultato.

— Pakalbėsime apie tai, kai grįšiu, — atsakė Haris. — Turiu skubėti, mieloji; eisiu pietauti su Haroldu Ginzburgu.

— Perduok nuo manęs linkėjimų ir nepamiršk, kad tai dar vienas žmogus, kurio negali sau leisti nuvertinti. Kai susitiksite, nepamiršk jo paklausti, kas nutiko...

— Nepamiršau.

— Sėkmės, brangusis, — kalbėjo Ema, — ir būtinai pakliūk į tą perkamiausiųjų sąrašą!

— Tu — blogiau nei Natalija.

— Kas toji Natalija?

— Žavinga blondinė, niekaip negalinti patraukti nuo manęs rankų.

— Tu — tikras pasakorius, Hari Kliftonai.

Ema buvo viena iš pirmųjų, tą vakarą atvykusių į universitetą klausyti profesoriaus Sairuso Feldmano paskaitos *„Ar laimėjusi karą Britanija prarado taiką ir ramybę?“*

Ji smuko į kėdę eilės gale, amfiteatrinės auditorijos viduryje. Likus nemažai laiko iki paskaitos pradžios auditorija buvo sausakimša — vėliau atėjusiems teko sėstis ant laiptelių, o keli klausytojai pritūpė net ant palangių.

Kai į auditoriją įžengė universiteto prorektoriaus lydimas du kartus Pulicerio premiją pelnęs profesorius, publika pratrūko plojimais. Visiems susėdus į savo vietas, seras Filipas Morisas pristatė svečią, trumpai papasakodamas apie neįtikėtiną Feldmano karjerą nuo studijų Prinstone iki jauniausio profesoriaus pareigų Stanforde ir antrą kartą įteiktos Pulicerio premijos praėjusiais metais. Po šio pasakojimo auditorija vėl ilgai plojo. Profesorius Feldmanas pakilo iš vietos ir nuėjo į tribūną.

Profesoriui dar nepradėjus kalbėti, Emą pribloškė Sairuso Feldmano grožis; paskambinusi Greisė šio fakto nepaminėjo. Jis turėjo būti kiek aukštesnis nei šešių pėdų, galvą puošė vešlūs žili plaukai, o įdegęs veidas visiems priminė,

kokiame universitete jis dirba. Atletiškas kūnas slėpė tikrąjį jo amžių; galėjai numanyti, kad sporto salėje jis praleidžia tiek pat valandų, kiek ir bibliotekoje.

Vos jam pradėjus kalbėti, Emą užbūrė nevaržoma jo energija; po kelių akimirkų jis jau buvo užvaldęs ant kėdžių kraštelių sėdinčią auditoriją. Studentai puolė įnirtingai užsirašinėti kiekvieną jo žodelį, ir Ema pasigailėjo neatsinešusi nei bloknoto, nei parkerio.

Kalbėdamas be jokių užrašų, profesorius mikliai šokinėjo nuo temos prie temos — kalbėjo apie Volstrito vaidmenį po karo, apie dolerį kaip naują pasaulio valiutą, apie tai, kad antroje amžiaus pusėje ir gal net dar vėliau nafta taps itin plačiai naudojamu produktu, apie Tarptautinį valiutos fondą, svarstė, ar Amerika liks prisirišusi prie aukso standarto.

Pasibaigus paskaitai, Ema gailėjosi vienintelio dalyko — kad jis labai mažai kalbėjo apie transportą, užsimindamas tik apie tai, kaip lėktuvai pakeis naujojo pasaulio tvarką ir bus reikšmingi tiek verslui, tiek turizmui. Kaip tikras profesionalas jis priminė auditorijai, jog ta tema yra parašęs knygą. Ema neketino laukti Kalėdų, kad galėtų tą knygą įsigyti. Profesoriaus knyga jai priminė Harį; ji vylėsi, kad jo kelionės po Ameriką klostosi gerai.

Įsigijusi „Naująją pasaulio tvarką“ ji stojo į ilgą eilę laukiančiųjų autografo. Kol atsidūrė eilės priekyje, Ema buvo beveik perskaičiusi pirmą skyrių ir svarstė, ar profesorius panorės skirti kelias minutes išsamesniems komentarams apie Britanijos laivybos pramonės ateitį.

Ji padėjo knygą ant stalo, profesoriui po ranka, ir jis bičiuliškai nusišypsojo.

— Kam turėčiau pasirašyti?

Ema nutarė pasinaudoti proga.

— Emai Barington.

Profesorius atidžiau į ją pažvelgė.

— Ar jūs kartais nesate velionio sero Valterio Baringtono giminaitė?

— Jis buvo mano senelis, — didžiuodamasi atsakė Ema.

— Prieš daugelį metų klausiau jo paskaitos apie laivybos pramonės vaidmenį tuo atveju, jei Amerika įsitrauktų į Pirmąjį pasaulinį karą. Tada buvau studentas; per vieną valandą jis mane išmokė daugiau, nei dėstytojai per visą semestrą.

— Jis ir mane daug ko išmokė, — taip pat šypsodamasi atsakė Ema.

— Aš tiek daug ko norėjau jo paklausti, — pridūrė Feldmanas, — bet tą vakarą jam reikėjo spėti į traukinį, vykstantį į Vašingtoną; daugiau niekada jo nebemačiau.

— Aš irgi norėčiau jūsų paklausti daugybės dalykų, — pratarė Ema. — Tiesą sakant, būtų tiksliau sakyti „man reikėtų“.

Feldmanas pažvelgė į nutįsusią eilę.

— Manau, neužtruksiu ilgiau nei pusvalandį; kadangi šįvakar man nereikia laukti traukinio į Vašingtoną, gal, prieš man išvykstant, galėtume pasikalbėti asmeniškai, panele Barington?

4

— Kaip gyvena numylėtoji mano Ema? — paklausė Haroldas Ginzburgas, Harvardo klube pasisveikinęs su Hariu.

— Ką tik kalbėjausi su ja telefonu, — atsakė Haris. — Ji siunčia jums linkėjimų ir apgailestauja negalėjusi vykti kartu.

— Ir aš apgailestauju. Prašau jai pasakyti, kad kitą kartą nepriimsiu jokių pasiteisinimų.

Ginzburgas nusivedė svečią per valgomąjį, ir jiedu atsisėdo prie kampe stovinčio stalelio. Akivaizdu, kad tai — įprasta Ginzburgo vieta.

— Tikiuosi, „Pierre“ viešbutis jums tiko, — kalbėjo Ginzburgas, kai padavėjas atnešė jiems meniu.

— Viskas būtų gerai, jei tik žinočiau, kaip užsukti dušo čiaupą.

Ginzburgas nusijuokė.

— Gal jums reikėtų paprašyti panelės Redvud pagalbos.

— Jeigu ji atskubėtų manęs gelbėti, nemanau, kad žinočiau, kaip „išjungti“ ją.

— Aa, vadinasi, ji jau perskaitė paskaitą apie tai, kaip svarbu knygą „Jokios rizikos“ kuo greičiau įtraukti į perkamiausiųjų sąrašą.

— Neįveikiama moteris.

— Todėl ir paskyriau ją direktore, — kalbėjo Ginzburgas, — nepaisydamas kelių kitų direktorių, nepageidaujančių kolegės moters, protestų.

— Ema jumis didžiuotųsi, — atsakė Haris, — o aš galiu jus patikinti, kad panelė Redvud jau įspėjo mane dėl pasekmių, jei man nepavyktų.

— Natalija yra Natalija. Nepamirškite, kad ji vienintelė nuspręs, ar namo grįšite lėktuvu, ar irkline valtele.

Haris būtų nusijuokęs, tačiau nebuvo garantuotas, ar leidėjas juokauja.

— Būčiau ir ją pakvietęs pietų, — kalbėjo Ginzburgas, — bet, gal jau ir pats pastebėjote, Harvardo klubas moterų neįsileidžia... tik nesakykite Emai.

— Nujaučiu, kad Harvardo klube moteris išvysite gerokai anksčiau nei Pal Malo ar Šv. Jokūbo džentelmenų klubuose.

— Prieš aptariant būsimas keliones, — pasakė Ginzburgas, — norėčiau išgirsti viską, kaip jums su Ema sekėsi nuo tada, kai ji išvyko iš Niujorko. Kaip jūs užsitarnavote Sidabrinę žvaigždę? Ar Ema susirado darbą? Kaip reagavo Sebastijonas, pirmą kartą pamatęs tėtį? Ir kaip...

— O Ema primygtinai pareikalavo, kad negrįžčiau į Angliją neišsiaiškinęs, kas nutiko Seftonui Dželksui.

— Gal pirmiausia užsisakykime? Nenoriu galvoti apie Seftoną Dželksą būdamas tuščiu skrandžiu.

— Panele Barington, gal man ir nereikia skubėti į traukinį, vykstantį į Vašingtoną, bet, deja, dar šįvakar turiu grįžti į Londoną, — pasirašęs paskutinę knygą pasakė profesorius Feldmanas. — Rytoj rytą, dešimtą valandą, turiu būti Londono ekonomistų mokykloje, todėl jums galiu skirti tik kelias minutes.

Ema mėgino slėpti nusivylimą.

— Nebent... — pratarė Feldmanas.

— Nebent?

— Nebent sutiktumėte kartu su manimi vykti į Londoną; tada mažiausiai porą valandų visą dėmesį galėčiau skirti tik jums.

Ema dvejojo.

— Turiu paskambinti.

Po dvidešimties minučių ji sėdėjo pirmos klasės vagone priešais profesorių Feldmaną. Pirmą klausimą pateikė jis.

— Panele Barington, ar jūsų šeima tebeturi visiems gerai žinomu vardu pavadintą laivybos kompaniją?

— Taip, mano mamai priklauso dvidešimt du procentai.

— Vadinasi, jūsų šeimai tų procentų daugiau nei pakanka, kad galėtumėte viską kontroliuoti, o tai ir yra svarbiausia bet kokios organizacijos veikloje... bent jau tol, kol dvidešimt dviejų procentų nepasičiups kas nors kitas.

— Mano broliui Džailzui menkai terūpi kompanijos reikalai. Jis — parlamento narys ir net nesilanko metiniuose visuotiniuose susirinkimuose. Bet aš, profesoriau, lankausi, todėl man ir reikia su jumis pasikalbėti.

— Prašau mane vadinti Sairusu. Aš jau sulaukiau tokio amžiaus, kai nenoriu, kad jauna, graži moteris man primintų, koks esu senas.

Dėl vieno dalyko Greisė buvo teisi, pamanė Ema ir nutarė tuo pasinaudoti. Ji nusišypsojo profesoriui ir paklausė:

— Kokius sunkumus laivų statybos versle įžvelgiate artimiausią dešimtmetį? Naujasis mūsų pirmininkas seras Viljamas Traversas...

— Aukščiausios klasės žmogus. Kunardas buvo tikras kvailys, kad paleido iš nagų tokį gabų vyrioką, — nutraukė ją Feldmanas.

— Seras Viljamas svarsto, ar mūsų laivynui nederėtų įsigyti naujo keleivinio laivo.

— Beprotybė! — atsakė Feldmanas, trenkdamas sugniaužtu kumščiu į sėdynę šalia savęs ir pakeldamas dulkių debesį. Emai nespėjus paklausti kodėl, jis pridūrė: — Nebent turėtumėte perteklių grynųjų, kuriuo norėtumėte atsikratyti, arba Jungtinės Karalystės laivų pramonei taikomi itin palankūs mokesčiai, tik man niekas apie tai nepranešė.

— Kiek žinau, jokios lengvatos netaikomos, — atsakė Ema.

— Vadinasi, atėjo metas pažvelgti tiesai į akis. Ilgai netrukus lėktuvai pavers keleivinius laivus plaukiojančiais dinozaurais. Koks sveiko proto žmogus gaiš penkias dienas plaukdamas per Atlantą, kai tą patį kelią gali įveikti lėktuvu per aštuoniolika valandų?

— Kelionė laivu ramesnė? Gal žmogus bijo skristi? Kelionės tikslą pasieksi geriau besijausdamas ir šauniau atrodydamas? — spėliojo Ema prisimindama sero Viljamo žodžius, pasakytus metiniame susirinkime.

— Jaunoji ponia, visas tas dienas būni nepasiekiamas ir galiausiai pavėluoji, — atsakė Feldmanas. — Jei norėsite mane įtikinti, teks sugalvoti ką nors geriau. Ne, tiesą sakant, šiuolaikinis verslininkas ir net drąsesnis turistas nori kuo mažiau laiko sugaišti kelionėje, ir vos po kelerių metų šitai paskandins — pabrėžiu, paskandins — keleivinių laivų verslą.

— Bet taip nutiks negreit?

— Neteks ilgai laukti.

— Ką mums patartumėte daryti?

— Visus atliekamus pinigus investuokite į krovininių laivų statybą. Lėktuvais niekada nebus galima pergabenti didelių ar sunkių krovinių, tokių kaip automobiliai, mašinos gamykloms ar net maisto produktai.

— Kaip man tuo įtikinti serą Viljamą?

— Per kitą tarybos susirinkimą aiškiai išdėstykite savo poziciją, — pasakė Feldmanas, dar kartą trenkdamas kumščiu į sėdynę.

— Bet aš nesu tarybos narė.

— Nesate tarybos narė?

— Nesu ir niekaip negaliu įsivaizduoti, kad Baringtono kompanija į direktoriaus vietą skirtų moterį.

— Jie neturi kito pasirinkimo, — pakėlęs balsą atsakė Feldmanas. — Jūsų motinai priklauso dvidešimt du procentai kompanijos akcijų. Galite reikalauti vietos taryboje.

— Bet aš nesu kvalifikuota, o dviejų valandų kelionė į Londoną — nesvarbu, kad net ir su pačiu Pulicerio premijos laimėtoju — problemos neišspręs.

— Vadinasi, atėjo metas įgyti kvalifikaciją.

— Ką turite galvoje? — paklausė Ema. — Kiek žinau, Anglijoje nėra universiteto, kuriame būtų galima įgyti verslininko išsilavinimą.

— Vadinasi, jums teks sau paskirti trejus metus ir su manimi vykti į Stanfordą.

— Nemanau, kad ši mintis patiktų mano vyrui ar mažam sūneliui, — tiesiai šviesiai atsakė Ema.

Šie žodžiai pritildė profesorių, jis prabilo ne iš karto.

— Ar galite sau leisti įsigyti pašto ženklą už dešimt centų?

— Taip, — nedrąsiai atsakė Ema nenumanydama, kur brenda.

— Vadinasi, aš su didžiuliu džiaugsmu rudenį jus įtrauksiu į Stanfordo paskutinio kurso studentų sąrašus.

— Bet, kaip jau sakiau...

— Jūs neabejodama pareiškėte, kad išgalite įsigyti pašto ženklą už dešimt centų.

Ema palinksėjo.

— Na, kongresas ką tik priėmė įstatymo projektą, pagal kurį užsienyje tarnaujantys amerikiečiai kariškiai gali pretenduoti į verslininko diplomą nelankydami paskaitų.

— Bet aš — ne amerikietė ir tikrai netarnauju užsienyje.

— Tiesa, — sutiko Feldmanas, — tačiau įstatymo projekte smulkiomis raidelėmis yra prierašas „sąjungininkai“, kuriuo, esu įsitikinęs, galėtume

pasinaudoti. Na, jei jūs rimtai susirūpinusi savo šeimos kompanijos gerove tolimoje ateityje.

— Taip, aš rimtai susirūpinusi, — atsakė Ema. — Bet ko jūs iš manęs tikitės?

— Kai jus įtrauksiu į paskutinio kurso Stanfordo studentų sąrašus, atsiųsiu pirmo kurso studentams privalomus skaitinius ir visų savo paskaitų garso įrašus. Be to, kiekvieną savaitę turėsite parašyti rašto darbą, kurį patikrinęs jums atsiųsiu su pastabomis. Jei išgalėsite sumokėti daugiau nei dešimt centų, kartkartėmis galėsime pasikalbėti telefonu.

— Kada pradedu?

— Rudenį, bet įspėju, kad kas ketvirtį reikia parašyti kontrolinį darbą, kurį įvertinus bus nuspręsta, ar galite mokytis toliau, — kalbėjo profesorius, traukiniui įvažiavus į Padingtono stotį. — Jei kontrolinis nepasiseks, būsite pašalinta.

— Jūs norite visa tai padaryti dėl to vienintelio susitikimo su mano seneliu?

— Na, turiu prisipažinti, jog vyliausi, kad šįvakar sutiksite kartu su manimi pavakarieniauti „Savojoje“, kur galėtume išsamiau pasikalbėti apie laivybos pramonės ateitį.

— Kokia puiki mintis, — atsakė Ema bučiuodama jam į skruostą. — Bet, deja, jau nusipirkau bilietą atgal ir šįvakar grįžtu namo, pas vyrą.

Nors Haris dar nebuvo išmokęs įjungti radijo, bent išsiaiškino, kaip duše atsukti šalto ir karšto vandens čiaupus. Nusišluostęs apsivilko ką tik išlygintus marškinius, kostiumą, kurį jo mama būtų pavadinusi geriausiu sekmadieniniu drabužiu, pasirišo gimtadienio proga Emos dovanotą šilkinį kaklaraištį. Dirstelėjęs į veidrodį jis turėjo pripažinti, kad nė vienoje Atlanto pusėje nebūtų pavadintas madingu.

Išėjęs iš „Pierre“ viešbučio į Penktąją aveniu prieš aštuonias, Haris patraukė link 64-osios gatvės ir Parko aveniu kampo. Vos po kelių minučių jis stovėjo prie didžiulio rausvo smiltakmenio namo. Haris pažvelgė į laikrodį svarstydamas, ką Niujorke reiškia posakis „madingai vėluoti“. Prisiminė Emos pasakojimą apie tai, kaip ji nervinosi pagalvojusi, kad reikės susitikti su teta Filise — prieš

sukaupdama drąsos užlipti laipteliais prie lauko durų, vaikštinėjo po visą kvartalą, bet net ir tada tesugebėjo paspausti skambutį, skirtą prekeiviams.

Haris užlipo laiptais ir garsiai pabeldė sunkiu variniu belstuku. Laukdamas, kol atidarys, jis tarėsi girdįs Emos žodžius: *Nesišaipyk, vaike.*

Durys atsidarė, ir akivaizdžiai jo laukęs frakuotas liokajus tarė:

— Labas vakaras, pone Kliftonai. Ponia Stuart jūsų laukia svetainėje. Prašyčiau eiti paskui mane.

— Labas vakaras, Parkeri, — atsakė Haris, nors niekada nebuvo to žmogaus matęs.

Hariui pasirodė, kad liokajaus veide šmėstelėjo nežymi šypsenėlė, kai šis žingsniavo koridoriumi atidaryti lifto. Hariui įėjus į liftą, Parkeris uždarė groteles, paspaudė mygtuką ir nepratarė nė žodžio, kol jie nepasiekė trečio aukšto. Liokajus atidarė groteles, nuvedė Harį į svetainę ir pareiškė:

— Ponas Haris Kliftonas, ponia.

Kambario viduryje stovėjo elegantiškai apsirengusi aukšta moteris; ji kalbėjosi su kažkokiu žmogumi — Hario manymu, savo sūnumi.

Teta Filisė akimirksniu nutilo, priėjo prie Hario ir nieko nepasakiusi apsikabino jį taip stipriai, kad tokių gebėjimų būtų pavydėjęs bet kuris amerikietis regbininkas. Galiausiai paleidusi Harį, ji supažindino jį su savo sūnumi Alisteriu, kuris šiltai paspaudė Hariui ranką.

— Man garbė susipažinti su žmogumi, sužlugdžiusiu Seftono Dželkso karjerą, — pasakė Haris.

Alisteris lengvai linktelėjo.

— Ir aš suvaidinau šiokį tokį vaidmenį to žmogaus nuopuolio kelyje, — suprunkštė Filisė, kai Parkeris padavė jos svečiui taurę chereso. — Bet netempkite manęs už liežuvio kalbėti apie Dželksą, — pridūrė ji vesdama Harį prie židinio ir sodindama į patogų krėslą, — nes man daug įdomiau sužinoti apie Emą, kaip ji gyvena.

Haris kiek užtruko, kol papasakojo tetai Filisei, ką Ema nuveikė išvykusi iš Niujorko; be to, ir teta, ir Alisteris nuolat jį pertraukinėjo klausinėdami. Pokalbio temą jie pakeitė tik tada, kai atėjo vyresnysis liokajus ir pakvietė visus vakarienės.

— Na, kaip jums patinka viešnagė? — paklausė Alisteris, visiems susėdus prie apskrito stalo.

— Manyčiau, būtų geriau, jei būčiau suimtas už žmogžudystę, — atsakė Haris. — Tada viskas būtų daug paprasčiau.

— Nejau taip blogai?

— Kartais būna blogiau nei blogai. Matote, man sunkiai sekasi save pardavinėti, — prisipažino Haris, kai tarnaitė prieš jį pastatė škotiško sultinio dubenį. — Man būtų geriau tikėtis, kad knyga pati kalbės už save.

— Gerai pagalvok, — įsiterpė teta Filisė. — Nepamiršk, kad Niujorkas — ne Blumsberio atšaka. Pamiršk subtilumą, supratimą ir ironiją. Kad ir kaip visa tai prieštarautų tavo prigimčiai, turėsi išmokti pardavinėti savo prekes kaip Ist Endo gatvės prekeivis.

— Didžiuojuosi, kad esu garsiausias Anglijos rašytojas, — pakėlęs balsą išrėžė Alisteris.

— Bet aš toli gražu toks nesu, — atsakė Haris.

— Mane pribloškė amerikiečių reakcija į knygą „Jokios rizikos“, — į žaidimą skambiomis frazėmis įsiterpė Filisė.

— Bet tik todėl, kad niekas jos neskaitė, — protestavo Haris nurijęs kąsnį.

— Neabejoju — kaip neabejojo Dikensas, Konanas Doilis ir Vaildas, — kad Jungtinės Valstijos taps didžiausia mano rinka, — pridūrė Alisteris.

— Market Harbore parduodu daugiau knygų nei Niujorke, — pasakė Haris, kai buvo nuneštas jo dubuo. — Daugiau nei akivaizdu, kad mano knygą reikėtų pristatinėti tetai Filisei, o aš turėčiau būti išsiųstas į Angliją.

— Mielai taip ir padaryčiau, — atsakė Filisė ir ilgesingai pridūrė: — Tik gaila, kad neturiu tavo talento.

Haris įsidėjo gabalą jautienos kepsnio ir gerokai per daug bulvių; ilgai netrukęs jis visai atsipalaidavo, nes Filisė ir Alisteris ėmė jį linksminti istorijomis apie Emos išpuolius per jos viešnagę Niujorke, kai buvo čia atvykusi ieškoti Hario. Hariui buvo smagu girdėti jų nuomonę apie tai, kas tada dėjosi; jie dar kartą Hariui priminė, kaip jam pasisekė, kad pirmą dieną Šv. Bedos mokykloje jam teko šalia Džailzo Baringtono stovinti lova. Ir jei jis nebūtų pakviestas į dvarą puodelio arbatos Džailzo gimtadienio proga, gal niekada ir nebūtų susipažinęs su Ema. Nesvarbu, kad tada jis į ją beveik nė nežvilgtelėjo.

— Tikiuosi, supranti, kad niekada jai neprilygsi, — prisidegdama cigarą pasakė Filisė.

Haris palinksėjo pirmą kartą aiškiai suvokdamas, kodėl ši nesutramdoma ponia tapo Emos Senuoju Džeku. Jei teta Filisė būtų pasiųsta kariauti, neabejotinai būtų grįžusi namo su Sidabrine žvaigžde.

Laikrodžiui išmušus vienuoliktą, kokia viena taure brendžio per daug išlenkęs Haris nelabai tvirtomis kojomis pakilo nuo kėdės. Jam nereikėjo priminti, kad šeštą valandą ryto Natalija jau stovės viešbučio vestibiulyje ir lauks jo, idant galėtų nuvežti į pirmą tądien interviu radijuje. Jis padėkojo šeimininkei už įsimintiną vakarą ir, savo nelaimei, sulaukė dar vieno meškiško apkabinimo.

— Ir nepamiršk, — pasakė teta Felisė, — kai tik tavęs kas nors ko nors paklaus, mąstyk kaip britas, o elkis — kaip žydas. O jei prireiktų peties išsiverkti ar padoresnio maisto... mes niekada neužsidarome, visai kaip „Windmill“ teatras Londone.

— Ačiū, — padėkojo Haris.

— Ir kai kitą kartą kalbėsiesi su Ema, — įsiterpė Alisteris, — nepamiršk jai perduoti nuo mūsų linkėjimų ir gerai išbark už tai, kad šįkart nekeliavo kartu.

Haris nusprendė, kad dabar — ne pats tinkamiausias laikas pasakoti apie Sebastijoną ir apie tai, ką gydytojai pavadino hiperaktyvumu.

Jie visi trys kažkaip susigrūdo į liftą, ir Haris paskutinį kartą buvo apdovanotas Filisės apkabinimu; paskui Parkeris atidarė lauko duris ir palydėjo jį Manhatano gatvėmis.

— Velnias, — prakošė Haris paėjėjęs Parko aveniu. Jis apsigręžė ir bėgte pasileido atgal į Filisės namus, užlėkė laiptais ir pabeldė į duris. Šįkart liokajus atėjo ne taip greitai kaip pirmą kartą.

— Man nedelsiant reikia pamatyti ponią Stuart, — pasakė Haris. — Tikiuosi, ji dar neatsigulė.

— Kiek žinau, dar ne, pone, — atsakė Parkeris. — Prašyčiau eiti su manimi.

Jis nusivedė Harį koridoriumi iki lifto, kuriame vėl paspaudė trečio aukšto mygtuką.

Kai Haris įžengė į svetainę antrą kartą, Filisė stovėjo prie židinio papsėdama cigarą. Dabar atėjo metas nustebti jai.

— Labai atsiprašau, — pasakė Haris, — bet Ema niekada man neatleis, jei grįšiu į Angliją nesužinojęs, kas nutiko tam kvailam advokatui, kuris nepakankamai ją įvertino.

— Seftonui Dželksui, — pratarė Alisteris, žvelgdamas į Harį iš krėslo prie židinio. — Tasai prakeiktasis galiausiai neteko vyriausiojo partnerio vietos „Dželkso, Majerso ir Abernačio“ advokatų kontoroje, nors ir labai nenorėjo.

— Ilgai netrukęs jis spruko į Minesotą, — pridūrė Filisė.

— Ir artimiausiu metu tikrai negrįš, — tęsė Alisteris, — nes prieš kelis mėnesius mirė.

— Mano sūnus — tipiškas teisininkas, — pasakė Filisė, mygdama į peleninę cigarą. — Jis visada papasakoja tik pusę istorijos. Po pirmo Dželkso patirto infarkto *New York Times* tepasirodė trumpa žinutė; tik po trečio infarkto nekrologų puslapio apačioje jam buvo skirta neilga ir nelabai šilta pastraipa.

— Tačiau ir tai buvo gerokai daugiau, nei jis nusipelnė, — pasakė Alisteris.

— Sutinku, — pritarė Filisė. — Nors man buvo smagu, kad jo laidotuvėse dalyvavo tik keturi žmonės.

— Iš kur žinai? — paklausė Alisteris.

— Nes pati buvau viena iš jų, — atsakė Filisė.

— Įveikėte tokį kelią iki Minesotos tik tam, kad dalyvautumėte Seftono Dželkso laidotuvėse? — negalėjo patikėti Haris.

— Tikrai taip ir padariau.

— Bet kodėl? — nesuprato Alisteris.

— Seftonu Dželksu niekada negalima pasitikėti, — paaiškino Filisė. — Nebūčiau galėjusi būti tikra, kad jis mirė, savomis akimis nepamačiusi, kaip į kapo duobę leidžiamas jo karstas; bet ir pamačiusi dar palaukiau, kol duobkasiai baigs savo darbą.

— Prašau sėstis, ponia Klifton.

— Dėkoju, — atsakė Ema, sėsdamasi ant medinės kėdės priešais tris kontrolierius, įsitaisiusius patogiuose krėsluose už ilgo stalo ant pakylos.

— Aš — Deividas Sleiteris, — pratarė viduryje sėdintis žmogus, — ir pirmininkausiu šios popietės posėdžiui. Leiskite jus supažindinti su savo kolegomis — panele Breitvait ir ponu Nidhamu.

Ema stengėsi kuo skubiau įvertinti tris priešais sėdinčius stebėtojus. Pirmininkas vilkėjo trijų dalių kostiumą ir ryšėjo jai pažįstamą mokyklinį kaklaraištį; galėjai numanyti, kad jis pirmininkauja ne tik šiai tarybai. Jam iš

dešinės sėdinti panelė Breitvait buvo apsirengusi prieškariniu tvido kostiumėliu, mūvėjo storas vilnones kojines. Plaukus buvo susisukusi į kuodą, ir Emai neliko abejonių, kad ši moteris netekėjusi; iš atitinkamai sudėtų lūpų buvo galima spręsti, kad panelė Breitvait šypsosi retai. Pirmininkui iš kairės sėdintis džentelmenas buvo jaunesnis už abu kolegas ir priminė Emai, jog dar visai neseniai Britanija kariavo. Vešlūs jo ūsai piršo mintį apie tarnybą Karališkajame oro laivyne.

— Ponia Klifton, taryba susidomėjusi išnagrinėjo jūsų prašymą, — pradėjo pirmininkas. — Jums leidus, norėtume pateikti kelis klausimus.

— Taip, žinoma, — atsakė Ema stengdamasi nurimti.

— Ponia Klifton, kaip ilgai svarstėte galimybę įsivaikinti?

— Nuo tada, kai supratau, kad negalėsiu turėti antro vaikelio, — nieko išsamiau neaiškindama, atsakė Ema. Abu vyriškiai užjausdami nusišypsojo, bet panelė Breitvait tebesėdėjo pasipūtusi.

— Pateiktame prašyme teigiate, — žiūrėdamas į dokumentus tęsė pirmininkas, — jog mieliau norėtumėte įsivaikinti penkerių šešerių metų mergaitę. Ar yra kokia nors konkreti tokio reikalavimo priežastis?

— Taip, — atsakė Ema. — Mano sūnus Sebastijonas yra vienturtis; mudu su vyru pamanėme, jog būtų gerai, kad jis augtų su kuo nors, kas nuo gimimo neturėjo tokių privilegijų ar pranašumo kaip jis.

Ema vylėsi, kad jos atsakymas nenuskambėjo kaip iš anksto surepetuotas; ji galėjo prisiekti, kad pirmininkas savo užrašuose pasižymėjo varnelę.

— Ar iš jūsų atsakymo galima daryti išvadą, — tęsė pirmininkas, — kad nėra jokių finansinių suvaržymų, galinčių jums sukliudyti auginti antrą vaiką?

— Nėra, pone pirmininke. Mudu su vyru gyvename pasiturinčiai, — Ema pastebėjo, kaip jis žymisi dar vieną varnelę.

— Ir dar vienas klausimas, — toliau kalbėjo pirmininkas. — Prašymo anketoje nurodėte, kad jums nėra svarbi vaiko religija. Gal galėčiau paklausti, ar prijaučiate kokiai nors konkrečiai Bažnyčiai?

— Kaip ir dr. Barnardas, — atsakė Ema, — esu krikščionė. Mano vyras giedojo Redklifo Švč. Marijos bažnyčios chore. Žvelgdama tiesiai pirmininkui į akis, Ema pridūrė: — Paskui jis mokėsi Bristolio klasikinėje mokykloje, kur tapo pagrindiniu choro solistu. Prieš pelnydama Oksfordo stipendiją, aš pati mokiausi „Red Maids“ mokykloje.

Pirmininkas patempė savo kaklaraištį, ir Ema pamanė, kad pokalbis nė negalėtų klostytis geriau, tačiau tada pieštuku į stalą pabaksnojo panelė Breitvait. Pirmininkas linktelėjo jos pusėn.

— Ponia Klifton, užsiminėte apie savo vyrą. Ar galėčiau paklausti, kodėl šiandien judu ne kartu?

— Jis keliauja po Jungtines Valstijas reklamuodamas savo knygą. Po dviejų savaičių grįš.

— Ar jis dažnai būna išvykęs?

— Ne. Tiesą sakant, labai retai. Mano vyras — rašytojas, todėl beveik visada būna namuose.

— Bet kartkartėmis jis turi nueiti ir į biblioteką, — užsiminė panelė Breitvait, lyg ir švystelėdama menku šypsniu.

— Ne, mes turime savo biblioteką, — atsakė Ema, akimirksniu pasigailėdama išsprūdusių žodžių.

— Ar jūs dirbate? — paklausė panelė Breitvait, tarsi dirbti būtų nusikaltimas.

— Ne, nors savo vyrui padedu, kaip išmanydama. Vis dėlto manau, kad būti žmona ir motina yra tas pats, kaip dirbti visą darbo dieną.

Nors Haris pats buvo pataręs jai taip kalbėti, jis labai gerai žinojo, kad Ema taip nemano, o dabar, po susitikimo su Sairusu Feldmanu, ji dar menkiau tikėjo tokiais žodžiais.

— Ponia Klifton, ar seniai esate ištekėjusi? — neatlyžo panelė Breitvait.

— Daugiau nei trejus metus.

— Tačiau jūsų anketoje matau įrašą, kad jūsų sūnui Sebastijonui — aštuoneri.

— Taip, jam aštuoneri. Su Hariu susižadėjome 1939-aisiais, tačiau jam atrodė, kad jo pareiga buvo eiti į savanorius dar nepaskelbus karo.

Panelė Breitvait jau rengėsi pateikti kitą klausimą, bet pirmininko kairėje sėdintis vyriškis pasilenkė ir pratarė:

— Vadinasi, ponia Klifton, jūs ištekėjote, kai tik baigėsi karas?

— Gaila, ne, — atsakė Ema žvelgdama į žmogų, teturintį vieną ranką. — Likus kelioms dienoms iki karo pabaigos, mano vyrą sunkiai sužeidė vokiečių mina, todėl prireikė daug laiko, kol jį išleido iš ligoninės.

Panelė Breitvait tebesėdėjo nė nekrustelėdama. Ema svarstė, ar gali būti, kad... ji nutarė rizikuoti, nors ir žinojo, kad Haris tam nepritartų.

— Vis dėlto, pone Nidhemai, — kalbėjo Ema, nenuleisdama akių nuo vienarankio vyriškio, — aš — viena iš laimingųjų. Visa širdimi esu su tomis moterimis, kurių vyrai, sužadėtiniai ar mylimieji taip ir negrįžo į savo šeimas, šventai pasiaukoję savo šaliai.

Panelė Breitvait panarino galvą, o pirmininkas pasakė:

— Dėkoju, ponia Klifton. Artimiausiu metu kas nors su jumis susisieks.

5

Šeštą valandą ryto Natalija stovėjo viešbučio vestibiulyje ir laukė Hario. Atrodė tokia pat gaivi ir žvali kaip ir vakar, prieš jiems išsiskiriant. Abiem susėdus limuzino gale, ji atsivertė neišvengiamai visur šmėžuojantį aplanką.

— Dienos darbus pradėsite interviu NBC, Mato Džeikobso laidoje — tai klausomiausias rytinis šou visoje šalyje. Gera žinia, kad jums skirta laiko pirmoje laidos dalyje, vadinasi, kalbėsite maždaug tarp septintos keturiasdešimt ir aštuntos valandos. Prastesnė žinia, jog tuo laiku dalysitės su aktoriumi Klarku Geiblu ir Melu Blanku — triušio Bagso ir kanarėlės Tvitės balsu. Geiblas reklamuos naujausią filmą „Grįžimas namo", kuriame vaidina su Lana Turner.

— O Melas Blankas? — tramdydamas juoką paklausė Haris.

— Jis švenčia dešimtmetį su „Warner Brothers". Turėdama galvoje reklamines pertraukėles, manau, kad eteryje būsite kokias keturias ar penkias minutes, vadinasi, maždaug nuo dviejų šimtų keturiasdešimt iki trijų šimtų sekundžių. Privalau dar kartą pabrėžti, — tęsė Natalija, — kad ši laida be galo svarbi visai mūsų kampanijai, nes nuo rytinio šou priklausys, kokį įgysime pagreitį. Per kitas tris savaites jokių svarbesnių darbų nebebus. Ši laida ne tik gali jus įtraukti į perkamiausiųjų sąrašą — jei viskas pavyks sklandžiai, jūsų panorės dar rimtesnės laidos visoje šalyje.

Haris pajuto, kaip akimirksniu smarkiau pradėjo plakti širdis.

— Jums tereikia rasti priežastį paminėti „Jokios rizikos", — pridūrė Natalija, limuzinui privažiavus prie NBC studijos Rokfelerio centre.

Atsistojęs šaligatvyje Haris negalėjo patikėti savo akimis. Atitvertas siauras praėjimas, vedantis prie pastato durų, iš visų pusių buvo prisigrūdęs klykiančių gerbėjų. Irdamasis pro nekantraujančių smalsuolių būrius, Haris kuo puikiausiai suprato, kad devyniasdešimt procentų susirinkusiųjų atėjo pamatyti Klarko Geiblo, devyni procentai — Melo Blanko ir gal koks vienas procentėlis...

— Kas jis? — kažkas suriko Hariui skubant prie durų.

Gal nė to procentėlio nėra.

Hariui įėjus vidun, kur buvo saugiau, administratorius jį palydėjo į žalią kambarėlį ir paaiškino, kiek jis turės laiko.

— Ponas Geiblas kalbės septintą keturiasdešimt. Septintą penkiasdešimt kalbės Melas Blankas; tikimės, kad jums pavyks pakalbėti septintą penkiasdešimt penkios, likus kelioms minutėms iki žinių.

— Ačiū, — padėkojo Haris sėsdamasis ir mėgindamas susikaupti.

Septintą trisdešimt į žaliąjį kambarėlį įliuoksėjo Melas Blankas ir pažvelgė į Harį taip, tarsi tikėtųsi būti paprašytas autografo. Po kelių akimirkų atėjo ir ponas Geiblas su palyda. Haris nustebo pamatęs ekranų dievaitį, vilkintį smokingu ir su viskio stiklu rankoje. Geiblas paaiškino Melui Blankui, kad šito nereikėtų vadinti rytinėmis išgertuvėmis, nes jis nė nebuvo atsigulęs. Jis išėjo lydimas juoko; Haris liko vienas su Melu.

— Atidžiai klausykite Geiblo, — pratarė šalia Hario atsisėdęs Melas. — Vos užsidegs raudona lemputė, nė vienas, įskaitant ir studijos auditoriją, nenutuoks, kad be apelsinų sulčių jis gėrė dar ką nors, o kai nutils, visi trokšte trokš pamatyti naują jo filmą.

Melas pasirodė esąs teisus. Geiblas — aukščiausios klasės profesionalas, o naujojo filmo pavadinimas buvo kartojamas mažiausiai kas trisdešimt sekundžių. Nors Haris kažkur skaitė, kad jis ir panelė Turner negali vienas kito pakęsti, Geiblas taip žavingai suokė apie kolegę žvaigždę, jog net ir ciniškiausią klausytoją galėjo įtikinti, neva jiedu — sielos bičiuliai. Tik Natalija neatrodė patenkinta, nes Geiblas viršijo jam skirtą laiką keturiasdešimt dviem sekundėmis.

Per reklamos pertraukėlę į studiją nuvedė Melą. Iš Melo kalbos Haris daug ką sužinojo; Melas taip pat paminėjo Silvestrą, kanarėlę Tvitę ir triušį Bagsį. Tačiau didžiausią įspūdį Hariui padarė tai, kad, Matui Džeikobsui pateikus neabejotinai paskutinį klausimą, Melas kalbėjo toliau ir pavogė dar trisdešimt septynias sekundes brangaus jo laiko.

Per kitą reklamos pertraukėlę atėjo Hario eilė eiti į giljotiną; jis neabejojo, kad jam bus nuimta galva. Haris atsisėdo priešais laidos šeimininką ir nervingai nusišypsojo. Džeikobsas skaitinėjo „Jokios rizikos“ priešlapį, tarsi prieš laidą nė nebūtų tos knygos atsivertęs. Pakėlęs akis jis irgi Hariui nusišypsojo.

— Kai užsidegs raudona lemputė, būsite eteryje, — tepasakė jis, prieš atversdamas pirmą knygos puslapį.

Haris pažvelgė į minutinę studijos laikrodžio rodyklę, — be keturių minučių aštunta. Kol Džeikobsas bloknote brūkštelėjo porą pastabų, Haris klausėsi „Nescafé“ reklamos. Reklama baigėsi pasigirdus pažįstamam dzingtelėjimui, užsižiebė raudona lemputė. Hario galva staiga tapo tuštutėlė; jis labai troško dabar būti namuose, kartu su Ema, prie pietų stalo, gal net susidurti su tūkstančiu vokiečių Klemenso viršūnėje, kad tik nereikėtų kreiptis į vienuolika milijonų pusryčiais besimėgaujančių amerikiečių.

— Labas rytas, — į mikrofoną pratarė Džeikobsas, — o rytas tikrai labas. Iš pradžių — Geiblas, paskui — Melas, o rytinės laidos valandą baigsime su ypatingu svečiu iš Didžiosios Britanijos — Hariu... — jis greitai dirstelėjo į knygos viršelį — ... Kliftonu. Hari, kol dar nepradėjome kalbėtis apie naująją tavo knygą, ar nesuklysiu sakydamas, kad anąkart, vos atvykęs į Ameriką, buvai suimtas už žmogžudystę?

— Taip, bet tada įvyko nesusipratimas, — leptelėjo Haris.

— Visi taip sako, — nusijuokęs trikdančiu juoku kalbėjo Džeikobsas. — Vienuolika milijonų mano klausytojų tikrai norės sužinoti, ar būdamas čia susitiksi su senais kalėjimo bičiuliais?

— Ne, ne todėl atvykau į Ameriką, — pradėjo Haris. — Parašiau...

— Hari, papasakok, koks tavo antrasis įspūdis, atvykus į mūsų šalį.

— Puiki šalis, — atsakė Haris. — Niujorkiečiai taip šiltai mane sutiko, ir...

— Net taksi vairuotojai?

— Net taksi vairuotojai, — pakartojo Haris, — o šįryt dar ir pamačiau Klarką Geiblą.

— Ar Geiblas Anglijoje gerai žinomas? — paklausė Matas.

— O, taip, jis labai populiarus, kaip ir panelė Turner. Tiesą sakant, nekantrauju pamatyti naują jų filmą.

— Čia filmus vadiname kinu, Hari, bet, velniai nematė...

Džeikobsas nutilo, pažvelgė į minutinę laikrodžio rodyklę ir pasakė:

— Hari, puiku, kad atvykai į laidą; sėkmės išleidus naują knygą. Rėmėjams tarus keletą žodelių, lygiai aštuntą, grįšime klausytis žinių. Aš, Matas Džeikobsas, su jumis atsisveikinu; geros dienos.

Raudona lemputė užgeso.

Džeikobsas atsistojo, paspaudė Hariui ranką ir pasakė:

— Gaila, bet neturėjome daugiau laiko pasikalbėti apie tavo knygą. Patiko viršelis.

Prieš atplėšdama laišką Ema gurkšnojo rytinę kavą.

Gerbiama Ponia Klifton,

dėkojame, kad praėjusią savaitę dalyvavote tarybos susirinkime. Džiaugiuosi galėdamas Jus informuoti, kad Jūsų prašymą svarstysime toliau.

Ema iškart norėjo skambinti Hariui, bet žinojo, kad Amerikoje dabar vidurnaktis; be to, ji nė negalėjo tiksliai pasakyti, kokiame jis šiuo metu mieste.

Jums ir Jūsų vyrui galėtume pasiūlyti kelis tinkamus kandidatus, gyvenančius mūsų namuose Tontone, Ekseteryje ir Bridžvoteryje. Jei būsite tokia maloni ir pasakysite, kuriuose namuose norėtumėte apsilankyti pirmiausia, mielai atsiųsiu informaciją apie visus vaikus.

Nuoširdžiai — ponas Deividas Sleiteris

Vienas skambutis Mičelui patvirtino, kad Džesika Smit tebėra Dr. Barnardo namuose Bridžvoteryje ir viliasi atsidurti tarp keliausiančių į Australiją. Ema pažvelgė į laikrodį. Jai teks laukti iki popietės, nes tik tada Haris galbūt paskambins ir ji galės jam papasakoti visas naujienas. Tada ji sutelkė dėmesį į antrą laišką, ant kurio buvo užklijuotas dešimties centų vertės pašto ženklas. Emai nereikėjo tikrinti antspaudo, kad sužinotų, kas tą laišką siuntė.

Kai Haris atvyko į Čikagą, *New York Times* perkamiausiųjų sąraše jo knyga „Jokios rizikos“ buvo trisdešimt trečia; Natalija jau nebeuždėdavo jam ant kojos rankos.

— Nereikia pulti į paniką, — tikino ji Harį. — Antra savaitė visada būna svarbiausia. Bet jei iki sekmadienio norime įtraukti knygą į populiariausiųjų penkioliktuką, turime nudirbti daug darbų.

Beveik iki pačios antros savaitės pabaigos jie užtruko Denveryje, Dalase ir San Franciske; tada Hariui nebeliko abejonių, kad Natalija — viena iš tų, kurie knygos neskaitė. Kelios patogiu laiku transliuojamos vakarinės laidos leido Hariui pasisakyti paskutinėmis minutėmis; vis daugiau laiko jis praleisdavo vis mažesniuose knygynuose, pasirašinėdamas vis rečiau ir rečiau. Kelių knygynų savininkai net nesutiko jam leisti dalyti autografų, nes, kaip aiškino Natalija, pasirašytų egzempliorių nebegalima grąžinti leidėjui, jie laikomi sugadintomis prekėmis.

Kai jie nusibeldė į Los Andželą, „Jokios rizikos“ perkamiausiųjų sąraše pakilo į dvidešimt aštuntą vietą; kadangi buvo likusi tik viena savaitė, Natalijai nebepavyko slėpti nusivylimo. Ji vis dažniau užsimindavo, kad knyga iš knygynų lentynų dingsta ne taip sparčiai, kaip norėtųsi. Viskas dar labiau paaiškėjo kitą rytą, kai nusileidęs pusryčiauti Haris prie savo staliuko rado sėdintį kažkokį Džastiną.

— Vakar iš vakaro Natalija išskrido atgal į Niujorką, — paaiškino Džastinas. — Jai reikia susitikti su kitu rašytoju.

Jam nereikėjo pridurti, kad to rašytojo knyga, matyt, turi daugiau galimybių patekti į populiariausiųjų sąrašą. Haris negalėjo Natalijos kaltinti.

Paskutinę savaitę jis blaškėsi po šalį dalyvaudamas renginiuose Sietle, San Diege, Rolyje, Majamyje, kol galiausiai atvyko į Vašingtoną. Jis buvo bepradedąs atsipalaiduoti — šalia nebebuvo Natalijos, nuolat kalbančios apie perkamiausiųjų sąrašą, o per vieną ilgą interviu jam net daugiau nei kartą pavyko paminėti knygos pavadinimą „Jokios rizikos“, nesvarbu, kad renginys buvo vietinės reikšmės.

Kai paskutinę turo dieną Haris grįžo į Niujorką, Džastinas jį apgyvendino oro uosto motelyje, įteikė ekonominės klasės bilietą į Londoną ir palinkėjo sėkmės.

Užpildžiusi prašymo studijuoti Stanforde dokumentus, Ema parašė Sairusui ilgą laišką, dėkodama už atvertą galimybę. Paskui ji ėmė apžiūrinėti išsipūtusį

paketą, kuriame buvo atsiųstos Sofijos Barton, Sandros Deivis ir Džesikos Smit bylos. Emai tereikėjo užmesti akį į mergaičių dokumentus, kad suprastų, kuri kandidatė labiausiai patiko auklėtojai; savaime suprantama, ne panelė Dž. Smit.

Kas bus, jei Sebastijonas sutiks su auklėtoja arba, dar blogiau, nutars, jog norėtų mergaitės, kurios net nėra šiame sąraše? Ema gulėjo ir nemiegojo, vildamasi sulaukti Hario skambučio.

Haris pamanė, jog reikėtų paskambinti Emai, bet nusprendė, kad ji jau miega. Jis pradėjo krautis daiktus, norėdamas iš anksto pasirengti ankstyvam skrydžiui, paskui atsigulė ir susimąstė apie tai, kaip jie galėtų įtikinti Sebastijoną, kad Džesika Smit — ne tik ideali mergaitė, galinti tapti jo sesute, bet ir *neabejotinas* paties berniuko pasirinkimas.

Haris užsimerkė, tačiau prarado viltį nors trumpam užmigti, nes oro kondicionierius be perstojo ritmingai trinksėjo, tarsi besivaržydamas su mušamaisiais dėl vietos instrumentinėje grupėje. Jis gulėjo ant plono kauburiuoto čiužinio, padėjęs galvą ant ausis apgulusios poroloninės pagalvės. Šiame motelyje tikrai nebuvo galima pasirinkti nei vonios, nei dušo — čia tebuvo praustuvė su be paliovos lašančiu rudu vandeniu. Haris užsimerkė ir mintimis perbėgo visas tris savaites — kadras po kadro, lyg žiūrėtų nespalvotą kino juostą. Nebuvo jokių spalvų. Tik tuščias visų laiko ir pinigų švaistymas. Hariui teko pripažinti, kad jis nėra tinkamas tokioms rašytojiškoms kelionėms; jei po nesuskaičiuojamos daugybės radijo pokalbių ir interviu laikraščiuose jo knygai nepavyko prasimušti į perkamiausiųjų penkioliktuką, gal išties Viljamui Varvikui ir vyriausiajam inspektoriui Deivenportui atėjo metas eiti į pensiją, o jam pačiam — ieškotis tikro darbo.

Šv. Bedos mokyklos direktorius visai neseniai užsiminė ieškantis naujo anglų kalbos mokytojo, nors Haris nujautė, kad negalėtų būti geras pedagogas. Džailzas ne kartą maloningai jį kvietė tapti Baringtono kompanijos tarybos nariu, kad galėtų atstovauti šeimos interesams. Bet juk iš tikrųjų jis nėra jų šeima, o ir pats visada norėjo būti rašytojas, ne verslininkas.

Tikrai negerai, kad jie gyvena Baringtonų namuose. Iš knygų Haris vis dar nebuvo sutaupęs pakankamos sumos Emos vertam namui įpirkti, ūpo nepakėlė

ir nekaltas Sebastijono klausimas, kodėl jis kas rytą neina į darbą kaip visi kiti jo pažįstami tėčiai. Kartais Haris pasijusdavo tarsi išlaikytinis.

Po vidurnakčio Haris vėl atsigulė, dabar dar karščiau trokšdamas paskambinti Emai ir su ja pasidalyti mintimis, tačiau Bristolyje buvo vos penkta ryto, todėl nusprendė nemiegoti ir jai paskambinti po poros valandų. Jau rengėsi gesinti šviesą, kai išgirdo tyliai beldžiant į duris. Galėjo prisiekti, kad ant rankenos paliko kortelę su užrašu „Netrukdyti“. Haris užsimetė chalatą, nužingsniavo per kambarį ir atidarė duris.

— Didžiuliai sveikinimai, — tepasakė ji.

Haris spoksojo į Nataliją — rankoje ji laikė butelį šampano, buvo apsivilkusi prigludusia suknele su užtrauktuku per visą priekį, kuriam atsegti nereikėjo atskiro siūlymo.

— Kokia proga? — paklausė Haris.

— Ką tik mačiau sekmadieninio *New York Times* numerį; „Jokios rizikos“ pakilo į keturioliktą vietą. Jums pavyko!

— Dėkoju, — atsakė Haris vis dar nesuprasdamas tikrosios jos žodžių prasmės.

— Kadangi visada buvau didžiausia jūsų gerbėja, pamaniau, gal panorėsite atšvęsti.

Haris mintyse išgirdo tetos Filisės žodžius: *Turbūt supranti, kad niekada nebūsi jos vertas.*

— Kokia puiki mintis, — atsakė Haris. — Minutėlę palaukite, — pridūrė prieš grįždamas į kambarį.

Nuo stalelio prie lovos jis pačiupo savo knygą ir grįžo pas Nataliją. Paėmęs iš jos šampano butelį, nusišypsojo.

— Jei visada buvote didžiausia mano gerbėja, gal atėjo metas knygą perskaityti, — pasakė duodamas Natalijai tomelį. Paskui tyliai uždarė duris.

Jis atsisėdo ant lovos, įsipylė taurę šampano, pakėlė telefono ragelį ir užsakė tarptautinį skambutį. Kai Ema atsiliepė, jis buvo bebaigiąs butelį.

— Mano knyga įsigavo į keturioliktą perkamiausiųjų sąrašo vietą, — pasakė klupinėjančiu besipinančiu liežuviu.

— Puiki žinia, — Ema nurijo žiovulį.

— O koridoriuje stovi žavinga blondinė su buteliu šampano; ji mėgina išlaužti mano kambario duris.

— Taip, mielasis, tikrai stovi, tikrai laužiasi. Beje, niekada nepatikėsi, kas man pasiūlė kartu praleisti vakarą.

6

Duris atidarė tamsiai mėlyną uniformą su krakmolyta balta apykaklaite vilkinti moteris.

— Aš — auklėtoja, — pareiškė.

Haris paspaudė jai ranką, supažindino su žmona ir sūnumi.

— Kodėl jums neužėjus į mano kabinetą, — pasiūlė auklėtoja. — Ten galėsime pasikalbėti, prieš susipažindami su mergaitėmis.

Auklėtoja nusivedė trijulę koridoriumi, kurio sienos buvo nukabinėtos spalvotais paveikslais.

— Man patinka šis, — pasakė Sebastijonas, sustojęs prie vieno paveikslo, bet auklėtoja nieko nepratarė, neabejotinai manydama, kad vaikus reikia matyti, o ne juos girdėti.

Visi trys nusekė paskui ją į kabinetą.

Kai durys užsidarė, Haris pradėjo pasakoti auklėtojai, kaip labai jie visi laukė šio vizito.

— Kiek žinau, laukė ir vaikai, — atsakė ji. — Bet pirmiausia turiu paaiškinti kelias šių namų taisykles, nes man rūpi tik vaikų gerovė.

— Žinom, — pratarė Haris. — Mes — jūsų valioje.

— Trys mergaitės, kuriomis susidomėjote, Sandra, Sofija ir Džesika, šiuo metu yra dailės pamokoje, taigi turėsite progą pažiūrėti, kaip jos bendrauja su kitais vaikais. Kai pas jas nueisime, svarbu leisti joms tęsti darbą, mergaitės negali pasijusti tarsi varžybų dalyvės. Nes viskas gali baigtis ašaromis, ir mes sulauksime ilgalaikių pasekmių. Vieną kartą jos jau buvo atstumtos; joms tikrai nereikia priminti šios patirties. Kai vaikai pamato mūsų namuose vaikštančias šeimas, jie, aišku, žino, kad jos svarsto įvaikinimo galimybę. Dėl kokios kitos priežasties tos šeimos čia ateitų? Vaikai neturi suprasti, kad jus domina tik du ar trys iš jų. Beje, savaime suprantama, pamatę tas tris mergaites, jūs galbūt norėsite aplankyti mūsų namus Tontone ir Ekseteryje ir tik tada apsispręsite.

Haris norėjo pasakyti auklėtojai, esą jie jau apsisprendę, nors abu su Ema vylėsi, jog atrodys, kad paskutinį žodį renkantis teks tarti Sebastijonui.

— Na, ar pasirengę eiti į dailės pamoką?

— Taip, — atsakė Sebastijonas, pašokdamas ir bėgdamas prie durų.

— Kaip žinosime, kuri mergaitė yra kuri? — iš lėto stodamasi nuo kėdės paklausė Ema.

Auklėtoja rūsčiai pažvelgė į Sebastijoną ir pasakė:

— Jus supažindinsiu su keliais vaikais, todėl nė vienai mergaitei nepasirodys, kad ji — išrinktoji. Ar norėtumėte dar ko nors paklausti prieš einant?

Haris nustebo, kad Sebastijonas nepažėrė tuzino klausimų, o tik stovėjo prie durų nekantriai jų laukdamas. Kai jie žingsniavo koridoriumi link dailės klasės, Sebastijonas bėgte pasileido pirmas.

Auklėtoja atidarė klasės duris, jie įėjo ir tyliai sustojo kabineto gale. Auklėtoja linktelėjo mokytojui, o šis pasakė:

— Vaikai, pas mus atėjo svečių.

— Laba diena, pone ir ponia Kliftonai, — visi kaip vienas pasisveikino vaikai; keli apsidairė, kiti piešė toliau.

— Laba diena, — pasisveikino Haris ir Ema. Keista, bet Sebastijonas tylėjo.

Haris pastebėjo, kad dauguma vaikų sėdėjo panarinę galvas ir atrodė tarsi prislėgti. Žengęs žingsnį jis pažvelgė į vieno berniuko piešinį; berniukas piešė futbolo rungtynes. Vaikas neabejotinai palaikė Bristolio komandą; Haris nusišypsojo.

Ema dėjosi žiūrinti į nupieštą ančiuką, o gal kačiuką, tačiau iš tikrųjų mėgino atspėti, kuri mergaitė yra Džesika; deja, Emai nepavyko, nes prie jos priėjusi auklėtoja pratarė:

— Čia — Sandra.

— Koks nuostabus piešinys, Sandra, — pratarė Ema.

Mergaitės veidelyje nušvito didžiulė šypsena, o Sebastijonas pasilenkė atidžiau apžiūrėti piešinio.

Priėjęs Haris pradėjo šnekučiuotis su Sandra, o Ema ir Sebastijonas buvo supažindinti su Sofija.

— Čia — kupranugaris, — pasakė ji pasitikinčiu balseliu, kol niekas nespėjo paklausti.

— Vienkupris dromedaras ar dvikupris baktrianas? — paklausė Sebastijonas.

— Baktrianas, — taip pat pasitikėdama atsakė mergaitė.

— Bet jis tik su viena kupra, — neatlyžo Sebastijonas.

Sofija nusišypsojo ir akimirksniu nupiešė gyvūnui dar vieną kuprą.

— Kokią lankai mokyklą? — paklausė ji.

— Rugsėjį pradėsiu lankyti Šventojo Bedos, — atsakė Sebastijonas.

Haris dirsčiojo į sūnų, kuris neabejotinai maloniai bendravo su Sofija, ir baiminosi, kad sūnus jau apsisprendė, bet tada Sebastijono dėmesį staiga patraukė vieno berniuko piešiniai, o tuo metu auklėtoja pažindino Harį su Džesika. Tačiau mergaitė buvo labai įsijautusi į savo darbą ir nė nepakėlė akių. Kad ir kaip Haris stengėsi, mergaitės susikaupimas buvo neįveikiamas. Gal ji drovisi, gal ją stingdo baimė? Šito Haris negalėjo žinoti.

Haris grįžo prie Sofijos, besišnekučiuojančios su Ema apie savąjį kupranugarį. Mergaitė paklausė Hario, ar jam labiau patiktų viena kupra, ar dvi. Kol Haris svarstė, ką atsakyti, Ema paliko Sofiją ir nuėjo prie Džesikos, bet, kaip ir jos vyrui, jai nepavyko išpešti iš mergaitės nė žodelio. Ema pradėjo svarstyti, ar visas šis „projektas“ nesibaigs katastrofa — Džesika išvyks į Australiją, o jiems liks Sofija.

Ema nuėjo toliau ir pradėjo šnekučiuotis su berniuku vardu Tomis apie besiveržiantį vulkaną. Beveik visas jo popieriaus lapas buvo išmargintas ryškiai raudonomis liepsnomis. Ema pamanė, kad šį berniuką būtų norėjęs įsivaikinti Froidas, o Tomis tą akimirką užtepė dar kelis sluoksnius raudonio.

Pakėlusi galvą Ema pamatė Sebastijoną kalbantis su Džesika, jis nenuleido nuo jos nupiešto Nojaus laivo atidaus žvilgsnio.

Atrodė, kad mergaitė jo klausosi, nors akių taip ir nepakėlė. Sebastijonas pasitraukė nuo Džesikos ir dar kartą pažvelgė į Sandros ir Sofijos piešinius, o paskui nuėjęs atsistojo prie durų.

Po kelių minučių auklėtoja pasiūlė grįžti į jos kabinetą išgerti po puodelį arbatos.

Pripylusi tris puodelius ir visiems išdalijusi, ji pavaišino svečius sausainiais ir pasakė:

— Mes tikrai suprasime, jeigu jūs panorėsite išeiti, viską apsvarstyti ir galbūt grįžti vėliau, o gal pageidausite aplankyti kitus mūsų namus ir tik tada

galutinai apsispręsite.

Haris užsispyrėliškai tylėjo; jis laukė norėdamas sužinoti, ar Sebastijonas tars žodį.

— Manau, visos trys mergaitės mielos, — atsakė Ema, — beveik neįmanoma kurios nors išskirti.

— Sutinku, — pratarė Haris. — Gal mums tikrai vertėtų paklausyti jūsų pasiūlymo — išeiti, pasitarti, o paskui jums pasakyti savo nuomonę.

— Bet jei visi norime tos pačios mergaitės, tai būtų tik laiko gaišinimas, — mąstydamas ne pagal amžių logiškai, prabilo Sebastijonas.

— Ar reikėtų suprasti, kad tu jau apsisprendei? — paklausė berniuko tėvas, suvokdamas, kad Sebastijonui atskleidus savo pasirinkimą jiedu su Ema galėtų jį nurungti balsų dauguma, nors ir numanė, jog tai būtų ne pati geriausia Džesikos gyvenimo Baringtonų namuose pradžia.

— Prieš jums nusprendžiant, — kalbėjo auklėtoja, — aš pateiksiu trumpą informaciją apie visas tris mergaites. Sandra — pati klusniausia; Sofija labiau linkusi bendrauti, bet šiek tiek išsiblaškiusi.

— O Džesika? — paklausė Haris.

— Ji neabejotinai talentingiausia iš visų mergaičių, tačiau gyvena užsisklendusi savame pasaulyje ir sunkiai susibičiuliauja. Mano manymu, iš šios trijulės jums labiausiai tiktų Sandra.

Haris matė, kaip Sebastijonas vis labiau raukia kaktą, kol galiausiai ir visai paniuro. Haris pakeitė taktiką.

— Taip, auklėtoja, manau, su jumis derėtų sutikti, — pratarė jis. — Aš rinkčiausi Sandrą.

— Nors persiplėšk, — pasakė Ema. — Aš norėčiau Sofijos, linksmos nenuoramos.

Ema ir Haris vogčiomis susižvalgė.

— Vadinasi, dabar viskas priklausys nuo tavęs, Sebai. Ar renkamės Sandrą, ar Sofiją? — paklausė Haris.

— Nesirenkam nei vienos, nei kitos. Man patinka Džesika, — išrėžė berniukas, paskui pašoko ir išlėkė iš kambario, palikęs plačiai atdaras duris.

Auklėtoja pakilo iš už stalo. Ji neabejotinai griežtai pasikalbėtų su Sebastijonu, jei šis būtų jos auklėtinis.

— Jis dar menkai supranta, ką reiškia demokratija, — mėgino švelninti padėtį Haris.

Auklėtoja pasuko durų link; nepasakytum, kad ją Hario žodžiai įtikino. Haris su Ema nusekė paskui koridoriumi. Įėjusi į klasę auklėtoja negalėjo patikėti savo akimis — Džesika nusegė savo piešinį ir padovanojo Sebastijonui.

— Ką jai pasiūlei mainais? — paklausė sūnaus Haris, kai Sebastijonas žingsniavo pro jį, rankoje spausdamas Nojaus arką.

— Pažadėjau, jog jei rytoj po pietų ji atvyks pas mus arbatos, galės vaišintis mėgstamu skanėstu.

— Ir koks gi jos mėgstamas skanėstas? — paklausė Ema.

— Karštos bandelės su sviestu ir aviečių uogiene.

— Ar sutiktumėte, auklėtoja? — nekantraudamas paklausė Haris.

— Taip, bet gal būtų geriau, jei važiuotų visos trys mergaitės?

— Ne, auklėtoja, dėkojame, — atsakė Ema. — Džesika mums bus labai gerai.

— Kaip pageidausite, — atsakė auklėtoja, neįstengdama slėpti nuostabos.

Jiems grįžtant į Baringtonų namus, Haris paklausė Sebastijono, kodėl šis pasirinko Džesiką.

— Sandra buvo visai graži, — atsakė jis, — o Sofija labai linksma, bet baigiantis mėnesiui jos abi man būtų įkyrėjusios.

— O Džesika? — paklausė Ema.

— Ji man priminė tave, mama.

Kai Džesika atvyko arbatos, Sebastijonas stovėjo prie lauko durų.

Ji užlipo laipteliais viena ranka įsitvėrusi auklėtojos rankos, o kitoje laikydama vieną iš savo piešinių.

— Eik paskui mane, — paliepė Sebastijonas, bet Džesika liko stovėti ant paskutinio laiptelio kaip priklijuota. Ji stovėjo tarsi suakmenėjusi ir nė nekrustelėjo, kol negrįžo Sebastijonas.

— Čia tau, — pasakė duodama berniukui piešinį.

— Ačiū, — padėkojo Sebastijonas pažindamas piešinį, kurį buvo matęs pakabintą ant sienos Dr. Barnardo namų koridoriuje. — Verčiau užeik, nes negaliu pats vienas suvalgyti visų bandelių.

Džesika nedrąsiai žengė į koridorių ir plačiai išsižiojo. Ne todėl, kad pagalvojo apie bandeles, bet todėl, kad išvydo ant visų sienų kabančius aliejiniais dažais tapytus tikrus įrėmintus paveikslus.

— Vėliau, — pažadėjo Sebastijonas, — nes kitaip atauš bandelės.

Džesikai įėjus į svetainę, Haris ir Ema atsistojo jos pasveikinti, tačiau ji ir čia negalėjo atplėšti nuo paveikslų akių. Galiausiai atsisėdo ant sofos, šalia Sebastijono, ir nukreipė ilgesingą žvilgsnį į kaugę labai karštų bandelių. Bet mergaitė ir dabar nė nekrustelėjo, kol Ema jai nepadavė lėkštelės, bandelės, peilio, sviesto ir dubenėlio aviečių uogienės.

Džesikai kandant pirmą kąsnį, auklėtoja suraukė kaktą.

— Ačiū, ponia Klifton, — tarstelėjo Džesika. Ji skonėdamasi suvalgė dar dvi bandeles, po kiekvienos pasakydama „ačiū, ponia Klifton“.

Kai mergaitė atsisakė ketvirtos bandelės, pasakiusi „ne, ponia Klifton, dėkoju“, Ema negalėjo tvirtai pasakyti, ar ji tikrai nenorėjo, ar auklėtoja buvo ją įspėjusi nevalgyti daugiau nei trijų.

— Ar esi girdėjusi apie Ternerį? — paklausė Sebastijonas, kai Džesika išgėrė antrą stiklinę limonado.

Ji panarino galvą ir nieko neatsakė. Sebastijonas atsistojo, paėmė ją už rankos ir išsivedė iš kambario.

— Tiesą sakant, Terneris visai neblogas, — pareiškė, — bet ne toks geras kaip tu.

— Tiesiog negaliu patikėti, — pratarė auklėtoja, kai berniukas uždarė duris. — Dar niekada nesu mačiusi jos taip atsipalaidavusios.

— Bet ji beveik nepasakė nė žodžio, — pratarė Haris.

— Pone Kliftonai, patikėkite, tokią Džesiką, kokią matėte, būtų galima palyginti su Hendelio „Aleliuja“.

Ema nusijuokė.

— Ji išties žavi. Jei yra kokia nors galimybė jai tapti mūsų šeimos nare, ką mums reikėtų daryti?

— Deja, procesas bus ilgas, — atsakė auklėtoja, — ir ne visada tokie prašymai būna patenkinami. Iš pradžių galėtumėte kartkartėmis pasiimti mergaitę pasisvečiuoti; jei viskas klostytųsi gerai, būtų galima svarstyti, mūsų žodžiais tariant, savaitgalio viešnagių klausimą. O po tokių viešnagių kelio atgal nebūna, nes mes negalime vaikams žadinti tuščių vilčių.

— Klausysimės jūsų patarimų, auklėtoja, — atsakė Haris, — nes tikrai norėtume pamėginti.

— Tada padarysiu viską, ką tik galėsiu, — atsakė auklėtoja.

Kol ji išgėrė trečią puodelį arbatos ir įstengė suvalgyti antrą bandelę, Hariui ir Emai nebeliko abejonių, ko iš jų tikimasi.

— Kur galėtų būti Sebastijonas su Džesika? — paklausė Ema, kai auklėtoja pasakė, jog joms jau reikėtų keliauti.

— Eisiu jų paieškoti, — atsakė Haris, bet tą akimirką į kambarį įvirto abu vaikai.

— Jaunoji panele, mums jau metas važiuoti namo, — kildama iš vietos pasakė auklėtoja. — Šiaip ar taip, turime spėti vakarienei.

Džesika nenorėjo paleisti Sebastijono rankos.

— Aš jau nebenoriu valgyti, — atsakė ji.

Auklėtojai pritrūko žodžių.

Haris palydėjo Džesiką į koridorių ir padėjo apsivilkti paltuką. Auklėtojai išėjus pro lauko duris, Džesika apsipylė ašaromis.

— Oo, ne, — tarstelėjo Ema. — Man atrodė, kad viskas klostosi taip puikiai.

— Puikiau nė negalėjo būti, — sušnabždėjo auklėtoja. — Jie pradeda verkti tik tada, kai nenori išeiti. Paklausykite mano patarimo: jei abu jaučiate tą patį, kiek įmanoma greičiau užpildykite visus dokumentus.

Prieš įlipdama į mažutį auklėtojos automobilį „Austin 7“, Džesika atsigręžė ir pamojavo; jos skruostais tebesirito ašaros.

— Gerai pasirinkai, Sebastijonai, — pasakė Haris, apsikabindamas sūnų per pečius; jiedu žiūrėjo, kaip automobilis dingsta riedėdamas keliuku.

Praėjo penki mėnesiai, ir tik tada auklėtoja paskutinį kartą išvažiavo iš Baringtonų dvaro viena ir pasuko Dr. Barnardo globos namų link, gerai įtaisiusi dar vieną savo beglobę. Na, gal ir ne taip gerai, kaip norėtųsi, nes ilgai netrukę Haris ir Ema suprato, kad Džesika turi savų bėdų, į kurias būtina atsižvelgti lygiai taip pat, kaip ir į Sebastijono poreikius.

Visiems iškart paaiškėjo, kad Džesika niekada nėra miegojusi savo kambaryje; pirmą naktį Baringtonų namuose ji paliko plačiai atvertas vaikų kambario duris ir verkė tol, kol užmigo. Haris ir Ema ilgainiui priprato prie

rytais į jų lovą įsmunkančio ką tik nubudusio mažo, šilto padarėlio. Tokie „vizitai“ tapo retesni, kai Sebastijonas išsiskyrė su savo meškiuku Vinstonu, nes perleido savąjį patarėją ir guodėją Džesikai.

Džesika dievino Vinstoną, kuris jai buvo antras po Sebastijono, nors naujasis jos broliukas kiek iš aukšto pareiškė:

— Aš jau per didelis, kad žaisčiau su meškiuku. Šiaip ar taip, po kelių savaičių pradėsiu lankyti mokyklą.

Džesika norėjo kartu su juo vykti į Šv. Bedą, bet Haris paaiškino, kad berniukai ir mergaitės toje pačioje mokykloje nesimoko.

— Kodėl ne? — nesuprato Džesika.

— Tikrai, kodėl ne? — paantrino Ema.

Kai galiausiai išaušo pirma mokslo metų diena, Ema žiūrėjo į savąjį jaunuolį ir svarstė, kur dingo visi tie metai. Berniukas vilkėjo raudonu švarkeliu, trumpomis pilkomis flanelinėmis kelnėmis, buvo užsidėjęs raudoną kepuraitę. Blizgėte blizgėjo net batai. Taip, pirmoji mokslo metų diena. Džesika stovėjo ant slenksčio ir mojavo atsisveikindama, kol galiausiai automobilis, išsukęs pro vartus, dingo. Tada ji atsisėdo ant viršutinio laiptelio ir laukė, kol Sebastijonas grįš.

Sebastijonas pareikalavo, kad mama nevažiuotų į mokyklą su juo ir tėčiu. Kai Haris paklausė kodėl taip, jis atsakė:

— Nenoriu, kad kiti berniukai matytų, kaip mama mane bučiuoja.

Haris būtų su juo pasiginčijęs, jei nebūtų prisiminęs savo paties pirmosios dienos Šv. Bedoje. Haris sėdo su mama į tramvajų Varyklos gatvėje, ir jis paklausė, ar jie negalėtų išlipti viena stotele anksčiau ir šimtą jardų eiti pėsti, kad kiti berniukai nesuprastų, jog jie neturi automobilio. Likus penkiasdešimčiai jardų iki mokyklos vartų, jis skubiai atsisveikino su mama ir paliko ją ten stovėti, nors ir leidosi pabučiuojamas. Pirmą kartą eidamas link Šv. Bedos vartų matė, kaip būsimi klasės draugai lipa iš dviračių ekipažų ar automobilių; kai kuriuos net buvo atvežę „Rolls-Royce“, vairuojami vairuotojų su livrėjomis.

Hariui buvo sunki pirma naktis ne namuose, bet tik todėl, kad jis, kitaip nei Džesika, niekada nebuvo miegojęs viename kambaryje su kitais vaikais.

Tvarka pagal abėcėlę jam buvo palanki, nes bendrabutyje Hariui teko miegoti su Baringtonu iš vienos pusės ir Dikinsu — iš kitos. Tiesa, jei

kalbėtume apie bendrabučio budėtoją, Hariui nepasisekė. Visą pirmą savaitę Aleksas Fišeris lupo jį šlepete dėl vienintelės priežasties — nes Haris buvo uosto darbininko sūnus, vadinasi, nevertas mokytis toje pačioje mokykloje, kurioje mokėsi Fišeris, nekilnojamojo turto agento vaikas. Kartais Haris susimąstydavo, kas nutiko Fišeriui, kai šis baigė Šv. Bedą. Jis žinojo, kad jo ir Džailzo keliai karo metu buvo susibėgę — jie tarnavo tame pačiame pulke Tobruke; Hario manymu, Fišeris ir dabar turėtų gyventi Bristolyje, nes visai neseniai jam pavyko išsisukti nuo pašnekesio su juo per buvusių Šv. Bedos mokinių susitikimą.

Gerai nors tiek, kad Sebastijonas į mokyklą atvažiuos automobiliu, o pasibaigus dienai jo nekamuos joks fišeris, nes kas vakarą jis grįš į Baringtonų namus. Vis dėlto Haris numanė, kad Šv. Bedos mokykloje jo sūnui nebus lengviau, nei buvo jam, nors priežastys bus visai kitos.

Hariui privažiavus prie mokyklos vartų, Sebastijonas iššoko automobiliui net nespėjus sustoti. Haris žiūrėjo, kaip jo sūnus bėga pro vartus ir dingsta raudonų švarkelių jūroje, susiliedamas su šimtu kitų berniukų. Sebastijonas nė neatsigręžė. Haris pamanė, jog tikrai *pasikeitė senoji tvarka, kuri užleido vietą naujajai.*

Jis neskubėdamas grįžo į Baringtonų namus, mąstydamas apie kitą naujausios savo knygos skyrių. Gal jau atėjo metas Viljamui Varvikui sulaukti paaukštinimo?

Privažiavęs prie namo Haris pamatė ant aukščiausio laiptelio sėdinčią Džesiką. Stabdydamas automobilį jis nusišypsojo. Tačiau Hariui išlipus mergaitė pirmiausia paklausė:

— Kur Sebas?

Kasdien, kol Sebastijonas būdavo mokykloje, Džesika užsisklęsdavo savame pasaulyje. Laukdama, kol jis grįš namo, mergaitė leisdavo laiką skaitydama Vinstonui apie kitus gyvūnus — Mikę Pūkuotuką, Poną Rupūžių, baltą triušį, marmeladinį katiną vardu Orlandas ir laikrodį prarijusį krokodilą.

Kai Vinstonas užmigdavo, ji paguldydavo jį į lovelę ir grįždavo prie molberto tapyti. Džesika tapydavo ir tapydavo. Tiesą sakant, kartą Ema suprato, kad vaikų kambarį Džesika pavertė dailės studija. Pieštuku, kreidelėmis ar dažais

išmarginusi visą popierių, kokį tik galėjo paimti, įskaitant ir senus Hario rankraščius (naujuosius jam teko laikyti užrakintus), ji sumanė perdažyti vaikų kambario sienas.

Haris nenorėjo tramdyti jos entuziazmo — toli gražu ne, — bet vis dėlto Emai priminė, kad Baringtonų namai nėra jų, todėl gal vertėtų pasitarti su Džailzu, kol mergaitė neištrūko iš vaikų kambario ir nepamatė, kiek daug visame name švarutėlaičių sienų.

Tačiau Džailzą taip žavėjo naujoji Baringtonų namų gyventoja, jog jis pareiškė neprieštarausiąs, jei Džesika perdažys visą namą tiek iš vidaus, tiek iš lauko.

— Dėl Dievo, neskatink jos, — meldė Ema. — Sebastijonas jau paprašė perdažyti jo kambarį.

— O kada ketinate jai pasakyti visą tiesą? — paklausė Džailzas, kai visi susėdo vakarieniauti.

— Dar nemanome, kad jai reikėtų žinoti, — atsakė Haris. — Šiaip ar taip, Džesikai vos šešeri, ji dar pas mus neapsiprato.

— Na, bet ilgai nedelskite, — įspėjo Džailzas, — nes ji jau dabar į tave su Ema žiūri kaip į tėvus, į Sebą — kaip į brolį, mane vadina dėde Džailzu, o iš tikrųjų ji — mano sesuo ir Sebo teta.

Haris nusijuokė.

— Manau, prireiks laiko, kol Džesika viską įsisąmonins.

— Tikiuosi, jai nė nereikės įsisąmoninti, — pratarė Ema. — Nepamirškite, kad ji težino viena: abu jos tėvai mirę. Kodėl ši situacija turėtų keistis? Juk tik mes trys žinome tiesą.

— Nenuvertink Sebastijono. Ilgai netrukęs jis viską išsiaiškins.

7

Sebastijonui baigiant pirmąjį pusmetį, Haris ir Ema nustebo sulaukę mokyklos direktoriaus kvietimo ateiti išgerti arbatos; jie greitai suprato, kad buvo pakviesti ne šiaip sau.

— Jūsų sūnus linkęs laikytis nuo kitų atokiau, — pareiškė daktaras Hedlis, kai tarnaitė įpylė jiems po puodelį arbatos ir išėjo iš kambario. — Tiesą sakant, jis mieliau bendrautų su berniuku iš už jūrų marių, nei su tuo, kuris visą gyvenimą gyvena Bristolyje.

— Kodėl taip manote? — paklausė Ema.

— Berniukai iš toli niekada nieko nėra girdėję apie poną ir ponią Harius Kliftonus ar apie žymųjį jo dėdę Džailzą, — aiškino direktorius. — Bet, kaip dažnai pasitaiko, šiuo atveju galima kalbėti ir apie teigiamus dalykus — juk žinome, kad Sebastijonas iš prigimties gabus kalboms; kitaip susiklosčius aplinkybėms, šis jo gabumas būtų pražiūrėtas. Tiesą sakant, jis — vienintelis berniukas visoje mokykloje, galintis kalbėtis su Lu Jangu jo gimtąja kalba.

Haris nusijuokė, bet Ema pastebėjo, kad mokytojas nesišypso.

— Vis dėlto, — tęsė daktaras Hedlis, — gali būti bėdų, kai Sebastijonui reikės laikyti stojamąjį egzaminą į Bristolio vidurinę mokyklą.

— Tačiau iš anglų, prancūzų ir lotynų kalbų jis turi aukščiausius įvertinimus, — didžiuodamasi pasakė Ema.

— Ir surinko šimtą procentų iš matematikos, — direktoriui priminė Haris.

— Teisybė, šitai pagirtina, bet, deja, istorijos, geografijos ir gamtos mokslų įvertinimai vieni iš prasčiausių, o šie dalykai privalomi. Jei dviejų ar daugiau dalykų įvertinimai nepagerės iki privalomo minimalaus lygio, jis automatiškai praras teisę stoti į Bristolio mokyklą; kiek žinau, tada labai nusivilsite ir jūs, ir jo dėdė.

— „Labai nusivilsime“ — per švelnus pasakymas, — pratarė Haris.

— Taigi, — sutiko daktaras Hedlis.

— Ar būna, kad nusižengiama taisyklėms? — paklausė Ema.

— Per visą savo tarnybą prisimenu tik vieną atvejį, — atsakė direktorius, — kai išimtis buvo padaryta berniukui, kuris vasaros semestrą kiekvieną šeštadienį per kriketą pelnydavo šimtuką.

Haris nusijuokė prisiminęs, kaip kadaise sėdėdavo ant žolės ir žiūrėdavo į Džailzą, renkantį šimtukus.

— Vadinasi, mes turime užtikrinti, kad jis suprastų, kokios gali būti pasekmės, jei nesugebės gauti minimalių įvertinimų iš dviejų privalomų dalykų.

— Jokiu būdu nepasakyčiau, kad jis nepakankamai gabus, — kalbėjo direktorius, — bet jei dalykas jam nepatinka, berniukas greitai ima nuobodžiauti. Ironiška, tačiau, turėdamas galvoje Sebastijono talentą kalboms, numanau, kad jis lengvai įplauks į Oksfordą. Tačiau dabar turime užtikrinti, kad nuirkluotų iki Bristolio mokyklos.

Po šiokių tokių tėvo įkalbinėjimų ir gausių močiutės kyšių Sebastijonui pavyko keliais balais pakelti dviejų iš trijų privalomų dalykų pažymius. Jis išsiaiškino, kad jam leidžiama gauti vieno dalyko neigiamą įvertinimą, todėl pasirinko gamtos mokslus.

Sebastijonui baigiant antruosius mokslo metus, direktorius buvo įsitikinęs, kad dar šiek tiek pasistengęs berniukas gaus reikalingus penkis minimalius egzaminų įvertinimus iš šešių. Jis ir pats nebuvo teigiamai išlaikęs gamtos mokslų egzamino. Haris ir Ema taip pat turėjo daugiau vilčių, bet vis tiek nuolat baksnojo Sebastijoną labiau stengtis. Ir tikrai — direktoriaus optimizmas būtų pasiteisinęs, jei ne du incidentai paskutiniais Sebastijono mokslo metais.

8

— Ar tai — tavo tėvo knyga?

Sebastijonas pažvelgė į knygyno vitrinoje tvarkingai sukrautą romanų stirtą. Virš jos buvo parašyta: *Jokios naudos*, autorius Haris Kliftonas, trys šilingai šeši pensai. *Naujausi Viljamo Varviko nuotykiai.*

— Taip, — išdidžiai atsakė Sebastijonas. — Norėtum?

— Taip, tikrai, — atsakė Lu Jangas.

Sebastijonas įėjo į knygyną, iš paskos — jo bičiulis. Ant stalo, visai netoli įėjimo, buvo sukrauta aukšta naujausio jo tėvo romano kietais viršeliais krūva, o čia pat — minkštais viršeliais išleistų romanai „Aklo liudytojo byla" ir „Jokios rizikos", pirmi du iš Viljamo Varviko serijos.

Sebastijonas padavė Lu Jangui po vieną visų trijų knygų egzempliorių. Prie jų greitai prisidėjo ir daugiau klasės draugų; jiems visiems Sebastijonas padavė po naujausio romano knygą, vienam kitam — po visas tris. Krūva sparčiai tirpo; galiausiai iš už prekystalio išdygo pusamžis vyriškis; jis čiupo Sebastijoną už pakarpos ir nusitempė.

— Ką čia dabar darai?

— Viskas gerai, — aiškino Sebastijonas. — Tai — mano tėvo knygos!

— Aš viską girdėjau, — kalbėjo knygyno valdytojas, tempdamas sulig kiekvienu žingsniu besipriešinantį Sebastijoną į knygyno galą. Atsigręžęs į pardavėją jis paliepė: — Skambink policijai. Sučiupau vagišių nusikaltimo vietoje. O paskui pažiūrėk, ar dar galima susigrąžinti knygas, kurias nusigvelbę pabėgo jo draugeliai.

Valdytojas įgrūdo Sebastijoną į savo kabinetą ir sviedė ant senos ašutinės sofos.

— Kad man nesumanytum nė krustelėti, — pagrasino išeidamas ir garsiai užtrenkdamas duris.

Sebastijonas išgirdo spynoje sukamą raktą. Jis atsistojo, priėjo prie valdytojo darbo stalo, paėmė knygą, vėl atsisėdo ir pradėjo skaityti. Perskaitė devynis

puslapius ir jau buvo bepamilstąs Ričardą Hanėjų, kai atsilapojo durys ir grįžo triumfuojančiu šypsniu tviskantis valdytojas.

— Štai jis, vyriausiasis inspektoriau, pričiupau nusikaltimo vietoje.

Vyriausiasis inspektorius Bleikmoras stengėsi neišsiduoti nustebęs, o valdytojas pridūrė:

— Ir dar turėjo įžūlumo aiškinti, kad knygas parašė jo tėvas.

— Jis nemelavo, — atsakė Bleikmoras. — Čia — Hario Kliftono berniukas. — Griežtai žvelgdamas į Sebastijoną, jis pridūrė: — Tačiau tai nepateisina šio poelgio, jaunuoli.

— Jeigu jo tėvas tikrai Haris Kliftonas, man vis tiek trūksta svaro ir aštuoniolikos šilingų, — atšovė valdytojas. — Na, ką ketinate daryti? — pridūrė piktai besdamas pirštu į Sebastijoną.

— Aš jau susisiekiau su ponu Kliftonu, — pasakė Bleikmoras, — todėl nemanau, kad teks ilgai laukti atsakymo į šį klausimą. O kol lauksime, siūlyčiau jo sūnui papasakoti apie visą knygų pardavimo ūkį.

Lengvai pamokytas valdytojas prisėdo ant stalo kampo.

— Kai tavo tėtis parašo knygą, — pradėjo jis, — leidėjas jam sumoka avansą, o vėliau — procentus už kiekvieną parduotą knygos egzempliorių. Numanau, kad tavo tėčiui yra mokama apie dešimt procentų. Leidėjas taip pat turi sumokėti pardavėjams, redaktoriams ir pardavimo agentams, taip pat ir spaustuvininkams, turi apmokėti reklamą ir padengti platintojų kaštus.

— O kiek jums reikia mokėti už vieną knygą? — paklausė Sebastijonas.

Bleikmoras negalėjo sulaukti, kol išgirs valdytojo atsakymą. Kiek padvejojęs valdytojas pratarė:

— Maždaug du trečdalius bendros egzemplioriaus kainos.

Sebasijonas prisimerkė.

— Vadinasi, mano tėtis gauna tik dešimt procentų nuo vienos knygos, o jūs įsidedate į kišenę trisdešimt tris procentus?

— Taip, bet aš turiu mokėti nuomą, mokesčius už šias patalpas, taip pat privalau išmokėti darbuotojams atlyginimus, — gindamasis aiškino valdytojas.

— Vadinasi, mano tėvui būtų pigiau knygas grąžinti, nei jums sumokėti visą knygos kainą?

Vyriausiasis inspektorius gailėjosi, kad nebėra sero Valterio Baringtono. Jam būtų patikęs šis dialogas.

— Pone, gal jūs galėtumėte man pasakyti, — tęsė Sebastijonas, — kiek knygų reikėtų grąžinti.

— Aštuonias kietais viršeliais ir vienuolika — minkštais, — atsakė valdytojas, ir tada į kabinetą įžengė Haris.

Vyriausiasis inspektorius Bleikmoras jam paaiškino, kas atsitiko, ir pridūrė:

— Šįkart netrauksiu berniuko atsakomybėn už vagiliavimą iš parduotuvės, pone Kliftonai, tik pareikšiu jam įspėjimą. Tikiuosi, jūs užtikrinsite, kad jis daugiau niekada taip neatsakingai nesielgs.

— Žinoma, vyriausiasis inspektoriau, — atsakė Haris. — Esu labai jums dėkingas, paprašysiu leidėjo kuo greičiau atgabenti trūkstamų knygų. O tau, mano berniuk, nebeduosiu kišenpinigių, kol negrąžinsi visos sumos iki paskutinio penso, — pridūrė atsisukęs į Sebastijoną.

Sebastijonas prikando lūpą.

— Dėkoju, pone Kliftonai, — atsakė valdytojas ir kiek drovėdamasis pridūrė:
— Pamąsčiau, pone... kad jau čia esate, gal būsite toks malonus ir pasirašysite likusius knygų egzempliorius?

Kai Emos mama Elžbieta atsigulė į ligoninę pasitikrinti sveikatos, ji stengėsi patikinti dukrą, kad nėra dėl ko nerimauti ir nereikia to sakyti nei Hariui, nei vaikams, nes ir šie susijaudins.

Ema išties jaudinosi; vos grįžusi į Baringtonų namus ji paskambino Džailzui į Parlamentą ir seseriai į Kembridžą. Šiedu metė visus darbus ir artimiausiu traukiniu atvyko į Bristolį.

— Tikėkimės, kad ne veltui gaišinu jūsų laiką, — pasakė Ema, pasitikusi juos *Temple Meads* stotyje.

— Tikėkimės, kad veltui, — atsakė Greisė.

Džailzas sėdėjo susimąstęs ir visą kelią iki ligoninės tylėdamas pražiūrėjo pro langą.

Dar prieš ponui Lengbornui uždarant savo kabineto duris, Ema pajuto, kad žinios nebus geros.

— Gaila, kad nėra taip paprasta jums šitai sakyti, — pradėjo gydytojas jiems susėdus, — bet pasakyti teks. Gydytojas Reburnas, kelerius metus gydęs jūsų

mamą, kaip įprastai patikrino jos sveikatą, o gavęs tyrimų rezultatus kreipėsi į mane, kad aš ją apžiūrėčiau nuodugniau.

Ema sugniaužė kumščius; ji taip elgdavosi dar būdama mokinė, kai susinervindavo ar patekdavo į bėdą.

— Vakar, — tęsė gydytojas Lengbornas, — gavau klinikinės laboratorijos rezultatus. Gydytojo Reburno būgštavimai pasitvirtino: jūsų motinai — krūties vėžys.

— Ar ją galima išgydyti? — nedelsdama paklausė Ema.

— Šiuo metu jos amžiaus žmogui vaistų nėra, — atsakė Lengbornas. — Mokslininkai tikisi naujovių ateityje, bet, deja, jūsų mamai jau bus per vėlu.

— Ar mes galėtume kaip nors jai padėti? — paklausė Greisė.

Ema pasilenkė ir paėmė seserį už rankos.

— Šiuo metu jai prireiks meilės ir paramos, kurios galima sulaukti tik iš šeimos. Elžbieta — nuostabi moteris; po visko, ką jai teko patirti, ji nusipelnė daugiau. Tačiau Elžbieta niekada nesiskųsdavo... skųstis — ne jai. Ji — tikra Harvi.

— Kiek ji dar bus su mumis? — paklausė Ema.

— Deja, — atsakė Lengbornas, — tenka kalbėti ne apie mėnesius, bet apie savaites.

— Vadinasi, man tikrai reikia jai šį tą pasakyti, — prabilo Džailzas, kuris iki šiol nebuvo prataręs nė žodžio.

Kai apie vagystę knygyne sužinojo Šv. Bedos mokykla, Sebastijonas iš vienišiaus pavirto mokinių didvyriu, o berniukai, kurie anksčiau nenorėjo su juo terliotis, puolė jį kviesti į savo ratelius. Haris buvo beįtikįs, kad pagaliau įvyks lūžis, tačiau kai Sebastijonas sužinojo, kad močiutei gyventi liko vos kelios savaitės, vėl įlindo į savo kiautą.

Džesika pradėjo mokytis „Red Maid“ mokykloje. Ji dirbo daug daugiau nei Sebastijonas, tačiau mergaitei nepavyko pelnyti pačių geriausių pažymių nė iš vieno dėstomo dalyko. Dailės mokytoja Emai sakė apgailestaujanti, kad dailė — nėra pripažintas toje mokykloje dalykas, nes būdama aštuonerių Džesika talentingesnė nei buvo pati mokytoja paskutiniame koledžo kurse.

Ema nusprendė Džesikai apie tai neužsiminti; tegu mergaitė pati atranda didelį savo talentą. Sebastijonas nuolat jai kartojo, kad ji — genijus, bet iš kur jis taip gerai žino? Jo manymu, Stenlis Metjusas[3] — irgi genijus.

Po mėnesio Sebastijonui nepavyko trys kontroliniai testai, o iki stojamųjų egzaminų į Bristolio mokyklą tebuvo likusios kelios savaitės. Nei Haris, nei Ema nemanė turintys teisę jį barti, nes berniuką labai slėgė močiutės liga. Jis kiekvieną popietę kartu su Ema važiuodavo į ligoninę (Ema jį paimdavo iš mokyklos), atsisėsdavo ant močiutės lovos ir skaitydavo jai kokią nors mėgstamą knygą, kol močiutė užmigdavo.

Džesika kasdien piešdavo močiutei po piešinį ir kitą rytą, prieš Hariui nuvežant ją į mokyklą, nugabendavo darbelį į ligoninę. Baigiantis semestrui, asmeninėje jos galerijoje ant sienų tebuvo likę keli tušti lopinėliai.

Džailzas praleido kelis balsavimus Parlamente, Greisė — nesuskaičiuojamą daugybę mokymų, Haris nusižengė begalei nustatytų terminų, o Ema kartais nesuspėdavo atsakyti į kas savaitę gaunamus Sairuso Feldmano laiškus. Tačiau Elžbieta kasdien labiausiai laukdavo Sebastijono. Haris net negalėjo pasakyti, kas labiau pelnėsi iš tokios patirties — sūnus ar uošvė.

Sebastijonui nepasisekė, kad stojamuosius Bristolio klasikinės mokyklos egzaminus jam teko laikyti gęstant močiutės gyvybei.

Kaip ir numatė Šv. Bedos mokyklos direktorius, rezultatai buvo įvairūs. Lotynų, prancūzų, anglų kalbų ir matematikos egzamino jie siekė stipendininko lygį, tačiau Sebastijonui vos pavyko surinkti minimumą reikiamų balų iš istorijos, nepasisekė geografija, o už gamtos mokslų rašto darbą jis tegavo devynis procentus.

Praėjus kelioms minutėms po to, kai mokyklos skelbimų lentoje buvo iškabinti egzaminų rezultatai, daktaras Hedlis paskambino Hariui į Baringtonų namus.

— Privačiai kalbėjausi su Džonu Garetu, Bristolio mokyklos direktoriumi, — dėstė jis, — ir priminiau jam, kad Sebastijonas surinko po šimtą procentų iš lotynų ir matematikos egzaminų, todėl tikrai kada nors bus vertas universiteto stipendijos.

— Jūs jam galėjote priminti dar ir tai, — įsiterpė Haris, — kad jo dėdė ir aš taip pat mokėmės Bristolio klasikinėje mokykloje, o jo senelis seras Valteris Baringtonas buvo mokyklos tarybos pirmininkas.

— Nemanau, kad jam tai reikia priminti, — atsakė Hedlis. — Bet aš pabrėžiau, kad berniukui laikant egzaminus jo močiutė gulėjo ligoninėje. Dabar tegalime tikėtis, kad jis palaikys mano nuomonę.

Ir palaikė. Savaitės pabaigoje daktaras Hedlis paskambino Hariui ir pasakė, jog Bristolio mokyklos direktorius rekomenduos tarybai skirti Sebastijonui vietą Bristolio klasikinėje mokykloje rudens semestrui, nors berniukas ir neišlaikė dviejų privalomųjų egzaminų.

— Ačiū, — dėkojo Haris. — Tai pirma gera žinia per ištisas savaites.

— Tačiau, — pridūrė Hedlis, — direktorius man priminė, kad galutinį sprendimą priima taryba.

Tą vakarą Haris paskutinis lankė uošvę; jis jau ketino išeiti, kai Elžbieta sušnabždėjo:

— Gal gali pabūti dar kelias minutes, mielasis? Turiu su tavimi apie šį tą pasikalbėti.

— Taip, žinoma, — atsakė Haris, vėl sėsdamasis ant lovos krašto.

— Rytą pas mane buvo atėjęs Desmondas Sidonsas, mūsų šeimos advokatas, — sunkiai dėstė žodžius Elžbieta. — Noriu pasakyti, kad surašiau naują testamentą, nes negaliu pakęsti minties, jog ta siaubinga moteris, Virginija Fenvik, kada nors kiš nagus prie mano turto.

— Nematau didelės bėdos. Mes jau ištisas savaites nieko apie ją negirdėjome ir jos nematėme; manau, su Virginija viskas baigta.

— Hari, tu ištisas savaites apie ją nieko negirdėjai ir jos nematei tik todėl, kad ji nori mane įtikinti, neva viskas baigta. Joks ne sutapimas, kad ji dingo iš akiračio praėjus vos kelioms dienoms po to, kai Džailzas sužinojo, jog man liko nedaug.

— Jūs šiek tiek perdedate, Elžbieta. Net Virginija negalėtų būti tokia beširdė.

— Mielasis mano Hari, tu niekada nepuoli kitų teisti, nes iš prigimties esi labai kilnus. Emai pasisekė, kad sutiko tave.

— Labai miela tai iš jūsų girdėti, Elžbieta, bet neabejoju, kad bėgant laikui...

— Laiko aš nebeturiu.

— Gal mums reikėtų paprašyti Virginijos atvykti jūsų aplankyti?

— Kelis kartus aiškiai pasakiau Džailzui, kad norėčiau ją pamatyti, bet kiekvieną kartą man atsakydavo ir pateikdavo vis neįtikinamesnes priežastis. Kaip manai, kodėl taip yra? Nesivargink ieškodamas atsakymo, Hari, nes būsi paskutinis sužinojęs, ko Virginija iš tikrųjų siekia. Gali būti tikras — ji imsis veiksmų tik po mano laidotuvių, ne anksčiau.

Elžbietos lūpomis perbėgo šypsnys, paskui ji pridūrė:

— Bet man dar liko viena korta, kuria neketinu kirsti iki atguldama į duobę, o jau tada mano siela grįš kaip keršto angelas.

Haris nepertraukė Elžbietos, o ji atsilošė ir sukaupusi visas jėgas ištraukė iš po pagalvės voką.

— Dabar atidžiai manęs klausyk, Hari, — kalbėjo. — Turi kruopščiai vykdyti visus mano nurodymus, — ji sugriebė jį už rankos. — Jei Džailzas užprotestuos paskutinį mano testamentą...

— Kodėl turėtų užprotestuoti?

— Nes jis — Baringtonas, o Baringtonai visada suskystėja susidėję su moterimis. Taigi, jei jis užprotestuos paskutinį mano testamentą, — pakartojo ji, — privalai atiduoti šį voką teisėjui, kuris bus parinktas nuspręsti, kokiam šeimos nariui paveldėjimo teise turi atitekti mano dvaras.

— O jei Džailzas neužprotestuos?

— Tada voką sunaikink, — vis sunkiau kvėpuodama kalbėjo Elžbieta. — Tu negali jo atplėšti, apie šį voką neturi sužinoti nei Ema, nei Džailzas.

Ji tvirčiau įsikirto Hariui į ranką ir beveik negirdimai sušnabždėjo:

— O dabar, Hari Kliftonai, duok žodį; žinau, kad Senasis Džekas tave išmokė, jog garbės žodžio visada turi pakakti.

— Duodu žodį, — atsakė Haris ir įsikišo voką į vidinę švarko kišenę.

Elžbieta paleido jo ranką ir padėjusi galvą ant pagalvės patenkinta nusišypsojo. Ji niekada nesužinojo, ar Sidnėjus Kartonas[4] išvengė giljotinos.

Pusryčiaudamas Haris atplėšė laišką.

Bristolio klasikinė mokykla,
Universiteto gatvė,
Bristolis
1951 m. liepos 27 d.

Gerb. Pone Kliftonai,
apgailestaudamas pranešu, kad jūsų sūnui Sebastijonui nebuvo...

Haris pašoko nuo pusryčių stalo ir nuėjo prie telefono. Jis surinko laiško gale nurodytą telefono numerį.

— Direktoriaus kabinetas, — atsiliepė balsas.

— Gal galėčiau pasikalbėti su ponu Garetu?

— Prašyčiau pasakyti, kas skambina.

— Haris Kliftonas.

— Tuoj sujungsiu, pone.

— Labas rytas, direktoriau. Esu Haris Kliftonas.

— Labas rytas, pone Kliftonai. Laukiau jūsų skambučio.

— Negaliu patikėti, kad taryba priėmė tokį nepagrįstą sprendimą.

— Atvirai kalbant, pone Kliftonai, ir aš negaliu patikėti — ypač po to, kai taip karštai užstojau jūsų sūnų.

— Dėl kokios priežasties jie jo nepriėmė?

— Jų teigimu, taryba negali daryti išimties buvusio mokinio sūnui, kuris nesugebėjo gauti minimalaus reikiamo balo iš dviejų privalomųjų dalykų.

— Ir ši priežastis buvo vienintelė?

— Ne, — atsakė direktorius. — Vienas iš tarybos narių pareiškė, kad jūsų sūnus buvo įspėtas policijos dėl vagiliavimo iš parduotuvės.

— Tačiau tą nekaltą nesusipratimą labai paprasta paaiškinti, — mėgindamas tvardytis kalbėjo Haris.

— Neabejoju, kad paprasta, — sutiko Garetas, — tačiau mūsų naujasis tarybos pirmininkas šiuo klausimu buvo nepalenkiamas.

— Vadinasi, iškart skambinsiu jam. Kokia jo pavardė?

— Majoras Aleksas Fišeris.

[3] *Stanley Matthews* (1915—2000) — anglų futbolininkas.

[4] Sidnis Kartonas — Č. Dikenso romano „Pasakojimas apie du miestus“ personažas.

Džailzas Baringtonas

1951—1954

9

Džailzas apsidžiaugė, nors ir nenustebo, pamatęs, kad Šv. Andriejaus parapijos bažnyčia, kurioje tuokėsi Elžbieta Harvi ir kurioje buvo pakrikštyti, o vėliau sutvirtinti trys jos vaikai, sausakimša nuo šeimos narių, bičiulių ir pažįstamų.

Kunigas ponas Donaldsonas pasakė kalbą, visiems primindamas, kiek Elžbieta Barington yra padariusi visos vietinės bendruomenės labui. Tikrai, kalbėjo jis, jei ne jos dosnumas, nebūtų buvę įmanoma restauruoti bažnyčios bokšto. Jis toliau pasakojo susirinkusiesiems apie tai, kokiai daugybei žmonių už šios bažnyčios sienų yra padėjusi jos išmintis ir įžvalga, kai ji globojo kaimo ligoninę, kokį svarbų vaidmenį suvaidino likusi šeimos galva po lordo Harvio mirties. Džailzui, kaip ir daugeliui kitų čia dalyvaujančių, atlėgo, kai vikaras nė žodeliu neužsiminė apie jo tėvą.

Panegiriką kunigas Donaldsonas baigė tokiais žodžiais:

— Elžbietos gyvenimą nutraukė ankstyva mirtis, jai sulaukus penkiasdešimt vienerių, tačiau ne mums vertinti Viešpaties valią.

Kunigui grįžus prie savo klaupto, Džailzas ir Sebastijonas perskaitė po skaitinį — „Gerąjį samarietį“ ir „Kalno pamokslą“, o Ema su Greise paskaitė mėgstamiausių motinos poetų eilių. Ema pasirinko Šelį:

Paklydęs angelas iš rojaus šipulių!
Ji nežinojo, kad pati — iš tų namų; tyra tarsi rasa
Pranyko ji lyg debesis, išverkęs lietų palengva.

Greisė skaitė Kitsą:

Sustok ir pamąstyk! Gyvenimas — viena diena;
Vingiuotame kely — lengva rasa,
Nukritusi nuo medžio aukštumos, nuvargusio indėno miegas,
Link pragaištingos prarajos jo luotui bėgant...

Žmonėms išsiskirsčius iš bažnyčios, keli ceremonijos dalyviai ėmė klausinėti, kas toji patraukli moteris, nepaleidžianti sero Džailzo parankės. Haris niekaip negalėjo liautis galvojęs, kad Elžbietos pranašystė pradeda pildytis. Nuo galvos iki kojų juodai apsirengusi Virginija stovėjo Džailzui iš dešinės ir tada, kai Elžbietos karstas buvo leidžiamas į kapo duobę. Haris prisiminė uošvės žodžius: *Tebeturiu paslėpusi vieną stambią kortą.*

Pasibaigus laidotuvių ceremonijai, šeimos nariai ir keli artimi bičiuliai buvo pakviesti kartu su Džailzu, Ema ir Greise Baringtonų namuose pagerbti velionės, kaip pasakytų airiai, šermenų pietumis. Virginija mikliai žingsniavo nuo svečio prie svečio prisistatinėdama, tarsi jau būtų šių namų ponia. Džailzas, rodos, šito nė nepastebėjo, o jei ir pastebėjo, tikrai tam neprieštaravo.

— Sveiki, aš — ledi Virginija Fenvik, — pirmą kartą pamačiusi Hario motiną pratarė ji. — O jūs kas būsite?

— Aš — ponia Holkomb, — atsakė Meisė. — Haris — mano sūnus.

— Oo, taip, žinoma, — kalbėjo Virginija. — Jūs, kiek žinau, padavėja ar kažkas panašiai?..

— Aš — Bristolio „Grand Hotel" vadybininkė, — atsakė Meisė, tarsi kalbėtųsi su įkyriu klientu.

— Taip taip, tikrai. Bet man prireiks šiek tiek laiko, kol priprasiu prie minties, kad dirba ir moterys. Matote, mano šeimos moterys niekada nedirbo, — išbėrė Virginija ir skubiai pasitraukė, Meisei nespėjus atsakyti.

— Kas jūs tokia? — paklausė Sebastijonas.

— Aš — ledi Virginija Fenvik, o tu kas būsi, jaunuoli?

— Sebastijonas Kliftonas.

— Aa, taip. Ar tavo tėvui galiausiai pavyko rasti mokyklą, kuri sutiktų tave priimti?

— Rugsėjį pradėsiu lankyti Bičkrofto abatijos mokyklą, — atrėžė Sebastijonas.

— Nebloga mokykla, — atsakė Virginija, — nors ir ne iš pačių geriausiųjų. Trys mano broliai mokėsi Harou, kaip ir paskutinės septynios Fenvikų kartos.

— O kokioje mokykloje mokėtės jūs? — paklausė Sebastijonas, kai prie jo atbėgo Džesika.

— Sebai, ar matei Konstablį?[5] — paklausė ji.

— Mergyte, nepertrauk manęs, kai kalbu, — pratarė Virginija. — Taip elgtis — baisiai nemandagu.

— Atsiprašau, panele, — tarstelėjo Džesika.

— Aš — ne panelė; į mane visada turėtum kreiptis „ledi Virginija“.

— Ledi Virginija, ar matėte Konstablio paveikslą? — paklausė Džesika.

— Tikrai mačiau; jis geresnis už tris jo paveikslus iš mano šeimos kolekcijos. Bet vis tiek ne tos pačios prabos kaip Terneris. Esi girdėjusi apie Ternerį?

— Taip, ledi Virginija, — atsakė Džesika. — J. M. V. Terneris — turbūt geriausias savojo meto akvarelistas.

— Mano sesuo — dailininkė, — paaiškino Sebastijonas. — Manau, ji tokia pat talentinga kaip Terneris.

Džesika sukikeno.

— Atleiskite jam, ledi Virginija; ir mama dažnai sako, kad jis linkęs perdėti.

— Neabejoju, — atsakė Virginija eidama ieškoti Džailzo; jos manymu, svečiams atėjo metas atsisveikinti.

Džailzas palydėjo vikarą iki lauko durų; likę svečiai šitai suprato kaip ženklą ruoštis namo. Paskutinį kartą uždaręs duris, Džailzas su palengvėjimu atsikvėpė ir grįžo į svetainę pas savo šeimos narius.

— Manau, viskas praėjo geriau nei tikėtasi, atsižvelgiant į aplinkybes, — pasakė jis.

— Vis dėlto keli įkyruoliai čia jautėsi kaip puotoje, o ne kaip gedulingame paminėjime, — pareiškė Virginija.

— Kaip manai, bičiuli, — pratarė Džailzas gręždamasis į Harį, — gal mums derėtų persirengti prieš vakarienę? Virginija labai griežtai žiūri į tokius dalykus.

— Negalime sau leisti nepaisyti normų, — savo nuomonę išsakė Virginija.

— Mano tėvas jų nepaisė labiau nei kas kitas, — įsiterpė Greisė; Haris vis dėlto susilaikė nenusijuokęs. — Deja, manęs neskaičiuokite. Turiu grįžti į Kembridžą, man reikia pasirengti mokymams. Šiaip ar taip, — pridūrė ji, — atvykau apsirengusi laidotuvėms, o ne kviestinei vakarienei. Nesivarginkite, manęs lydėti nereikia.

Kai Haris su Ema atėjo vakarieniauti, Džailzas jau laukė svetainėje.

Marsdenas jiems įpylė po taurę sauso chereso ir išėjo iš kambario, norėdamas patikrinti, ar viskas vyksta taip, kaip numatyta.

— Liūdna proga, — pratarė Haris. — Išgerkime už didžiai šaunią ledi.

— Už didžiai šaunią ledi, — pakartojo Džailzas ir Ema, keldami taures; į kambarį įplaukė Virginija.

— Ar tik nekalbėjote apie mane? — paklausė ji be šlakelio ironijos.

Džailzas nusijuokė, o Ema tegalėjo žavėtis nuostabia šilkine suknele, kuri akimirksniu nuskandino užmarštin Virginijos gedulo drabužį. Virginija palietė deimantų ir rubinų vėrinį, norėdama įsitikinti, kad Ema tikrai jį pamatys.

— Koks gražus papuošalas, — supratusi užuominą pratarė Ema; Džailzas padavė Virginijai džino su toniku.

— Dėkoju, — pasakė Virginija. — Jis buvo mano močiutės, našlės Vestmorlando hercogienės; vėrinį ji man paliko testamentu. Marsdenai, — kreipėsi ji į ką tik grįžusį liokajų, — mano kambaryje jau pradėjo vysti gėlės. Gal galėtum jas pakeisti šįvakar, prieš man ten grįžtant?

— Žinoma, ledi. Sere Džailzai, kai būsite pasirengę, patieksime vakarienę.

— Nežinau, kaip jūs, — kalbėjo Virginija, — bet aš išbadėjusi. Gal jau eikim?

Nelaukdama atsakymo ji paėmė Džailzą už parankės ir visus išsivedė iš kambario.

Per vakarienę Virginija visus vaišino pasakojimais apie savo protėvius, tarsi šie būtų visos britų imperijos stuburas. Generolai, vyskupai, ministrai, aišku, vienas kitas nevykėlis, pripažino ji; kokioje šeimoje tokių nepasitaiko? Virginija kalbėjo be atokvėpio, kol buvo suvalgytas desertas; tada bombą metė Džailzas. Jis pabaksnojo šaukšteliu į vyno taurę, prašydamas visų dėmesio.

— Dabar norėčiau jums pranešti nuostabią naujieną, — pareiškė jis. — Virginija man suteikė didžią garbę — sutiko tapti mano žmona.

Stojo nejauki tyla; galiausiai Haris pratarė:

— Išties sveikiname.

Ema teišspaudė menką šypsnį. Marsdenui atkimšus šampano butelį ir pripylus taures, Haris niekaip nesiliovė galvoti apie Elžbietos pranašystę — ji ėmė pildytis praėjus vos kelioms valandoms po to, kai Elžbieta atgulė po žeme.

— Aišku, kai susituoksime, — prabilo Virginija švelniai paliesdama Džailzo skruostą, — čia šis tas pasikeis. Bet nemanau, kad tai turėtų ką nors nustebinti,

— pasakė šiltai šypsodamasi Emai.

Atrodė, kad Džailzą užburia kiekvienas jos žodelis; jis tik linkčiojo pritardamas, kai Virginija baigdavo sakinį.

— Mudu su Džailzu, — tęsė Virginija, — ketiname persikelti į Baringtonų namus iškart po vestuvių; kadangi mūsų laukia rinkimai, vestuves teks keliems mėnesiams atidėti, todėl turėsite daugiau nei pakankamai laiko susirasti, kur gyventi.

Ema pastatė šampano taurę ir įbedė akis į brolį, kuris į ją nežiūrėjo.

— Neabejoju, kad suprasi, Ema, — pratarė jis. — Vedybinį gyvenimą norėtume pradėti čia, o Baringtonų namų šeimininkė turėtų būti Virginija.

— Žinoma, — sutiko Ema. — Atvirai kalbant, labai džiaugsiuosi galėdama grįžti į mūsų dvarą, kur praleidau laimingus vaikystės metus.

Virginija dėbtelėjo į sužadėtinį.

— Eee, — galiausiai pralemeno Džailzas, — dvarą ketinau padovanoti Virginijai vestuvių proga.

Ema ir Haris susižvalgė, bet prieš jiems atgaunant žadą Virginija paaiškino:

— Turiu dvi pagyvenusias tetas, kurios visai neseniai tapo našlėmis. Joms būtų labai patogu.

— Džailzai, ar kada nors pamąstei apie tai, kas būtų patogu Hariui ir man? — žvelgdama tiesiai broliui į akis paklausė Ema.

— Gal galėtumėte persikraustyti į vieną kurią iš dvaro trobelių? — pasiūlė Džailzas.

— Nemanau, kad sumanymas tinkamas, mielasis, — imdama Džailzą už rankos pratarė Virginija. — Negalime pamiršti, jog ketinu nusisamdyti didelę šeimyną — juk esu grafo dukra.

— Visai nenoriu gyventi dvaro trobelėje, — spjovė Ema. — Išgalime nusipirkti savo namą, dėkoju.

— Net neabejoju, kad išgalite, brangioji, — atsakė Virginija. — Džailzas man sakė, kad Haris — puikus rašytojas; jam sekasi.

Ema nekreipė dėmesio į šią pastabą; atsigręžusi į brolį ji paklausė:

— Kodėl esi toks tikras, kad dvaras priklauso tau ir gali jį dovanoti?

— Nes visai neseniai mama man perskaitė savo testamentą — eilutę po eilutės. Man bus labai miela pakartoti testamento turinį, jei šitai jums padės planuotis ateitį.

— Tikrai nemanau, kad būtų padoru aptarinėti mamos testamentą jos laidotuvių dieną.

— Mielasis, nenoriu pasirodyti nejautri, — pasakė Virginija, — bet kadangi rytą vykstu į Londoną ir vėliau būsiu užimta, nes ruošiuosi vestuvėms, manau, bus geriausia, jei šiuos reikalus aptarsime dabar, kol esame visi kartu, — atsisukusi į Džailzą ji kaip visada mielai nusišypsojo.

— Sutinku su Virginija, — atsakė Džailzas. — Geresnio meto nei dabar nebus. Galiu tave patikinti, Ema, kad mama judvi su Greise daugiau nei aprūpino. Ji kiekvienai iš jūsų paliko po dešimt tūkstančių svarų ir jums abiem po lygiai paskirstė savo brangenybes. Sebastijonui ji paliko penkis tūkstančius, kuriuos jis paveldės sulaukęs tam tikro amžiaus.

— Koks laimingas vaikas, — įsiterpė Virginija. — Ji taip pat užrašė Džesikai Ternerio „Klivlando užtvanką", tačiau paveikslas liks šeimos namuose, kol Džesikai sukaks dvidešimt vieneri, — sulig šiuo sakiniu Virginija išsidavė, jog Džailzas visas motinos testamento smulkmenas išklojo sužadėtinei ir nepasivargino apie jas papasakoti nei Emai, nei Greisei. — Ji buvo labai dosni, turint galvoje, — tęsė Virginija, — kad Džesika net nėra šeimos narė.

— Mums Džesika yra dukra, — griežtai atsakė Haris. — Ir tu turi taip su ja elgtis.

— Manau, būtų teisingiau sakyti, kad ji — netikra sesuo, — kalbėjo Virginija. — Neturime pamiršti, Džesika — Barnardo globos namų našlaitė ir dar žydė. Manau, tik todėl, kad aš kilusi iš Jorkšyro, daiktus esu linkusi vadinti tikraisiais vardais.

— O aš manau, tik todėl, kad esu kilusi iš Glosteršyro, — atrėžė Ema, — intrigantes kales esu linkusi vadinti intrigantėmis kalėmis.

Ema atsistojo ir išėjo iš kambario. Pirmą kartą tą vakarą Džailzas atrodė sutrikęs. Dabar Haris įsitikino, jog nei Džailzas, nei Virginija nežino, kad Elžbieta surašė naują testamentą. Jis atsargiai rinko žodžius.

— Po laidotuvių Ema šiek tiek pavargusi ir sudirgusi. Neabejoju, jog rytą ji bus atsigavusi.

Haris sulankstė servetėlę, palinkėjo jiems labos nakties ir daugiau netaręs nė žodžio išėjo iš kambario.

Virginija pažvelgė į sužadėtinį.

— Buvai nuostabus, kiškuti. Bet, turiu pasakyti, tavo šeima labai jau įžeidi; na, gal todėl, kad pastaruoju metu jiems teko daug visko patirti. Vis dėlto man neramu, kad tai nebūtų blogas ženklas, kalbant apie ateitį.

---

[5] *John Constable* (1776—1837) — anglų tapytojas.

10

— Čia BBC, žinių tarnyba. Žinias skaito Alvaras Lidelis. Šįryt, dešimtą valandą, ministras pirmininkas ponas Atlis pageidavo audiencijos pas karalių ir paprašė Jo Didenybės leidimo paleisti Parlamentą ir surengti visuotinius rinkimus. Ponas Atlis grįžęs į Bendruomenių Rūmus pranešė, kad rinkimai įvyks ketvirtadienį, spalio dvidešimt penktą dieną.

Kitą dieną 622 parlamento nariai susikrovė portfelius, susitvarkė spinteles, atsisveikino su kolegomis ir grįžo į savo rinkimų apygardas rengtis mūšiui. Tarp jų buvo ir seras Džailzas Baringtonas, leiboristų kandidatas, atstovaujantis Bristolio dokų rajonui.

Antrą kampanijos savaitę, vieną rytą per pusryčius, Džailzas pasakė Hariui ir Emai, kad Virginija kartu su juo nedalyvaus rinkimų kampanijoje. Ema nė nemėgino slėpti, kaip jai palengvėjo.

— Virginija mano, kad net galėtų sumažinti norinčiųjų už mane balsuoti skaičių, — pasakė Džailzas. — Šiaip ar taip, nė vienas jos šeimos narys niekada nėra balsavęs už leiboristus. Keli gal ir buvo kada nors prijautę vienam kitam liberalui, bet leiboristų nepalaikė niekada.

Haris nusijuokė.

— Štai ir radome nors vieną bendrumą.

— Jei rinkimus laimės leiboristai, — įsiterpė Ema, — kaip manai, ar ponas Atlis paprašys tavęs tapti Ministrų kabineto nariu?

— Dievai žino. Tas žmogus — toks slapukas, kad ir pats vargiai mato savo kortas. Tačiau, jei tikėsime viešosios apklausos duomenimis, rinkimų rezultatai nenuspėjami, todėl nėra prasmės svajoti apie raudonas sėdynes, kol viskas nesibaigė.

— Galiu lažintis, — pasakė Haris, — kad šįkart Čerčilis brauks namo. Patikėkit, tik britai gali išspirti iš posto ministrą pirmininką, šiam ką tik

laimėjus karą.

Džailzas pažvelgė į laikrodį.

— Negaliu taip sėdėti ir plepėti, — pasakė. — Dabar turėčiau bendrauti su rinkėjais Karūnavimo gatvėje. Gal nori su manimi, Hari? — šyptelėjęs paklausė Džailzas.

— Turbūt juokauji. Nejau įsivaizduoji mane, agituojantį žmones už tave balsuoti? Atpurtyčiau daugiau žmonių nei Virginija.

— Kodėl nepamėginus? — pasiūlė Ema. — Jau atidavei leidyklai naujausios knygos rankraštį; be to, visada sakai, kad tikra patirtis yra vertingesnė už begalinį sėdėjimą bibliotekoje ir faktų rankiojimą.

— Bet manęs laukia įtempta diena, — prieštaravo Haris.

— Taip, tikrai įtempta, — pasakė Ema. — Pažiūrėkim: rytą nuveži Džesiką į mokyklą ir... aa, taip taip, po pietų vėl paimi ir parveži namo.

— Na, gerai. Keliausiu su tavimi, — sutiko Haris. — Bet būsiu tik stebėtojas, tikiuosi, suprasi.

— Laba diena, pone, aš — Džailzas Baringtonas. Gal galiu tikėtis jūsų paramos rinkimuose, kurie įvyks spalio dvidešimt penktą? — paklausė jis sustojęs pasikalbėti su rinkėju.

— Neabejotinai galite, pone Baringtonai. Visada balsuoju už torius.

— Ačiū, — padėkojo Džailzas greitai eidamas prie kito rinkėjo.

— Bet tu — leiboristų kandidatas, — priminė svainiui Haris.

— Biuleteniuose nėra nurodyti partijų pavadinimai, — atsakė Džailzas, — ten įrašytos tik kandidatų pavardės. Kam reikia griauti žmonių iliuzijas? Laba diena, aš — Džailzas Baringtonas; viliuosi, kad...

— Gali viltis ir toliau, nes nebalsuosiu už pasipūtusį frantą.

— Bet aš — leiboristų kandidatas, — protestavo Džailzas.

— Bet vis tiek esi frantas. Ir ne geresnis už tą Franką Pakenhemą, savosios klasės išdaviką.

Žmogui nuėjus, Haris tvardėsi nenusijuokęs.

— Laba diena, ponia, aš — Džailzas Baringtonas.

— Oo, kaip miela su jumis susipažinti, sere Džailzai. Esu didelė jūsų gerbėja nuo tada, kai Tobruke pelnėte Karo kryžių. — Džailzas žemai

nusilenkė. — Ir nors visada balsuoju už liberalus, šįkart galite manimi pasikliauti.

— Dėkoju, ponia, — atsakė Džailzas.

Jis atsigręžė į Harį, kuris nusišypsojo ir nukėlė skrybėlę.

— O jūs, pone Kliftonai, galite nesivarginti; nekilnokite prieš mane skrybėlės; žinau, kad gimėte Varyklos gatvėje; gėda, kad balsuojate už torius. Jūs — savosios klasės išdavikas, — pridūrė ji prieš nueidama.

Dabar jau Džailzas stengėsi nesijuokti.

— Nemanau, kad būčiau gimęs politikuoti, — pratarė Haris.

— Laba diena, pone, aš esu...

— ... Džailzas Baringtonas. Taip, žinau, — atsakė vyriškis, nekreipdamas dėmesio į ištiestą Džailzo ranką. — Jūs man spaudėte ranką prieš pusvalandį, pone Baringtonai, o aš atsakiau, kad už jus balsuosiu. Bet dabar jau suabejojau.

— Ar tau visada taip prastai sekasi? — paklausė Haris.

— Oi, gali būti daug blogiau. Išstatęs save parodai nenustebk, jei atsiras žmonių, mielai mesiančių į tave vieną kitą supuvusį pomidorą.

— Niekada nebūčiau politikas, — pratarė Haris. — Viską priimu per daug asmeniškai.

— Vadinasi, galiausiai atsidursi Lordų Rūmuose, — pasakė Džailzas sustodamas prie aludės. — Manyčiau, prieš grįžtant į mūšio lauką praverstų pusė pintos alučio.

— Nemanau, kad kada nors būčiau lankęsis šitoje aludėje, — pratarė Haris, apžiūrinėdamas iškabą, kurioje buvo pavaizduotas vidun kviečiantis savanoris.

— Ir aš nesu čia buvęs. Bet iki rinkimų dienos būsiu atsigėręs visose savo apygardos smuklėse. Aludžių šeimininkai visada mielai reiškia savo nuomonę.

— Ir kas gi norėtų būti Parlamento nariu?

— Jei to klausi, — atsakė Džailzas jiems įėjus į aludę, — niekada nesuprasi, ką reiškia rinkimų kovos šiurpulys, ką reiškia laimėti rinkimai, po kurių gauni vietą Bendruomenių Rrūmuose ir gali suvaidinti savo vaidmenį — nors ir visai menką — šalies valdyme. Visa tai — lyg karas be kulkų.

Haris patraukė link ramios nišos aludės kampe, o Džailzas atsisėdo prie baro. Kai Haris atėjo prie jo, Džailzas šnekučiavosi su barmenu.

— Atleisk, bičiuli, — pasakė Džailzas. — Negaliu slėptis kampe. Visada turiu būti matomas, net tada, kai man pertrauka.

— Bet aš norėjau su tavimi aptarti keletą konfidencialių klausimų, — pratarė Haris.

— Tada tau reikės kalbėti kiek nuleistu balsu. Prašyčiau dviejų puspinčių alaus, barmene, — užsakė Džailzas.

Jis įsitaisė kėdėje ir pasirengė išklausyti Harį, nors keli klientai — ne visi jie buvo blaivūs — plekšnojo jam per nugarą aiškindami, kaip valdyti šalį, kreipdamiesi į jį visaip — nuo „sere" iki „galvijau".

— Na, kaip naujojoje mokykloje sekasi mano sūnėnui? — ištuštinęs bokalą paklausė Džailzas.

— Nepasakyčiau, kad Bičkrofte jam patinka labiau nei Šventajame Bedoje. Kalbėjausi su jo mokytoju; jis tepasakė, kad Sebas labai gabus, todėl beveik nėra abejonių, kad jam bus pasiūlyta vieta Oksforde, bet berniukas sunkiai bičiuliaujasi su kitais.

— Gaila, kad taip yra, — atsakė Džailzas. — Gal jis tiesiog drovus. Juk ir tu niekam nepatikai, kai atvykai į Šventąjį Bedą, — Džailzas vėl atsisuko į barmeną. — Prašyčiau dar du po pusę.

— Tuoj pat, sere.

— O kaip laikosi mano mylimoji mergytė? — klausinėjo Džailzas.

— Jei kalbi apie Džesiką, — atsakė Haris, — tau teks stoti į ilgą eilę. Tą mažylę myli visi — nuo Kleopatros iki paštininko, — o ji myli tik savo tėtį.

— Kada jai pasakysi, kas yra tikrasis jos tėvas? — tylesniu balsu paklausė Džailzas.

— Nuolat pats savęs to klausiu. Ir tau nereikia priminti, kad taip komplikuoju ateitį; tiesiog niekaip nerandu tinkamo meto.

— Tinkamo meto niekada nebus, — pasakė Džailzas. — Nedelsk per ilgai, nes Ema jai tikrai niekada to nepasakys, o aš net neabejoju, kad Sebas jau viską išsiaiškino.

— Kodėl taip sakai?

— Ne čia, — pratarė Džailzas, kai jam per nugarą pliaukštelėjo dar vienas rinkėjas.

Barmenas pastatė ant baro dvi puspintes alaus.

— Iš viso — devyni pensai, sere.

Kadangi už pirmus du bokalus mokėjo Haris, jis pamanė, kad dabar — Džailzo eilė.

— Atsiprašau, — pasakė Džailzas, — bet man mokėti neleidžiama.

— *Neleidžiama* mokėti?

— Neleidžiama. Kandidatui neleidžiama pirkti gėrimų rinkimų kampanijos metu.

— Aa, — atsakė Haris, — pagaliau radau vienintelę priežastį, kodėl verta norėti tapti parlamentaru. Bet man smalsu, kodėl neleidžiama.

— Galėtų pamanyti, kad mėginu nupirkti tavo balsą. Ši taisyklė įvesta nuo „supuvusio miestelio“ reformos laikų.

— Prieš sutikdamas už tave balsuoti, pareikalaučiau gerokai daugiau nei puspintės alaus, — atsakė Haris.

— Tyliau kalbėk, — pratarė Džailzas. — Šiaip ar taip, jei už mane nenori balsuoti mano svainis, spaudos atstovai norės paklausti, kodėl turėtų balsuoti kiti.

— Kadangi akivaizdu, kad dabar ne laikas ir ne vieta kalbėtis apie šeimos reikalus, ar galiu tikėtis, kad sekmadienio vakarą sutiksi pavakarieniauti su manimi ir Ema?

— Neturiu jokių vilčių. Sekmadienį turėsiu dalyvauti trejose mišiose; nepamiršk, šis sekmadienis paskutinis prieš rinkimus.

— O, Dieve, — tarstelėjo Haris. — Ar rinkimai jau kitą ketvirtadienį?

— Prakeikimas, — išspaudė Džailzas. — Yra tokia auksinė taisyklė — niekada neprimink toriui rinkimų datos. Dabar man lieka tikėtis tik Dievulio pagalbos, o aš dar nesu tikras, kurią pusę Jis palaiko. Sekmadienio rytą per ankstyvąsias mišias bažnyčioje pulsiu ant kelių; vakarinių mišių metu prašysiu nušviesti man kelią, melsiuosi per mišparus ir vilsiuosi, kad balsavimas baigsis du prieš vieną mano naudai.

— Nejau tau išties reikia griebtis tokių kraštutinių priemonių tik tam, kad laimėtum keliais balsais daugiau?

— Aišku, reikia, jei varžaisi atstovaudamas nedidelei apygardai. Ir nepamiršk, į bažnyčią susirenka gerokai daugiau žmonių, nei man pavyksta sukviesti į savo agitacinius susirinkimus.

— O aš maniau, bažnyčia turėtų būti neutrali.

— Turėtų būti; vikarai visada sakys, kad politika jų visiškai nedomina, nors dažnai net iš sakyklų skleis savo abejones, kuo aiškiausiai išdėstydami parapijiečiams, už kurią partiją balsuos.

— Kadangi moku aš, gal norėtum dar pusės pintos? — pasiūlė Haris.

— Ne. Nebegaliu gaišti laiko su tavimi plepėdamas. Tu nebalsuoji šioje apygardoje, o jei ir balsuotum, manęs nepalaikytum.

Džailzas pašoko nuo kėdės, paspaudė barmenui ranką ir spruko iš smuklės į gatvę, kur nusišypsojo pirmam sutiktam praeiviui.

— Laba diena, pone. Aš — Džailzas Baringtonas; tikiuosi jūsų paramos kitą ketvirtadienį, per rinkimus.

— Aš šioje apygardoje negyvenu, dranguži; vienai dienai atvažiavau iš Birmingamo.

Rinkimų dieną Džailzo patikėtinis Grifas Haskinsas pasakė savo kandidatui tikįs, jog Bristolio dokų rinkėjai liks ištikimi savajam nariui ir grąžins jį į Parlamentą jiems atstovauti Bendruomenių Rūmuose, nors gali būti ir taip, kad šįkart pergalei reikalinga dauguma bus menkesnė. Tačiau patikėtinis nebuvo įsitikinęs, ar Leiboristų partija išlaikys valdžią.

Paaiškėjo, Grifas buvo teisus abiem atvejais, nes 1951 m. spalio 27 d., trečią valandą ryto, Rinkimų komisijos pirmininkas pranešė, jog tris kartus perskaičiavus balsus seras Džailzas Baringtonas laikomas teisėtai išrinktu Parlamento nariu, atstovaujančiu Bristolio dokų rajonams, surinkęs daugumą balsų — 414 daugiau nei priešininkas.

Susumavus visos tautos balsavimo rezultatus paaiškėjo, kad Konservatorių partijai teko absoliuti dauguma — 17 vietų persvara, ir Vinstonas Čerčilis dar kartą atsidūrė dešimtame Dauningo gatvės numeryje. Tai buvo pirmieji rinkimai, kuriuos jis laimėjo būdamas konservatorių lyderis.

Kitą pirmadienį Džailzas išvyko į Londoną ir užėmė savo vietą Bendruomenių Rūmuose. Koridoriuose buvo kalbama, kad toriams pelnius 17 vietų persvarą ilgai netrukus teks skelbti naujus rinkimus.

Džailzas suprato: kad ir kada tie rinkimai įvyktų, turėdamas vos 414 balsų persvarą, jis privalės kautis už tolesnį politiko gyvenimą, nes nelaimėjęs bus priverstas baigti parlamentaro karjerą.

11

Liokajus padavė Džailzui sidabrinį padėklą su rytiniu paštu. Kaip kiekvieną rytą, Džailzas greitai pervertė laiškus, atskirdamas pailgus plonus rudus vokus, kuriuos atidėjo į šalį, nuo baltų kvadratinių, kuriuos ketino atplėšti nedelsdamas. Tarp jo dėmesį patraukusių laiškų tą rytą buvo pailgas plonas baltas vokas su užklijuotu Bristolio pašto ženklu. Džailzas atplėšė voką.

Iš jo ištraukė vienintelį lapelį su kreipiniu *Tam, kam priklauso.* Perskaitęs pakėlė akis ir nusišypsojo Virginijai, prie jo prisėdusiai vėlyvų pusryčių.

— Kitą trečiadienį viskas bus galutinai sutvarkyta, — pareiškė jis.

Virginija nepakėlė akių nuo *Daily Express* numerio. Ji kiekvieną rytą pradėdavo nuo puodelio juodos kavos ir Viljamo Hikio gandų skilties, kad išsiaiškintų, kurios jos bičiulės gali tikėtis tais metais būti pristatytos karaliaus rūmuose, o kurios neturi jokių šansų.

— Kas bus galutinai sutvarkyta? — paklausė vis dar nepakeldama akių.

— Mamos testamentas.

Virginija pamiršo visas daug vilčių teikiančias bičiules, sulankstė laikraštį ir meiliai nusišypsojo Džailzui.

— Papasakok man daugiau, mielasis.

— Kitą trečiadienį Bristolyje bus perskaitytas testamentas. Galėtume ten nuvažiuoti antradienį po pietų, pernakvoti dvare ir kitą dieną išklausyti testamento.

— Kurią valandą jis bus skaitomas?

Džailzas dar kartą pažvelgė į laišką.

— Vienuoliktą valandą, Maršalo, Beikerio ir Sidonso kontoroje.

— Ar labai prieštarautum, kiškuti, jei važiuotume trečiadienio rytą? Nemanau, kad ištverčiau dar vieną vakarą, stengdamasi būti maloni niurzgai tavo seseriai.

Džailzas jau rengėsi kažką sakyti, bet persigalvojo.

— Aišku, neprieštaraučiau, mano meile.

— Liaukis į mane kreiptis „mano meile“, kiškuti; toks kreipinys siaubingai nuvalkiotas.

— Kokia tavęs šiandien laukia dienelė, brangioji?

— Beprotiška, kaip visada. Pastaruoju metu atrodo, kad tas bėgimas niekada nesiliaus. Šįryt matuosiuosi dar vieną suknelę, pietausiu su pamergėmis, o po pietų esu susitarusi susitikti su maisto ir gėrimų tiekėjais, kurie man neduoda ramybės reikalaudami konkrečių skaičių.

— Kiek bus svečių naujausiais duomenimis? — paklausė Džailzas.

— Iš mano pusės — daugiau kaip du šimtai, iš tavo — dar šimtas trisdešimt. Tikėjausi kitą savaitę išsiųsti kvietimus.

— Man tinka, — atsakė Džailzas. — Beje, — pridūrė jis, — spikeris man garantavo galimybę svečius priimti Bendruomenių Rūmų terasoje; gal galėtume pakviesti ir jį.

— Žinoma, kiškuti. Šiaip ar taip, jis — konservatorius.

— Gal dar ir poną Atlį? — nedrąsiai paklausė Džailzas.

— Nesu tikra, kaip sureaguos tėtis, jei leiboristų partijos lyderis dalyvaus vienturtės jo dukters vestuvėse. Gal galėčiau jo paprašyti pakviesti poną Čerčilį.

Kitą trečiadienį Džailzas nuvažiavo jaguaru į Kadogano sodus ir pastatė automobilį prie Virginijos buto. Jis paskambino prie lauko durų tikėdamasis spėti papusryčiauti su sužadėtine.

— Ledi Virginija dar nenusileido, sere, — pasakė liokajus. — Bet, jei sutiktumėte palaukti svetainėje, atneščiau jums puodelį kavos ir rytinių laikraščių.

— Ačiū, Meisonai, — padėkojo Džailzas liokajui, kuris kartą jam prasitarė balsavęs už leiboristus.

Džailzas įsitaisė patogiame krėsle; jam buvo pasiūlyta rinktis *Express* arba *Telegraph*. Džailzas pasirinko *Telegraph*, nes dėmesį patraukė pirmo puslapio antraštė: Eizenhaueris pareiškė, kad sieks prezidento posto. Toks sprendimas Džailzo nenustebino, nors jam buvo įdomu sužinoti, kad generolas varžysis kaip respublikonas; iki šiol nebuvo aišku, kurią partiją jis remia, nes kelią į prezidentus jam ruošė tiek demokratai, tiek respublikonai.

Džailzas kas penkias minutes dirsčiojo į laikrodį, tačiau Virginija nesirodė. Kai ant židinio atbrailos stovintis laikrodis išmušė pusvalandį, jis atkreipė dėmesį į septintame puslapyje išspausdintą straipsnį, kuriame buvo rašoma, jog Britanija rengiasi tiesti pirmąjį greitkelį. Parlamento veiklai skirtuose puslapiuose nušviesta beviltiška padėtis Korėjos kare, o Džailzo kalba, siūlanti visiems darbininkams įteisinti keturiasdešimt aštuonių valandų darbo savaitę ir kiekvieną papildomą valandą traktuoti kaip viršvalandžius, pacituota visutėlė su smerkiančiu redakcijos prierašu. Jis nusišypsojo. Juk tai — *Telegraph*. Rūmų naujienų skiltyje Džailzas perskaitė pranešimą, kad princesė Elžbieta sausio mėnesį lankysis Afrikoje; tada į kambarį įpuolė Virginija.

— Labai atsiprašau, kad priverčiau manęs laukti, mielasis, bet niekaip negalėjau apsispręsti, ką apsivilkti.

Džailzas pašokęs pabučiavo sužadėtinę į abu skruostus, žengė žingsnį atgal ir dar kartą pasidžiaugė savo sėkme, kad tokia graži moteris skyrė jam dėmesį.

— Nuostabiai atrodai, — pratarė grožėdamasis dar niekada nematyta geltona suknele, pabrėžiančia liekną, grakščią Virginijos figūrą.

— Gal kiek per rizikinga, juk bus skaitomas testamentas? — sukdamasi suabejojo Virginija.

— Aišku, kad ne, — ramino ją Džailzas. — Tiesą sakant, kai tik įžengsi į kambarį, niekas apie nieką nebegalvos, matys tik tave.

— Tikiuosi, taip nebus, — atsakė Virginija pažvelgdama į laikrodį. — Vaje, negi tikrai jau taip vėlu? Geriau nepusryčiaukim, kiškuti, jei norime spėti laiku. Na, mes jau žinome tavo motinos testamento turinį, bet visiems turi atrodyti, kad nežinome.

Pakeliui į Bristolį Virginija supažindino Džailzą su pasirengimo vestuvėms smulkmenomis. Džailzas kiek nusivylė, kad ji nepaklausė, kaip Parlamente buvo sutikta jo kalba, nors, kita vertus, spaudos atstovų galerijoje Viljamo Hikio nebuvo. Įsukus į Didįjį Vakarų kelią Virginija pasakė tai, kas pareikalavo viso Džailzo dėmesio.

— Kai įsigalios testamentas, pirmiausia turėsime kuo nors pakeisti Marsdeną.

— Bet jis mūsų šeimoje dirba jau trisdešimt metų, — atsakė Džailzas. — Tiesą sakant, nė neprisimenu tų laikų, kai jo mūsų namuose nebuvo.

— Ir tai — dalis visos bėdos. Tačiau tu, mielasis, nesijaudink, aš pati kuo puikiausiai surasiu, kuo jį pakeisti.

— Bet...

— O jei tu labai nenori Marsdeno atleisti, kiškuti, jis bet kada galės eiti dirbti į dvarą — ten rūpinsis mano tetomis.

— Bet...

— Jei jau pradėjau kalbą apie keitimus, — tęsė Virginija, — dabar — pats laikas rimtai pasikalbėti apie Džeki.

— Asmeninę mano sekretorę?

— Mano manymu, ji tavo atžvilgiu gerokai per daug asmeninė. Negaliu apsimetinėti ir sakyti, neva pritariu tam moderniam įpročiui eiliniam personalui kreiptis į viršininką vardu. Neabejoju, tai — viena iš absurdiškų Leiboristų partijos propaguojamos lygybės apraiškų. Vis dėlto pamaniau, kad tiesiog būtina jai priminti, jog esu *ledi* Virginija.

— Man labai gaila, — atsakė Džailzas. — Paprastai ji būna labai mandagi.

— Gal su tavimi ir mandagi, bet kai vakar jai paskambinau, ji manęs paprašė palaukti, o aš laukti nepratusi.

— Aš su ja pasikalbėsiu.

— Prašyčiau nesivarginti, — atsakė Virginija, ir Džailzas lengviau atsipūtė. — Nes aš daugiau neskambinsiu tau į darbą tol, kol ji ten dirbs.

— Ar tu kartais neperlenki lazdos? Šiaip ar taip, ji labai gerai dirba; manau, surasti jos lygio pamainą beveik neįmanoma.

Virginija pasilenkusi pabučiavo jį į skruostą.

— Kiškuti, nuoširdžiai viliuosi, jog greitai suprasi, kad aš — vienintelis žmogus, kuriam rasti pamainą beveik neįmanoma.

Į kambarį įžengė ponas Sidonsas ir visai nenustebo pamatęs, kad susirinko visi, gavę laiškus, adresuotus *Tam, kam priklauso*. Jis sėdo prie stalo ir nužvelgė viltingus veidus.

Pačiame priekyje sėdėjo seras Džailzas Baringtonas ir jo sužadėtinė ledi Virginija Fenvik. Gyva ji buvo dar labiau pribloškianti nei nuotraukoje, kurią ponas Sidonsas matė *Country Life* puslapiuose ilgai netrukus po to, kai pora

paskelbė apie savo sužadėtuves. Ponas Sidonsas laukė, kol bus su ja supažindintas.

Antroje eilėje, tiesiai už jų, sėdėjo ponas Haris Kliftonas ir jo žmona Ema, šalia — jos sesuo Greisė. Ponas Sidonsas pralinksmėjo pamatęs, kad panelė Barington mūvi mėlynas kojines.

Trečioje eilėje buvo įsitaisę ponas ir ponia Holkombai, šalia jų — kunigas ponas Donaldsonas ir seselės uniforma vilkinti moteris. Dvi paskutines eiles užėmė Baringtonų šeimai daugelį metų dirbęs personalas; jų pasirinktos vietos atspindėjo statusą pagal pareigas.

Ponas Sidonsas užsidėjo ant nosies galiuko pusmėnulio formos akinius ir atsikrenkšdamas davė ženklą, kad tuoj pradės darbą.

Prieš įžanginius sakinius jis nužvelgė klausytojus per akinių viršų. Jam nereikėjo jokių popierėlių; advokatas visada kalbėdavo be užrašų.

— Ponai ir ponios, — kreipėsi jis, — esu Desmondas Sidonsas, pastaruosius dvidešimt trejus metus didžiavęsis privilegija dirbti Baringtonų šeimos advokatu, nors dar ir neprilygstu savo tėvui, su šia šeima bendravusiam per visą sero Valterio ir sero Hugo Baringtono karjerą. Beje, nukrypau, — ponui Sidonsui pasirodė, kad ledi Virginija šiai jo replikai pritarė. — Žinau paskutinę Elžbietos Mei Barington valią ir turiu jos testamentą, — tęsė jis, — kurį jai prašant surašiau ir kuris buvo pasirašytas dalyvaujant dviem nepriklausomiems liudininkams. Taigi šis dokumentas, — tęsė jis visiems rodydamas testamentą, — anuliuoja visus ankstesnius dokumentus.

Negaišinsiu jūsų laiko skaitydamas, kaip reikalauja įstatymai, įvadinius puslapius su teisinėmis ištarmėmis, bet iškart susitelksiu į jos malonybės valią. Jei kas nors vėliau panorės išsamiau pastudijuoti testamentą, tikrai galės tai padaryti.

Ponas Sidonsas nuleido akis, pervertė puslapį ir prieš tęsdamas pasitaisė akinius.

— Testamente paminėti keli labdaros gestai, tokie įprasti velionei ir artimi jos širdžiai. Aukos skiriamos Šventojo Andriejaus bažnyčiai, Daktaro Barnardo globos namams ir ligoninei, kuri su didžiule užuojauta slaugė ledi Barington paskutinėmis jos gyvenimo dienomis. Visos šios įstaigos gaus po penkis šimtus svarų.

Ponas Sidonsas dar kartą pasitaisė akinius.

— Dabar paminėsiu tuos žmones, kurie daugybę metų dirbo Baringtonų namuose. Kiekvienas personalo narys, dirbęs ledi Barington ilgiau nei penkerius metus, gaus papildomą metų algos dydžio atlygį, o ūkvedė ir liokajus dar gaus po penkis šimtus svarų kiekvienas.

Marsdenas nulenkė galvą ir sušnabždėjo: „Dėkoju, ledi."

— Dabar kalbėsiu apie ponią Holkomb, buvusią ponią Artur Klifton. Jai paliekama Viktorijos laikų segė, kuria ledi Barington buvo pasipuošusi jos dukters vestuvių dieną; ponia Barington viliasi, cituoju testamentą, jog „ši segė primins poniai Holkomb daug mielų kartu praleistų akimirkų".

Meisė nusišypsojo, bet niekaip negalėjo sugalvoti, kada galėtų pasipuošti tokiu nepakartojamai žavingu brangiu papuošalu.

Ponas Sidonsas atvertė kitą puslapį, stumtelėjo ant nosies pusmėnulio formos akinius ir tęsė toliau:

— Džesikai Klifton, gimusiai pavarde Piotrovska, palieku mėgstamiausią savo senelio Ternerio akvarelę „Klivlando užtvanka". Viliuosi, paveikslas ją įkvėps; tikiu, ji turi nuostabų talentą, kuriam sužydėti privalo būti užtikrinta net menkiausia galimybė.

Džailzas linksėjo, gerai prisimindamas šiuos žodžius; mama jam aiškino, kodėl nori, kad Džesika paveldėtų trokštamą Ternerį.

— Savo anūkui Sebastijonui Arturui Kliftonui, — tęsė ponas Sidonsas, — palieku penkis tūkstančius svarų, kuriuos jis gaus sulaukęs atitinkamo amžiaus — 1961-ųjų kovo devintą.

Džailzas ir vėl palinksėjo. Nieko nuostabaus, pamanė.

— Visą savo nekilnojamąjį turtą, įskaitant ir dvidešimt du procentus Baringtono laivybos kompanijos akcijų, taip pat ir dvarą... — ponas Sidonsas neatsispyrė pagundai žvilgtelėti į ledi Virginiją Fenvik, sėdinčią ant kėdės kraštelio, — ... palieku mylimoms dukroms Emai ir Greisei; šiuo turtu jos gali naudotis kaip tinkamos; išimtis — mano Siamo katė Kleopatra, kurią palieku ledi Virginijai Fenvik, nes jos abi labai panašios. Abi gražios, gerai prižiūrėtos, pasipūtusios, gudrios, nuolat kitais manipuliuojančios plėšrūnės, manančios, kad visi šiame pasaulyje turi joms tarnauti, įskaitant ir galvą pametusį mano sūnų, už kurį tegaliu melstis vildamasi, kad jis laiku pakirs iš jos paskleistų kerų.

Iš visuose kampuose pasigirdusio šurmulio ir šoko ištiktų susirinkusiųjų veidų ponui Sidonsui buvo aišku, jog niekas šito nesitikėjo, nors jis pastebėjo, kad ponas Kliftonas liko stebėtinai ramus. Žodis „rami“ niekaip netiko ledi Virginijai apibūdinti; ji kažką šnabždėjo Džailzui į ausį.

— Testamentas perskaitytas, — pasakė ponas Sidonsas. — Jei yra klausimų, mielai į juos atsakysiu.

— Turiu vieną klausimą, — pratarė Džailzas, kol visi kiti tylėjo. — Po kiek laiko galiu užginčyti testamentą?

— Aukščiausiajam Teismui galite pateikti apeliaciją bet kuriuo metu per artimiausias dvidešimt aštuonias dienas, sere Džailzai, — atsakė ponas Sidonsas, laukęs šio klausimo ir tikėjęsis šio klausėjo.

Gal buvo ir daugiau klausimų, bet seras Džailzas ir ledi Virginija jų negirdėjo, nes netarę nė žodžio išlėkė iš kambario.

12

— Padarysiu bet ką, mieloji, — kalbėjo jis, — tik, prašau, nenutrauk mūsų sužadėtuvių.

— Kaip man žiūrėti visam pasauliui į akis po to, kai tavo motina mane šitaip pažemino tavo šeimos, draugų ir net tarnų akivaizdoje?

— Suprantu, — atsakė Džailzas, — išties suprantu, bet mama tikrai nebuvo blaivaus proto. Ji negalėjo suvokti, ką daro.

— Sakei, padarysi bet ką? — žaisdama su sužadėtuvių žiedu pakartojo Virginija.

— Bet ką, mieloji.

— Pirma, ką turi padaryti — atleisti savo sekretorę. O vietoje jos galės dirbti tik tas žmogus, kuriam aš pritarsiu.

— Manyk, kad jau dabar viskas taip ir yra, — romiai atsakė Džailzas.

— O rytoj tu pasirinksi vieną iš geriausių teisininkų kontorų ir užginčysi testamentą; kad ir kas būtų, turėsi grumtis nagais ir ragais, nes mes privalome laimėti.

— Aš jau konsultavausi su karališkuoju advokatu Kutbertu Meikinsu.

— Nagais ir ragais, — pakartojo Virginija.

— Nagais ir ragais, — sutiko Džailzas. — Ar dar turi kokių pageidavimų?

— Taip. Kai kitą savaitę siųsime svečiams kvietimus, aš vienintelė peržiūrėsiu ir patvirtinsiu svečių sąrašą.

— Bet šitai reikštų...

— Taip ir bus. Nes noriu, kad visi, kurie buvo tame kambaryje, žinotų, ką reiškia būti atstumtam. — Džailzas panarino galvą. — Aa, matau, — tęsė Virginija nusiimdama sužadėtuvių žiedą.. — Vadinasi, sakydamas, kad padarysi *bet ką*, kalbėjai netiesą.

— Sakiau gryną tiesą, mieloji. Sutinku, tu viena nuspręsi, ką kviesti į vestuves.

— Ir galiausiai, — kalbėjo Virginija, — liepsi ponui Sidonsui parūpinti teismo orderį iškeldinti visus Kliftonų šeimos narius iš Baringtonų namų.

— Bet kur jie gyvens?

— Man nė velnio nerūpi, kur gyvens, — atkirto Virginija. — Tau atėjo metas apsispręsti, ar likusį gyvenimą nori nugyventi su manimi, ar su jais.

— Likusį savo gyvenimą noriu nugyventi su tavimi, — atsakė Džailzas.

— Vadinasi, viskas sutarta, kiškuti, — vėl užsimaudama sužadėtuvių žiedą pasakė Virginija ir ėmė sagstytis suknelės sagas.

Kai suskambo telefonas, Haris skaitė *The Times*, Ema — *Telegraph*. Prasivėrė durys ir į kambarį įėjo Denbis.

— Pone Kliftonai, skambina jūsų leidėjas. Klausia, ar galėtų su jumis pasikalbėti.

— Abejoju, ar jis tokiais žodžiais viską taip ir pasakė, — lankstydamas laikraštį pratarė Haris.

Ema buvo taip įsigilinusi į skaitomą straipsnį, jog vyrui einant iš kambario nė nepakėlė akių. Kai Haris grįžo, straipsnį ji jau buvo perskaičiusi.

— Nori? Atspėsiu, — pratarė.

— Bilis sulaukė skambučių iš daugelio nacionalinių laikraščių, taip pat ir iš BBC; klausia, ar norėčiau padaryti pareiškimą.

— Ką atsakei?

— Jokių komentarų. Pasakiau jam, kad tikrai nereikia pilti žibalo į šitą ugnį.

— Negaliu įsivaizduoti, kad šitai tenkintų Bilį Kolinsą, — atsakė Ema. — Jį tedomina, kaip parduoti knygas.

— Jis nieko kita ir nesitikėjo, nesiskundžia. Pažadėjo kitos savaitės pradžioje knygynams padalyti trečią knygų popieriniais viršeliais tiražą.

— Gal nori paklausyti, ką apie tai rašo *Telegraph*?

— Ar būtina? — paklausė Haris, vėl sėsdamas prie pusryčių stalo.

Ema nepaisė jo replikos ir ėmė skaityti komentarą.

— „Vakar įvyko Karo kryžiaus kavalieriaus parlamentaro sero Džailzo Baringtono ir ledi Virginijos Fenvik, vienturtės Devintojo Fenviko grafo dukters, vestuvės. Nuotaka vilkėjo suknele, kurią sukūrė ponas Normanas...“

— Bent jau šitai praleisk, — paprašė Haris.

Ema praleido kelias pastraipas.

— „Ceremonijoje dalyvavo keturi šimtai svečių; tuoktuvės vyko Vestminsterio Šventosios Margaritos bažnyčioje. Jaunuosius sutuokė didžiai gerbiamas dvasininkas Ripono vyskupas Džordžas Hastingsas. Paskui Bendruomenių Rūmų terasoje buvo surengtas priėmimas. Tarp svečių — Jos Karališkoji Didenybė princesė Margarita, Burmos grafas Mountbatenas, opozicijos lyderis didžiai gerbiamas Klementas Atlis ir didžiai gerbiamas ponas Viljamas Morisonas, Bendruomenių Rūmų spikeris. Vestuvėse dalyvavusių svečių sąrašas įdomus, tačiau gerokai įdomiau pažvelgti į pavardes tų, kurių vestuvėse nebuvo arba todėl, kad nebuvo, nes jų nepakvietė arba jie nenorėjo atvykti. Svečių sąraše nebuvo nė vieno Baringtonų šeimos nario, išskyrus patį serą Džailzą. Taip ir lieka paslaptis, kodėl nedalyvavo dvi sero Džailzo seserys, ponia Ema Klifton ir panelė Greisė Barington, taip pat ir jo svainis, populiarus rašytojas Haris Kliftonas, nors prieš kelias savaites pranešta, jog pastarasis bus vyriausiasis sero Džailzo pabrolys.“

— O kas buvo vyriausiasis pabrolys? — paklausė Haris.

— Daktaras Algernonas Dikinsas iš Oksfordo, Baliolio koledžo.

— Mielasis Dikinsas, — pratarė Haris. — Puikus pasirinkimas. Jis tikrai niekada nepavėluos ir jau tikrai niekur nenukiš žiedų. Dar ką nors rašo?

— Deja, taip. „Dar didesnę mįslę užmena tai, kad prieš šešerius metus, kai Lordų Rūmai sprendė Baringtono prieš Kliftoną bylą ir balsavo aiškindamiesi, kuris turėtų paveldėti Baringtono titulą ir dvarus, atrodė, kad seras Džailzas ir ponas Kliftonas neturėjo vienas kitam pretenzijų, lordui kancleriui apsisprendus sero Džailzo naudai. Laimingoji pora, — tęsė Ema, — medaus mėnesį praleis sero Džailzo viloje Toskanoje.“

— Šito jau per daug, — pratarė Ema pakeldama akis. — Toji vila palikta man ir Greisei, ir mes ja galime naudotis kaip tinkamos.

— Ema, elkis kaip pridera, — atsakė Haris. — Tau atrodė tinkama leisti Džailzui naudotis vila mainais už galimybę persikelti į dvarą, kol teismas nuspręs, ar testamentas galioja. Ar jau dabar — viskas?

— Ne, pikantiškiausia dar bus. „Vis dėlto atrodo, kad šeimą suskaldė sero Džailzo motinos ledi Elžbietos Barington mirtis. Neseniai perskaitytame jos testamente parašyta, kad visą turtą ji palieka dukroms Emai ir Greisei, o vienturčiam sūnui neskiria nieko. Seras Džailzas užprotestavo testamentą; šis

klausimas bus sprendžiamas Aukščiausiajame Teisme kitą mėnesį.“ Dabar viskas. O ką rašo *The Times*?

— Daug blaiviau. Pateikiami tik faktai, jokių spekuliacijų. Bet Bilis Kolinsas man sakė, kad pirmuosiuose *Mail* ir *Express* puslapiuose yra Kleopatros nuotrauka, o *Mirror* publikavo antraštę „Kačių peštynės“.

— Ir kaip galėjom taip pulti? — stebėjosi Ema. — Niekada nesuprasiu, kaip Džailzas galėjo tai moteriai leisti uždrausti savo šeimos nariams dalyvauti vestuvėse?

— Ir aš nesuprantu, — pritarė Haris, — nors, kita vertus, niekada nesuprasiu, kaip Velso princas galėjo atsisakyti sosto dėl išsiskyrusios amerikietės. Manau, tavo mama buvo teisi. Džailzas tiesiog pakvaišęs dėl tos moters.

— Jei mano mama būtų norėjusi, kad tave palikčiau, — atsakė Ema, — nebūčiau jai paklususi, — Ema šiltai nusišypsojo Hariui. — Todėl mėginu suprasti brolį ir jį užjaučiu.

Kitas dvi savaites daugelyje nacionalinių laikraščių mirgėjo medaus mėnesį Toskanoje leidžiančių sero Džailzo ir ledi Barington nuotraukos.

Tą dieną, kai Baringtonai grįžo iš Italijos, buvo išleistas ketvirtas Hario romanas „Galingiau už kalaviją“. Kitą rytą ta pati nuotrauka pasirodė visų laikraščių, išskyrus *The Times*, pirmuosiuose puslapiuose.

Kai Vaterlo stotyje laimingoji pora išlipo iš traukinio, pakeliui į automobilį jie praėjo V. H. Smito knygyną. Vitrinoje buvo eksponuojamas vienintelis romanas — daugybė tos pačios knygos egzempliorių. Po savaitės „Galingiau už kalaviją“ atsidūrė perkamiausiųjų sąraše ir ten išsilaikė iki dienos, kada turėjo būti pradėtas nagrinėti testamento klausimas.

Haris tegalėjo pasakyti viena: nėra žmogaus, geriau už Bilį Kolinsą suprantančio, kaip reklamuoti knygą.

13

Džailzas ir Ema sutarė dėl vieno dalyko — bus išmintingiau, jei bylą nagrinės uždaras teismas su pirmininkaujančiu teisėju; taip bus išvengta nenuspėjamų prisiekusiųjų įnorių ir nuolat persekiojančios spaudos. Bylos nagrinėjimui vadovauti buvo paskirtas didžiai gerbiamas teisėjas ponas Justicijus Kameronas; abiejų šalių advokatai patikino savo klientus, kad jis yra tiek doras, tiek išmintingas, tiek blaiviai mąstantis.

Nors prie šeštosios teismo salės spietėsi spaudos atstovai, iš abiejų šalių jie tesulaukė vienintelių komentarų — „labas rytas“, „gero vakaro“.

Džailzui atstovavo karališkasis advokatas seras Katbertas Meikinsas, o Ema su Greise pasirinko karališkąjį advokatą poną Simoną Todą, nors Greisė aiškiai pasakė, kad visame procese nedalyvaus, nes turi svarbesnių darbų.

— Kokių? — paklausė Ema.

— Svarbiau mokyti protingus vaikus, nei klausytis vaikiškų suaugusiųjų išvedžiojimų. Jei man būtų suteikta pasirinkimo galimybė, paimčiau jus abu už makaulių ir daužčiau vieną į kitą, — tiek ji ta tema ir tepasakė.

Laikrodžiui už teisėjo kėdės išmušus pirmosios dienos posėdžio pirmuosius dešimt kartų, į salę įžengė ponas Justicijus Kameronas. Susirinkusieji salėje pasekė abiejų karališkųjų advokatų pavyzdžiu ir nusilenkė jo šviesybei. Atsakęs į sveikinimą jis sėdo į odinę kėdę aukšta atkalte, stovinčią priešais karališką herbą. Teisėjas pasitaisė peruką, atsivertė storą raudoną aplanką ir, prieš kreipdamasis į abi šalis, gurkštelėjo vandens.

— Ponios ir ponai, — kreipėsi jis. — Mano darbas — išklausyti abiejų šalių advokatus, įvertinti liudytojų parodymus ir apsvarstyti su šia byla susijusius teisinius dokumentus. Iš pradžių privalau paklausti ieškovo ir atsakovo advokatų, ar buvo stengtasi išspręsti ginčą be teismo įsikišimo.

Seras Katbertas lėtai pakilo iš vietos ir, prieš kreipdamasis į teismą, patempė ilgos juodos mantijos skvernus.

— Kalbėdamas abiejų šalių vardu turiu pasakyti, kad, deja, jūsų šviesybe, susitarti nebuvo įmanoma.

— Tada, sere Katbertai, pradėkime nuo jūsų žodžio.

— Jei taip, jūsų šviesybe, šioje byloje atstovauju ieškovui serui Džailzui Baringtonui. Byla, jūsų šviesybe, susijusi su testamento galiojimo klausimu; aiškinamasi, ar ledi Barington buvo blaivaus proto, kai pasirašė ilgą ir sudėtingą dokumentą su įvairiausiais išvedžiojimais, likus kelioms valandoms iki mirties. Drįstu pareikšti, jūsų šviesybe, kad toji trapi, ligos iškamuota moteris negalėjo priimti gerai apmąstyto sprendimo, paveiksiančio tokios daugybės žmonių gyvenimus. Taip pat teigiu, kad ledi Barington jau seniau, likus maždaug dvylikai mėnesių iki mirties, buvo surašiusi testamentą; tada ji buvo stiprios sveikatos ir turėjo daugiau nei pakankamai laiko savo veiksmams apmąstyti. Baigdamas, jūsų šviesybe, norėčiau pakviesti pirmąjį savo liudytoją poną Mičelą Paimą.

Į teismo salę įžengė aukštas, elegantiškai apsirengęs vyriškis sidabriniais plaukais. Dar neatsistojęs į liudininko vietą jis jau pelnė visų palankumą, kaip seras Katbertas ir buvo numanęs. Liudininkui prisiekus, seras Katbertas jam šiltai nusišypsojo.

— Pone Paimai, prašyčiau pasakyti teismo sekretoriui savo pavardę, kuo užsiimate.

— Esu Mičelas Paimas, Gajaus ligoninės Londone vyriausiasis chirurgas.

— Kiek laiko užimate tas pareigas?

— Šešiolika metų.

— Vadinasi, esate patyręs savo srities specialistas. Iš tiesų, galima sakyti...

— Sutinku, kad ponas Paimas yra patyręs liudytojas, sere Katbertai. Tęskite, — pratarė teisėjas.

— Pone Paimai, — netruko atsigauti seras Katbertas, — remiantis sukaupta patirtimi, prašyčiau paaiškinti teismui, kas gali ištikti ligonį paskutinę jo arba jos gyvenimo savaitę, sergant tokia skausminga ir alinančia liga kaip vėžys?

— Būsenos, savaime suprantama, gali skirtis, bet didžioji dauguma pacientų dažnai ilgam praranda sąmonę arba būna pusiau sąmoningi. Sąmoningomis minutėmis jie dažnai suvokia, kad jų gyvenimas gęsta, tačiau, kalbant apskritai, gali visai prarasti realybės jausmą.

— Kaip manote, ar tokios psichinės būsenos pacientas gali gvildenti sudėtingus teisinius klausimus, pavyzdžiui, ar gali surašyti ir pasirašyti testamentą?

— Manau, kad negali, — atsakė Paimas. — Kai susiklosčius tokioms aplinkybėms man reikia paciento parašo po atitinkamu medicininiu dokumentu, sutikimu, stengiuosi, kad šitai būtų padaryta dar prieš pacientui tampant tokios būsenos.

— Daugiau klausimų neturiu, jūsų šviesybe, — sėsdamasis pasakė seras Katbertas.

— Pone Paimai, — paklausė į priekį palinkdamas teisėjas, — ar norite pasakyti, kad ši taisyklė — be išimčių?

— Išimtys tik patvirtina taisyklę, jūsų šviesybe.

— Gal ir taip, — atsakė teisėjas. Gręždamasis į poną Todą jis paklausė: — Ar turite šiam liudytojui klausimų?

— Tikrai turiu, jūsų šviesybe, — atsakė ponas Todas stodamasis iš vietos. — Pone Paimai, ar esate bendravęs su ledi Barington asmeniškai ar kaip gydytojas?

— Ne, bet...

— Vadinasi, neturėjote progos įsigilinti į jos ligos istoriją?

— Aišku, kad ne. Ji nebuvo mano pacientė; išeitų, būčiau turėjęs laužyti mediko etikos kodeksą.

— Vadinasi, niekada nematėte ledi Barington ir nesate susipažinęs su jos ligos istorija?

— Ne, pone.

— Vadinasi, pone Paimai, tikrai gali būti, kad ji ir yra toji taisyklės išimtis?

— Gali būti, bet sunkiai tikėtina.

— Daugiau klausimų neturiu, jūsų šviesybe.

Ponui Todui atsisėdus, seras Katbertas nusišypsojo.

— Sere Katbertai, ar kviesite dar liudytojų? — paklausė teisėjas.

— Ne, jūsų šviesybe; manau, kad savo jau pasakiau. Bet prie viso šūsnio jums skirtų dokumentų esu pridėjęs trijų tokių pat iškilių liudininkų raštiškus pareiškimus. Jeigu jūs, jūsų šviesybe, ar ponas Todas mano, kad jie turi atvykti į teismo salę, jie tikrai galės taip ir padaryti.

— Gerai, sere Katbertai. Skaičiau visus tris pareiškimus, jie patvirtina pono Paimo nuomonę. Pone Todai, ar norite, kad būtų iškviestas kuris nors iš minėtų liudininkų, o gal ir visi trys?

— Nebūtina, jūsų šviesybe, — atsakė Todas. — Nebent, aišku, kuris nors iš jų asmeniškai pažinojo ledi Barington ar buvo susipažinęs su jos ligos istorija.

Teisėjas pažvelgė į serą Katbertą, kuris papurtė galvą.

— Tokių liudininkų neturiu, jūsų šviesybe.

— Tada, pone Todai, jūs galite kviesti pirmąjį savo liudytoją, — pareiškė teisėjas.

— Dėkoju, jūsų šviesybe. Kviečiu poną Kenetą Langborną.

Ponas Langbornas buvo visai iš kito molio nei ponas Paimas. Jis buvo žemo ūgio, liemenėje, kurią dėvėjo, trūko dviejų sagų, vadinasi, arba neseniai gerokai papilnėjo, arba buvo nevedęs. Keli kuokštai plaukų ant pakaušio atrodė labai neklusnūs, o gal jis tiesiog neturėjo šukų.

— Prašyčiau pasakyti, kas esate, kuo užsiimate.

— Esu Kenetas Langbornas, vyriausiasis Bristolio karališkosios ligoninės chirurgas.

— Ar seniai ten dirbate, pone Langbornai?

— Devynerius metus.

— Ar dirbdamas chirurgu gydėte ledi Barington, kai ji gulėjo Bristolio karališkojoje ligoninėje?

— Taip, gydžiau. Ją man paskyrė daktaras Riburnas, jos šeimos gydytojas.

— Ar aš teisus sakydamas, kad atlikęs keletą ledi Barington tyrimų patvirtinote jos šeimos gydytojo nustatytą krūties vėžio diagnozę ir informavote ligonę, jog gyventi jai liko vos kelios savaitės?

— Taip, viena iš labiausiai nepavydėtinų chirurgo užduočių — informuoti pacientą apie mirtiną ligą. Dar sunkiau, kai pacientas — senas tavo draugas.

— Ar galite jo šviesybei papasakoti, kaip ledi Barington reagavo į tokią žinią?

— Stoiškai; tokiu žodžiu apibūdinčiau ir ją pačią. Susitaikiusi su savo lemtimi ji įgavo ryžto, tarsi jai būtų reikėję padaryti kažką labai svarbaus; ji nenorėjo gaišti nė akimirkos.

— Bet, pone Langbornai, ji turėjo būti išvarginta nuolatinio skausmo, o vartojami vaistai ją turėjo migdyti, juk taip?

— Ji tikrai ilgai miegodavo, bet tada, kai nemiegodavo, kuo puikiausiai skaitydavo *The Times*, o jos aplankyti ateidavę žmonės dažnai patys išeidavo nuvargę.

— Pone Langbornai, kuo tai paaiškintumėte?

— Nežinau, kaip paaiškinti. Galiu pasakyti tik tiek, jog kartais išties būna žavu stebėti, kaip žmogus elgiasi supratęs, kad jam likęs laikas labai ribotas.

— Pone Langbornai, kadangi jums yra žinoma pacientės ligos istorija, kaip manote, ar ledi Barington būtų galėjusi suprasti sudėtingą teisinį dokumentą, tokį kaip testamentas, ir jį pasirašyti?

— Nėra prielaidų teigti, kad nebūtų galėjusi. Gulėdama ligoninėje ji parašė kelis laiškus ir, tiesą sakant, prašė manęs, kad pasirašant testamentą advokato akivaizdoje būčiau jos liudininkas.

— Ar jums nuolat tenka vykdyti tokias užduotis?

— Vykdau tik tada, kai būnu įsitikinęs, jog mano pacientas gerai žino, ką pasirašo. Kitais atvejais atsisakau.

— Tačiau šiuo atveju jūs sutikote pasirašyti, nes ledi Barington kuo puikiausiai suprato, ką daro?

— Taip, sutikau.

— Daugiau klausimų neturiu, jūsų šviesybe.

— Sere Katbertai, ar norėtumėte liudytojo ko nors paklausti?

— Turiu tik vieną klausimą, jūsų šviesybe, — pratarė seras Katbertas. — Pone Langbornai, ar ilgai ledi Barington gyveno po to, kai liudijote testamento pasirašymo aktą?

— Ji mirė tą patį vakarą.

— Tą patį vakarą, — pakartojo seras Katbertas. — Vadinasi, vos po kelių valandų?

— Taip.

— Daugiau klausimų neturiu, jūsų šviesybe.

— Pone Todai, ar kviesite kitą liudytoją?

— Taip, jūsų šviesybe. Kviečiu poną Desmondą Sidonsą.

Sidonsas žengė į teismo salę lyg į savo svetainę ir prisiekė kaip užsigrūdinęs profesionalas.

— Gal galėtumėte pasakyti, kas esate, kuo užsiimate?

— Esu Desmondas Sidonsas, vyriausiasis Maršalo, Beikerio ir Sidonso kompanijos partneris, pastaruosius dvidešimt trejus metus buvau Baringtonų šeimos advokatas.

— Pone Sidonsai, pirmiausia leiskite jūsų paklausti, ar buvote atsakingas už tai, kad būtų sudarytas ankstesnysis testamentas, kuris, sero Džailzo teigimu, iš tikrųjų ir yra paskutinė ledi Barington valia?

— Taip, pone.

— Ar seniai tai įvyko?

— Likus kiek daugiau nei metams iki ledi Barington mirties.

— Ar ledi Barington jau vėliau mėgino su jumis susisiekti ir pranešti, kad nori surašyti naują testamentą?

— Tikrai mėgino, pone. Likus kelioms dienoms iki mirties.

— Kuo naujausias testamentas, dabartinio ginčo objektas, skiriasi nuo to, kurį kartu surašėte kiek seniau nei prieš metus?

— Labdarai, personalui, anūkams ir bičiuliams skirtos sumos nepasikeitė. Tiesą sakant, visame dokumente buvo padaryta tik viena reikšminga pataisa.

— Kokia, pone Sidonsai?

— Kad Harvių turtas nepereitų į jos sūnaus Džailzo Baringtono rankas, bet atitektų dviem jos dukroms — poniai Harold Klifton ir panelei Greisei Barington.

— Norėčiau, kad neliktų absoliučiai jokių neaiškumų, — pasakė ponas Todas. — Išskyrus vieną pakeitimą, ką tik girdėtą svarbią pataisą, visas ankstesnis dokumentas paliktas toks, koks ir buvo surašytas anksčiau?

— Taip, teisingai.

— Kokios psichinės būsenos buvo ledi Barington, kai prašė įrašyti į testamentą šią reikšmingą pataisą?

— Prieštarauju, jūsų šviesybe, — pašokdamas iš vietos pareiškė seras Katbertas. — Kaip ponas Sidonsas gali spręsti apie psichinę ledi Barington būseną? Jis — advokatas, o ne psichiatras.

— Sutinku, — atsakė teisėjas, — tačiau ponas Sidonsas pažinojo ledi dvidešimt trejus metus, todėl man būtų įdomu sužinoti jo nuomonę.

— Ji buvo labai pavargusi, — kalbėjo Sidonsas, — tam, kad pasakytų žodį, jai reikėjo daugiau laiko nei įprastai. Tačiau ji aiškiai pasakė norinti, kad greitai būtų surašytas naujas testamentas.

— Greitai... ar ji pati šį žodį pavartojo, ar jį parinkote jūs? — paklausė teisėjas.

— Ji pati, jūsų šviesybe. Kartkartėmis ji mane bardavo už tai, kad rašau po visą pastraipą ten, kur pakaktų ir sakinio.

— Vadinasi, greitai parengėte naują testamentą?

— Parengiau, nes supratau, jog laikas mums — ne draugas.

— Ar dalyvavote pasirašant testamentą prie liudininkų?

— Taip. Liudijo ponas Langbornas ir ligoninės seselė panelė Rambold.

— Vadinasi, laikotės savo pareiškimo, kad ledi Barington gerai suprato, ką pasirašo?

— Neabejotinai laikausi, — tvirtai atsakė Sidonsas. — Kitaip nebūčiau sutikęs pradėti šios procedūros.

— Suprantama. Daugiau klausimų neturiu, jūsų šviesybe, — pasakė ponas Todas.

— Jūsų eilė, sere Katbertai.

— Dėkoju, jūsų šviesybe. Pone Sidonsai, teismui sakėte, jog jautėte tam tikrą spaudimą, kad naujasis testamentas būtų kuo greičiau surašytas ir pasirašytas, todėl, jūsų žodžiais tariant, greitai jį parengėte.

— Taip, ponas Langbornas mane įspėjo, kad ledi Barington gyventi liko neilgai.

— Vadinasi, savaime suprantama, darėte viską, kas jūsų valioje, kad procesą paspartintumėte.

— Neturėjau iš ko rinktis.

— Neabejoju, pone Sidonsai. Gal galėčiau paklausti, kiek užtrukote surašydamas ankstesnį testamentą, tą, kurį mano klientas vadina autentišku ledi Barington testamentu?

Sidonsas minutėlę pasvarstė ir atsakė:

— Tris, gal keturis mėnesius.

— Neabejoju, kad nuolat tarėtės su ledi Barington?

— Taip, ji tvirtai laikėsi nuomonės, kad svarbi net menkiausia smulkmena.

— Taip, žinoma. Tačiau ji neturėjo laiko apsvarstyti kiekvienai vėlesniojo testamento smulkmenai. Tiksliau, ji turėjo penkias dienas.

— Taip, bet nepamirškite...

— O paskutinę dieną testamentą ji pasirašė pačiu laiku. Tiesa?

— Taip, manyčiau, galima sakyti ir taip.

Seras Katbertas atsigręžė į teismo raštininką.

— Gal būsite toks malonus ir paduosite ponui Sidonsui abu ledi Barington testamentus?

Seras Katbertas palaukė, kol abu dokumentai buvo paduoti liudytojui, o tada tęsė apklausą.

— Pone Sidonsai, ar sutiksite su manimi, kad ankstesnysis testamentas pasirašytas gerokai tvirtesne ranka ir labiau užtikrintai nei pasirašytasis „pačiu laiku“? Tiesą sakant, sunku patikėti, kad abu dokumentus pasirašė tas pats asmuo.

— Sere Katbertai, ar norite pasakyti, kad ledi Barington nepasirašė antrojo testamento? — paklausė teisėjas.

— Aišku, kad ne, jūsų šviesybe, bet noriu pasakyti, kad ji nenutuokė, ką pasirašo.

— Pone Sidonsai, — tęsė seras Katbertas atsisukęs į advokatą, kuris dabar stovėjo abiem rankomis įsitvėręs liudytojo tribūnos, — ar baigęs surašyti naująjį skubotą testamentą perskaitėte jį klientei pastraipa po pastraipos?

— Ne, neperskaičiau. Šiaip ar taip, nuo pirmojo testamento antrasis skyrėsi tik viena stambia pataisa.

— Pone Sidonsai, jei neperskaitėte ledi Barington viso dokumento sakinys po sakinio, mums telieka kliautis jūsų nuomone.

— Jūsų šviesybe, kokia įžeidi replika, — pašokdamas iš vietos pasakė ponas Todas. — Ponas Sidonsas per savo ilgą teisininko karjerą yra sukaupęs didžiulę patirtį ir nenusipelnė tokių užgaulių žodžių.

— Sutinku su jumis, pone Todai, — pritarė teisėjas. — Sere Katbertai, atsiimkite savo žodžius.

— Atsiprašau, jūsų šviesybe, — seras Katbertas nežymiai linktelėjos ir vėl atsisuko į liudytoją. — Pone Sidonsai, kai buvo rašomas ankstesnysis testamentas, kas pasiūlė visus trisdešimt šešis dokumento puslapius pažymėti inicialais EB?

— Manau, kad aš, — atsakė Sidonsas kiek sutrikęs.

— Tačiau rašant antrąjį testamentą, skubotai parengtą dokumentą, jau nereikalavote tokios pačios kruopščios procedūros.

— Nemaniau, kad tai būtina. Šiaip ar taip, kaip sakiau, buvo padaryta tik viena reikšminga pataisa.

— Kuriame puslapyje galėtume rasti tą pataisą, pone Sidonsai?

Sidonsas pavartė testamentą ir nusišypsojo.

— Dvidešimt devintame puslapyje; septintas punktas.

— Aa, taip, ir aš matau, — pasakė seras Katbertas. — Bet nematau inicialų EB nei puslapio apačioje, nei šalia mums svarbaus punkto. Gal ledi Barington buvo per daug pavargusi, kad tą pačią dieną galėtų pasirašyti du kartus?

Atrodė, kad Sidonsas norėtų protestuoti, bet galiausiai nepasakė nieko.

— Pone Sidonsai, leiskite jūsų paklausti, kiek kartų per ilgą, sėkmingą karjerą jūs nepatarėte savo klientui inicialais pažymėti visų testamento puslapių?

Sidonsas neatsakė. Seras Katbertas iš pradžių pažvelgė į poną Todą, paskui — į teisėją, o paskui vėl įbedė akis į liudytojo tribūną.

— Aš vis dar laukiu, pone.

Sidonsas pažvelgė į teisėją beviltišku žvilgsniu ir drėbė:

— Jūsų šviesybe, jei būtumėte skaitęs laišką, kurį jums parašė ledi Barington, gal jums būtų lengviau nuspręsti, ar ji tikrai žinojo, ką daro.

— Laišką? — nustebęs pakartojo teisėjas. — Nieko nežinau apie jokį laišką. Mano bylos dokumentų segtuve jo tikrai nebuvo. Sere Katbertai, ar ką nors žinote apie tą laišką?

— Pirmą kartą girdžiu, jūsų šviesybe. Kaip ir jūs, visai nieko nežinau.

— Todėl, — išbėrė Sidonsas, — kad ir man jis buvo įteiktas tik šįryt. Net neturėjau kada apie jį pranešti ponui Todui.

— Apie ką kalbate, žmogau? — paklausė teisėjas.

Visų akys įsmigo į Sidonsą, kuris iš vidinės švarko kišenės išsitraukė voką ir iškėlė į viršų, lyg šis būtų užsiliepsnojęs.

— Štai šis vokas man buvo įteiktas šįryt, jūsų šviesybe.

— Kas jį įteikė, Sidonsai? — klausinėjo teisėjas.

— Ponas Haris Kliftonas. Jis man pasakė, kad laišką jam padavė ledi Barington, likus kelioms valandoms iki jos mirties.

— Pone Sidonsai, ar atplėšėte voką?

— Ne, pone, neatplėšiau. Laiškas adresuotas jums, pirmininkaujančiam teisėjui.

— Suprantu, — atsakė teisėjas. — Pone Todai, sere Katbertai, gal būsite tokie malonūs ir užsuksite į mano kabinetą?

— Keistas dalykas, ponai, — pratarė teisėjas, ant stalo priešais du advokatus padėjęs neatplėštą voką. — Prisipažįstu, jog susiklosčius tokioms aplinkybėms nežinau, kaip būtų geriausia pasielgti.

— Mes abu, — pratarė ponas Todas, — galėtume rasti įtikinamų argumentų, kad laišką reikėtų traktuoti kaip nepriimtiną įrodymą.

— Sutinku, — pasakė seras Katbertas, — bet, atvirai kalbant, trauk mus velniai, jei taip ir padarysime; trauk velniai, jei nepadarysime... Nes jei dabar voko neatplėšite, jis ras kelią į teismą, juk pralaimėjusioji pusė tikrai turės pagrindą rašyti apeliaciją.

— Bijau, kad taip ir gali nutikti, — sutiko teisėjas. — Jei judu abu sutinkate, gal būtų protingiausia jums, Saimonai, iškviesti poną Kliftoną liudyti davus priesaiką; gal po jo kalbos paaiškės, kaip jo rankose atsidūrė tas vokas. Kaip manote, Katbertai?

— Neprieštarauju, — atsakė seras Katbertas.

— Gerai. Tačiau norėčiau jus patikinti, — tęsė teisėjas, — kad neatplėšiu voko, kol neišgirsiu pono Kliftono parodymų ir kol negausiu jūsų abiejų sutikimo. Jei prireiks voką atplėšti, tai padarysiu dalyvaujant tiems, kuriuos galėtų paveikti mano veiksmų pasekmės.

14

— Kviečiu poną Harį Kliftoną.

Ema čiupo Harį už rankos šiam dar nepakilus iš vietos; paskui jis ramiai nužingsniavo liudytojo tribūnos link. Hariui prisiekus, teisėjas pasilenkė ir pratarė:

— Pone Kliftonai, ketinu jums pateikti kelis klausimus. Jei man baigus klausinėti garbieji advokatai norės pasiaiškinti vieną kitą aspektą, galės taip ir padaryti. Ar galiu patvirtinti protokolui, kad esate Emos Klifton vyras ir panelės Greisės Barington svainis? Beje, abi minėtos moterys šioje byloje yra atsakovės.

— Taip, pone, galite; taip pat esu sero Džailzo Baringtono, seniausio ir artimiausio savo bičiulio, svainis.

— Ar galite teismui papasakoti apie savo santykius su ledi Barington?

— Kai aš su ja susipažinau per arbatėlę, surengtą Džailzo gimtadienio proga, man buvo dvylika, vadinasi, ją pažinojau kone dvidešimt metų.

— Šitai neatsako į mano klausimą, — spaudė teisėjas.

— Elžbieta man buvo tarsi miela artima draugė, ir netikėta ankstyva jos mirtis mane prislėgė taip pat skaudžiai, kaip ir visus kitus, čia esančius. Ji išties buvo nuostabi moteris; jei ji būtų gimusi visa karta vėliau, po jos vyro mirties Baringtono laivybos kompanijai nebūtų reikėję dairytis pirmininko ne iš šeimos rato.

— Dėkoju, — pasakė teisėjas. — O dabar norėčiau jūsų paklausti apie šį voką, — tęsė jis rodydamas laišką visiems. — Kaip jis pateko į jūsų rankas?

— Beveik kas vakarą eidavau į ligoninę aplankyti Elžbietos. Kaip paaiškėjo, paskutinį kartą ją mačiau paskutinį jos gyvenimo vakarą.

— Su ja buvote vienas?

— Taip, pone. Jos dukra Greisė buvo ką tik išėjusi.

— Prašau papasakoti teismui, kas tada nutiko.

— Elžbieta man pasakė, kad tądien, kiek anksčiau, pas ją buvo atėjęs advokatas ponas Sidonsas ir ji pasirašė naują testamentą.

— Mes kalbame apie liepos dvidešimt šeštosios, ketvirtadienio, vakarą?

— Taip, pone, su Elžbieta kalbėjausi likus vos kelioms valandoms iki jos mirties.

— Ar galite teismui papasakoti, kas dar nutiko jūsų vizito metu?

— Ji mane nustebino ištraukdama iš po pagalvės antspauduotą voką ir duodama jį man, kad kruopščiai saugočiau.

— Ar ji paaiškino, kodėl jums jį duoda?

— Ji tepasakė, kad jei Džailzas užginčys naująjį testamentą, turėsiu įteikti laišką teisėjui, paskirtam pirmininkauti teismo posėdžiui.

— Ar ji jums davė dar kokių nors nurodymų?

— Ji pasakė, jog negaliu atplėšti voko; taip pat negaliu apie jį pasakoti Džailzui ar žmonai.

— O jei seras Džailzas nebūtų užprotestavęs testamento?

— Tada būčiau turėjęs sunaikinti laišką ir laikytis nurodymo niekam apie jį nepasakoti, tarsi jo nė būti nebuvę.

— Vadinasi, pone Kliftonai, jūs nenutuokiate, kas yra šiame voke? — paėmęs laišką klausinėjo teisėjas.

— Tikrai nenutuokiu.

— Ir mes turime tuo tikėti, — pratarė Virginija pakankamai garsiai, kad išgirstų visi.

— Vis keisčiau ir keisčiau, — nepaisydamas pastabos pasakė teisėjas. — Pone Kliftonai, aš jums klausimų nebeturiu. Pone Todai?

— Dėkoju, jūsų šviesybe, — stodamasis nuo kėdės pratarė ponas Todas. — Pone Kliftonai, jo šviesybei sakėte, kad ledi Barington sakėsi sudariusi naują testamentą. Ar ji jums minėjo priežastį, kodėl taip pasielgė?

— Net neabejoju, kad Elžbieta mylėjo savo sūnų, bet ji man sakė, jog baiminasi, esą Džailzui vedus tą baisią moterį, ledi Virginiją...

— Jūsų šviesybe, — nutraukė jį seras Katbertas pašokdamas iš vietos. — Tai tik gandai, neabejotinai nepriimtini gandai.

— Sutinku. Šitai bus išbraukta iš protokolo.

— Bet, jūsų šviesybe, — įsiterpė ponas Todas, — faktas, kad ledi Barington ledi Virginijai testamentu paliko savo Siamo katę Kleopatrą, byloja...

— Pone Todai, jums žodis jau buvo suteiktas, — pasakė teisėjas. — Sere Katbertai, ar turite liudytojui klausimų?

— Tik vieną, jūsų šviesybe.

Žvelgdamas tiesiai Hariui į akis, seras Katbertas paklausė:

— Ar jums buvo kas nors paskirta ankstesniuoju testamentu?

— Ne, pone. Nebuvo.

— Daugiau klausimų ponui Kliftonui neturiu, jūsų šviesybe. Tačiau prašyčiau teismo atlaidumo ir, prieš jums nusprendžiant, atplėšti tą laišką ar ne, norėčiau, kad man būtų leista pakviesti dar vieną liudytoją.

— Ką turite omenyje, sere Katbertai? — paklausė teisėjas.

— Asmenį, kuris prarastų daugiausia, jei nuspręstumėte ne jo naudai; kalbu apie serą Džailzą Baringtoną.

— Jei ponas Todas sutinka, aš neprieštarauju.

— Sutinku, — pratarė ponas Todas suprasdamas, kad prieštaraudamas nieko nelaimės.

Džailzas neskubėdamas žingsniavo link liudytojo tribūnos ir prisiekė taip, tarsi kreiptųsi į Bendruomenių Rūmus. Seras Katbertas jį pasitiko šilta šypsena.

— Kadangi reikia užprotokoluoti, prašyčiau pasakyti, kas esate ir kuo užsiimate.

— Esu seras Džailzas Baringtonas, Parlamento narys, atstovaujantis Bristolio dokų rajonams.

— Kada paskutinį kartą matėte savo motiną? — paklausė seras Katbertas.

Teisėjas nusišypsojo.

— Buvau jos aplankyti dienos, kada ji mirė, rytą.

— Ar ji užsiminė apie faktą, kad pakeitė testamentą?

— Neužsiminė.

— Vadinasi, kai išėjote iš ligoninės, manėte, kad yra tik vienas testamentas — tas, kurį kartu su motina buvote kuo smulkiausiai aptarę daugiau nei prieš metus?

— Atvirai kalbant, sere Katbertai, tuo metu man mažiausiai rūpėjo motinos testamentas.

— Suprantama. Bet privalau paklausti, kokia tą rytą buvo jūsų motinos sveikata.

— Ji buvo labai silpna. Per tą valandą, kiek pas ją buvau, mes pasikeitėme vos keliais žodeliais.

— Vadinasi, turėjote nustebti sužinojęs, kad ilgai netrukus po to, kai išėjote, ji pasirašė sudėtingą trisdešimt šešių puslapių dokumentą.

— Man tai atrodė nesuvokiama, — atsakė Džailzas. — Ir tebeatrodo.

— Sere Džailzai, ar mylėjote motiną?

— Aš ją dievinau. Ji buvo uola, ant kurios laikėsi visa mūsų šeima. Labai norėčiau, kad ji tebebūtų su mumis, kad šis apgailėtinas klausimas niekada nebūtų iškilęs.

— Dėkoju, sere Džailzai. Prašau likti savo vietoje, nes ponas Todas gal taip pat nori ko nors jūsų paklausti.

— Deja, man teks surizikuoti, — prieš stodamasis kreiptis į liudytoją Sidonsui sušnabždėjo Todas. — Sere Džailzai, leiskite man pradėti klausimu, ar prieštarautumėte, jei jo šviesybė nuspręstų atplėšti jam adresuotą laišką?

— Žinoma, kad prieštarautų! — sušneko Virginija.

— Neprieštarauju, kad jis būtų atplėštas, — nepaisydamas žmonos pasakė Džailzas. — Jei laiškas buvo rašytas mano motinos mirties dieną, jis paliudys, kad ji nesugebėjo pasirašyti tokio svarbaus dokumento kaip testamentas. O jei laiškas buvo rašytas prieš liepos dvidešimt šeštąją, vargu ar jis bus reikšmingas.

— Ar tai reiškia, kad jūs sutinkate su pono Kliftono pasakojimu apie tai, kas vyko po paskutinio jūsų pasimatymo su motina?

— Ne, su tuo tikrai negalima sutikti, — vėl įsiterpė Virginija.

— Ponia, liaukitės pertraukinėjusi, — dėbtelėjęs į ją paliepė teisėjas. — Jei dar kartą mėginsite reikšti savo nuomonę ne iš liudytojo tribūnos, neturėsiu kito pasirinkimo, kaip išvesdinti jus iš salės. Ar aiškiai pasakiau?

Virginija panarino galvą, ir ponas Justicijus Kameronas pamanė, kad iš tokios ledi daugiau nieko nė negalima tikėtis.

— Pone Todai, galite pakartoti savo klausimą.

— Nereikia, jūsų šviesybe, — pasakė Džailzas. — Jei Haris sako, kad tą vakarą mano mama jam padavė laišką, vadinasi, taip ir buvo.

— Dėkoju, sere Džailzai. Daugiau klausimų neturiu.

Teisėjas paprašė abiejų advokatų atsistoti.

— Išklausęs sero Džailzo Bringtono parodymų, ketinu atplėšti laišką, jei daugiau niekas neprieštarauja.

Abu advokatai linktelėjo suprasdami, jog paprieštaravę suteiktų pagrindą apeliacijai.. Šiaip ar taip, nė vienas iš jų nemanė, kad visoje šalyje atsirastų teisėjas, kuris drįstų nepaisyti advokatų prieštaravimų ir vis tiek atplėštų voką.

Ponas Justicijus Kameronas paėmė laišką taip, kad visi salėje jį aiškiai matytų. Atplėšęs voką jis išėmė vienintelį ploną popieriaus lapelį, kurį pasidėjo priešais save ant stalo. Prieš prabildamas jis perskaitė tekstą tris kartus.

— Pone Sidonsai, — galiausiai pratarė.

Susinervinęs Baringtonų šeimos advokatas pakilo iš vietos.

— Ar galite man pasakyti ledi Barington mirties datą ir tikslų laiką?

Sidonsas šiureno popierius, kol rado ieškomą dokumentą. Pažvelgęs į teisėją jis pasakė:

— Pone, galiu patvirtinti, kad mirties liudijimas buvo pasirašytas dešimtą valandą dvidešimt šešios minutės vakaro, ketvirtadienį, 1951-ųjų liepos dvidešimt šeštą dieną.

— Dėkoju, pone Sidonsai. Dabar eisiu į savo kabinetą apsvarstyti, kiek šis liudijimas reikšmingas. Skelbiama pusvalandžio pertrauka.

— Man tas lapelis nepasirodė panašus į laišką, — pasakė Ema, kai nedidelis pulkelis galvas panarinusių žmonių susispietė kartu. — Greičiau jau į kokį nors oficialų dokumentą. Pone Sidonsai, ar tą dieną ji dar kur nors pasirašė?

Sidonsas papurtė galvą.

— Kol buvau, nepasirašė. Pone Todai, ką manote jūs?

— Laiškas buvo labai plonas. Gal ten kokia nors laikraščio iškarpa, bet iš taip toli neįžiūrėjau.

— Džailzai, kodėl leidai teisėjui atplėšti laišką? — iš kitos teismo salės pusės šnypštė Virginija.

— Ledi Virginija, turint galvoje susiklosčiusias aplinkybes, jūsų vyras neturėjo iš ko rinktis, — atsakė seras Katbertas. — Nors man atrodo, kad iki to trikdžio paskutinę minutę mes jau buvome išsprendę bylą.

— Ką dabar darys teisėjas? — paklausė Ema nebegalėdama slėpti, kaip labai nervinasi.

Haris paėmė žmoną už rankos.

— Dabar jau nebeilgai, mieloji.

— Jei teisėjas bus prieš mus, — prabilo Virginija, — ar galėsime teigti, kad tai, kas buvo voke, yra nepriimtinas įkaltis?

— Negaliu į šį klausimą atsakyti, — kalbėjo seras Katbertas, — kol pats neišsiaiškinau, kas ten. Voko turinys gali kuo puikiausiai įrodyti, jog jūsų vyras buvo teisus sakydamas, kad paskutinėmis gyvenimo valandomis jo motina nebuvo pajėgi pasirašyti svarbaus oficialaus dokumento; tokiu atveju kita pusė turės nuspręsti, teikti apeliaciją ar ne.

Abi pusės vis dar šnabždėjosi savo kampuose nuleidusios galvas kaip boksininkai, laukdami paskutinį raundą skelbiančio gongo, kai atsidarė durys už teisėjo kėdės ir įžengė teisėjas.

Visi teismo salėje atsistojo ir nusilenkė; ponas Justicijus Kameronas vėl atsisėdo į savo kėdę aukštu atlošu. Jis pažvelgė į tuziną laukiančių veidų.

— Galėjau įdėmiai išnagrinėti voko turinį. — Visų akys tebebuvo įsmeigtos į jį. — Apsidžiaugiau supratęs, kad ledi Barington ir aš turime vienodą pomėgį, nors, turiu pripažinti, ji buvo gerokai labiau patyrusi nei aš, nes ketvirtadienį, liepos dvidešimt šeštąją, baigė spręsti *The Times* publikuotą kryžiažodį ir paliko tik vieną tuščią eilutę, bet neabejoju, kad taip pasielgė tik norėdama įrodyti tai, ką ketino. Nusprendžiau padaryti pertrauką, nes turėjau nueiti į biblioteką ir paimti kitos dienos — penktadienio, liepos dvidešimt septintosios, jau po ledi Barington mirties, — *The Times* numerį. Norėjau patikrinti, ar daug klaidų ji padarė spręsdama vakarykštės dienos kryžiažodį; klaidų ji nepadarė; taip pat norėjau sužinoti, koks atsakymas turėjo būti įrašytas eilutėje, kurią ji paliko tuščią. Tai padaręs aš neabejoju, kad ledi Barington ne tik galėjo pasirašyti testamentą, bet ir kuo puikiausiai suprato visą jo turinį ir to turinio svarbą. Taigi esu pasirengęs skelbti šios bylos nuosprendį.

Seras Katbertas mikliai atsistojo.

— Jūsų šviesybe, man labai knieti sužinoti, kokio atsakymo kryžiažodyje trūko, juk jis jums padėjo priimti sprendimą.

Ponas Justicijus Kameronas pažvelgė į kryžiažodį.

— Dvylika raidžių įstrižai, du žodžiai po šešias raides; reikėjo išspręsti anagramą, atitinkamai sudėliojus kelių žodžių skiemenis — *colis kampas menas kenkti tam kuris protauja.*[6]

Seras Katbertas linktelėjo, Haris nusišypsojo.

— Todėl bylą Baringtonas prieš Klifton ir Barington laimi ponia Harold Klifton ir panelė Greisė Barington.

— Mes privalome teikti apeliaciją, — pasakė Virginija, kai seras Katbertas ir ponas Todas žemai nusilenkė.

— Aš apeliacijos neteiksiu, — atsakė Džailzas. — Net mano lotynų kalbos žinios taip toli nesiekia.

— Atrodei beviltiškai, — išlėkusi iš teismo salės drėbė Virginija.

— Bet Haris — seniausias mano draugas, — skubėdamas jai įkandin atsakė Džailzas.

— O aš — tavo žmona, jei kartais pamiršai, — Virginija prasibrovė pro sukamąsias duris ir išpuolė į gatvę.

— O kaip dar galėjau elgtis taip susiklosčius aplinkybėms? — prisivijęs Virginiją kalbėjo Džailzas.

— Turėjai nagais ir ragais grumtis dėl to, kas teisėtai mums priklauso, juk žadėjai, — priminė jam Virginija prieš mėgindama susistabdyti taksi.

— Bet ar negali būti, kad teisėjas teisus sakydamas, jog mano mama kuo puikiausiai suprato, ką daro?

— Džailzai, jei tuo tiki, — atkirto Virginija į jį atsisukdama, — akivaizdu, jog apie mane laikaisi tokios pat niekingos nuomonės kaip ir ji.

Džailzas liko be žado; privažiavo taksi. Virginija atidarė dureles, įsėdo ir nuleido langelį.

— Kelias dienas pagyvensiu pas mamą. Jei iki man sugrįžtant nebūsi pateikęs apeliacijos, siūlau susirasti advokatą, gerai išmanantį skyrybų bylas.

---

[6] Išsprendusi anagramą ledi Barington turėjo įrašyti du lotyniškus žodžius *compos mentis*, reiškiančius „sveiko proto“, „pakaltinamas“.

15

Kažkas garsiai pabeldė į lauko duris. Džailzas pažvelgė į laikrodį — dvidešimt po septintos vakaro. Kas čia galėtų būti? Vakarienei nieko nekvietė, iki devintos, kada turėjo būti perskaityta baigiamoji kalba, jo taip pat niekas nelaukė. Vėl kažkas garsiai pabeldė, ir jis prisiminė, kad šis vakaras jo namų tvarkytojai laisvas. Džailzas padėjo ant staliuko vakarykštės Parlamento ataskaitos lapus, pakilo nuo krėslo ir nužingsniavo koridoriumi; kažkas trečią kartą garsiai beldė į duris.

— Pristabdyk arklius, — pratarė Džailzas. Atidaręs duris jis pamatė žmogų, kurį mažiausiai tikėjosi išvysti ant savo namų Smito aikštėje slenksčio. — Greise? — pasakė neįstengdamas slėpti nuostabos.

— Kaip gera žinoti, kad dar nepamiršai mano vardo, — eidama vidun atsakė sesuo.

Džailzas norėjo suregzti tokį pat aštrų atkirtį, bet su seseria nebendravo nuo motinos laidotuvių dienos, todėl turėjo pripažinti, kad kandi jos pastaba visai teisinga. Tiesą sakant, nuo tada, kai Virginija išlėkė iš teismo salės, o paskui paliko jį stovėti gatvėje, jis nebendravo su niekuo iš savo šeimos.

— Kas tave atginė į Londoną, Greise? — pralemeno Džailzas vesdamas seserį koridoriumi į svetainę.

— Tu, — atsakė ji. — Jei Mahometas... ir taip toliau.

— Gal norėtum ko nors išgerti? — paklausė vis dar svarstydamas, ko ji galėtų norėti, jeigu jau...

— Dėkoju, po tokios baisios kelionės traukiniu sauso chereso neatsisakyčiau.

Džailzas nuėjo prie bufeto ir įpylė jai chereso, o sau — pusę taurelės viskio; Džailzas desperatiškai svarstė, ką jai pasakyti.

— Dešimtą turėsiu balsuoti, — galiausiai pratarė jis, duodamas Greisei taurę. Jaunesnės sesers akivaizdoje Džailzas visada pasijusdavo lyg neklusnus mokinukas, kurį direktorius pričiupo rūkantį.

— Vadinasi, turėsiu daugiau nei pakankamai laiko tam, ką noriu tau pasakyti.

— Ar atėjai pareikšti savo teisių ir išmesti manęs iš namų?

— Ne, mulki. Atėjau įgrūsti į kietakaktę tavo galvą nors lašą sveiko proto.

Džailzas krito į krėslą ir gurkštelėjo viskio.

— Įdėmiai klausau.

— Kitą savaitę švęsiu trisdešimtąjį gimtadienį, turbūt nė nebūtum prisiminęs.

— Ir tu sukorei tokį kelią tik tam, kad pasakytum, kokios nori dovanos? — paklausė mėgindamas praskaidrinti tvyrančią nuotaiką.

— Būtent, — atsakė Greisė antrą kartą jį nustebindama.

— Ir ko norėtum? — vis dar jausdamasis lyg ant adatų paklausė Džailzas.

— Noriu, kad atvyktum į mano šventę.

— Bet Parlamentas posėdžiauja, o kadangi buvau paaukštintas ir perkeltas į pirmas eiles, turėčiau...

— Bus ir Haris su Ema, — kalbėjo Greisė nepaisydama jo teisinimųsi, — viskas — kaip senais laikais.

Džailzas vėl gurkštelėjo viskio.

— Nieko nebegali būti taip, kaip senais laikais.

— Aišku, kad gali, kvaily, nes tu — vienintelis žmogus, kuris tam trukdo.

— Jie nori su manimi susitikti?

— O kodėl turėtų nenorėti? — paklausė Greisė. — Tie kvaili vaidai per ilgai užsitęsė, todėl ir noriu sudaužti jūsų visų galvas vieną į kitą, kol dar ne per vėlu.

— Kas dar ten bus?

— Sebastijonas ir Džesika, keli draugai, daugiausia — iš akademinio pasaulio, bet tau nereikės su jais kalbėtis, nebent norėsi pabendrauti su senu savo bičiuliu Dikinsu. Vis dėlto, — pridūrė Greisė, — vieno žmogaus nekviesiu. Beje, kur ta kalė?

Džailzas manė, kad jo sesuo negali pasakyti nieko, kas jį šokiruotų. Kaip jis klydo!

— Nenumanau, — galiausiai pramikčiojo. — Mes nesimatėme jau daugiau nei metus. Bet, jei tikėsime *Daily Express*, šiuo metu ją galima pamatyti Sen Tropeze, italo grafo glėby.

— Neabejoju, kad jie bus puiki pora. O dar svarbiau, kad dabar bus pagrindas skyryboms.

— Net ir norėdamas niekada negalėčiau išsiskirti su Virginija. Nepamiršk, ką teko patirti mamai. Nenorėčiau pakartoti tokios patirties.

— Taigi taigi, — kalbėjo Greisė, — Virginija gali bastytis po pietų Prancūziją su italu meilužiu, o jos vyras reikalauti skyrybų negali?

— Gali šaipytis, — atsakė Džailzas, — bet džentelmenai taip nesielgia.

— Nejuokink. Vargu ar elgeisi džentelmeniškai, kai mus su Ema tampei po teismus dėl mamos testamento.

— Smogei man žemiau juostos, — pratarė Džailzas ir nurijo mauką viskio. — Bet, manau, to ir nusipelniau, — pridūrė. — Dėl tokio poelgio gailėsiuosi visą likusį gyvenimą. Ar kada nors man atleisi?

— Atleisiu, jei atvažiuosi į mano šventę ir atsiprašysi sesers ir seniausio savo bičiulio už tai, kad buvai toks mulkis.

— Nežinau, ar galėsiu pažvelgti jiems į akis.

— Stojai prieš visą vokiečių divizioną turėdamas kelias rankines granatas ir pistoletą.

— Dar kartą padaryčiau tą patį, jei žinočiau, kad tai įtikintų Emą ir Harį man atleisti.

Greisė atsistojo, perėjo per kambarį ir atsiklaupė prie brolio.

— Aišku, kad jie tau atleis, kvailas stuobry, — Džailzas panarino galvą, kai sesuo jį apsikabino. — Juk gerai žinai, jog mama nebūtų norėjusi, kad toji moteris mus išskirtų.

Pravažiavęs ženklą, kreipiantį Kembridžo pusėn, Džailzas pamanė, jog dar ne per vėlu apsigręžti, nors ir suprato, kad taip pasielgęs antros progos tikriausiai nesulauks.

Įvažiavęs į universiteto miestelį, jis iškart pajuto akademinę atmosferą. Visomis kryptimis zujo jauni vyrai ir moterys, vilkintys skirtingo ilgio togas. Džailzas prisiminė studijų metus Oksforde, kuriuos nutraukė ponas Hitleris.

Kai po penkerių metų Džailzas grįžo į Angliją pabėgęs iš karo belaisvių stovyklos, Breisnouso koledžo rektorius pasiūlė jam galimybę grįžti ir baigti mokslus. Tačiau tada Džailzas buvo dvidešimt penkerių metų kovų užgrūdintas

veteranas, ir jam atrodė, kad laikas mokytis jau praėjo; taip galvojo daugelis jo kartos jaunų žmonių, įskaitant ir Harį. Šiaip ar taip, Džailzui atsirado dar viena galimybė susigrumti mūšyje — jis negalėjo atsispirti iššūkiui pasigrumti dėl vietos ant žalių suolų Bendruomenių Rūmuose. Nėra ko gailėtis, mąstė Džailzas. Ne, visada būna ko gailėtis.

Džailzas važiavo Vienkiemio gatve, pasuko dešinėn ir pastatė automobilį Sidžviko alėjoje. Jis žengė pro arkinius vartus su užrašu Niunhamo koledžas, įkurtas 1871-aisiais; tais metais moterys dar neturėjo teisės siekti aukštojo mokslo; ir tada buvo įžvalgių svajotojų, maniusių, kad šitai pasikeis dar jiems gyviems esant. Nepasikeitė.

Džailzas sustojo prie budėtojo namelio, ketindamas paklausti, kur švenčia panelė Barington, bet durininkas suskubo pirmas:

— Labas vakaras, sere Džailzai, turbūt norite patekti į Sidžviko menę.

Atpažintas. Kelio atgal nėra.

— Jei eisite tuo koridoriumi, tereikės pakilti laiptais; trečios durys iš kairės. Tikrai pamatysite.

Džailzas ėjo, kaip buvo nurodyta, pralenkdamas tuzinus vyresnių kursų studenčių, vilkinčių ilgus juodus sijonus, baltas palaidines ar studentų mantijas. Jie nekreipė į jį jokio dėmesio; kita vertus — o kodėl turėtų? Jam — trisdešimt treji, kone dvigubai daugiau nei jiems.

Užlipęs laiptais Džailzas suprato, kad jokių nuorodų nebereikia — dar gerokai prieš pasiekdamas trečias duris iš kairės jis išgirdo džiugius balsus ir juoką. Giliai įkvėpė ir stengėsi įeiti neatkreipdamas į save dėmesio.

Pirmoji Džailzą pastebėjo Džesika, ji akimirksniu pasileido per kambarį šaukdama: „Dėde Džailzai, dėde Džailzai, kur buvai?" Tik-rai, kur, svarstė Džailzas, žvelgdamas į dievinamą mergaitę — dar ne gulbę, bet jau ne gulbiuką. Pasišokėjusi Džesika jį apsikabino. Pažvelgęs jai per petį Džailzas pamatė jo link einančias Emą ir Greisę. Jos visos trys mėgino jį apsikabinti vienu metu. Išgirdę šurmulį sužiuro ir kiti svečiai.

— Aš tikrai labai atsiprašau, — paspaudęs Hariui ranką pratarė Džailzas. — Man tikrai nereikėjo tos košės užvirti.

— Nebegalvok apie tai, — atsakė Haris. — Atvirai kalbant, mud-viem teko patirti gerokai prastesnių dalykų.

Džailzas nustebo, kaip greitai jam atlėgo širdis būnant su senuoju bičiuliu. Jie plepėjo apie Piterį Mėjų, tarsi būtų nusikėlę į senus laikus, ir tada Džailzas pirmą kartą išvydo ją. O paskui jau negalėjo atplėšti nuo jos akių.

— Tokio veržlumo dar niekada nebuvau matęs, — kalbėjo Haris atkišdamas kairę koją ir smūgiuodamas tariama lazda. Jis nepastebėjo, koks išsiblaškęs tapo Džailzas.

— Taip, aš buvau Hedinglio aikštėje, kai jis pelnė šimtuką prieš Pietų Afriką, varžydamasis pirmose tarptautinėse rungtynėse.

— Ir aš mačiau, kaip jis paduoda kamuolį, — įsiterpė ką tik prie jų priėjęs pusamžis dėstytojas. — Didingi smūgiai.

Džailzas spruko šalin ir nusiyrė tolyn per svečių pilną kambarį, sustodamas paplepėti su Sebastijonu apie tai, kaip jam sekasi mokykloje. Jaunuolis atrodė gerokai labiau atsipalaidavęs ir savimi pasitikintis, nei Džailzas jį kada nors buvo matęs.

Džailzas jau buvo bepradedąs nerimauti, kad ji neišeitų, jam nespėjus su ja susipažinti; kai Sebastijonui buvo pasiūlyta bandelė su dešrele, Džailzas nėrė pirmyn ir galiausiai atsidūrė šalia jos. Ji šnekučiavosi su pagyvenusia moterimi ir, rodos, jo nė nepastebėjo. Džailzas stovėjo tarsi prarijęs liežuvį, svarstydamas, kodėl anglams taip sunku susipažinti su moterimis, ypač su gražiomis moterimis. Koks teisus buvo anglų poetas Bečemenas; beje, dabar Džailzas žmonių prikimštame kambaryje, o ne negyvenamoje saloje.

— Nemanau, kad Švarckopf balso diapazonas tinkamas tam vaidmeniui, — kalbėjo toji kita moteris.

— Gal jūs ir teisi, bet aš sutikčiau atiduoti pusę visų metų stipendijos, kad tik išgirsčiau ją dainuojančią.

Vyresnioji moteris pažvelgė į Džailzą ir nusigręžusi pradėjo kalbėtis su kažkuo kitu, tarsi žinodama, ko Džailzui reikia. Džailzas pasisakė, kas esąs, vildamasis, kad prie jų niekas neprieis. Jie paspaudė vienas kitam ranką. Vien paliesti ją buvo...

— Sveiki. Aš — Džailzas Baringtonas.

— Turbūt esate Greisės brolis, parlamentaras, garsėjantis radikaliomis pažiūromis; nuolat apie jus skaitau. Aš — Gvinetė, — pasakė ji atskleisdama savo kilmę.

— Jūs — paskutinio kurso studentė?

— Jūs man pataikaujate, — nusišypsojo ji. — Ne, aš jau baigiu doktorantūros studijas. Jūsų sesuo — mano vadovė.

— Apie ką rašote disertaciją?

— Apie matematikos ir filosofijos sąsajas antikinėje Graikijoje.

— Laukiu nesulaukiu, kol galėsiu paskaityti.

— Pasistengsiu, kad gautumėte pirmą egzempliorių.

— Su kokia mergina Džailzas plepa? — paklausė sesers Ema.

Greisė atsigręžė ir pažvelgė į kitą kambario galą.

— Su Gvinete Hags, viena iš sumaniausių mano doktorančių. Jis tikrai pamatys, kad ji — visiška ledi Virginijos priešingybė. Ji — Velso kalnakasio dukra, iš slėnių; ji visiems tai kartoja; beje, Gvinetė tikrai žino, ką reiškia lotyniška frazė *compos mentis*.

— Ji labai patraukli, — pasakė Ema. — Ar nemanai, kad...

— Viešpatėliau, ne, ir ką gi jie turėtų bendra?

Ema nusišypsojo pati sau ir pasakė:

— Ar tu jau perleidai Džailzui vienuolika procentų kompanijos akcijų?

— Taip, — atsakė Greisė, — kartu su savo teisėmis į senelio namus Smito aikštėje, kaip ir buvau sutarusi su mama, jei tikrai įsitikinsiu, kad tas kvailas berniūkštis galiausiai atsikratė Virginijos.

Ema kurį laiką tylėjo.

— Vadinasi, tu žinojai naujojo mamos testamento turinį?

— Žinojau ir tai, kas voke, — paprastai atsakė Greisė, — todėl ir negalėjau dalyvauti teismo posėdyje.

— Kaip puikiai mama tave pažinojo.

— Kaip puikiai ji pažinojo mus visus tris, — per kambarį žvelgdama į brolį pasakė Greisė.

16

— Ar tikrai viską sutvarkysite? — paklausė Džailzas.

— Taip, sere, galite manimi pasikliauti.

— Norėčiau, kad viskas baigtųsi kuo greičiau.

— Žinoma, sere.

— Koks bjaurus reikalas. Kaip gaila, kad šių klausimų negalima išspręsti labiau civilizuotai.

— Sere Džailzai, reikia keisti įstatymus; atvirai kalbant, tai jau jūsų daržas, ne mano.

Džailzas žinojo, kad vyriškis teisus; ilgainiui įstatymai neabejotinai bus pakeisti, bet Virginija aiškiai pasakė, kad laukti negali. Ištisus mėnesius niekaip su juo nebendravusi, ji staiga paskambino, kaip perkūnas iš giedro dangaus, ir paaiškino, kodėl nori skyrybų. Jai nereikėjo išsamiai dėstyti, ko iš jo tikisi.

— Ačiū, kiškuti, žinojau, kad tavimi galima pasikliauti, — pasakė prieš padėdama ragelį.

— Kada jūs man duosite kokią nors žinią? — paklausė Džailzas.

— Iki savaitgalio, — atsakė vyriškis ir baigė gerti puspintę. Jis atsistojo, lengvai linktelėjo ir nušlubčiojo sau.

Į sagos kilputę Džailzas buvo įsikišęs didelį raudoną gvazdiką, kad ji tiesiog negalėtų jo nepastebėti. Jis žvalgėsi į visas jo pusėn einančias jaunesnes nei trisdešimties moteris. Nė viena tokia į jį nė nedirstelėjo; galiausiai sustojo tvarkingai apsirengusi jauna moteris.

— Ponas Braunas? — paklausė.

— Taip, — atsakė Džailzas.

— Esu panelė Holt. Aš — iš agentūros.

Daugiau netarusi nė žodžio, ji paėmė Džailzą už parankės ir nusivedė peronu kaip vedlį šunį, kol jiedu priėjo pirmos klasės vagoną. Jiems susėdus vienam priešais kitą, Džailzas menkai težinojo, ką toliau daryti. Kadangi buvo penktadienio vakaras, dar gerokai prieš traukiniui išvykstant iš stoties, buvo užimtos visos vietos. Per visą kelionę panelė Holt nepasakė nė žodelio.

Traukiniui atvažiavus į Braitoną, ji išlipo viena iš pirmųjų. Džailzas padavė kontrolieriui du bilietus ir nusekė paskui panelę Holt prie taksi laukiančiųjų eilutės. Džailzui buvo aišku, kad panelė Holt bent kelis kartus jau yra čia buvusi. Ji vėl prabilo tik tada, kai jie sėdo į galinę taksi sėdynę, bet kreipėsi ne į Džailzą:

— Į „Grand Hotel".

Atvykęs į viešbutį Džailzas juodu užregistravo kaip poną ir poną Braunus.

— Trisdešimt pirmas numeris, pone, — pratarė administratorius. Atrodė, kad jis tuoj šelmiškai mirktelės, bet tik nusišypsojo ir pasakė: — Gero vakaro, pone.

Portjė nunešė jų lagaminą į trečią aukštą. Panelė Holt prakalbo tik tada, kai nešikas paėmė arbatpinigius ir išėjo.

— Aš vardu Andžela Holt, — pasakė tiesi kaip styga sėsdamasi ant lovos krašto.

Džailzas liko stovėti; jis žvelgė į moterį, su kuria tikrai kuo mieliausiai praleistų nepadorų savaitgalį Braitone.

— Gal galite man pasakyti, kaip viskas klostysis toliau? — paklausė.

— Žinoma, sere Džailzai, — atsakė panelė Holt, tarsi jis būtų jai liepęs paklusti įsakymui. — Aštuntą valandą nusileisime į apačią vakarieniauti. Užsakiau staliuką restorano salės centre, vildamasi, kad kas nors galbūt jus atpažins. Po vakarienės grįšime į miegamąjį. Aš visada būsiu apsirengusi, bet jūs galite nusirengti vonios kambaryje; ten apsivilksite pižamą ir chalatą. Dešimtą valandą eisiu miegoti; miegosiu lovoje, o jūs — ant kušetės. Antrą valandą ryto paskambinsite administratoriui ir užsakysite butelį išlaikyto šampano, pusę pintos *Guiness* alaus ir sumuštinių su kumpiu. Kai naktinis portjė įvykdys jūsų užsakymą, pasakysite, kad iš tikrųjų norėjote sumuštinių su alaus mielėmis ir pomidorais, o paskui paliepsite nedelsiant atnešti tai, ko neva prašėte iš pradžių. Kai jis grįš, jūs jam padėkosite ir duosite penkių svarų banknotą.

— Kodėl arbatpinigiai turi būti tokie dideli? — paklausė Džailzas.

— Todėl, kad bylai pasiekus teismą naktinis portjė neabejotinai bus pakviestas duoti parodymų; mums reikia užtikrinti, kad jis jūsų nepamirštų.

— Suprantu.

— Rytą kartu pusryčiausime, o kai atsiskaitysite su viešbučiu, turėsite išrašyti čekį, kad jūsų mokėjimą būtų paprasta susekti. Kai išeisime iš viešbučio, jūs mane apkabinsite ir kelis kartus pabučiuosite. Tada įlipsite į taksi ir man pamojuosite atsisveikindamas.

— Kodėl kelis kartus?

— Turime būti tikri, kad jūsų žmonos privatus seklys tikrai spės mudu nufotografuoti ir nuotrauka bus kokybiška. Ar dar turite klausimų, sere Džailzai? Mums reikia eiti vakarieniauti.

— Taip, panele Holt. Gal galiu jūsų paklausti, ar dažnai tai darote?

— Šią savaitę man esate trečias džentelmenas; agentūra mane jau pasamdė dar porai darbų kitai savaitei.

— Kažkokia beprotybė. Atvirai kalbant, mūsų skyrybų įstatymai barbariški. Vyriausybė privalo kuo greičiau išleisti naują įstatymą.

— Tikiuosi, kad to nebus, — atsakė panelė Holt. — Sere Džailzai, jei taip padarysite, neteksiu darbo.

Aleksas Fišeris

1954—1955

17

— Tiesiog noriu jį sunaikinti, — pasakė ji. — Mažiau manęs netenkins.

— Ledi Virginija, galiu jus patikinti, jog padarysiu viską, kad tik jums padėčiau.

— Miela girdėti, majore; jei dirbsime išvien, turėsime vienas kitu pasitikėti. Jokių paslapčių. Vis dėlto turiu įsitikinti, kad esate tam darbui tinkamas žmogus. Pasakykite, kodėl manote, kad esate taip labai kvalifikuotas?

— Manau, suprasite, jog esu net per daug kvalifikuotas, ledi, — atsakė Fišeris. — Mudu su Baringtonu esame pažįstami nuo senų laikų.

— Tada pradėkite nuo pačios pradžios ir išdėstykite visas smulkmenas, kad ir kokios nereikšmingos jos jums atrodytų.

— Viskas prasidėjo tada, kai mes visi trys mokėmės privačioje Šventojo Bedos mokykloje ir Baringtonas susidraugavo su dokininko sūnumi.

— Hariu Kliftonu, — spjovė Virginija.

— Baringtonas turėjo būti išmestas iš Šventojo Bedos.

— Kodėl? — paklausė Virginija.

— Jis buvo sučiuptas vagiantis iš saldumynų krautuvėlės, bet galiausiai išsisuko.

— Kaip jam pavyko išsisukti?

— Jo tėvas seras Hugas, dar vienas nusikaltėlis, išrašė čekį tūkstančiui svarų, ir mokykla už tuos pinigus įsirengė naują kriketo paviljoną. Taigi direktorius užsimerkė, ir Baringtonas galėjo toliau studijuoti Oksforde.

— Ar ir jūs tęsėte studijas Oksforde?

— Ne, išėjau į kariuomenę. Tačiau Tobruke mūsų keliai vėl susikirto — tarnavome tame pačiame pulke.

— Kur jis pasižymėjo ir pelnė Karo kryžių, o paskui pabėgo iš karo belaisvių stovyklos?

— Tasai Karo kryžius turėjo būti skirtas man, — prisimerkęs pasakė Fišeris. — Tuo metu aš jam įsakinėjau ir buvau atsakingas už priešų diviziono ataką.

Kai vokiečius priverčiau trauktis, pulkininkas siūlė mane apdovanoti Karo kryžiumi, bet Baringtono draugas kapralas Beitsas atsisakė pritarti mano kandidatūrai, todėl mane tik paminėjo kaip pasižymėjusį mūšyje, o Baringtonui galiausiai įteikė man priklausantį Karo kryžių.

Apie tai, kas tądien įvyko, Džailzas manė kitaip, tačiau Virginija gerai žinojo, kuria versija tikėti jai palankiau.

— Ar kada nors vėliau buvote susitikę?

— Ne. Aš likau armijoje, bet supratęs, kad jis žlugdo mano planus sulaukti paaukštinimo, anksti pasitraukiau į atsargą.

— Tai ką jūs dabar veikiate, majore?

— Mano specialybė — biržos makleris, taip pat esu Bristolio klasikinės mokyklos tarybos narys. Ir vietinės Konservatorių asociacijos vykdomojo komiteto narys. Įstojau į tą partiją sau numatęs svarbų vaidmenį — turėsiu užtikrinti, kad Baringtonas kitų rinkimų nelaimėtų.

— Na, ir aš stengsiuosi garantuoti, kad suvaidintumėte svarbiausią vaidmenį, — kalbėjo Virginija, — nes žmonėms labiausiai rūpi išlaikyti savo vietą Bendruomenių Rūmuose. Jis yra įsitikinęs, kad leiboristams laimėjus kitus rinkimus Atlis jam pasiūlys vietą Ministrų Kabinete.

— Tik per mano lavoną.

— Nemanau, kad mums reikės taip toli žengti. Kad ir kaip būtų, jei per kitus rinkimus jis praras vietą, mažai šansų, kad jie vėl jį priims, o tai, manau, reikš jo politiko karjeros pabaigą.

— Amen, — pratarė Fišeris. — Bet turiu pasakyti, kad jis tebėra labai populiarus tarp rinkėjų, nors ir nesurenka solidžios daugumos.

— Įdomu, kiek jis bus populiarus, kai jam iškelsiu bylą dėl svetimavimo.

— Jis jau parengė tam dirvą — visiems papasakojo, kokią painiavą jam teko suregzti Braitone, kad apgintų jūsų reputaciją. Jis net rengia kampaniją, skirtą skyrybų įstatymams keisti.

— Bet kaip sureaguotų jo rinkėjai, jei sužinotų, kad visus metus jis mėgaujasi romanu su Kembridžo studente?

— Kai baigsis jūsų skyrybų procesas, šitai visiems bus nė motais.

— O jei procesas dar nebus pasibaigęs ir aš paskelbsiu, kad be galo noriu taikytis...

— Tai absoliučiai pakeistų susiklosčiusią situaciją, — pasakė Fišeris. — Galite manimi pasitikėti; žinia apie liūdną jūsų padėtį greitai pasieks reikalingų žmonių ausis.

— Gerai. Mūsų ilgalaikiams tikslams gerokai pasitarnautų jūsų pirmininkavimas Bristolio dokininkų konservatorių asociacijai.

— Ir aš labiau už viską šito norėčiau. Tik bėda, kad negaliu sau leisti tiek laiko skirti politikai, nes turiu uždirbti pragyvenimui, — Fišeris stengėsi neparodyti, kad sutriko.

— Jei taptumėte Baringtono laivybos kompanijos tarybos nariu, pragyvenimu rūpintis nebereikėtų.

— Mažai teturiu vilčių, kad šitai kada nors galėtų įvykti. Baringtonas vetuotų tokį pasiūlymą, vos išvydęs mano pavardę.

— Jis nieko negali vetuoti, kol turiu septynis su puse procento kompanijos akcijų.

— Nemanau, kad gerai supratau.

— Tai leiskite viską paaiškinti, majore. Pastaruosius šešis mėnesius per patikėtinį supirkinėjau Baringtono kompanijos akcijas, todėl dabar man priklauso septyni su puse procentų kompanijos. Jei paskaitytumėte kompanijos įstatus, pamatytumėte, kad aš turiu teisę skirti savo tarybos narį, o aš tikrai nerasiu geresnio specialisto už jus, majore, kuris galėtų man atstovauti.

— Kaip galėčiau jums atsidėkoti?

— Labai paprastai. Ilgai netrukęs jūs skirsite daug laiko tam, kad taptumėte vietinės Konservatorių asociacijos pirmininku. Kai pelnysite tą postą, vienintelis jūsų tikslas bus užtikrinti, kad Bristolio dokų rajonų rinkėjai per kitus rinkimus pašalintų iš Parlamento savo narį.

— O kokie ilgalaikiai planai?

— Turiu vieną sumanymą, kuris galėtų jus sudominti. Tačiau negalime apie tai kalbėti, kol netapote asociacijos pirmininku.

— Tada verčiau vyksiu į Bristolį ir nedelsdamas pradėsiu darbuotis. Bet prieš tai norėčiau jums pateikti vieną klausimą.

— Žinoma, klauskite, — atsakė Virginija, — galite klausti ko tinkamas. Šiaip ar taip, dabar mes — partneriai.

— Kodėl šiam darbui pasirinkote mane?

— Oo, viskas paprasta, majore. Kartą Džailzas man sakė, kad jūs — vienintelis žmogus, kurio jis nekenčia.

— Džentelmenai, — plaktuku sudavęs į stalą pratarė Bilas Hokinsas, Konservatorių asociacijos pirmininkas, — prašyčiau laikytis tvarkos. Gal galėčiau pradėti, prašydamas gerbiamo sekretoriaus majoro Fišerio perskaityti praėjusio susirinkimo protokolą.

— Dėkoju, pone pirmininke. Per praėjusį susirinkimą, įvykusį 1954-ųjų birželio keturioliktąją, komitetas mane įpareigojo kreiptis į Centrinį biurą Londone ir paprašyti kandidatų, galinčių atstovauti šios apygardos partijai per kitus rinkimus, sąrašo. Po kelių dienų buvo atsiųstas oficialus kandidatų sąrašas, ir aš padalijau jo kopijas visiems nariams, kad per šį vakarinį susirinkimą jie apsvarstytų kandidatūras.

Buvo nutarta, kad, maloniai leidus gerbiamai poniai Hartli-But, šiais metais vasaros šventė vyks Kombo pilyje. Taip pat vyko diskusijos dėl loterijos bilietų kainos; po balsavimo paaiškėjo, kad bilietai kainuos po šešis pensus, o šeši bilietai — po pusę kronos. Tada iždininkas ponas Meinardas pranešė, kad asociacijos banko sąskaitoje — keturiasdešimt septyni svarai ir dvylika šilingų. Jis sakė parašęs laiškus tiems nariams, kurie dar nesumokėjo kasmetinio mokesčio. Kadangi daugiau klausimų nebuvo, dvylika minučių po dešimtos susirinkimas baigėsi.

— Ačiū, majore, — padėkojo pirmininkas. — Dabar imkimės antro klausimo — Centrinio biuro rekomenduotų kandidatų sąrašo. Jūs visi kelias dienas galėjote svarstyti kandidatų pavardes, todėl dabar skelbiu atvirą diskusiją, kad atrinktume tuos kandidatus, kuriuos, jūsų manymu, vertėtų pakviesti pokalbio.

Fišeris jau buvo parodęs ledi Virginijai kandidatų sąrašą, ir jiedu sutarė, kuris asmuo, jų manymu, geriausiai tiks ilgalaikiams tikslams įgyvendinti. Fišeris sėdėjo atsilošęs, įdėmiai klausydamas, kaip jo kolegos komiteto nariai reiškia savo nuomonę apie visų kandidatų privalumus ir trūkumus. Greitai paaiškėjo, kad jų pasirinktasis — ne rimčiausias pretendentas, tačiau griežtai pasisakančių prieš irgi nebuvo.

— Majore, gal norėtumėte pareikšti savo nuomonę, kol dar nepaskelbiau balsavimo? — paklausė Hokinsas.

— Dėkoju, pirmininke. Sutinku su tais nariais, kurie mano, kad per praėjusius rinkimus taip galantiškai grūmęsis Ebu Veilyje ponas Simpsonas nusipelnė būti pakviestas pokalbio, bet, manau, turėtume svarstyti ir pono Daneto kandidatūrą. Šiaip ar taip, jo žmona — vietinė mergina, o tai — didelis privalumas, ypač jei prisiminsime dabartinį sero Džailzo Baringtono šeiminį statusą.

Keli prie stalo sėdėję posėdžiautojai garsiai pritarė.

Po keturiasdešimties minučių Gregoris Danetas atsidūrė vadinamajame trumpajame sąraše kartu su Simpsonu, ankstesniu Ebu Veilio kandidatu, vietinio municipaliteto nariu (beviltiškas), vyresniu nei keturiasdešimties viengungiu (beviltiškas) ir valdišką darbą dirbančia moterimi (absoliučiai beviltiška). Dabar Fišeriui tereikėjo rasti gerą priežastį, kad žmonės nerinktų pono Simpsono.

Susirinkimui baigiantis, pirmininkas paklausė, ar nėra kokių nors kitų klausimų.

— Norėčiau kreiptis į komitetą su pareiškimu, — pasakė Fišeris užsukdamas parkerį, — bet, manau, būtų išmintinga to pareiškimo neprotokoluoti.

— Neabejoju, majore, kad pats ir turėtumėte nuspręsti, — atsakė pirmininkas, nužvelgdamas visus, sėdinčius už stalo, norėdamas įsitikinti, kad niekas neprieštarauja.

— Kai praėjusią savaitę lankiausi savo klube Londone, — kalbėjo Fišeris, — iš patikimų šaltinių sužinojau gluminančių faktų apie serą Džailzą Baringtoną. — Dabar jo įdėmiai klausėsi visas komitetas. — Kaip visi žinote, šiuo metu vyksta sero Džailzo skyrybų procesas, nesėkmingai susiklosčius santuokai. Dauguma mūsų jį užjautėme, kai jis nutarė imtis „Braitono plano“, ypač po to, kai jis, sakyčiau, gana nemandagiai apsiskelbė taip pasielgęs, norėdamas apginti žmonos reputaciją. Mes visi — suaugę žmonės, visi puikiai suprantame, kad skyrybų įstatymus verkiant reikia keisti. Tačiau paaiškėjo, kad mums žinoma tik dalis tiesos. Atrodo, seras Džailzas užmezgė romaną su jauna Kembridžo universiteto studente ir nepaiso fakto, kad jo žmona iš paskutiniųjų mėgina taikytis.

— Gerasis Dieve, tas žmogus — tikras niekšas, — pasakė Bilas Hokinsas. — Jį reikia priversti taikytis.

— Nuoširdžiai jums pritariu, pirmininke. Tikrai, būdamas konservatorių kandidatas, jis neturėtų kito pasirinkimo.

Sėdintieji už stalo ėmė tyliai šnekučiuotis.

— Vis dėlto viliuosi, — tęsė Fišeris, pirmininkui kelis kartus subeldus plaktuku, — jog galiu pasikliauti komitetu ir būti ramus, kad ši informacija neištrūks už šio kabineto sienų.

— Žinoma, žinoma, — tikino pirmininkas. — Nereikia nė sakyti.

Fišeris atsilošė būdamas tikras, kad po valandos kitos ši istorija jau bus pasiekusi kelių gerai įsitaisiusių vietinės Leiboristų partijos narių ausis, o šitai garantuos, jog baigiantis savaitei naujieną bus girdėję mažiausiai pusė rinkėjų.

Kai pirmininkas baigė susirinkimą ir partijos nariai pasklido po gatvę pakeliui į vietinę aludę, iždininkas Piteris Meinardas prisigretino prie Alekso ir paklausė, ar galėtų ramiai su juo pasikalbėti.

— Žinoma, seni, — atsakė Aleksas. — Kuo galiu padėti?

— Kaip žinai, pirmininkas jau kelis kartus buvo aiškiai užsiminęs, kad per kitus rinkimus kažkam užleis savo vietą.

— Esu girdėjęs.

— Ne vienam partijos nariui atrodo, kad tokį darbą turėtų dirbti jaunesnis žmogus; manęs paprašė atsargiai tavęs paklausti, ar leistum, kad tavo pavardė būtų minima tarp kandidatų.

— Koks mielas pasiūlymas, Piteri. Jei dauguma kolegų mano, kad esu tinkamas tam darbui, aš, žinoma, imsiuosi šios sunkios užduoties, bet tik ne tuo atveju, jei kuriam nors kitam komiteto nariui atrodys, kad jis galėtų dirbti geriau; na, pats supranti.

Kai pirmasis Baringtono laivybos kompanijos čekis, gautas už darbą taryboje, buvo išgrynintas, Aleksas uždarė sąskaitą Midlando banke ir perėjo į kitoje gatvės pusėje esantį „Barclays“. Šis bankas jau administravo Baringtono kompanijos sąskaitą; Konservatorių asociacija taip pat buvo šio banko klientė. Kitaip nei Midlando banke, „Barclays“ valdytojas neprieštaravo kredito perviršiui.

Kitą dieną jis nuvyko į Londoną ir atsidarė sąskaitą „Gieves & Hawkes“ salone, kur buvo išmatuotas rengiantis siūti tris naujus kostiumus, smokingą ir

paltą; visi drabužiai — juodos spalvos. Papietavęs užeigoje „Kariuomenė ir laivynas“, jis užsuko į „Hilditch & Key“, kur nusipirko tuziną marškinių, dvejas pižamas, chalatą ir šilkinių kaklaraiščių kolekciją. Pasirašęs sąskaitą nuėjo į Džono Lobo dirbtuves ir ten užtruko, kol galiausiai išsirinko dvi poras batų — abi raštuotos odos, juodos ir rudos spalvos.

— Batai turėtų būti pasiūti maždaug per tris mėnesius, majore, — jam buvo pasakyta.

Per kitas keturias savaites Virginijos sąskaita jis kiekvieną komiteto narį vaišino pietumis arba vakariene ir galiausiai buvo garantuotas, kad per artėjančius rinkimus daugelis jų antruoju kandidatu rinksis Gregorį Danetą, o keli kolegos ketino balsuoti už jį.

Kartą po vakarienės gurkšnodamas brendį su Piteriu Meinardu, Fišeris išsiaiškino, kad partijos iždininką kamuoja laikini finansiniai sunkumai. Kitą dieną Fišeris nuvyko į Londoną, ir po taktiško pokalbio su ledi Virginija laikinų finansinių sunkumų nebeliko. Dabar vienas komiteto narys buvo jam skolingas.

18

Aleksas jau kelis mėnesius darbavosi Baringtono laivybos kompanijos taryboje, kai įžvelgė puikią progą, jo manymu, galėsiančią sudominti Virginiją.

Jis visą laiką uoliai dalyvavo kiekviename tarybos susirinkime, skaitė kiekvieną ataskaitą ir visada balsavo taip, kaip balsuodavo dauguma, todėl niekas nė neįtarė, kokie tikrieji jo ketinimai.

Virginija neabejojo, kad Aleksui atsiradus taryboje Džailzui kils įtarimų. Ji net svarstė, ar jis nemėgins išsiaiškinti, kam priklauso septyni su puse procento kompanijos akcijų, už kurias Fišeris ir yra atsakingas. Bet jei ir mėgintų, išsiaiškintų tik tiek, kad akcijos buvo įsigytos per tarpininką. Tačiau Džailzas nebuvo nei aklas, nei kurčias, ir jam nereikėjo ilgai sukti galvos, kieno tie septyni su puse procento.

Nors pirmininkas jį tikino, kad majoras, rodos, visai doras vyriokas, per tarybos susirinkimus retai kada teprasižioja ir jau tikrai niekam nekelia jokių bėdų, Džailzui ramiau nepasidarė. Jis netikėjo, kad Fišeris gali pasikeisti. Tačiau nenumaldomai artėjant rinkimams, per kuriuos, buvo tikimasi, toriai pelnys didesnę daugumą, taip pat narpliojant Virginijos paslaptį ir svarstant, kodėl ji nepasirašo skyrybų dokumentų, nors pati meldė suteikti jai pagrindą skirtis, Fišeris jam kėlė mažiausiai rūpesčių.

— Džentelmenai, — pratarė Baringtono laivybos kompanijos pirmininkas, — nemanau, kad perdėsiu sakydamas, jog pasiūlymas, kurį jums šiandien pateiksiu, gali tapti esminiu posūkiu kompanijos istorijoje. Visiškai palaikau šį drąsų, rizikingą mūsų generalinio direktoriaus pono Komptono siūlomą žingsnį ir siūlysiu tarybai paremti planą, pagal kurį kompanija pirmą kartą po karo statytų naują keleivinį laivą, stengdamasi neatsilikti nuo stambių konkurentų Kunardo ir *P & O*. Norėčiau tikėti, kad mūsų įkūrėjas Džošua Baringtonas būtų sveikinęs tokią iniciatyvą.

Aleksas įdėmiai klausė. Jis gerbė serą Viljamą Traversą, kuris pakeitė Hugą Baringtoną (tiesa, niekas niekada neprisimindavo mirusio pirmininko), kaip įžvalgų, išmintingą verslininką, savo gebėjimais pagarsėjusį tiek tarp pramonininkų, tiek miesto gyvenime.

— Didžiulės išlaidos neabejotinai viršys mūsų turimus resursus, — tęsė seras Viljamas, — bet mūsų bankininkai mielai sutinka mus paremti, nes skaičiai byloja, kad pardavę vos keturiasdešimt procentų naujojo laivo kajučių per penkerius metus susigrąžinsime tiek, kiek investuosime. Mielai atsakysiu į visus tarybos narių klausimus.

— Kaip manote, ar žmonėms nėra per giliai į pasąmonę įstrigęs „Titaniko" likimas, ir jie bijos plaukti nauju prabangiu laivu? — paklausė Fišeris.

— Geras klausimas, majore, — atsakė seras Viljamas, — bet dabartinis Kunardo sprendimas savo laivyną papildyti dar vienu keleiviniu laivu leidžia daryti prielaidą, jog nauja keleivių karta žino, kad po tos tragiškos nelaimės 1912-aisiais nebuvo jokios didesnės prabangaus keleivinio laivo avarijos.

— Ar ilgai užtruktume statydami tokį laivą?

— Jei šį sumanymą palaimins taryba, nedelsdami surašysime kontraktą ir iki metų galo, tikėkimės, rasime laivų architektus, o laivą numatome baigti per trejus metus.

Aleksas laukė, kol kitas tarybos narys pateiks klausimą, kurio jis pats pateikti nenorėjo.

— Kokia numatoma laivo kaina?

— Sunku pasakyti tikslią sumą, — pripažino seras Viljamas, — bet numanau, kad mūsų biudžetui atsieis apie tris milijonus svarų. Vis dėlto viliuosi, kad sumą padidinau.

— Tikėkimės, — pratarė kitas tarybos narys. — Apie šį sumanymą turėsime informuoti ir kitus akcininkus.

— Sutinku, — atsakė seras Viljamas. — Taip ir padarysiu kitą mėnesį, per metinį visuotinį susirinkimą; tada pasakysiu ir tai, kad numatomas tikrai nemenkas pelnas, todėl nematau priežasčių akcininkams nesumokėti tokių pačių dividendų, kokius mokėjome pernai. Vis dėlto taryba turi suprasti, kad kai kurie akcininkai gali pabijoti tokių nusistovėjusio mūsų kurso pokyčių, ką jau kalbėti apie tokias dideles išlaidas. Taigi dėl to gali kristi mūsų akcijų vertė.

Vis dėlto, kai Sitis supras, jog turime resursų, leidžiančių įveikti laikinus sunkumus, ilgai netrukus akcijų vertė vėl pakils. Ar turite dar klausimų?

— Ar nauja kompanijos laivų statybos linija ir pirmasis laivas jau turi pavadinimus? — paklausė Fišeris.

— Manome, kad naująjį sektorių pavadinsime „Karališkųjų rūmų linija“, o pirmąjį laivą — „Bakingamu“, pabrėždami kompanijos įsipareigojimus naujajai Elžbietos erai.

Po šių žodžių prieštaraujančių tarybos narių neliko.

— Paaiškinkite dar kartą, — paprašė Virginija.

— Kitą ketvirtadienį, per visuotinį metinį susirinkimą, seras Viljamas praneš, kad Baringtono kompanija ketina statyti prabangų laivą, kuris nurungtų Kunardą ir *P & O*, jau turinčius tokių tolimojo plaukiojimo laivų; numatoma laivo kaina — trys milijonai svarų.

— Man šitai skamba kaip drąsi fantazija.

— O kitiems — dar ir rizikinga, nes dauguma investuotojų biržoje — nei drąsūs, nei lakios vaizduotės; jie nerimaus dėl augančių statybos kaštų ir sunkumų, iškylančių mėginant parduoti kuo daugiau kajučių išlaidoms padengti. Bet jeigu jie kruopščiai patikrintų sąskaitas, pamatytų, jog Baringtono kompanija turi daugiau nei pakankamai grynųjų ir gali padengti bet kokius trumpalaikius nuostolius.

— Tai kodėl man rekomenduojate parduoti savo akcijas?

— Nes jei vėl jas įsigysite per tris savaites nuo pardavimo, gerai pasiplėšite pinigo.

— Štai šito aš ir nesuprantu, — pasakė Virginija.

— Leiskite paaiškinti, — kalbėjo Aleksas. — Kai įsigyjate akcijų, jums nereikia apmokėti sąskaitos dvidešimt vieną dieną. Lygiai taip pat, kai parduodate akcijas, tris savaites jums nemoka. Taigi dvidešimt vieną dieną galite prekiauti nemokėdama pinigų, o kadangi žinome, kaip viskas klostosi kompanijos viduje, galime pasinaudoti susidariusia situacija.

— Tai ką jūs siūlote?

— Kitą ketvirtadienį, dešimtą valandą ryto, prasidės Baringtono kompanijos visuotinis metinis susirinkimas; pirmininkas skaitys metinį pranešimą.

Numanau, kad per kelias valandas akcijų kaina sumažės nuo dabartinių kiek daugiau nei keturių svarų iki trijų svarų dešimties šilingų. Jei parduosite savuosius septynis su puse procento akcijų devintą valandą, vos atsidarius biržai, akcijų kaina ims smukti dar labiau, gal net nesieks trijų svarų. Tada palauksite, kol kaina nustos smukti, ir vėl susipirksite visas akcijas žemiausia kaina; taip susigrąžinsite visus septynis su puse procento.

— Ar brokeriams nekils įtarimų, ar jie nepasakys tarybai, ką sumanėme?

— Jie nesakys nė žodžio tol, kol gaus komisinius už parduotas ir vėl supirktas akcijas. Nė vienu atveju jie negali pralošti.

— O mes ar galime?

— Tik tuo atveju, jei po pirmininko metinio pranešimo akcijų vertė pakils, nes tada, norėdama vėl susipirkti akcijas, turėsite sumokėti daugiau. Bet, atvirai kalbant, to negali nutikti, kai kompanija pareiškė, kad ji nutarė rizikuoti trimis milijonais svarų.

— Ką dabar turiu daryti?

— Jei suteiksite man teisę veikti jūsų vardu, viską patikėsiu pažįstamam brokeriui Honkonge, kad niekas nesusektų nei manęs, nei jūsų.

— Džailzas išsiaiškins, ką sumanėme. Jis — ne kvailys.

— Neišsiaiškins, jei po trijų savaičių dokumentuose bus įrašytas tas pats septynių su puse procento akcijų savininkas. Kad ir kaip būtų, šiuo metu jis turi spręsti gerokai rimtesnes problemas.

— Kokias?

— Man sakė, kad jo laukia vietinės Leiboristų partijos vykdomojo komiteto organizuotas pasitikėjimo votumas; partijos kolegos sužinojo apie jo santykius su panele Gvinete Hags. Gali būti ir taip, kad jis nesirungs kituose rinkimuose; na, jei jūs dar nepasirašėte skyrybų dokumentų.

— Majore Fišeri, ar galite man garantuoti, kad šis tyrimas niekaip nesusijęs nei su seru Džailzu Baringtonu, nei su ponia Hari Klifton, nes anksčiau man teko atstovauti jiems abiem, ir dabar kiltų niekam nepriimtinas interesų konfliktas.

— Mano pasiteiravimas niekaip nesusijęs su Baringtonų šeima, — atsakė Fišeris. — Situacija paprasta: vietinė Konservatorių asociacija išrinko du

kandidatus, galinčius atstovauti Bristolio dokų rajonams. Kadangi esu asociacijos sekretorius, norėčiau būti garantuotas, kad jų praeitis visiškai švari ir ateityje jie nekompromituos partijos.

— Ar jus domina konkrečios pavardės, majore?

— Kadangi esate susijęs su teisėsauga, noriu išsiaiškinti, ar tų pavardžių nėra policijos protokoluose.

— Ar turite omenyje ir baudas už draudžiamoje vietoje paliktą automobilį, ir bausmes be įkalinimo?

— Mane domina viskas, kuo galėtų pasinaudoti Leiboristų partija per savo rinkimų kampaniją.

— Supratau, — atsakė Mičelas. — Kiek turiu laiko?

— Rinkimų procesas užtruks porą mėnesių, gal net tris, bet man reikėtų žinoti, ar ką nors aptikote, dar gerokai anksčiau, — pasakė Fišeris duodamas jam popieriaus lapelį su užrašytomis dviem pavardėmis.

Mičelas pažvelgė į pavardes ir įsikišo lapelį į kišenę. Netaręs nė žodžio jis išėjo.

Baringtono kompanijos metinio visuotinio susirinkimo dieną, devintą valandą ryto, Fišeris paskambino privačiu numeriu į Honkongą. Ragelyje išgirdęs pažįstamą balsą jis pratarė:

— Beni, skambina majoras.

— Kaip gyvenate, majore? Seniai jus begirdėjau.

— Skambinu su reikalu, — kalbėjo Fišeris, — viską paaiškinsiu, kai viešėsi Londone, bet dabar noriu užsakyti pardavimą.

— Jau pasismailinau plunksną, — atsakė Benis.

— Kai tik atsidarys Londono akcijų birža, noriu, kad parduotum du šimtus tūkstančių Baringtono laivybos kompanijos akcijų už tiek, kiek jos kainuotų mokant grynaisiais.

Benis sušvilpė.

— Manykit, kad jau padaryta, — pasakė.

— O kai įvykdysi mano užsakymą, noriu, kad per dvidešimt vieną dieną nupirktum tiek pat akcijų, bet tik tada, kai, tavo manymu, jų vertė bus pati mažiausia.

— Supratau. Turiu vieną klausimą, majore. Ar Beniui galima rizikuoti statant už šį žirgą?

— Kaip nori, tačiau nebūk per godus, nes iš ten pat gali sulaukti gerokai daugiau.

Majoras padėjo ragelį, išėjo iš klubo į Pal Malą ir susistabdęs taksi nuvažiavo į „Savoją“. Viešbučio konferencijų salėje jis prisijungė prie kolegų direktorių, likus kelioms minutėms iki pirmininkui atsistojant skaityti metinio pranešimo, skirto Baringtono laivybos kompanijos akcininkams.

19

Konstitucijos salė Deiviso gatvėje buvo sausakimša. Keliems partijos nariams teko stovėti tarpueilyje ar salės gale. Keli buvo įsitaisę net ant palangių, vildamiesi geriau matyti, kaip viskas vyksta.

Abu išrinkti kandidatai — Nevilis Simpsonas ir Gregoris Danetas — pasakė stiprias kalbas, bet Fišeris nujautė, kad šiuo metu Simpsonas yra pranašesnis už jam reikalingą kandidatą. Londoniškis advokatas Simpsonas buvo keleriais metais vyresnis už Danetą, pasižymėjęs kare ir jau varžėsi rinkimuose, rungdamasis su Anairinu Bevanu Ebu Veilyje, kur padidino balsuojančiųjų už torius skaičių. Bet Mičelui pavyko pateikti Fišeriui tokios informacijos, kuri šį žmogų galėjo sutrikdyti.

Simpsonas ir Danetas buvo pasodinti scenoje, iš abiejų pirmininko pusių, komitetas susėdo pirmoje eilėje. Fišerį tenkino žinia apie tai, kad savaitės pradžioje įvykusiame uždarame vietinės Leiboristų partijos susirinkime balsuojant dėl pasitikėjimo seras Džailzas Baringtonas pelnė kolegų palankumą, nors to pasitenkinimo priežasčių niekam nesakė, prasitarė tik Virginijai. Jis ketino pažeminti Baringtoną viešai, kai įsisuks rinkimų kampanija, o ne blausioje Leiboristų partijos komiteto būstinėje. Bet šis planas negalėtų suveikti, jei Danetas netaptų torių kandidatu, o šitai dar nebuvo galutinai nuspręsta.

Pirmininkas pakilo iš vietos ir maloniai nusišypsojo susirinkimo dalyviams. Prieš kreipdamasis į ištikimuosius kolegas jis, kaip įprastai, kostelėjo.

— Prieš suteikdamas jums teisę klausti, norėčiau, kad žinotumėte, jog tai paskutinis susirinkimas man esant pirmininku. Manau, asociacija turi eiti į rinkimus pasiūliusi naują kandidatą ir su nauju pirmininku, pageidautina — gerokai jaunesniu už mane, — jis nutilo, minutėlę norėdamas pažiūrėti, ar neatsiras tokių, kurie mėgins jį atkalbėti; neatsirado. Paskui nenorom tęsė toliau:

— Prasideda paskutinė susirinkimo dalis, prieš išrenkant žmogų, artėjančiuose rinkimuose kovosiantį už mūsų tiesas. Partijos nariai galės tiesiogiai pateikti klausimus abiem numatytiems kandidatams.

Salės gale iš vietos pašoko aukštas vyriškis ir pradėjo kalbėti nė nesulaukęs, kol Bilas Hokinsas kam nors suteiks žodį.

— Pone pirmininke, gal galėčiau paklausti abiejų kandidatų — ar laimėję vietą Parlamente jie gyvens savo rinkimų apygardoje?

Pirmasis atsakė Simpsonas:

— Aš neabejotinai įsigysiu namą rinkimų apygardoje, bet tikiuosi gyventi Bendruomenių Rūmuose.

Po šios replikos visi prapliupo juoktis ir garsiai ploti.

— O aš praėjusią savaitę leidau sau apsilankyti pas nekilnojamojo turto agentą, — atrėmė Danetas, — bet ne tuščiai tikėdamasis, o vildamasis, kad jūs išrinksite mane.

Iš pasigirdusių aplodismentų Fišeris galėjo spręsti, kad publika pasiskirsčiusi apylygiai.

Pirmininkas parodė į trečioje eilėje sėdinčią moterį, kuri per asociacijos susirinkimus niekada nepraleisdavo progos ko nors paklausti; šįkart pirmininkas nusprendė kuo greičiau patraukti ją iš kelio.

— Vienas iš jūsų — sėkmingai dirbantis advokatas, kitas — draudimo agentas; ar rinkimų kampanijos metu rasite laiko grumtis dėl šios nereikšmingos vietos?

— Jei būsiu išrinktas, šįvakar į Londoną negrįšiu, — atsakė Danetas. — Kiekvieną darbingą valandą skirsiu tam, kad laimėčiau tą vietą ir užtikrinčiau, jog Džailzas Baringtonas būtų pašalintas kartą ir visiems laikams.

Šįkart plojimai užsitęsė ilgiau, ir Fišeris pirmą kartą atsipūtė.

— Svarbu ne tai, kiek kam skirsi valandų, — atsakė Simpsonas, — bet tai, ar efektyviai jas išnaudosi. Aš jau grūmiausi rinkimuose prieš sumanų priešininką, todėl žinau, ko tikėtis. Labai svarbu, kad išrinktumėte žmogų, kuris greitai mokosi, gali pasinaudoti savo žiniomis ir jomis pasinaudojęs sutriuškinti Džailzą Baringtoną, kuris tikrai laimėtų vietą Konservatorių partijai.

Fišeris pajuto, kad Simpsonui nuvirtus nuo bėgių Danetui vis tiek gali prireikti pagalbos. Pirmininkas mostelėjo rodydamas į gerai žinomą vietinį

verslininką.

— Kaip manote, kas būtų tinkamiausias žmogus, galintis pakeisti mūsų partijos lyderį Vinstoną Čerčilį?

— Nežinojau, kad ta vieta laisva, — atsakė Simpsonas; jo žodžius palydėjo juokas ir aplodismentai; paskui jis jau rimtesniu tonu pridūrė: — Būtume kvaili, jei galvotume, kad reikėtų pakeisti geriausią amžiaus ministrą pirmininką be labai rimtos priežasties.

Nugriaudėjo kurtinantys plojimai; prireikė laiko, kol Danetą išgirdo.

— Manau, ponas Čerčilis aiškiai pasakė, jog atėjus laikui jis norėtų, kad jį pakeistų seras Antonis Idenas, žymusis visų gerbiamas užsienio reikalų ministras. Jei ši kandidatūra tinka ponui Čerčiliui, ji tinka ir man.

Šįkart aplodismentai nebuvo tokie kurtinantys.

Per kitas trisdešimt minučių nesiliaujant klausimų krušai, Fišeris pajuto, kad Simpsonas vis labiau stiprina savo pozicijas ir tampa favoritu. Vis dėlto Fišeris tikėjo, kad paskutiniai trys klausimai padės jo kandidatui, nes du klausimus parengė pats ir buvo sutaręs su pirmininku, kad paskutinį klausimą pateiks asmeniškai.

Bilas Hokinsas pažvelgė į laikrodį.

— Manau, liko laiko trims paskutiniams klausimams.

Jis parodė į salės gale sėdintį žmogų, kuris be paliovos mėgino sugauti jo žvilgsnį. Fišeris nusišypsojo.

— Ar kandidatai ketina išsakyti savo požiūrį į siūlomą naują skyrybų įstatymą?

Salė net aiktelėjo, o paskui nutilo laukdama atsakymų; kai kam kilo abejonių, ar tikrai šį klausimą vertėtų pateikti šiems dviem scenoje sėdintiems kandidatams, o ne serui Džailzui Baringtonui.

— Man labai nepatinka mūsiškiai pasenę skyrybų įstatymai, kuriuos neabejotinai reikia keisti, — atsakė advokatas. — Ir telieka viltis, kad šioje apygardoje per rinkimų kampaniją šis klausimas nedominuos, nes man būtų mieliau nurungti Baringtoną kaunantis iš esmės, o ne pasikliaujant gandais ir insinuacijomis.

Fišeriui nebuvo sudėtinga suvokti, kodėl Centrinis biuras jau matė Simpsoną kaip būsimą ministrą, bet kartu jam buvo aišku, kad vietininiai žmonės norėjo išgirsti kitką.

Danetas greitai įvertino auditorijos reakciją ir pasakė:

— Nors sutinku beveik su viskuo, ką pasakė ponas Simpsonas, nujaučiu, kad Bristolio dokų kvartalų rinkėjai turi teisę žinoti tiesą apie šeiminius Baringtono reikalus prieš eidami prie balsadėžių, o ne po to.

Po šių atsakymų pasigirdę plojimai akivaizdžiai bylojo Daneto naudai.

Pirmininkas parodė į Piterį Meinardą, sėdintį pirmos eilės viduryje.

— Mes, šios apygardos žmonės, ieškome daugiau nei Parlamento nario, — iš popierėlio skaitė Meinardas. — Mes ieškome partnerio, komandos. Ar abu kandidatai gali mus patikinti, kad apygardoje nuolat matysime ir jų žmonas, remiančias juos per rinkimų kampaniją, nes ledi Barington taip ir nepasirodė per ištisus metus.

Pirmą kartą nuskambėjo aplodismentai klausėjui.

— Mano žmona ir dabar šalia manęs, — atsakė Danetas, mostelėdamas į patrauklią jauną moterį, sėdinčią antroje eilėje, — ir ji bus šalia visos kampanijos metu. Tiesą sakant, jei tapsiu jūsų deleguotu Parlamento nariu, Koni turbūt matysite gerokai dažniau nei mane.

Fišeris nusišypsojo. Jis žinojo, kad klausimas sustiprino Daneto pozicijas ir, svarbiausia, išryškino Simpsono silpnybę. Beje, siųsdamas kvietimus dalyvauti susirinkime, vieną laišką Fišeris adresavo ponui ir poniai Danetams, o kitą — tik gerbiamam N. Simpsonui.

— Mano žmona — Londono ekonomikos mokyklos dėstytoja, — atsakė Simpsonas, — bet daugumą savaitgalių ir tada, kai universitetas atostogaus, ji galės lankytis apygardoje. — Fišeris juste juto, kaip jam iš rankų slysta balsai. — Neabejoju, jog sutiksite, kad negali būti didingesnio pašaukimo, nei mokyti naująją kartą.

Iš pasigirdusių plojimų buvo galima spėti, kad kai kas nesutiko, jog Londono ekonomikos mokykla — geriausia vieta tam pašaukimui realizuoti.

— Galiausiai, — pasakė pirmininkas, — žinau, kad mūsų sekretorius majoras Fišeris turi klausimą abiem kandidatams.

— Šįryt perskaičiau *Daily Mail*, — pradėjo Fišeris, — todėl gali būti, jog tai netiesa, — abu kandidatai klusniai nusijuokė. — Ten rašoma, kad Londono centrinė Fulhamo apygarda taip pat sudarė trumpąjį kandidatų sąrašą ir pirmadienį kvies juos pokalbio. Norėčiau sužinoti, ar kuris nors iš jūsų esate

tame sąraše, o jei esate, ar panorėsite iš jo išsibraukti, dar prieš mums balsuojant šįvakar?

— Nekonkuravau centrinėje Fulhamo apygardoje, — atsakė Danetas, — nes visada norėjau atstovauti Pietvakarių Anglijai, kur gimė ir augo mano žmona, kur tikimės auginti ir savo šeimą.

Fišeris linktelėjo. Simpsonui teko palaukti, kol nurims plojimai.

— Mano pavardė yra trumpajame centrinės Fulhamo apygardos sąraše, majore Fišeri, — pradėjo jis, — ir manau, kad be rimtos priežasties būtų nemandagu taip staiga tą pavardę išbraukti. Vis dėlto, jei man pasisektų ir šįvakar būčiau išrinktas, geresnės priežasties išsibraukti nė nerasčiau.

Gerai išsisuko, pamanė Fišeris klausydamasis pasigirdusių plojimų, bet ar tiek pakaks?

Pirmininkas pakilo iš vietos.

— Neabejoju, jog jūs, kaip ir aš, norite padėkoti abiem kandidatams ne tik už tai, kad šįvakar mums skyrė savo brangaus laiko, bet ir už puikius atsakymus. Neabejoju, jie abu taps parlamentarais, bet mes, deja, galime išrinkti tik vieną, — ir vėl plojimai. — Taigi dabar turime pradėti balsuoti. Leiskite paaiškinti, kaip viskas vyks. Jei partijos nariai maloniai sutiks ateiti į salės priekį, mūsų asociacijos sekretorius majoras Fišeris visiems įteiks balsavimo biuletenius. Kryželiu pažymėję pasirinkto kandidato pavardę, prašau mesti biuletenius į balsadėžę. Kai balsai bus suskaičiuoti ir mes su sekretoriumi patikrinsime dokumentus — o tai neturėtų ilgai užtrukti, — pranešiu, kuris Konservatorių partijos kandidatas išrinktas artėjančiuose rinkimuose atstovauti Bristolio dokų rajonams.

Partijos nariai tvarkingai sustojo į eilę, ir Fišeris išdalijo daugiau nei 300 biuletenių. Kai į balsadėžę buvo įmestas paskutinis biuletenis, pirmininkas paprašė tvarkdario paimti balsadėžę ir nunešti ją į atskirą kambarį už scenos.

Kai po kelių minučių į kambarį įžengė pirmininkas su sekretoriumi, balsadėžę jie rado pastatytą stalo viduryje; ją saugojo tvarkdarys. Pirmininkas ir sekretorius susėdo vienas priešais kitą ant dviejų medinių kėdžių. Tvarkdarys atrakino balsadėžę ir išėjo iš kambario uždarydamas duris.

Išgirdęs, kad durys užsidarė, pirmininkas atsistojo, atidarė balsadėžę ir išėmęs biuletenius padėjo juos ant stalo. Vėl atsisėdęs jis paklausė Fišerio:

— Kaip norėtumėte darbuotis?

— Jums siūlau skaičiuoti už Simpsoną atiduotus balsus, o aš skaičiuosiu Daneto biuletenius.

Pirmininkas linktelėjo, ir jie pradėjo skaičiuoti biuletenius. Fišeriui greitai paaiškėjo, kad Simpsonas turbūt laimės dvidešimties ar trisdešimties balsų persvara. Jis suprato turįs būti kantrus ir sulaukti tinkamos akimirkos. Ta akimirka atėjo, kai pirmininkas padėjo ant grindų balsadėžę ir pasilenkė norėdamas patikrinti, ar dėžėje neliko biuletenių. Pirmininkas užtruko vos kelias sekundes, tačiau tiek laiko Fišeriui pakako įkišti į švarko kišenę ranką ir atsargiai išimti pluoštą biuletenių, kuriuos jis tą pačią popietę iš anksto buvo pažymėjęs Daneto naudai; šį veiksmą jis ne kartą repetavo prieš veidrodį. Fišeris mikliai metė pluoštą biuletenių į savąją krūvelę, nebūdamas garantuotas, ar jų pakaks.

— Na, — pratarė Fišeris pakeldamas akis, — kiek balsų gavo Simpsonas?

— Šimtą šešiasdešimt aštuonis, — atsakė pirmininkas. — O kiek surinko Danetas?

— Šimtą septyniasdešimt tris.

Pirmininkas nustebo.

— Pirmininke, kadangi balsų skirtumas toks nedidelis, būtų išmintinga dar kartą viską suskaičiuoti, kad paskui niekas nereikštų pretenzijų.

— Visiškai su jumis sutinku, — atsakė pirmininkas. — Pasikeisime vietomis?

Jie pasikeitė vietomis ir pradėjo skaičiuoti antrą kartą.

Po kelių minučių pirmininkas pasakė:

— Viskas teisingai, Fišeri. Už Danetą — šimtas septyniasdešimt trys.

— O aš sutinku su jūsų skaičiais, pirmininke. Šimtas šešiasdešimt aštuoni už Simpsoną.

— Žinote, nebūčiau pasakęs, kad salėje tiek daug žmonių.

— Labai daug žmonių stovėjo salės gale, — atsakė Fišeris. — Dar keli sėdėjo tarpueiliuose.

— Gal taip ir buvo, — kalbėjo pirmininkas. — Tačiau vis dėlto pasakysiu jums į ausį, vyruti, kad pats balsavau už Simpsoną.

— Ir aš, — atsakė Fišeris. — Bet tokia jau toji demokratija.

Pirmininkas nusijuokė.

— Na, gal geriau eikime ir praneškime rezultatus, kol mūsų tėvynainiai nepradėjo nerimauti.

— Pirmininke, gal būtų išmintingiau tik paskelbti nugalėtoją nepasakant, kokiu menku skirtumu jis laimėjo? Šiaip ar taip, dabar mes visi turime palaikyti tą kandidatą, kurį išrinko asociacija. Savaime suprantama, į protokolą įrašysiu tikslius skaičius.

— Gerai mąstote, Fišeri.

— Atleiskite, kad skambinu tokį vėlyvą sekmadienio vakarą, ledi Virginija, bet šis tas nutiko, ir jei mes norime tuo pasinaudoti, man reikėtų jūsų įgaliojimų veikti nedelsiant.

— Tikiuosi, žinios geros, — pratarė mieguistas balsas.

— Ką tik išgirdau, kad seras Viljamas Traversas, Baringtono kompanijos pirmininkas...

— Žinau, kas yra Viljamas Traversas...

— ... prieš porą valandų mirė ištiktas infarkto.

— Ar tai gera žinia, ar bloga? — paklausė staiga pažvalėjęs balsas.

— Neabejotinai gera, nes akcijų vertė neišvengiamai kris, kai tik spauda viską suuos; todėl ir skambinu — teturime kelias valandas.

— Kiek suprantu, norite dar kartą parduoti mano akcijas?

— Taip, noriu. Esu tikras, jog jums nereikia priminti, kad praėjusį kartą gražiai pasipelnėte, kartu pakenkdama kompanijos reputacijai.

— Bet jei aš vėl parduosiu akcijas, ar jų vertė tikrai pakils?

— Kai miršta visiems gerai žinomos kompanijos pirmininkas, akcijų vertė kinta tik viena kryptimi, ledi Virginija, ypač jei mirštama ištikus infarktui.

— Tada nedelskite, parduokite.

20

Džailzas pažadėjo seseriai į susirinkimą nevėluoti. Jis sustabdė savąjį „Jaguar" žvyruotame kelyje prie centrinio pastato ir paliko šalia Emos „Morris Traveller". Apsidžiaugė pamatęs, kad ji jau čia. Nors jiedu ir turėjo vienuolika procentų kompanijos akcijų, Emą labiau nei Džailzą domino Baringtono laivybos kompanijos reikalai, ypač po to, kai ji ėmė siekti diplomo Stanforde, mokydamasi pas du kartus Pulicerio premiją laimėjusį profesorių, kurio pavardės Džailzas niekaip neprisiminė.

— Puikiai prisimintum Sairuso Feldmano vardą ir pavardę, jei jis būtų tavo apygardos rinkėjas, — šaipėsi Ema.

Džailzas nė nemėgino jos žodžių paneigti.

Iššokęs iš automobilio ir pamatęs iš Senojo Džeko vagono lipantį pulkelį vaikų, Džailzas nusišypsojo. Tėvo laikais visai apleistas vagonas dabar atgavo pirmykštę šlovę ir tapo didžio žmogaus atminimui skirtu muziejumi. Čia nuolat lankėsi moksleivių grupės — jie ateidavo pažiūrėti Senojo Džeko Viktorijos kryžiaus ir išklausyti istorijos pamokos apie Būrų karą. Kiek praeis laiko, svarstė Džailzas, kol per istorijos pamokas jiems dėstys apie Antrąjį pasaulinį?

Bėgdamas kompanijos pastato link jis mąstė, kodėl, Emos manymu, taip svarbu šįvakar susitikti su naujuoju pirmininku, kai ant nosies — rinkimai į Parlamentą.

Apie Rosą Bačananą Džailzas žinojo mažai, tik tiek, kiek buvo skaitęs *Financial Times*. Baigęs Fetso koledžą jis studijavo Edinburgo universitete, paskui pradėjo stažuotis *P & O* laivybos kompanijoje. Pradėjęs nuo žemiausių pareigų, pelnė vietą taryboje, vėliau tapo tarybos pirmininko pavaduotoju. Jam buvo pranašaujama ir pirmininko vieta, bet tos vietos negavo, nes kompanijos savininkų šeima susivokė pati norinti to posto.

Bačananui priėmus Baringtono kompanijos tarybos kvietimą užimti sero Viljamo Traverso vietą ir pradėjus dirbti, kompanijos akcijų vertė pakilo

penkiais šilingais, o dar po kelių mėnesių akcijos kainavo tiek, kiek ir prieš sero Viljamo mirtį.

Džailzas dirstelėjo į laikrodį — jis ne tik kelias minutes vėlavo, bet tą vakarą dar turėjo dalyvauti trijuose susitikimuose, įskaitant ir dokininkų profesinės sąjungos susirinkimą, o tie žmonės nemėgo būti gaišinami. Nors Džailzas buvo pradėjęs kampaniją dėl keturiasdešimt aštuonių valandų darbo savaitės ir kiekvienam profesinės sąjungos nariui garantuojamų dviejų savaičių apmokamų atostogų, dokininkai įtariai žiūrėjo į savąjį parlamentarą ir jo ryšius su taip pat jo pavarde pavadinta laivybos kompanija; ir visai nesvarbu, kad į šį pastatą Džailzas žengė pirmą kartą po ilgesnės nei metų pertraukos.

Jis pastebėjo, kad namo išorė ne tik naujai perdažyta, bet ir rimčiau patvarkyta, o įėjęs pro duris Džailzas žengė ant storo mėlyno ir auksinio kilimo, puošto „Karališkųjų rūmų linijos“ ornamentais. Įėjęs į liftą ir paspaudęs paskutinio aukšto mygtuką, šįkart nesijautė kylantis viršun taip, lyg jį temptų sunkiai irkluojantys besikeiksnojantys galeros vergai. Išėjęs iš lifto Džailzas pirmiausia pagalvojo apie senelį, visų gerbiamą pirmininką, atvedusį kompaniją į dvidešimtą amžių ir ją išgarsinusį. Bet paskui mintys neišvengiamai ėmė suktis apie tėvą, kuris per dukart trumpesnį laiką kompaniją kone parklupdė. Tačiau nemaloniausia jam buvo prisiminti, kad čia buvo nužudytas jo tėvas; šis faktas ir buvo viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl Džailzas vengė šio pastato. Vienintelis gėris, likęs po šios baisios nelaimės — Džesika, Berta Morizo[7] iš ketvirtos klasės.

Džailzas buvo pirmasis Baringtonas, kuris netapo tarybos pirmininku, kita vertus, jis visada norėjo būti politikas — nuo tada, kai pamatė Vinstoną Čerčilį, pakviestą į Bristolio klasikinę mokyklą apdovanoti pasižymėjusių moksleivių; tada Džailzas buvo mokyklos seniūnas. Artimas Džailzo bičiulis kapralas Beitsas, užmuštas jiedviem sprunkant nuo vokiečių, pats to nenorėdamas nukreipė Džailzą nuo mėlynos spalvos ir pastūmėjo link raudonos.

Džailzas įpuolė į pirmininko kabinetą, stipriai apkabino seserį, o paskui paspaudė ranką Rėjui Komptonui, kompanijos generaliniam direktoriui, šias pareigas užimančiam nuo neatmenamų laikų.

Spausdamas ranką Rosui Bačananui Džailzas pirmiausia labai nustebo dėl to, kad šis žmogus atrodė gerokai jaunesnis nei penkiasdešimt dvejų. Kita vertus, jis prisiminė skaitęs *Financial Times*, jog Bačananas negeria ir nerūko,

tris kartus per savaitę žaidžia skvošą, pusę vienuoliktos vakaro eina miegoti ir kas rytą keliasi šeštą valandą. Politikui toks dienos režimas netinka.

— Malonu pagaliau su jumis susipažinti, sere Džailzai, — pratarė Bačananas.

— Dokų darbininkai mane vadina Džailzu, tai gal ir vadovybei derėtų taip į mane kreiptis.

Juokas sutirpdė lengvą įtampą, kurią buvo sukūrusi Džailzo politiko aura. Džailzas manė, kad šis susitikimas — paprastas susipažinimas su Bačananu, tačiau iš visų veidų suprato, jog kalbėtis teks apie gerokai rimtesnius dalykus.

— Neatrodo, kad viskas klostosi puikiai, — pratarė Džailzas krisdamas į krėslą šalia Emos.

— Deja, tikrai taip, — pritarė Bačananas, — jei nebūčiau manęs, jog privalau jus informuoti nedelsdamas, nebūčiau jūsų trukdęs prieš pat rinkimus. Iškart ir pradėsiu. Turbūt pastebėjote, kaip po mano pirmtako mirties neįprastai greitai krito kompanijos akcijų kaina.

— Taip, pastebėjau, — atsakė Džailzas. — Bet, manyčiau, nieko keista, kad taip nutiko.

— Įprastai susiklosčius aplinkybėms būtumėte teisus, bet neįprasta tai, kad vertė krito labai greitai ir stebėtinai žemai.

— Tačiau nuo tada, kai kompaniją paėmėte į savo rankas, akcijų vertė grįžo į pirmykštį lygį.

— Grįžo, — sutiko pirmininkas, — tik nemanau, kad vienintelė tų pokyčių priežastis esu aš. Svarsčiau, ar galėtų būti koks nors kitas paaiškinimas, kodėl po sero Viljamo mirties taip sparčiai krito kompanijos akcijų vertė; man kilo dar daugiau abejonių, kai Rėjus pasakė, jog taip nutinka ne pirmą kartą.

— Teisybė, pirmininke, — pratarė Komptonas. — Akcijos nukrito taip pat staiga, kai paskelbėme apie savo sprendimą pradėti keleivinių laivų verslą.

— Bet, jei gerai prisimenu, — įsiterpė Ema, — tada akcijų vertė taip pat grįžo į pradinę ir net pakilo.

— Tikrai taip, — atsakė Bačananas. — Tik kol akcijų vertė grįžo į pradinį įprastą lygį, prireikė kelių mėnesių, o kompanijos reputacijai šitai nieko gera neduoda. Jei tokia anomalija ištinka tik kartą, su tuo galima susitaikyti, bet kai taip nutinka antrą kartą, imi galvoti, ar čia nebus kuriamas koks nors modelis. Neturiu laiko nuolat dairytis per petį svarstydamas, kada vėl taip gali nutikti, —

Bačananas perbraukė ranka per tankius gelsvai rusvus plaukus. — Vadovauju viešai įmonei, o ne kazino.

— Norite man pasakyti, kad šios keistenybės prasidėjo tada, kai į tarybą buvo priimtas Aleksas Fišeris?

— Pažįstate majorą Fišerį?

— Istorija per ilga, kad dabar jus varginčiau viską pasakodamas, Rosai. Vis tiek noriu susitikti su dokų darbininkais dar prieš vidurnaktį.

— Visi ženklai byloja Fišerio nenaudai, — kalbėjo Bačananas. — Abu kartus buvo prekiaujama dviem šimtais tūkstančių akcijų, o tai — beveik lygiai septyni su puse procento kompanijos akcijų, už kurias jis ir atsakingas. Pirmąkart akcijos buvo parduotos likus kelioms valandoms iki metinio visuotinio susirinkimo, per kurį pranešėme apie keičiamą kompanijos politiką, o antrą kartą — iškart po netikėtos sero Viljamo mirties.

— Negali būti, kad tai — sutapimas, — pasakė Ema.

— Negana to, — tęsė Bačananas, — abiem atvejais per trijų savaičių langą, kada akcijų vertė taip staiga nukrito, jas pardavęs brokeris vėl viską atpirko iki paskutinės akcijos ir atnešė savo klientui gražaus pelno.

— Ir jūs manote, kad tasai klientas — Fišeris? — paklausė Ema.

— Ne, tokios sumos jis neišgalėtų sumokėti, — atsakė Džailzas.

— Neabejoju, kad esate teisus, — sutiko Bačananas. — Jis turėjo veikti kieno nors kito nurodymu.

— Manyčiau, jam galėjo liepti ledi Virginija Barington, — pasakė Džailzas.

— Ir aš buvau apie tai pagalvojęs, — kalbėjo Bačananas, — bet galiu įrodyti, kad čia įsivėlęs ir Fišeris.

— Kaip?

— Paprašiau patikrinti abiejų trisavaitinių atkarpų biržos užfiksuotą informaciją, — kalbėjo Komptonas, — abu kartus akcijos buvo pirktos iš Honkongo, jas kažkam įsigyti padėjo prekybos agentas Benis Driskolas. Neteko ilgai vargti, kad išsiaiškintume, jog dar visai neseniai Driskolas išvyko iš Dublino keliomis valandomis anksčiau, nei jį persekiojanti airių policija, ir artimiausiu metu tikrai nežada grįžti į Smaragdinę salą.

— Jūsų sesers dėka mums pavyko sučiupti siūlo galą, — kalbėjo Bačananas. Džailzas nustebęs pažvelgė į Emą. — Ji mums patarė pasamdyti poną Dereką Mičelą, kuris jai kadaise padėjo. Mūsų paprašytas ponas Mičelas nuskrido į

Honkongą ir, saloje aptikęs vienintelį barą, kuriame pardavinėjamas „Guinness“ alus, po savaitės ir kelių alaus dėžių išsiaiškino stambiausio Benio Driskolo kliento pavardę.

— Vadinasi, pagaliau galime pašalinti Fišerį iš tarybos, — pasakė Džailzas.

— Norėčiau, kad viskas būtų taip paprasta, — pratarė Bačananas. — Jis turi teisę pretenduoti į vietą taryboje tol, kol atstovaus septyniems su puse procento kompanijos akcijų. O vienintelis jo dviveidiškumo įrodymas — Honkonge gyvenantis prasigėręs biržos makleris.

— Vadinasi, nieko negalime padaryti?

— Toli gražu, — atsakė Bačananas. — Ne veltui norėjau nedelsdamas susitikti su jumis ir ponia Klifton. Manyčiau, atėjo laikas kirsti majorui Fišeriui jo paties korta.

— Tik nepamirškite priimti ir manęs.

— Prieš tardama savo žodį, norėčiau sužinoti, ką esate sumanęs, — pasakė Ema.

— Žinoma, — Bačananas atsivertė priešais padėtą segtuvą. — Judu abu turite dvidešimt du procentus kompanijos akcijų. Vadinasi, esate neabejotinai stambiausi akcininkai; negavęs jūsų palaiminimo, nesiryžčiau imtis jokio plano.

— Neabejojame, — įsiterpė Komptonas, — kad ilgalaikis ledi Virginijos planas — paralyžiuoti mūsų kompaniją organizuojant nuolatinius išpuolius biržoje, kad taptume nepatikimi.

— Jūs manote, ji tai daro tik norėdama pakenkti man? — nesuprato Džailzas.

— Tol, kol kompanijoje turės savo žmogų, ji puikiai žinos, kada patogiausia smogti, — išvengdamas Džailzo klausimo kalbėjo Bačananas.

— Bet ar naudodamasi tokia taktika ji nerizikuoja prarasti krūvos pinigų? — paklausė Ema.

— Virginijai tai nė velnio nerūpi, — atsakė Džailzas. — Jeigu jai pavyktų sužlugdyti ir kompaniją, ir mane, ji būtų daugiau nei patenkinta; mama tai suprato gerokai anksčiau nei aš.

— Dar blogiau yra tai, — kalbėjo pirmininkas, — kad, mūsų vertinimu, dvi akcijų atakos jai atnešė daugiau nei septyniasdešimties tūkstančių svarų pelną. Todėl ir turime veikti, kol ji nesmogė dar kartą.

— Ką tuo norite pasakyti? — paklausė Ema.

— Manykime, — dėstė Komptonas, — kad Fišeris tik ir laukia prastų naujienų, jog dar kartą galėtų pakartoti sumanytus ėjimus.

— Ir jei mes jam suteiksime tokią galimybę... — pridūrė Bačananas.

— Bet kuo mums tai bus naudinga? — nesuprato Ema.

— Šįkart akcijomis prekiaus savi, — pratarė Komptonas.

— Kai Driskolas paskelbs parduodąs septynis su puse procento ledi Virginijos akcijų, nedelsdami jas nupirksime, ir akcijų vertė ims kilti, o ne smukti.

— Bet šitai mums kainuos krūvą pinigų.

— Nekainuos, jei Fišeriui pateiksime klaidingą informaciją, — atsakė Bačananas. — Gavęs jūsų pritarimą, mėginčiau jį įtikinti, kad kompanijos laukia finansinė krizė, kelianti grėsmę išlikimui. Pasakysiu, kad šiais metais neskelbsime, kiek gavome pelno pradėję statyti „Bakingamą“, nes jau dabar išlaidos dvidešimčia procentų viršija biudžetą, o tai reiškia, kad mūsų akcininkams nebus įmanoma išmokėti dividendų.

— Jei taip ir padarysite, — aiškinosi Ema, — jūsų manymu, Fišeris patars Virginijai parduoti dalį akcijų, ketindamas per tris savaites jas visas atpirkti žemesne kaina.

— Būtent. Bet jei per tas tris savaites akcijų vertė pakils, — tęsė Rėjus, — ledi Virginija gal ir nepanorės atpirkti septynių su puse procento; tada Fišeris prarastų vietą taryboje, o mes atsikratytume jų abiejų.

— Kiek jums prireiks pinigų visa tai įgyvendinti? — paklausė Džailzas.

— Esu įsitikinęs, — atsakė Bačananas, — kad turėdamas atliekamą pusę milijono svarų galėčiau juos atbaidyti.

— O kiek prireiktų laiko?

— Blogą žinią pranešiu per artimiausią tarybos susirinkimą, pabrėždamas, jog akcininkus apie tai teks informuoti per metinį visuotinį susirinkimą.

— Kada bus sušauktas metinis visuotinis susirinkimas?

— Štai dabar man ir reikia jūsų patarimo, sere Džailzai. Ar numanote, kada bus surengti rinkimai?

— Statyčiau už gegužės dvidešimt šeštąją; aš rengiuosi tai dienai.

— Kada žinosite tikslią datą? — klausinėjo Bačananas.

— Paprastai pranešama prieš mėnesį iki paskutinio parlamentarų posėdžio.

— Gerai, vadinasi, tarybos susirinkimą sukviesiu... — jis pervertė kelis užrašų knygelės puslapius, — ... balandžio aštuonioliktą, o metinį visuotinį susirinkimą surengsiu gegužės penktą.

— Kodėl norite sušaukti metinį visuotinį susirinkimą pačiame rinkimų kampanijos įkarštyje? — paklausė Ema.

— Nes tai vienintelis laikas, kai galiu garantuoti, kad rinkimų apygardos pirmininkas susirinkime dalyvauti negalės.

— Pirmininkas? — paklausė jau labiau susidomėjęs Džailzas.

— Akivaizdu, kad neskaitėte vakarinių laikraščių, — atsakė Rėjus Komptonas, duodamas Džailzui *Bristol Evening Post*.

Džailzas perskaitė antraštę: *Buvęs Tobruko didvyris tapo Bristolio dokų rajonų Konservatorių pirmininku. Majoras Aleksas Fišeris buvo vienbalsiai išrinktas...*

— Ką tas žmogus sumanė? — paklausė Džailzas.

— Jo manymu, jūs pralaimėsite rinkimus; jis nori pirmininkauti, kai...

— Jei šitai būtų tiesa, renkant konservatorių kandidatą jis būtų palaikęs Nevilį Simpsoną, o ne Gregą Danetą, nes Simpsonas daug grėsmingesnis priešininkas. Jis kažką sumanė.

— Pone Bačananai, ką norite, kad padarytume? — paklausė Ema prisiminusi, kodėl pirmininkas pirmiausia norėjo susitikti su ja ir su Džailzu.

— Man reikia jūsų leidimo gegužės penktąją supirkti kiekvieną biržoje pasirodysiančią akciją ir toliau jas supirkinėti dar tris savaites.

— Kiek rizikuotume prarasti?

— Manyčiau, apie dvidešimt trisdešimt tūkstančių svarų. Bet gerai nors tiek, kad šįkart pasirinkome mūšio datą ir mūšio lauką; net ir prasčiausiai susiklosčius situacijai, turėtumėte prasilaužti, o gal net laimėtumėte svarą kitą.

— Jeigu visa tai reiškia, kad taryboje Fišerį pakeis kas nors kitas, — pasakė Džailzas, — o Virginijos planai bus sužlugdyti, trisdešimt tūkstančių svarų bus visai menka sumelė, kurią mielai sumokėsiu.

— Kad jau prakalbome apie galimybę pakeisti Fišerį taryboje...

— Aš jo vietos neužimsiu, — atsakė Džailzas, — net jei pralaimėčiau rinkimus.

— Sere Džailzai, apie jus negalvojau. Vyliausi, gal ponia Klifton sutiks tapti tarybos nare.

— Šiandien po pietų, ketvirtą valandą, ministras pirmininkas seras Antonis Idenas lankėsi Bakingamo rūmuose ir susitiko su Jos Didenybe Karaliene. Seras Antonis Idenas paprašė Jos Didenybės leidimo paleisti Parlamentą ir gegužės 26 dieną surengti visuotinius rinkimus. Jos Didenybė maloniai sutiko patenkinti jo prašymą.

— Kaip ir sakėte, — pratarė Virginija išjungusi radiją. — Kada ketini pasakyti vargšui ponui Danetui, ką esi sumanęs?

— Labai svarbu tinkamas laikas, — atsakė Fišeris. — Maniau, palauksiu iki sekmadienio popietės, o tada pakviesiu ateiti su manimi pasikalbėti.

— Kodėl sekmadienio popietę?

— Nenoriu, kad tuo metu aplink sukiotųsi kiti komiteto nariai.

— Makiavelis didžiuotųsi jumis, jei būtumėte jo komiteto pirmininkas, — pasakė Virginija.

— Makiavelis netikėjo jokiais komitetais.

Virginija nusijuokė.

— O kada ketinate skambinti mūsų bičiuliui Honkonge?

— Beniui paskambinsiu metinio visuotinio susirinkimo išvakarėse. Labai svarbu, kad jis pateiktų užsakymą tą akimirką, kai Bačananas stosis kreiptis į susirinkusiuosius.

Virginija išsiėmė iš portsigaro „Passing Cloud“ cigaretę, atsilošė ir laukė, kol majoras įžiebs degtuką. Porą kartų užsitraukusi, ji paklausė:

— Majore, ar nemanote, jog tai, kad tą pačią dieną viskas taip puikiai sukrinta į savo vietas, yra tikras atsitiktinumas?

---

[7] *Berthe Morisot* — prancūzų dailininkė impresionistė.

21

— Danetai, kaip gerai, kad taip greitai užsukai, ir dar sekmadienio popietę.

— Džiugu jus matyti, pone pirmininke. Žinau, jums bus malonu išgirsti, kad mūsų rinkimų agitacija klostosi puikiai. Apklausų rezultatai rodo, kad turėtume laimėti vietą didesne nei tūkstančio balsų persvara.

— Partijos labui vilkimės, kad tu teisus, Danetai, nes, deja, mano naujienos nėra tokios geros. Verčiau prisėsk.

Linksmą šypsnį kandidato veide pakeitė klausiamas žvilgsnis.

— Pone pirmininke, kokios bėdos? — paklausė sėsdamasis į kėdę priešais Fišerį.

— Manau, labai gerai žinai, kokios bėdos.

Žvelgdamas į pirmininką Danetas ėmė kramtyti apatinę lūpą.

— Kai pretendavai į šią vietą ir pateikei komitetui savo gyvenimo aprašymą, — tęsė Fišeris, — nebuvai mums visiškai atviras. — Taip išbalusį žmogų Fišeris buvo matęs tik mūšio lauke. — Turbūt nepamiršai, kad buvai paprašytas pasakyti, kokį vaidmenį suvaidinai kare.

Fišeris paėmė nuo stalo Daneto gyvenimo aprašymą ir garsiai perskaitė:

— „Kadangi žaisdamas regbį buvau susižeidęs, neturėjau kito pasirinkimo, kaip tik tarnauti Karališkajame medicinos pagalbos dalinyje.“

Danetas susmuko kėdėje kaip marionetė nukirpus virveles.

— Neseniai sužinojau, kad šis teiginys, geriausiu atveju, yra klaidinantis, blogiausiu — veidmainiškas.

Danetas užsimerkė.

— O iš tikrųjų tu atsisakei eiti į kariuomenę dėl moralinių įsitikinimų ir šešis mėnesius atsėdėjai kalėjime. Tik paleistas iš kalėjimo pradėjai tarnybą karo lauko ligoninėje.

— Bet visa tai buvo daugiau kaip prieš dešimt metų, — desperatiškai kalbėjo Danetas. — Ir tikrai nereikia, kad apie tai dar kas nors sužinotų.

— Ir aš norėčiau, Danetai, bet, deja, gavome laišką iš vieno žmogaus, kuris su tavimi sėdėjo Parkhurste, — kalbėjo Fišeris, laikydamas voką, kuriame tebuvo sąskaita už dujas. — Jeigu tik man vienam būtų žinoma tavo apgaulė, Danetai, dovanočiau tokį nesąžiningumą. Bet jeigu tiesa išaiškėtų kampanijos metu arba, dar blogiau, tau jau tapus Parlamento nariu, turėčiau prisipažinti kolegoms, jog viską žinojau, ir tada jie, savaime suprantama, mane atstatydintų.

— Tačiau aš vis tiek galėčiau laimėti šiuos rinkimus, jei mane paremtumėte.

— O jei apie tai išgirs Leiboristų partija, Baringtonas laimės triuškinančia persvara. Nepamiršk, jis ne tik pelnė Karo kryžių, bet ir pabėgo iš vokiečių karo belaisvių stovyklos.

Danetas panarino galvą ir pravirko.

— Danetai, susiimk ir elkis, kaip dera džentelmenui. Vis dar yra garbinga išeitis.

Danetas pakėlė akis, ir akimirką jo veide šmėstelėjo vilties spindulys. Fišeris pastūmė Danetui tuščią firminį apygardos kandidato lapą ir atsuko parkerio antgalį.

— Kodėl mums drauge visko neišsprendus? — pasakė duodamas Danetui rašiklį.

— „Gerbiamas pone pirmininke, — diktavo Fišeris; Danetas nenorom ėmė rašyti. — Labai apgailestaudamas privalau pasitraukti iš artėjančių visuotinių rinkimų kovos ir atsisakau atstovauti Konservatorių partijai... — Fišeris kiek patylėjo prieš tęsdamas, — dėl prastos sveikatos.“

Danetas pakėlė akis.

— Ar tavo žmona žino, kad nėjai kariauti dėl moralinių įsitikinimų?

Danetas papurtė galvą.

— Tada tegu viskas taip ir lieka, gerai? — prieš tęsdamas Fišeris supratingai jam nusišypsojo. — „Išties labai apgailestauju dėl to, kad prieš pat rinkimus komitetui sukėliau tiek daug nepatogumų... — Fišeris vėl nutilo stebėdamas, kaip Danetas drebančia ranka vedžioja žodžius, — ir linkiu tam laimingajam, užimsiančiam mano vietą, kuo geriausios sėkmės. Nuoširdžiai...“ — Fišeris daugiau nieko nesakė, kol Danetas puslapio apačioje nesuraitė parašo.

Fišeris paėmė lapą ir atidžiai perskaitė visą tekstą. Patenkintas jis įkišo laišką į voką ir pastūmė per stalą.

— Teliko laišką adresuoti; „Pirmininkui; privačiai ir asmeniškai“.

Danetas pakluso susitaikęs su likimu.

— Man labai gaila, Danetai, — kalbėjo Fišeris vėl užsukdamas parkerį. — Tikrai tave suprantu, — jis įdėjo laišką į viršutinį stalo stalčių ir jį užrakino. — Aukščiau galvą, bičiuli, — Fišeris pakilo nuo kėdės ir paėmė Danetą už parankės. — Neabejoju, jog suprasi, kad tavo interesai man visada buvo labai svarbūs, — pridūrė iš lėto vesdamas jį prie durų. — Būtų išmintinga kaip įmanoma greičiau išvykti iš šios apygardos. Juk nenorim, kad į šią istoriją imtų kaišioti nosį koks nors smalsus žurnalistas, tiesa?

Danetą apėmė siaubas.

— Beje, Gregai, kol pats nepaklausei... Gali manimi pasikliauti; niekam nieko nesakysiu.

— Dėkoju, pone pirmininke, — pasakė Danetas, ir durys užsidarė.

Fišeris grįžo į savo kabinetą, pakėlė telefono ragelį ir surinko numerį, užrašytą ant čia pat gulinčio bloknoto lapelio.

— Piteri, čia — Aleksas Fišeris. Atleisk, kad trukdau sekmadienio popietę, bet iškilo bėda, kurią nedelsiant reikėtų su tavimi aptarti. Ar galėtume kartu pavakarieniauti?

— Džentelmenai, didžiai apgailestaudamas turiu jus informuoti, kad vakar popiet pas mane atėjo Gregoris Danetas, kuris, deja, mano turįs atsiimti savo kandidatūrą į parlamentarus; todėl ir sukviečiau šį nenumatytą susirinkimą.

Tuo pačiu metu pradėjo kalbėti kone visi Vykdomojo komiteto nariai. Visi nuolat kartojo tą patį žodį: kodėl?

Prieš atsakydamas į šį klausimą Fišeris kantriai laukė, kol visi nutils ir vėl sutelks dėmesį.

— Danetas man prisipažino apgavęs komitetą, kai tvirtino, jog karo metu tarnavo Karališkajame medicinos pagalbos dalinyje; iš tikrųjų jis atsisakė eiti į kariuomenę dėl moralinių įsitikinimų ir šešis mėnesius sėdėjo kalėjime. Jis sužinojo, kad į vieną buvusį kalėjimo bičiulį kreipėsi spaudos atstovas, taigi ir pats suprato neturintis jokio kito pasirinkimo, kaip tik pasitraukti.

Antrasis nuomonių ir klausimų pliūpsnis buvo dar galingesnis; Fišeris ir vėl laukė tinkamos progos. Jis galėjo sau šitai leisti. Buvo pasirašęs scenarijų ir

žinojo, kas kitame puslapyje.

— Nujaučiau, jog negaliu elgtis kitaip, todėl jūsų vardu priėmiau jo atsistatydinimą; sutarėme, kad jis kaip įmanydamas greičiau išvyks iš apygardos. Viliuosi, jums nepasirodys, kad tam jaunuoliui buvau per daug atlaidus.

— Kaip per tokį trumpą laiką rasime kitą kandidatą? — paklausė Piteris Meinardas, supratęs užuominą.

— Ir aš pirmiausia apie tai pagalvojau, — atsakė Fišeris, — todėl iškart kreipiausi į partijos štabą patarimo, tačiau sekmadienio popietę ten buvo mažai žmonių. Vis dėlto kalbėdamas su mūsų teisininkais išsiaiškinau vieną dalyką, kuris jums galėtų pasirodyti reikšmingas. Jei iki gegužės dvyliktos, kito ketvirtadienio, nerasime kandidato, pagal rinkimų įstatymą būsime diskvalifikuoti — negalėsime dalyvauti rinkimuose, ir tada Baringtonas garantuotai laimės triuškinančia persvara, nes vienintelis jo oponentas bus liberalų kandidatas.

Visi už stalo ūžė kaip bičių avilys, bet Fišeris nieko kita ir nesitikėjo. Kai jie šiek tiek aprimo, jis tęsė:

— Tada paskambinau Neviliui Simpsonui.

Keli komiteto nariai viltingai nusišypsojo.

— Gaila, tačiau jį jau pasičiupo Centrinė Fulhamo apygarda; jis jau pasirašė registracijos dokumentus. Tada perverčiau pirmąjį kandidatų sąrašą, kurį mums buvo atsiuntęs partijos štabas, bet pamačiau, kad visi geriausieji kandidatai jau turi išsirinkę vietas, o, atvirai kalbant, tuos, kurie neturi, Baringtonas gyvus suės. Taigi, džentelmenai, aš — jūsų rankose.

Į viršų pakilo kelios rankos; Fišeris suteikė žodį Piteriui Meinardui, tarsi šis būtų pirmasis, patraukęs jo žvilgsnį.

— Liūdna diena partijai, pone pirmininke, bet nemanau, kad kas nors kitas būtų geriau už jus apsisukęs susiklosčius tokiai kebliai situacijai.

Per stalą nuvilnijo pritariantis murmesys.

— Malonu girdėti, Piteri. Tiesiog dariau tai, kas, mano manymu, geriausia mūsų asociacijai.

— Aš, pone pirmininke, galiu kalbėti tik savo vardu, — tęsė Meinardas, — bet vis tiek noriu paklausti: ar iškilus tokiai bėdai pavyktų jus įkalbėti užimti šią laisvą vietą?

— Ne ne, — gynėsi Fišeris modamas ranka lyg boksininkas. — Neabejoju, jūs rasite labiau kvalifikuotą už mane žmogų, galintį jums atstovauti.

— Bet niekas geriau už jus nepažįsta šios apygardos ir mūsų oponento, pone pirmininke.

Fišeris palaukė, kol nuskambės dar kelios panašios pastabos, o tada prabilo partijos sekretorius:

— Sutinku su Piteriu. Mes tikrai negalime sau leisti gaišti laiko. Kuo ilgiau delsime, tuo labiau džiūgaus Baringtonas.

Kai Fišeris įsitikino, kad jo nuomonei pritaria komiteto dauguma, palenkė galvą, ir šį judesį Meinardas suprato kaip ženklą stotis ir pasakyti:

— Siūlau kviesti majorą Aleksą Fišerį atstovauti Konservatorių partijai, pretenduojant į parlamentarus kaip Bristolio dokų rajonų kandidatą.

Fišeris pakėlė akis norėdamas pamatyti, ar kas nors pritars tokiam pasiūlymui. Sekretorius pritarė.

— Kas „už“? — paklausė Meinardas.

Kelios susirinkusiųjų rankos šovė aukštyn. Meinardas palaukė, kol galiausiai prie daugumos nenorom prisijungė paskutinė ranka, ir pasakė:

— Skelbiu, kad pasiūlymas priimtas vienbalsiai.

Šis pareiškimas buvo pasitiktas garsiais plojimais.

— Aš sutrikęs, džentelmenai, — pratarė Fišeris, — ir nuolankiai priimu jūsų išreikštą pasitikėjimą, nes, kaip visi žinote, partija man visada buvo svarbiausia; vis dėlto tokios išvados nesitikėjau. Tačiau galiu jus patikinti, — tęsė jis, — kad padarysiu viską, kas mano galioje, jog per rinkimus nugalėčiau Džailzą Baringtoną ir grąžinčiau konservatorius į Bendruomenių Rūmus atstovauti Bristolio dokams, — šią kalbą jis repetavo kelis kartus gerai suprasdamas, kad negalės dirsčioti į jokius užrašus.

Komiteto nariai pašoko iš vietų ir pradėjo garsiai ploti. Fišeris palenkė galvą ir nusišypsojo. Vos grįžęs namo jis paskambins Virginijai ir pasakys, kad tasai nedidelis Mičelui skirtas mokestis už pastangas išsiaiškinti, ar kuris nors kandidatas praeityje neturi dėmelės, galinčios sugluminti partiją, tapo daugiau nei naudinga investicija. Dabar Fišeris buvo įsitikinęs, kad galės pažeminti Baringtoną, ir šįkart jį pažemins mūšio lauke.

— Beni, čia — majoras Fišeris.

— Visada malonu jus girdėti, majore, o čia dar paukštukas pačiulbėjo, kad jus reikia sveikinti.

— Dėkoju, — atsakė Fišeris, — bet ne dėl to skambinu.

— Pasismailinau plunksną, majore.

— Noriu, kad atliktum tokią pačią operaciją, kaip anksčiau, tačiau šįkart, manyčiau, galėtum ir pats surizikuoti.

— Turėtumėte labai savimi pasitikėti, majore, — atsakė Benis. Neišgirdęs jokio atsakymo, jis pratarė: — Vadinasi, jūsų užsakymas — parduoti du šimtus tūkstančių Baringtono akcijų.

— Patvirtinu, — atsakė Fišeris. — Tik primenu, kad laikas — gyvybiškai svarbu.

— Pasakykite, majore, kada man pradėti vykdyti užsakymą.

— Gegužės penktą, tada, kai Baringtono kompanija sušauks visuotinį metinį susirinkimą. Labai svarbu operaciją atlikti prieš dešimtą ryto.

— Manykite, kad viskas jau padaryta, — užtikrino Benis ir minutėlę patylėjęs pridūrė:

— Vadinasi, visas sandoris bus baigtas iki rinkimų dienos?

— Teisingai.

— Kokia ideali data vienu šūviu nupilti du zuikius.

Džailzas Baringtonas

1955

22

Telefonas suskambo tuoj po vidurnakčio. Džailzas žinojo, kad tokiu metu jam išdrįstų skambinti tik vienas žmogus.

— Grifai, ar tu kada nors miegi?

— Ne, kai konservatorių kandidatas atsistatydina įpusėjus rinkimų kampanijai, — atsakė Džailzo patikėtinis.

— Ką čia kalbi? — nesuprato Džailzas staiga visai išsibudinęs.

— Atsistatydino Gregas Danetas, jis pareiškė, kad traukiasi dėl sveikatos bėdų. Tačiau čia kažkas pakasta giliau, nes jo vietą užėmė Fišeris. Pamėgink nors trumpam užmigti ir septintą būk mano kabinete; reikia nuspręsti, ką toliau daryti. Atvirai kalbant, kaip pasakytų amerikiečiai, dabar reikės lošti visai kitaip.

Tačiau Džailzas neužmigo. Jis jau kurį laiką mąstė apie Fišerio planus, o dabar viską suprato. Turbūt Fišeris iš pat pradžių ketino kandidatuoti. Danetas tebuvo avinėlis, kurį reikėjo paaukoti.

Džailzas buvo susitaikęs su faktu, kad anksčiau laimėjo tik 414 balsų persvara; viešųjų apklausų duomenimis, toriai padidins vietų Parlamente skaičių; vadinasi, jo laukia tikras mūšis. O dabar teks susigrumti su žmogumi, kuris mielai pasiųstų kitus į kapus, jei tik šitai padėtų išlikti gyvam jam pačiam. Naujausia jo auka — Gregoris Danetas.

Kitą rytą į Baringtonų namus atvyko Haris ir Ema. Džailzą jie rado pusryčiaujantį.

— Artimiausias tris savaites neteks nei pietauti, nei vakarieniauti, — pasakė Džailzas tepdamas skrebutį sviestu. — Tik zulinsiu į akmeninį grindinį batų odą ir spausiu rankas nesuskaičiuojamai daugybei rinkėjų. Ir pasistenkite nesimaišyti man po kojomis. Nereikia nuolat priminti, kad mano sesuo ir svainis — lojalūs toriai.

— Mes irgi darbuosimės siekdami to, kuo tikime, — atsakė Ema.

— Man tiek ir tereikia.

— Kai tik išgirdome, kad Fišeris kandidatuoja atstovaudamas konservatoriams, nusprendėme tapti tikraisiais registruotais Leiboristų partijos nariais, — pasakė Haris. — Mes net nusiuntėme auką tavo rinkimų kovos fondui.

Džailzas liovėsi valgęs.

— Artimiausias tris savaites ketiname dieną naktį dirbti tavo labui, iki pat akimirkos, kai bus uždaromi balsavimo punktai, kad tik prisidėtume prie Fišerio pralaimėjimo.

— Bet prieš sutikdami paminti savo principus ir remti tave, — kalbėjo Ema, — norime išdėstyti kelias sąlygas.

— Žinojau, kad bus paspęsti kokie nors spąstai, — pasakė Džailzas pildamasis į didelį puodelį juodos kavos.

— Likusį kampanijos laiką persikelsi gyventi pas mus, į dvarą. Nes jei tavimi rūpinsis tik Grifas Haskinsas, maitinsiesi vien žuvimi su keptomis bulvėmis, gersi per daug alaus ir miegosi rinkimų štabe, ant grindų.

— Gal tu ir teisi. Tačiau įspėju — niekada negrįšiu namo prieš vidurnaktį.

— Puiku. Tik pasistenk neprikelti Džesikos.

— Sutarėm, — Džailzas atsistojo vienoje rankoje laikydamas skrebutį, o kitoje — laikraštį. — Pasimatysime šįvakar.

— Neik nuo stalo, kol nebaigei valgyti, — įspėjo Ema visai kaip mama.

Džailzas nusijuokė.

— Mamai niekada nereikėjo grumtis rinkimų kovoje, — priminė jis seseriai.

— Ji būtų buvusi velniškai gera parlamentarė, — pasakė Haris.

— Dėl to visi sutiktume, — Džailzas nėrė iš kambario su skrebučiu rankoje.

Prieš išbėgdamas iš namų jis greitai persimetė keliais žodeliais su Denbiu; Harį ir Emą rado sėdinčius galinėje „Jaguar“ sėdynėje.

— Ką judu čia veikiate? — paklausė sėsdamasis prie automobilio vairo ir užvesdamas variklį.

— Važiuojame į darbą, — atsakė Ema. — Turėsi pavėžėti, nes norime užsiregistruoti savanoriais.

— Jūs turbūt suprantate, — kalbėjo Džailzas sukdamas į pagrindinį kelią, — kad darbo diena trunka aštuoniolika valandų, už kurias nieko nemokama.

Kai po dvidešimties minučių jie nusekė paskui Džailzą į jo štabą, Ema ir Haris nustebo pamatę, kokia daugybė įvairaus amžiaus, formų ir ūgio savanorių zuja pirmyn ir atgal, įvairiomis kryptimis. Džailzas juos nusivedė į savo patikėtinio kabinetą ir supažindino su Grifu Haskinsu.

— Dar du savanoriai, — pasakė.

— Kai Aleksas Fišeris tapo torių kandidatu, prie mūsų dedasi labai keisti žmonės. Sveiki atvykę, ponia ir pone Kliftonai. Ar anksčiau esate už ką nors agitavę?

— Ne, niekada, — prisipažino Haris. — Net už torius neagitavau.

— Tada eikite paskui mane, — pasakė Grifas, vesdamasis juos į didįjį štabo kabinetą. Jis sustojo prie ilgo siauro stalo, nukloto ištisomis eilėmis bloknotų su gnybtukais.

— Kiekviename lapelyje parodyta rinkimų apygardos gatvė ar kelias, — aiškino duodamas abiem po bloknotą ir po tris pieštukus — raudoną, žalią ir mėlyną. — Šiandien jums pasisekė, — tęsė Grifas, — jums teko Vudbino kvartalas, viena iš svarbiausių mūsų tvirtovių. Dabar paaiškinsiu pagrindines taisykles. Kai tokiu dienos metu pasibelsite į duris, labiausiai tikėtina, kad jums atidarys žmona, nes vyras bus darbe. Jei duris atidarys vyras, labiausiai tikėtina, kad jis nedirba, vadinasi, greičiausiai balsuos už leiboristus. Bet kad ir kas tas duris atidarytų, jums tereikia pasakyti: „Labas rytas, atėjau Džailzo Baringtono vardu, — niekada nesakykite „sero Džailzo“, — gegužės dvidešimt šeštą, ketvirtadienį, vyksiančių rinkimų Leiboristų partijos kandidato vardu, — visada pabrėžkite datą, — ir tikiuosi, kad už jį balsuosite.“ Po šių žodžių turėsite pasitelkti sveiką nuovoką. Jeigu jums atsakys: „Aš visą gyvenimą rėmiau leiboristus, galite manimi pasikliauti“, to žmogaus pavardę pasižymėkite raudonu pieštuku. Jei žmonės pagyvenę, paklauskite, ar jiems reikės automobilio, kuris rinkimų dieną juos nuvežtų į balsavimo punktą. Jeigu jums atsakys teigiamai, šalia pavardės parašykite „automobilis“. Jei atsakys: „Anksčiau rėmiau leiboristų partiją, bet šįkart abejoju, ar už juos balsuosiu“, pavardę pažymėkite žaliai, kaip neapsisprendusį; artimiausiomis dienomis tam žmogui paskambins vietinės tarybos narys. O jeigu bus atsakyta, kad jie niekada nekalba apie politiką, dar negalvoja apie rinkimus arba neapsispendė ar dar kaip nors, vadinasi, jie — toriai, todėl pažymėkite jų pavardes mėlynu pieštuku ir daugiau negaiškite laiko. Ar viskas aišku?

Haris ir Ema linktelėjo.

— Šie rinkimų agitacijos metu gauti atsakymai yra gyvybiškai svarbūs, — tęsė Grifas, — nes rinkimų dieną mes dar kartą aplankysime visus raudonai pažymėtuosius, kad įsitikintume, jog jie balsavo. Jei dar nebus balsavę, priminsime nueiti į balsavimo punktą. Jei suabejosite kieno nors balsavimo ketinimais, jų pavardes pažymėkite žaliai, kaip neapsisprendusius, nes mums mažiausiai reikia priminti nueiti balsuoti ar, dar blogiau, patiems nuvežti į balsavimo punktus kitos partijos rinkėjus.

Pribėgęs jaunas savanoris padavė Grifui popieriaus lapelį.

— Ką daryti su šituo? — paklausė.

Grifas perskaitė raštelį ir tarė:

— Pasakyk, kad nešdintųsi. Jis — gerai žinomas toris; tik nori tave sugaišinti. Beje, — kalbėjo vėl atsisukdamas į Harį ir Emą, — jei pataikysite pas tokį, kuris jus laiko prie slenksčio ilgiau nei šešiasdešimt sekundžių aiškindamas, kad turite jį įtikinti, arba norėdamas smulkiau pasikalbėti apie Leiboristų partijos politiką ar daugiau sužinoti apie kandidatą, žinokite, kad tai — toris, norintis jus sugaišinti. Palinkėkite jam labo ryto ir eikite toliau. Sėkmės. Kai baigsite apklausą, grįžkite pas mane.

— Labas rytas, esu Rosas Bačananas, Baringtono laivybos grupės pirmininkas. Noriu pasveikinti visus metinio visuotinio susirinkimo dalyvius. Ant kiekvienos kėdės radote padėtą kompanijos metinės ataskaitos egzempliorių. Noriu atkreipti jūsų dėmesį į kelis svarbius punktus. Šiemet metinės pajamos išaugo nuo šimto aštuonių tūkstančių svarų iki šimto dvidešimt dviejų tūkstančių, vadinasi, padidėjo dvylika procentų. Jau radome architektus, kurie projektuos mūsų pirmą prabangų lainerį; tikimės, jie per artimiausius šešis mėnesius pateiks rekomendacijas. Norėčiau patikinti visus akcininkus, jog nesiimsime šio projekto, kol nebūsime įsitikinę jo perspektyvumu. Turėdamas tai omenyje su džiaugsmu pareiškiu, kad šiais metais mūsų akcininkams bus išmokėti penkiais procentais didesni dividendai. Nėra priežasčių manyti, kad per kitus metus kompanijos augimo tempai sumažės; gali būti, kad jie augs.

Pasigirdus plojimams Bačananas atvertė kitą parengtos kalbos puslapį ir pasižiūrėjo, ką sakyti toliau. Pakėlęs akis jis pastebėjo iš salės sprunkančius du finansinių naujienų žurnalistus, norinčius suskubti pranešti žinias vakariniams laikraščiams; jie suprato, kad pirmininkas jau pranešė esminius dalykus ir dabar neskubėdamas supažindins akcininkus su smulkmenomis.

Bačananui baigus kalbą, jiedu su Rėjumi Komptonu keturiasdešimt minučių atsakinėjo į klausimus. Kai susirinkimas pagaliau baigėsi, pirmininkas patenkintas stebėjo, kaip dauguma akcininkų eina iš salės šypsodamiesi.

Bačananui nulipus nuo viešbučio konferencijų salės scenos, prie jo atskubėjo sekretorius ir pasakė:

— Jums skambina iš Honkongo ir nori skubiai pasikalbėti; viešbučio operatorius laukia, kol galės nukreipti skambutį į jūsų numerį.

Kai Haris su Ema grįžo į Leiboristų partijos štabą baigę agitacinius susitikimus, abu jautėsi mirtinai pavargę.

— Kaip jums sekėsi? — paklausė Grifas, profesionalo akimis permetęs jų bloknotus.

— Neblogai, — atsakė Haris. — Vudbinas pereitas, galime atsikvėpti.

— Būtų gerai, — pratarė Grifas. — Tuose kvartaluose turėtų gyventi užkietėję leiboristai, bet rytoj aš jus išleisiu į Arkadijos alėją, tada tikrai suprasite, prieš ką grumiamės. Prieš išeidami namo skelbimų lentoje prisekite geriausią dienos atsakymą. Nugalėtojas gaus dėžutę šokoladinių „Cadbury“ saldainių.

Ema šyptelėjo.

— Viena moteris man pasakė: „Mano vyras balsuoja už torius, bet aš visada remiu serą Džailzą. Tik labai prašau jam to nesakyti.“

Grifas nusišypsojo.

— Nieko keista, — pasakė jis. — Beje, Ema, nepamirškite, jog svarbiausias jūsų darbas — pasirūpinti, kad kandidatas būtų pavalgydintas ir išsimiegojęs.

— O kaip aš? — paklausė Haris, kai į kabinetą pasišokinėdamas įlėkė Džailzas.

— Jūs manęs nedominate, — atsakė Grifas. — Biuletenyje nėra įrašytos jūsų pavardės.

— Kiek šį vakarą susitikimų? — pirmiausia paklausė Džailzas.

— Trys, — atsakė Grifas nė nedirstelėjęs į jokius užrašus. — Hamondo gatvėje septintą valandą susitinkate su Krikščioniškąja vyrų jaunimo sąjunga, Kenono gatvėje aštuntą valandą susitikimas snukerio žaidėjų klube, o devintą — su Dirbančių vyrų klubu. Pasistenk niekur nevėluoti ir žiūrėk, kad prieš vidurnaktį jau gulėtum lovoje.

— Įdomu, kada pats Grifas eina miegoti, — pratarė Ema, kai šis išlėkė spręsti kažkokios ką tik iškilusios problemos.

— Jis nemiega, — sušnabždėjo Džailzas. — Jis — vampyras.

Kai Rosas Bačananas įžengė į viešbučio kambarį, jau skambėjo telefonas. Priėjęs jis čiupo ragelį.

— Pone, jums skambina iš Honkongo; galite kalbėti.

— Laba diena, pone Bačananai, — pasigirdo traškantis balsas su škotišku akcentu. — Kalba Sendis Makbraidas. Pamaniau, paskambinsiu ir pasakysiu, kad viskas nutiko taip, kaip numatėte; tiesą sakant, kone tą pačią minutę.

— Kokia brokerio pavardė?

— Benis Driskolas.

— Nieko keista, — pasakė Bačananas. — Papasakokite smulkiau.

— Vos atsidarius Londono akcijų biržai, telekso juostelėje pasirodė informacija apie parduodamas du šimtus tūkstančių Baringtono kompanijos akcijų. Kaip ir buvo nurodyta, iškart nupirkome visus du šimtus tūkstančių.

— Už kokią kainą?

— Po keturis svarus ir tris šilingus.

— Ar biržoje pasirodė ir daugiau parduodamų akcijų?

— Nedaug; atvirai kalbant, po to, kai per metinį visuotinį susirinkimą pranešėte apie puikius kompanijos darbo rezultatus, akcijų daugiau pirko nei pardavė.

— Kokia akcijų vertė dabar? — Bačananas girdėjo kitame linijos gale klapsintį teleksą.

— Keturi svarai ir šeši šilingai, — atsakė Makbraidas. — Atrodo, kaina nusistovėjo.

— Gerai, — kalbėjo Bačananas. — Daugiau nepirk, nebent akcijų vertė kristų žemiau keturių svarų ir trijų šilingų.

— Supratau, pone.

— Majoras ištisas tris savaites naktimis nemiegos.

— Majoras? — nesuprato brokeris, bet Bačananas jau buvo padėjęs ragelį.

Kaip Grifas ir buvo juos įspėjęs, Arkadijos alėja pasirodė esanti torių tvirtovė, tačiau Haris su Ema į štabą grįžo netuščiomis.

Peržvelgęs jų bloknotus Grifas klausiamai į juos pažvelgė.

— Mes griežtai laikėmės visų taisyklių, — pasakė Haris. — Kai kildavo abejonių, pavardę pažymėdavome žaliai, kaip neapsisprendusį.

— Jei judu neklystate, mūsų vieta yra daug arčiau, nei prognozuoja apklausos, — aiškino Grifas, kai į kabinetą įpuolė kvapą gaudantis Džailzas, mosuodamas *Bristol Evening Post* numeriu.

— Grifai, ar matei pirmą puslapį? — paklausė duodamas patikėtiniui laikraštį.

Grifas perskaitė antraštę, grąžino laikraštį Džailzui ir pasakė:

— Nekreipk dėmesio. Nieko nesakyk, nieko nedaryk. Toks mano patarimas.

Ema dirstelėjo Džailzui per petį ir pamatė antraštę. *Fišeris meta Baringtonui iššūkį, kviesdamas debatams.*

— Įdomu, — pratarė Ema.

— Įdomu, jei Džailzas būtų toks kvailas ir tą iššūkį priimtų.

— O kodėl turėtų nepriimti? — paklausė Haris. — Kad ir kaip būtų, jis — kur kas geresnis kalbėtojas nei Fišeris, be to, turi daug daugiau politiko patirties.

— Gal ir taip, — sutiko Grifas, — tačiau niekada negalima suteikti oponentui tribūnos. — Kadangi Džailzas jau yra Parlamento narys, jis gali diktuoti savo sąlygas.

— Taip, bet ar perskaitei, ką tie galvijai rašo toliau? — paklausė Džailzas.

— Kodėl turėčiau gaišti laiką skaitydamas apie Fišerį, — atkirto Grifas, — kai tų debatų nebus?

Džailzas nekreipė dėmesio į jo pastabą ir pradėjo garsiai skaityti pirmąjį puslapį.

— „Jei Baringtonas vis dar tikisi gegužės dvidešimt šeštąją tapti Parlamento nariu, išrinktu dokininkų, jam teks atsakyti į daugybę klausimų. Gerai jį pažinodamas esu įsitikinęs, kad Tobruko didvyris nemėgins išvengti jam mesto iššūkio. Kitą ketvirtadienį, gegužės devynioliktą, būsiu Kolstono salėje ir mielai atsakysiu į visus žmonių pateiktus klausimus. Scenoje bus trys kėdės, ir jei seras Džailzas nepasirodys, neabejoju, kad rinkėjai galės pasidaryti savas išvadas.“

— Trys kėdės? — nesuprato Ema.

— Fišeris žino, kad liberalai pasirodys, nes jie neturi ko prarasti, — dėstė Grifas. — Bet mano patarimas tebegalioja. Nepaisyk to gyvulio. Rytoj bus jau kitos antraštės, ir tada, — užbaigė bakstelėdamas į laikraštį, — šitas bus tinkamas tik žuviai vynioti.

Kai vietiniu telefonu paskambino sekretorius, Rosas Bačananas sėdėjo prie darbo stalo Baringtono kompanijoje ir skaitė naujausią Harlando ir Volfo ataskaitą.

— Iš Honkongo skambina Sendis Makbraidas. Ar sutinkate kalbėti?

— Sujunk.

— Labas rytas, pone. Pamaniau, gal norėsite sužinoti, kad Benis Driskolas man skambina kas kelias valandas norėdamas sužinoti, ar neparduodame Baringtono kompanijos akcijų. Dar tebeturiu visus du šimtus tūkstančių; kadangi kaina vis dar kyla, skambinu norėdamas paklausti, ar man nereikia paleisti jų į apyvartą?

— Nieko nedaryk, kol nepasibaigs trys savaitės ir nebus atidaryta nauja sąskaita. Iki tol mes — pirkėjai, o ne pardavėjai.

Kai kitą dieną Džailzas pamatė *Evening Post* išspausdintą antraštę, suprato, kad tiesioginio susidūrimo su Fišeriu išvengti nebegalės. **Rinkimų debatams vadovaus Bristolio vyskupas.** Šįkart Grifas jau atidžiau perskaitė pirmą puslapį.

> Didžiai gerbiamas Bristolio vyskupas Frederikas Kokinas sutiko moderuoti rinkimų debatus, kurie bus surengti Kolstono salėje kitą ketvirtadienį, gegužės devynioliktą dieną, pusę aštuntos vakaro. Konservatorių kandidatas majoras Aleksas Fišeris ir liberalų kandidatas ponas Redžinaldas Elsvortis sutiko dalyvauti debatuose. Leiboristų kandidatas seras Džailzas Baringtonas į mūsų kvietimą dar neatsiliepė.

— Aš vis dar manau, kad tau nereikėtų kreipti į tai dėmesio, — pasakė Grifas.

— Bet tu tik pažvelk į nuotrauką pirmame puslapyje, — Džailzas vėl įbruko patikėtiniui laikraštį.

Grifas pažvelgė į nuotrauką, kurioje matėsi vidury Kolstono salės scenos pastatyta tuščia kėdė; į kėdę buvo nukreiptas prožektoriaus spindulys; antraštė viršuje klausė: *Ar seras Džailzas pasirodys?*

— Pamatysi, — kalbėjo Džailzas, — jei neateisiu, jiems bus didžiausia šventė.

— O jei ateisi, jie džiūgaus atsidūrę šlovės viršūnėje, — Grifas akimirką nutilo. — Bet tu renkiesi pats; jei vis tiek užsispyrei ten eiti, turime pakreipti šią situaciją sau parankia linkme.

— Kaip mums tai pavyks?

— Rytoj rytą, septintą valandą, pateiksi pareiškimą spaudai; pakeisime antraštes.

— Kaip?

— Va taip: tu mielai priimi iššūkį, nes taip pasinaudosi galimybe atskleisti tikrąjį torių politikos veidą ir kartu leisi Bristolio žmonėms nuspręsti, kas yra tinkamiausias jų atstovas Parlamente.

— Kas tave privertė persigalvoti? — paklausė Džailzas.

— Peržvelgiau naujausius agitacinių vizitų įrašus; iš jų sprendžiant, gali pralaimėti didesne nei tūkstančio balsų persvara, vadinasi, tu — jau ne favoritas; dabar tu — varžovas.

— Kas dar gali pasisukti į bloga?

— Gali ateiti tavo žmona, atsisėsti pirmoje eilėje ir pateikti pirmą klausimą. Tada gali pasirodyti tavo mergina, skelti tavo žmonai antausį... ir tada tau

nebereikės nerimauti dėl *Bristol Evening Post,* nes atsidursi visų šalies laikraščių pirmuosiuose puslapiuose.

23

Skambant garsiems aplodismentams Džailzas vėl atsisėdo į savo vietą scenoje. Jo kalba, pasakyta sausakimšai salei, nė negalėjo būti parengta geriau, o tai, kad jis kalbėjo paskutinis, buvo privalumas.

Visi trys kandidatai atvyko pusvalandžiu anksčiau ir sukiojosi vienas apie kitą lyg į pirmą šokių pamoką susirinkę mokinukai. Moderatoriaus vaidmenį turėjęs atlikti vyskupas galiausiai susikvietė juos visus ir paaiškino, kaip ketina organizuoti vakarą.

— Kiekvieną iš jūsų pakviesiu pasakyti įžanginę kalbą; toji kalba negali užtrukti ilgiau nei aštuonias minutes. Po septynių minučių paskambinsiu varpeliu, — jis parodė, kaip viskas bus. — Po aštuonių minučių paskambinsiu antrą kartą pranešdamas, kad laikas baigėsi. Kai visi pasakysite kalbas, žiūrovams leisiu pateikti klausimų.

— Kokia tvarka atsakinėsime į klausimus? — pasiteiravo Fišeris.

— Trauksime šiaudelius, — vyskupas sugniaužė kumštyje tris šiaudus ir paprašė kandidatų traukti po vieną.

Fišeris ištraukė trumpą šiaudą.

— Taigi debatus pradėsite jūs, majore Fišeri, — pasakė vyskupas. — Jūs, pone Elsvorti, būsite antras, o jūs, sere Džailzai, — paskutinis.

Džailzas nusišypsojo Fišeriui ir pasakė:

— Nepasisekė, seni.

— Ne, aš ir norėjau būti pirmas, — protestavo Fišeris; net vyskupas kilstelėjo antakį.

Kai dvidešimt penkios minutės po septintos vyskupas atvedė visus tris vyrus į sceną, vienintelį kartą tą vakarą plojo visa salė. Džailzas atsisėdo ir nužvelgė sausakimšą patalpą. Jo manymu, dvikovos pasižiūrėti atėjo daugiau nei tūkstantis žmonių.

Džailzas žinojo, kad visoms trims partijoms buvo skirta po du šimtus bilietų, kuriuos jos galėjo išdalyti savo rėmėjams; vadinasi, reikia kovoti maždaug dėl

keturių šimtų neapsisprendusiųjų — dėl tokio paties skaičiaus, kuris padėjo jam laimėti praėjusius rinkimus.

Pusę aštuntos vyskupas pradėjo debatų vakarą. Jis pristatė visus tris kandidatus ir pakvietė majorą Fišerį tarti įžanginį žodį.

Fišeris neskubėdamas atėjo į scenos priekį, pasidėjo ant pulto lapelį su iš anksto parengta kalba ir pabaksnojo mikrofoną. Jis kalbėjo nervindamasis, nuleidęs galvą, aiškiai baimindamasis „pamesti“ tekstą.

Kai vyskupas paskambino varpeliu įspėdamas, kad liko viena minutė, Fišeris pradėjo skubėti, todėl klupinėjo skaitydamas. Džailzas jam būtų paaiškinęs auksinę taisyklę — jei tau skirtos aštuonios minutės, parenk septynių minučių kalbą. Daug geriau baigti ankstėliau, nei būti nutrauktam įpusėjus postringavimus. Nepaisant visko, grįžęs į savo vietą Fišeris buvo apdovanotas ilgais jį palaikančiųjų plojimais.

Kai Regis Elsvortis atsistojo ketindamas išdėstyti liberalų poziciją, Džailzas nustebo. Elsvortis neturėjo parengtos kalbos, neturėjo net plano, primenančio, kuriuos klausimus reikia akcentuoti. Jis laisvai kalbėjo apie vietinės reikšmės problemas, o kai suskambo vieną likusią minutę skelbiantis varpelis, nutilo nebaigęs sakinio ir grįžo į savo vietą. Elsvortis pasiekė to, kas, Džailzo manymu, buvo neįmanoma — jo dėka Fišeris atrodė gerai. Vis dėlto penktadalis publikos džiugiais šūksniais sveikino savo šalininką.

Džailzui atsistojus jį šiltai sutiko du šimtai rėmėjų, nors didelis būrys klausytojų sėdėjo pasikišę rankas po sėdynėmis. Toks vaizdas jam buvo pažįstamas — dažnai matomas, kai jis kreipiasi į vyriausybės žmones. Džailzas atsistojo šalia tribūnos ir tik kartais dirstelėdavo į užrašus.

Jis pradėjo kalbėti apie konservatorių nesėkmes, patirtas šiems esant valdžioje, ir papasakojo, kokios politikos laikytųsi Leiboristų partija, jeigu jai pavyktų suformuoti naują vyriausybę. Vėliau aptarė vietinės reikšmės klausimus ir net sugebėjo pakalbėti apie grindinio klojimo darbus iš liberalų lėšų; šios replikos sausakimšoje salėje sukėlė juoką. Džailzui baigus kalbėti, jam plojo mažiausiai pusė salės. Jei susirinkimas tada ir būtų pasibaigęs, nugalėtojas būtų buvęs vienintelis.

— Dabar kandidatai atsakys į rinkėjų klausimus, — pareiškė vyskupas. — Tikiuosi, bus dirbama gerbiant kitus ir tvarkingai.

Tada pašoko trisdešimt Džailzo rėmėjų; jie kėlė rankas norėdami pateikti kruopščiai apmąstytus klausimus, galinčius padėti jų kandidatui ir pakenkti kitiems dviem. Tik bėda, kad tuo pačiu metu į viršų šovė dar šešiasdešimt taip pat nekantraujančių rankų.

Vyskupas buvo pakankamai nuovokus ir atskyrė, kur sėdi trys skirtingų partijų rėmėjų grupės, todėl sumaniai parinkdavo nepartinius visuomenės atstovus, norinčius sužinoti, kokios pozicijos kandidatai laikėsi tada, kai Bristolyje buvo diegiami automobilių stovėjimo skaitikliai — atsakinėdamas į šį klausimą liberalų kandidatas sulaukė progos sublizgėti, — kai buvo baigtas produktų normavimas, kuriam rinkėjai pritarė, kai buvo pasiūlyta ir toliau plėsti elektrinių traukinių tinklą, nors šitai niekam per daug nerūpėjo.

Bet Džailzas žinojo, kad anksčiau ar vėliau jo pusėn bus paleista strėlė, ir jis turės užtikrinti, kad ji nepasiektų taikinio. Galiausiai jis išgirdo įsitempiant lanką.

— Ar seras Džailzas galėtų paaiškinti, kodėl per paskutinę parlamentaro kadenciją Kembridže jis lankėsi dažniau nei savo rinkimų apygardoje? — paklausė aukštas, liesas pusamžis vyriškis, kurį Džailzas tarėsi atpažinęs.

Džailzas minutėlę sėdėjo mėgindamas susitvardyti. Jis jau rengėsi stotis, kai pašoko Fišeris, aiškiai nenustebintas tokio klausimo, tarsi visi susirinkusieji būtų turėję gerai žinoti, kokia čia slypi užuomina.

— Noriu patikinti visus šioje salėje, — pasakė jis, — jog aš Bristolyje praleisiu gerokai daugiau laiko nei kokiame kitame mieste, nesvarbu, kokie trukdžiai būtų.

Nuleidęs akis Džailzas pamatė eilių eiles nieko nesakančių veidų. Atrodė, klausytojai nė nenutuokia, apie ką Fišeris kalba.

Paskui atsistojo liberalų kandidatas. Jis akivaizdžiai nesuprato klausimo, nes tepasakė tiek:

— Kadangi esu oksfordiškis, niekada nevažiuoju kitur, jei neturiu reikalų.

Keli žmonės nusijuokė.

Du Džailzo priešininkai parūpino amunicijos atsišaudyti. Jis atsistojo ir atsigręžė į Fišerį.

— Jaučiu pareigą paklausti majoro Fišerio: jeigu jis ketina daugiausia laiko praleisti Bristolyje, ar kitą ketvirtadienį, laimėjęs rinkimus, jis nevyks į Londoną ir neužims vietos Parlamente?

Džailzas patylėjo laukdamas, kol aprims juokas ir nutils plojimai, tada pridūrė:

— Esu tikras, kad man nereikia konservatorių kandidatui priminti Edmundo Berko žodžių. „Buvau išrinktas tam, kad Vestminsteryje atstovaučiau Bristolio žmonėms, o ne Vestminsterio žmonėms Bristolyje.“ Šiam konservatoriui aš pritariu visa širdimi, — vis netylant plojimams Džailzas atsisėdo į savo vietą. Nors jis ir suprato neatsakęs į pateiktą klausimą, jautėsi sėkmingai išsisukęs.

— Manau, liko laiko dar vienam klausimui, — pasakė vyskupas ir parodė į moterį, sėdinčią salės viduryje; jam atrodė, kad ji nusiteikusi nešališkai.

— Ar visi trys kandidatai gali mums pasakyti, kur šįvakar yra jų žmonos?

Fišeris atsilošė ir susinėrė rankas; Elsvortis suglumo. Galiausiai vyskupas atsigręžė į Džailzą ir pasakė:

— Manau, dabar jūsų eilė atsakyti pirmam.

Džailzas atsistojo ir pažvelgė tiesiai klaususiai moteriai į akis.

— Mano žmona ir aš, — pradėjo jis, — šiuo metu pradėję skyrybų procesą; viliuosi, kad artimiausiu metu būsime išskirti.

Jis atsisėdo įsivyravus nejaukiai tylai.

Elsvortis pašoko ir pasakė:

— Turiu pripažinti, kad tapęs liberalų kandidatu nesugebėjau rasti žmogaus, galinčio būti šalia, ką jau kalbėti apie vedybas.

Šie jo žodžiai sukėlė smagų juoką ir susilaukė šiltų plojimų. Akimirką Džailzas pamanė, kad Elsvortis padėjo sumažinti įtampą.

Fišeris iš lėto atsistojo.

— Mano mergina, — pratarė jis netikėtai užklupdamas Džailzą, — kuri šį vakarą yra su manimi ir sėdi pirmoje eilėje, bus šalia manęs per visą rinkimų kampaniją. Džene, kodėl tau neatsistojus ir nenusilenkus?

Nuo kėdės pakilo patraukli jauna moteris, atsigręžė į auditoriją ir visiems pamojavo. Ją pasveikino plojimų banga.

— Kur man ši moteris matyta? — sušnabždėjo Ema. Bet Haris susikaupęs žiūrėjo į Fišerį, kuris vis nesisėdo, aiškiai norėdamas dar kažką pasakyti.

— Pamaniau, gal jums bus įdomu sužinoti, kad šįryt gavau ledi Barington laišką.

Tą vakarą nė po vieno kandidato žodžių nebuvo taip tylu, kaip dabar. Džailzas sėdėjo ant kėdės kraštelio; iš vidinės švarko kišenės Fišeris ištraukė laišką. Neskubėdamas jis išlankstė popieriaus lapą ir pradėjo skaityti.

— „Gerbiamas majore Fišeri, rašau norėdama išreikšti susižavėjimą jūsų galantiška rinkimų kampanija, atstovaujant Konservatorių partijai. Norėjau, kad žinotumėte: jei būčiau Bristolio gyventoja, nedvejodama balsuočiau už jus, nes tikiu, kad esate neabejotinai geriausias kandidatas. Laukiu, kol užimsite vietą Bendruomenių Rūmuose. Nuoširdžiai jūsų — Virginija Barington.“

Salėje užvirė tikras pragaras; Džailzas suprato, kad viskas, ko jis buvo pasiekęs per praėjusią valandą, išgaravo per minutę. Fišeris sulankstė laišką, vėl įsikišo į kišenę ir grįžo į savo vietą. Vyskupas iš paskutiniųjų stengėsi grąžinti buvusią tvarką, bet Fišerio šalininkai vis šūkavo palaikydami saviškį; Džailzo rėmėjams teliko beviltiškai žiopsoti.

Pasirodo, Grifas buvo teisus. Niekada nesuteik oponentui tribūnos.

— Ar pavyko atpirkti nors dalį akcijų?

— Dar ne, — atsakė Benis. — Baringtono kompanija vis dar įsikibusi žinios apie didesnį nei tikėtasi metinį pelną ir vilčių, kad toriai per rinkimus padidins vietų skaičių Parlamente.

— Kokia dabar akcijų vertė?

— Maždaug keturi svarai septyni šilingai; nemanau, kad artimiausiu metu akcijos pigtų.

— Kiek mes galime prarasti? — klausinėjo Fišeris.

— Mes? Ne mes, — atsakė Benis, — o tik jūs. Ledi Virginija nieko nepraras. Visas savo akcijas ji pardavė už gerokai aukštesnę kainą, nei už jas mokėjo iš pradžių.

— Bet jeigu ji vėl jų nenupirks, prarasiu vietą kompanijos taryboje.

— O jei vis dėlto nupirks, turės sumokėti didžiulį priedą; numanau, kad jai tai nepatiktų. — Benis kelias sekundes palaukė ir pridūrė: — Pasistenkite į viską pažvelgti matydamas gera, majore. Kitą savaitę tokiu metu jau būsite Parlamento narys.

Kitą dieną du vietiniai laikraščiai parlamentarui nežadėjo nieko gera. Apie Džailzo kalbą beveik nė nebuvo užsiminta, tik pirmajame puslapyje puikavosi didžiulė spindinčios Virginijos nuotrauka, o po ja buvo išspausdintas Fišeriui adresuotas laiškas.

— Neversk kito puslapio, — patarė Grifas.

Džailzas nedelsdamas atvertė ir pamatė naujausius apklausos duomenis, teigiančius, kad toriai padidino rinkėjų skaičių ir tikisi dvidešimt trijų vietų. Bristolio dokų rajonai buvo aštunti leiboristų sąraše; labai tikėtina, kad jie nusileis konservatoriams.

— Kai liaudies nepasitenkinimo banga užplūsta partiją, vienas parlamentaras nieką tegali padaryti, — pratarė Grifas, kai Džailzas baigė skaityti straipsnį. — Mano manymu, velniškai geras parlamentaras vertas papildomo tūkstančio balsų, o prastas priešininkų kandidatas gali to tūkstančio netekti, bet, atvirai kalbant, nesu tik-ras, ar šiuo atveju pagelbėtų papildomi du tūkstančiai. Tačiau šitai mūsų nesulaikys nuo kovos už kiekvieną balsą iki pat ketvirtadienio, devintos valandos vakaro. Todėl jokiu būdu neprarask budrumo. Noriu, kad ir toliau vaikščiotum po gatves spausdamas rankas kiekvienam, kas tik juda kruta. Išskyrus Aleksą Fišerį. Jei sutiksi tą žmogų, leidžiu jį pasmaugti.

— Ar pavyko atpirkti kiek nors Baringtono kompanijos akcijų?

— Deja, ne, majore. Akcijų vertė taip ir nebuvo nukritusi žemiau keturių svarų trijų šilingų.

— Vadinasi, praradau vietą taryboje.

— Manau, jums paaiškės, kad tai ir buvo Baringtono kompanijos plano dalis, — atsakė Benis.

— Ką nori tuo pasakyti?

— Vos tik akcijos pasirodė biržoje, Sendis Makbraidas jas visas ir nupirko; dvidešimt vieną dieną tik jis ir buvo pagrindinis pirkėjas. Visi žino, kad jis — Baringtono kompanijos brokeris.

— Galvijas.

— Akivaizdu, jie jus perprato, majore. Tačiau ne visos žinios prastos, nes ledi Virginija susikrovė daugiau nei septyniasdešimties tūkstančių svarų pelną, jei skaičiuosime nuo pirmosios investicijos; manau, ji jums skolinga.

Paskutinę rinkimų kampanijos savaitę Džailzas darbavosi iš paskutiniųjų, nors kartais pasijusdavo kaip Sizifas, ridenantis į kalną akmenį.

Kai balsavimo dienos išvakarėse Džailzas pasirodė štabe, jis pirmą kartą išvydo taip smarkiai prislėgtą Grifą.

— Vakar vakare visoje rinkimų apygardoje dešimt tūkstančių tokių lapelių buvo sumesta į pašto dėžutes, jei kartais dar liko šito nemačiusių.

Džailzas pažvelgė į pirmo *Bristol Evening Post* puslapio kopiją su Virginijos nuotrauka virš Fišeriui rašyto laiško. Apačioje buvo parašyta: *Jeigu norite, kad Parlamente jums atstovautų sąžiningas ir padorus žmogus, balsuokite už Fišerį.*

— Tas žmogus — šūdo gabalas, — pasakė Grifas. — Ir dribo jis tiesiai mums ant galvų, iš didelio aukščio, — pridūrė, kai į štabą įžengė rytiniais laikraščiais nešinas vienas iš pirmųjų savanorių.

Džailzas krito į kėdę ir užsimerkė. Bet po akimirkos galėjo prisiekti, kad išgirdo besijuokiantį Grifą. Jis tikrai juokėsi. Džailzas atsimerkė, ir Grifas jam padavė *Daily Mail*.

— Bus labai sunku, mano berniuk, bet gerai nors tiek, kad mes ir vėl trasoje.

Džailzas ne iš karto pažino gražią merginą, kurios nuotrauka buvo pirmame laikraščio puslapyje, išrinktą žibėti *Benio Hilo šou*. Džene papasakojo pramogų verslo korespondentui apie darbą, kurį dirbo dar nesulaukusi šauniojo pasiūlymo.

— Man buvo mokama po dešimt svarų per dieną, kad visur lydėčiau torių kandidatą, jam lankantis rinkimų apylinkėje, ir visiems sakyčiau, jog esu jo mergina.

Fišerio nuotrauka Džailzui nepasirodė labai vykusi.

Pamatęs pirmą *Daily Mail* puslapį, Fišeris garsiai nusikeikė.

Jis išgėrė trečią juodos kavos puodelį ir atsistojo, ketindamas eiti į rinkimų štabą, bet išgirdo ant kilimėlio krintantį rytinį paštą. Visi laiškai palauks iki vakaro; jis tikrai nebūtų kreipęs į juos dėmesio, jei ant vieno laiško nebūtų pastebėjęs Baringtono kompanijos ženklo. Fišeris pasilenkė, paėmė laišką ir grįžo į virtuvę. Atplėšęs iš jo išėmė du čekius; vienas, išrašytas tūkstančiui svarų, buvo skirtas jam; tai ketvirčio atlygis už direktoriavimą Baringtono kompanijoje; antras, septynių tūkstančių trijų šimtų keturiasdešimt vieno svaro

vertės, buvo skirtas ledi Virginijai; ši suma — jos metiniai dividendai; čekis buvo išrašytas taip pat majoro Alksandro Fišerio vardu, idant niekas nežinotų, jog tie pinigai — tai septyni su puse procento akcijų, padėjusių jam patekti į tarybą. Tik neilgam.

Grįžęs šįvakar jis išrašys čekį tokiai pačiai sumai ir nusiųs ledi Virginijai. Svarstydamas, ar dar ne per anksti jai skambinti, Fišeris pažvelgė į laikrodį. Buvo kelios minutės po aštuntos; dabar jis turėtų stovėti *Temple Meads* stotyje ir susitikinėti su į darbą einančiais rinkėjais. Ne, ji tikrai nebemiegos. Fišeris pakėlė ragelį ir surinko Kensingtono numerį.

Po kelių pyptelėjimų ragelyje pasigirdo mieguistas balsas. Fišeris kone padėjo ragelį.

— Kas čia? — paklausė Virginija.

— Aleksas Fišeris. Pamaniau, paskambinsiu ir pasakysiu, kad pardaviau visas Baringtono kompanijos akcijas; jūsų pelnas — daugiau nei septyniasdešimt tūkstančių, — jis laukė padėkos, bet nieko neišgirdo. — Svarsčiau, ar ketinate atpirkti akcijas, — kalbėjo Fišeris. — Šiaip ar taip, man būnant taryboje sulaukėte šaunios grąžos.

— Kaip ir jūs, majore; neabejoju, kad jums nereikia to priminti. Tačiau mano ateities planai pasikeitė; Baringtono kompanija į juos neįtraukta.

— Bet jei jūs neatpirksite savų septynių su puse procento akcijų, neteksiu vietos taryboje.

— Dėl to mano miegelis nesutriks, majore.

— Bet, manau, susiklosčius atitinkamoms aplinkybėms...

— Kokioms aplinkybėms?

— Ar jums neatrodo, kad man priklausytų nedidelė premija, — paklausė Fišeris žiūrėdamas į čekį su 7341 svaro suma.

— Kiek yra „nedidelė“?

— Pamaniau, gal kokie penki tūkstančiai svarų?

— Pagalvosiu, — balsas ragelyje nutilo; Aleksas net pamanė, kad operatorius jį atjungė. Galiausiai Virginija pratarė: — Jau pagalvojau, majore, ir nusprendžiau jūsų nenaudai.

— Tai gal nors paskolą... — kalbėjo mėgindamas tramdyti desperaciją.

— Ar auklė jums nesakė, kad geriau niekada nesiskolinti ir neskolinti? Ne, aišku, nesakė, juk jūs neturėjote jokios auklės.

Virginija pasisuko ir tris kartus garsiai pabeldė į medinį lovos kraštą.

— Oi, majore, atėjo tarnaitė su pusryčiais; turiu atsisveikinti. O kai aš atsisveikinu, atsisveikinu labai rimtai ir visam laikui.

Fišeris išgirdo metamą ragelį. Jis pažvelgė į jo vardu išrašytą septynių tūkstančių trijų šimtų keturiasdešimt vieno svaro čekį ir prisiminė Benio žodžius: *Ji tau skolinga.*

24

Rinkimų rytą Džailzas atsikėlė penktą valandą — ir ne tik todėl, kad neėmė miegas.

Jam nusileidus laiptais Denbis atidarė duris į valgomąjį ir pasakė: „Labas rytas, sere Džailzai“, tarsi visuotiniai rinkimai vyktų kiekvieną dieną.

Džailzas įėjo į valgomąjį, išsiėmė iš indaujos dubenėlį ir įsibėrė javainių su vaisiais. Jis skaitinėjo dienotvarkę, kai atsidarė durys ir įėjo Sebastijonas, vilkintis dailiu mėlynu švarkeliu ir pilkomis kelnėmis.

— Sebai... Kada grįžai?

— Vakar, vėlai vakare, dėde Džailzai. Daugelyje mokyklų šiandien nevyksta pamokos, nes mokyklose balsuojama, todėl ir paklausiau, ar galėčiau grįžti namo jums padėti.

— Ką norėtum daryti? — paklausė Džailzas, kai Denbis jam padėjo lėkštę su kiaušiniene ir kumpiu.

— Bet ką, kas padėtų jums laimėti.

— Jei tikrai to nori, atidžiai klausyk. Rinkimų dieną visoje rinkimų apylinkėje veikia aštuoni partijos komitetai. Juose visuose dirba savanoriai, kai kurie iš jų turi tuzino rinkimų patirtį. Visuose komitetuose yra saugomi naujausi apklausų duomenys, surinkti atitinkamuose komitetų kvartaluose. Pažymima kiekviena gatvė, kelias, alėja ir aklagatvis, kur gyvena mūsų rėmėjai. Mūsų savanoriai sėdi ir kiekviename balsavimo punkte; jie tikrina visų balsavusiųjų pavardes. Didžiausia bėda — pavardžių sąrašas; mums reikia, kad kiekvienas sąrašas būtų grąžintas į komitetus — turime žinoti, kurie mūsų šalininkai dar nebalsavo ir pasirūpinti juos nugabenti į balsavimo punktus iki devintos valandos vakaro, kai tie punktai bus uždaromi. Yra tokia taisyklė, — tęsė Džailzas, — kad dauguma mūsų žmonių balsuoja tarp aštuntos ir dešimtos ryto, iškart po to, kai atidaromi balsavimo punktai; dešimtą valandą pradės balsuoti toriai ir aktyviausiai balsuos iki ketvirtos valandos. Mums gyvybiškai svarbiausias laikas — po ketvirtos, kai balsuotojai grįš po darbų

namo; jei jie nepabalsuos pakeliui į namus, vėliau juos grąžinti į balsavimo punktus bus beveik neįmanoma, — dėstė Džailzas, kai į kambarį įėjo Ema ir Haris.

— Kokius darbus Grifas judviem numatė šiandien? — paklausė Džailzas.

— Aš budėsiu komitete, — atsakė Ema.

— O aš raginsiu raudonai pažymėtus balsuotojus, — atsiliepė Haris. — Jei reikės juos pavežti, pats nugabensiu rinkėjus į balsavimo punktus.

— Tik nepamiršk, — kalbėjo Džailzas, — kad kai kurie iš jų paskutinį kartą važiavo automobiliu tik per praėjusius rinkimus, nebent per pastaruosius ketverius metus jiems teko dalyvauti giminaičių vestuvėse ar laidotuvėse. Kokį komitetą tau Grifas paskyrė? — paklausė jis Emos.

— Reikės padėti panelei Pariš Vudbaino rajone.

— Turėtum jaustis pamaloninta, — pasakė Džailzas. — Panelė Pariš — legenda. Suaugę vyrai dreba dėl savo gyvybių, jei pamiršta pabalsuoti. Beje, Sebas pareiškė norįs būti tavo pasiuntinuku. Aš jau paaiškinau, kokios bus jo pareigos.

Ema nusišypsojo sūnui.

— Jau einu, — Džailzas pašoko iš vietos ir tarp dviejų juodos duonos riekių įsimetė du griežinėlius kumpio.

Ema pamanė, kad jį išbarti galėtų tik Elžbieta; tiesa, rinkimų dieną gal net ji nebartų.

— Per dieną apibėgsiu visus komitetus, — eidamas pažadėjo Džailzas. — Vadinasi, vėliau pasimatysime.

Prie valgomojo durų jo laukė Denbis.

— Atleiskite, kad trukdau, sere, bet, tikiuosi, nekils nepatogumų, jei šiandien popiet, tarp ketvirtos ir pusės penktos, mūsų personalas pusvalandžiui išeis.

— Yra kokia nors ypatinga priežastis?

— Eisime balsuoti, sere.

Džailzas sutriko.

— Kiek balsų galima tikėtis? — sušnabždėjo.

— Šeši balsuos už jus, sere, o vienas dar neapsisprendęs. — Džailzas pakėlė antakį. — Naujasis sodininkas nori iššokti aukščiau bambos, sere. Jis tariasi esąs toris.

— Tikėkimės, nepralaimėsiu vieno balso persvara, — bėgdamas pro lauko duris pasakė Džailzas.

Ant tako stovėjo Džesika; kaip ir kas rytą, ji laikė Džailzui pravėrusi automobilio dureles.

— Dėde Džailzai, gal galiu važiuoti kartu? — paklausė ji.

— Ne šįkart. Bet, pažadu, per kitus rinkimus visada būsi šalia manęs. Visiems sakysiu, kad esi mano mergina, ir laimėsiu triuškinančia persvara.

— Gal galėčiau kaip nors padėti?

— Ne... taip. Ar pažįsti naująjį sodininką?

— Albertą? Taip, jis labai mielas.

— Jis ketina balsuoti už konservatorius. Pamėgink jį perkalbėti iki ketvirtos valandos, gerai?

— Perkalbėsiu, perkalbėsiu, — pažadėjo Džesika Džailzui sėdant prie vairo.

Kiek prieš septintą Džailzas pastatė automobilį prie vartų į dokus. Jis spaudė ranką kiekvienam žmogui, atėjusiam užsiregistruoti į pirmą pamainą, kiekvienam išeinančiajam po naktinės pamainos. Ir stebėjosi, kiek daug žmonių norėjo su juo pasikalbėti.

— Šįkart jūsų nenuvilsiu, viršininke.

— Galite manimi pasikliauti.

— Aš jau pakeliui į balsavimo punktą.

Kai užsiregistravo baigęs darbą naktinės pamainos brigadininkas Deivas Kolemanas, Džailzas pasivedėjo jį atokiau ir paklausė, ar šis žino, kodėl visi taip užsidegę jį palaikyti.

— Dauguma mano, kad jums pats metas spręsti šeimines bėdas, — atsakė Kolemanas, garsėjantis tiesumu, — bet jie taip baisiai nekenčia to pasipūtėlio majoro Fišerio, jog tikrai nenorėtų, kad jis dėstytų Parlamente mūsų nuoskaudas. Asmeniškai aš, — pridūrė Kolemanas, — labiau gerbčiau Fišerį, jeigu jis būtų išdrįsęs pasirodyti dokuose. Mūsų profsąjungoje yra saujelė torių, bet jis net nesivargino išsiaiškinti, kas jie tokie.

Džailzui suteikė pasitikėjimo W.D. & H.O. Vilso cigarečių fabrike išgirsti atsakymai, jis pasijuto drąsiau ir nuėjęs susitikti su Bristolio lėktuvų

kompanijos darbininkais. Tačiau Džailzas gerai žinojo, kad rinkimų dieną kiekvienas kandidatas yra įsitikinęs, jog laimės, net jei jis liberalas.

Pirmajame komitete Džailzas apsilankė kelios minutės po dešimtos. Vietinio komiteto pirmininkas jam pasakė, jog jau balsavo dvidešimt du procentai jiems žinomų Džailzo šalininkų, vadinasi, viskas vyko taip, kaip 1951-aisiais, kai Džailzas nugalėjo 414 balsų persvara.

— Kaip sekasi toriams? — paklausė Džailzas.

— Šešiolika procentų.

— Kaip šis skaičius atrodo lyginant su 1951-aisiais?

— Vienu procentu daugiau, — pripažino komiteto pirmininkas.

Į aštuntą komitetą Džailzas atėjo jau po ketvirtos. Panelė Pariš stovėjo prie durų jo laukdama; vienoje rankoje ji laikė lėkštę sumuštinių su sūriu ir pomidorais, o kitoje — didelę stiklinę pieno. Panelė Pariš buvo viena iš nedaugelio Vudbaino kvartalo gyventojų, turinčių šaldytuvą.

— Kaip sekasi? — paklausė Džailzas.

— Dėkui Dievui, tarp dešimtos ir ketvirtos lijo, bet dabar prašvito saulė. Jau pradedu manyti, kad Dievulis — socialistas. Bet jei per likusias penkias valandas norime atsigriebti, turime daug nudirbti.

— Irise, jūs niekada neapsirikdavote spėdama rinkimų rezultatus. Ką manote?

— Sakyti tiesą?

— Tik tiesą.

— Nuspėti neįmanoma.

— Vadinasi, grįžkim prie darbų, — Džailzas sukiojosi po kabinetą, dėkodamas visiems padėjėjams.

— Tavo šeima netikėtai sublizgėjo, — pasakė panelė Pariš, — o juk jie — toriai.

— Ema gali susidoroti su bet kuo.

— Ji puiki, — sutiko panelė Pariš; Džailzas stebėjo, kaip sesuo perrašo į bloknotą skaičius, gautus iš balsavimo punkto. — Bet tikroji superžvaigždė — jaunasis Sebastijonas. Jei tokių kaip jis turėtume dešimt, niekada nepralaimėtume.

Džailzas nusišypsojo.

— Tai kur dabar tas jaunuolis yra?

— Arba pakeliui į balsavimo punktą, arba pakeliui pas mus. Jis nepripažįsta mindžikavimo vietoje.

Iš tikrųjų Sebastijonas stovėjo ir kuo ramiausiai laukė, kol balsų skaičiuotojas jam duos naujausią pavardžių sąrašą; tą sąrašą jis nuneš panelei Pariš, kuri be paliovos jį kurstė pienišku šokoladu, nepaisydama kartkartėmis mamos metamo priekaištingo žvilgsnio.

— Tik bėda, — ką tik balsavusiam draugui dėstė balsų skaičiuotojas, — kad štai ten, dvidešimt pirmame name, gyvenantys Mileriai — o jų net šeši, — nesivargina pereiti gatvės, nors nesiliauja skundęsi torių vyriausybe. Žodžiu, jei pralaimėsime pustuziniu balsų, žinosime, ką kaltinti.

— Kodėl neužsiundai panelės Pariš? — paklausė draugas.

— Ji ir taip turi ką veikti, negi lakstys pas mus. Pats nueičiau, tačiau negaliu palikti savo posto.

Sebastijonas apsigręžė ir pasijuto einąs per gatvę. Jis sustojo prie dvidešimt pirmo numerio, bet pabeldė tik po kiek laiko, sukaupęs drąsos. Pamatęs, kokio ūgio žmogus atidarė duris, jis kone puolė bėgti.

— Ko nori, berniūkšti? — subaubė žmogus.

— Esu majoro Fišerio, konservatorių kandidato, atstovas, — nutaisęs privačios mokyklos mokinio akcentą pasakė Sebastijonas. — Jis labai tikisi, kad šiandien jį palaikysite, nes balsavimo punktas yra prie pat jūsų namų.

— Dink man iš akių, kol ausies nenusukau, — suriko ponas Mileris ir užtrenkė jam prieš nosį duris.

Sebastijonas vėl perbėgo per gatvę ir, paėmęs iš balsų skaičiuotojo naujausius skaičius, pamatė, kaip prasiveria dvidešimt pirmo numerio durys ir pasirodo ponas Mileris ir visi penki jo šeimos nariai. Prieš bėgdamas atgal į štabą Sebastijonas įrašė į savo sąrašą ir Milerių vardus.

Prieš šeštą Džailzas vėl grįžo į dokus susitikti su darbą baigusiais ir besiregistruojančiais naktinei pamainai.

— Ar čia ir prastovėjote kiaurą dieną, viršininke? — paklausė vienas darbininkas.

— Jaučiuosi taip, lyg būčiau stovėjęs, — atsakė Džailzas spausdamas ranką kitam.

Pamatę jį stovintį, keli darbininkai apsigręžė ir skubiai patraukė link artimiausio balsavimo punkto; atrodė, kad visi išeinantieji juda viena kryptimi — ir ne artimiausios aludės link.

Pusę septintos, kai dokininkai jau buvo užsiregistravę dirbti arba išėję namo, Džailzas padarė tai, ką darė per abejus ankstesnius rinkimus — įšoko į pirmą pasitaikiusį dviaukštį autobusą, važiuojantį miesto pusėn.

Jau autobuse jis užlipo į antrą aukštą ir keliems nustebusiems keleiviams paspaudė rankas. Perėjęs pirmą aukštą jis kitoje stotelėje išlipo ir įlipo į kitą autobusą, važiuojantį priešinga kryptimi. Dvi su puse valandos važinėjo autobusais spausdamas keleiviams rankas ir liovėsi tik minutė po devintos.

Džailzas išlipo iš paskutinio autobuso ir vienišas atsisėdo stotelėje. Jis jau nieko nebegalėjo padaryti, kad laimėtų rinkimus.

Tolumoje Džailzas išgirdo vieno dūžio aidą ir pažvelgė į laikrodį: pusė dešimtos; metas judėti. Jis nebegalėjo žiūrėti į autobusus, todėl neskubėdamas patraukė link miesto centro, vildamasis, kad prieš balsų skaičiavimą vakaro oras pravėdins smegenis.

Dabar vietinė policija jau turi pradėti rinkti po apygardą paskirstytas balsadėžes, kurios bus nugabentos į municipaliteto rūmus; šis procesas užtruks daugiau nei valandą. Kai visos balsadėžės bus suvežtos, patikrintos ir pertikrintos, savivaldybės sekretorius ponas Veinraitas duos nurodymą perlaužti antspaudus ir pradėti skaičiuoti balsus. Jei rezultatai būtų pranešti dar prieš pirmą valandą ryto, įvyktų stebuklas.

Semas Veinraitas — ne iš tų žmonių, kurie muša greičio rekordus sausumoje ar vandenyje. Ant jo antkapio turėtų būti iškalti žodžiai „Lėtai, bet užtikrintai“. Pastarąjį dešimtmetį Džailzas ne kartą tvarkė įvairiausius reikalus su savivaldybės sekretoriumi, bet ir dabar nežinojo, kokiai partijai jis prijaučia. Įtarė, kad jis apskritai nebalsuoja. Tačiau vieną faktą Džailzas gerai žinojo — šie rinkimai Veinraitui paskutiniai, nes metų gale jis ketina eiti į pensiją. Džailzo manymu, miestui labai pasiseks, jei pavyks rasti šio žmogaus vertą pasekėją. Kažkas užims Veinraito vietą, bet jo pakeisti nepavyks niekam, kaip

sakė Tomas Džefersonas, pakeitęs Bendžaminą Frankliną ir tapęs Amerikos ambasadoriumi Prancūzijoje.

Džailzui žingsniuojant savivaldybės link, keli praeiviai jam pamojavo, kiti tiesiog nekreipė dėmesio. Jis pradėjo mąstyti apie savo gyvenimą, apie tai, ką galėtų daryti, jei nebeatstovautų Bristolio dokų rajonams Parlamente. Po poros savaičių jam sukaks trisdešimt penkeri. Taip, tai nėra daug, bet vos pasibaigus karui, grįžęs į Bristolį, Džailzas dirbo tik vieną darbą ir, atvirai kalbant, nieką daugiau tesugebėjo; ir tai — amžina kiekvieno garantuotos vietos neturinčio parlamentaro bėda.

Džailzas ėmė galvoti apie Virginiją, kuri labai paprastai galėjo gerokai palengvinti jam gyvenimą, prieš šešis mėnesius pasirašydama vieną dokumentą. Dabar jis suprato, kad ji niekada neketino to daryti. Virginija visada norėjo sulaukti rinkimų pabaigos ir jam sukelti kiek galima daugiau nepatogumų. Dabar Džailzas neabejojo, kad tik jos dėka Fišeris pateko į Baringtono kompanijos tarybą, gal net ji pakišo Fišeriui mintį, kad jis gali nugalėti Džailzą ir užimti jo vietą Parlamente.

Šiuo metu ji turbūt sėdi savo namuose Londone ir laukia rinkimų rezultatų, nors iš tikrųjų ją domina tik viena vieta. Gal ruošiasi dar vienam kompanijos akcijų antpuoliui ir vykdydama ilgalaikį planą trokšta parklupdyti visą Baringtonų šeimą? Džailzas buvo įsitikinęs, kad Rosas Bačananas ir Ema — Virginijos verti varžovai, su kuriais rungtis paprasta nebus.

Bendraujant su Virginija, akis jam atvėrė Greisė; tai padariusi sesuo daugiau niekada negvildeno šios temos. Džailzas turėjo padėkoti Greisei ir už tai, kad ji supažindino jį su Gvinete. Pastaroji labai norėjo atvykti į Bristolį ir padėti jam išlaikyti vietą Parlamente, bet Gvinetė pirmoji suprato, kad kartu su Džailzu agituodama gatvėse padėtų vieninteliam žmogui — Fišeriui.

Prieš eidamas į darbą Džailzas kiekvieną rytą skambindavo Gvinetei į Kembridžą; vakarais neskambindavo, nors ji ir tikindavo, kad ją galima žadinti; Džailzas retai kada grįždavo namo iki vidurnakčio. Jei šįvakar jis pralaimės, rytą važiuos į Kembridžą ir išlies sielą užsikniaubęs jai ant peties. Jei laimės, popiet nuvyks ir pasidalys begaliniu džiaugsmu. Kad ir kaip viskas baigtųsi, jis neketina jos prarasti.

— Sėkmės, sere Džailzai, — pasigirdo praeivio balsas, grąžinantis Džailzą į tikrą pasaulį. — Neabejoju, kad laimėsite.

Džailzas nusišypsojo pasitikinčio žmogaus šypsena, nors pergale abejojo.

Dabar jis jau matė priekyje dunksančius municipaliteto rūmus. Sulig kiekvienu žingsniu abiejose statinio pusėse ant stogo įsitaisę auksiniai vienaragiai rodėsi vis didesni.

Balsų skaičiuotojų padėjėjais išrinkti savanoriai turėtų būti jau atėję. Šis darbas reikalauja didžiulės atsakomybės, todėl dažniausiai būna patikimas vietiniams tarybos nariams arba viršesniems partijos nariams. Panelė Pariš bus atsakinga už šešis leiboristų rinkimų rezultatų tikrintojus; taip buvo jau ketverius rinkimus; Džailzas žinojo, kad į savo komandą ji pasikvietė Harį ir Emą.

— Būčiau pakvietusi ir Sebastijoną, — pasakė ji Džailzui, — bet jis dar per jaunas.

— Jis nusivils, — atsakė Džailzas.

— Taip, jau nusivylė. Bet aš jam parūpinau leidimą, todėl galės viską stebėti iš balkono.

— Ačiū.

— Nėra už ką, — atsakė panelė Pariš. — Gaila, kad jo nebuvo šalia visos kampanijos metu.

Giliai atsidusęs Džailzas užlipo savivaldybės laiptais. Kad ir kaip baigtųsi rinkimai, jis negali pamiršti padėkoti daugybei jį palaikiusių žmonių, kuriems vienintelis atlygis būtų jo pergalė. Prisiminė Senojo Džeko žodžius, pasakytus jam surinkus šimtą taškų *Lord's* aikštėje — laimėti moka kiekvienas. Tik didis žmogus geba dorotis su pralaimėjimu.

25

Kai pamatė ateinantį Džailzą, Grifas Haskinsas žingsniavo pirmyn ir atgal matuodamas savivaldybės vestibiulį. Abu vyrai paspaudė vienas kitam rankas, tarsi nebūtų matęsi ištisas savaites.

— Jei laimėsiu, — pasakė Džailzas, — tu...

— Tik nereikia sentimentų, — atsakė Grifas. — Darbo dar nebaigėme.

Pro sukamąsias duris jie žengė į didžiąją salę ir pamatė, kad vietoje tūkstančio visada ten stovinčių kėdžių dabar eilėmis buvo sustatyti du tuzinai ilgų stalų su medinėmis kėdėmis iš abiejų stalų pusių.

Scenos viduryje, kiek praskėtęs kojas, rankomis įsisprendęs į šonus, stovėjo Semas Veinraitas. Jis sušvilpė švilpuku pranešdamas, kad žaidimas prasideda. Sumirgėjo žirklės, krito antspaudai, buvo atidarytos ir apverstos balsadėžės, iš kurių ant stalų, priešais balsų skaičiuotojus, pabiro tūkstančiai lapelių su užrašytomis trimis pavardėmis.

Pirmas skaičiuotojų darbas — prieš pradedant skaičiuoti, biuletenius sudėlioti į tris krūvas. Viena stalo pusė rinko Fišerio balsus, kita — Baringtono. Norėdami surasti Elsvorčiui skirtus biuletenius, skaičiuotojai užtruko ilgėliau.

Džailzas ir Grifas nervingai vaikščiojo po salę, dirsčiodami į biuletenių krūveles ir mėgindami nuspręsti, ar nėra aiškaus lyderio. Pirmą kartą apsukę ratą jie suprato, kad pirmaujančiojo nėra. Pažvelgus į lapelių krūvą, išimtą iš Vudbaino apylinkių balsadėžių, atrodė, kad Džailzas saugiai pirmauja, bet iš Arkadijos alėjos balsadėžių išimti biuleteniai bylojo Fišerio naudai. Po antro rato situacija neatrodė pasikeitusi. Numanyti buvo galima tik viena — liberalai liks trečioje vietoje.

Išgirdęs salės gale prapliupusius plojimus, Džailzas pakėlė akis. Į salę ką tik įžengė Fišeris su savo patikėtiniu ir keliais svarbiausiais šalininkais. Kai kuriuos žmones Džailzas pažino, matė juos debatų vakarą. Jis negalėjo nepastebėti, kad Fišeris buvo persivilkęs švarutėlius marškinius ir pasipuošęs šauniu kostiumu su liemene; jau dabar atrodė kaip iš akies trauktas

parlamentaras. Persimetęs vienu kitu žodeliu su keliais balsų skaičiuotojais, jis irgi pradėjo žingsniuoti po salę, stengdamasis nesusidurti su Baringtonu.

Džailzas ir Grifas, taip pat ir panelė Pariš, Haris su Ema neskubėdami tebevaikščiojo tarp stalų atidžiai stebėdami, kaip biuleteniai dėliojami į krūveles po dešimt, o suskaičiavus šimtą balsų visas pluoštas perrišamas stora raudona, mėlyna arba geltona virvele, kad biuletenius būtų galima greitai atskirti. Galiausiai balsai buvo sudėlioti į pluoštus po penkis šimtus, o šie išrikiuoti kaip kareiviai parade.

Balsų tikrintojai pasidalijo po eilę ir tikrino, kad dešimtys būtų dešimtys, o ne pluošteliai po devynis ar vienuolika; dar svarbiau — kad šimtiniai pluoštai būtų šimtiniai, o ne po šimtą dešimt ar devyniasdešimt. Įtarę klaidą, jie galėjo paprašyti biuletenius perskaičiuoti stebint ponui Veinraitui ar vienam iš jo padėjėjų. Panelė Pariš jau buvo įspėjusi savo komandą, kad šis darbas juda ganėtinai sunkiai.

Po dviejų valandų skaičiavimo Grifas tik patraukė pečiais, atsakydamas į Džailzo pašnibždomis ištartą klausimą, kaip, jo manymu, klostosi reikalai. 1951-aisiais tokiu metu jis jau būtų galėjęs pasakyti, kad Džailzas laimėjo, nors balsų jo naudai kraitis tebuvo keli šimtai. Tik ne šįvakar.

Kai skaičiuotojai surikiavo tvarkingas krūveles po penkis šimtus balsų, pakėlė rankas norėdami pasakyti sekretoriui, kad užduotį įvykdė ir yra pasirengę patvirtinti rezultatus. Galiausiai, kai pakilo paskutinė ranka, ponas Veinraitas dar kartą čaižiai sušvilpė švilpuku ir pasakė:

— Dabar dar kartą perskaičiuokite kiekvieną krūvelę. — Ir pridūrė: — Kandidatus ir jų padėjėjus prašau užlipti į sceną, šalia manęs.

Džailzas ir Grifas pirmieji užlipo laipteliais; Fišeris ir Elsvortis atsiliko vos per žingsnį. Vidury scenos, visiems gerai matomoje vietoje, buvo pastatytas staliukas su pluošteliu biuletenių. Džailzo manymu, ten galėjo būti ne daugiau nei tuzinas lapelių.

— Ponai, — prabilo savivaldybės sekretorius, — čia — sugadinti biuleteniai. Pagal rinkimų įstatymą aš vienintelis privalau nuspręsti, ar kurie nors iš šių balsų galėtų būti įskaičiuoti į bendrą rezultatą. Tačiau jūs turite teisę nesutikti su mano sprendimu.

Veinraitas atsistojo prie balsų pluoštelio, pasitaisė akinius ir įsižiūrėjo į pirmą sugadintą biuletenį. Langelis prie Fišerio pavardės buvo pažymėtas

kryželiu, tačiau šalia buvo pakeverzoti žodžiai „Dieve, saugok karalienę“.

— Akivaizdu, kad balsuota už mane, — pratarė Fišeris, Veinraitui nespėjus išreikšti savo nuomonės.

Savivaldybės sekretorius pažvelgė į Džailzą, paskui — į Elsvortį; jie abu palinksėjo, todėl biuletenis buvo padėtas dešiniau. Antrame biuletenyje Fišerio pavardė buvo pažymėta varnele, o ne kryželiu.

— Neabejotinai norėta balsuoti už mane, — tvirtai pareiškė Fišeris. Ir vėl Džailzas su Elsvorčiu palinksėjo.

Sekretorius padėjo biuletenį į Fišerio krūvelę, konservatorių kandidatas nusišypsojo, bet šypsojosi tik tol, kol pamatė, kad kiti trys biuleteniai pažymėti Baringtono naudai.

Kitame lapelyje buvo išbrauktos visų trijų kandidatų pavardės ir parašyta *Balsuokite už Smarkuolį Deną*. Visi sutiko, kad biuletenis sugadintas. Kitame biuletenyje pažymėta Elsvorčio pavardė; biuletenis pripažintas galiojančiu ir įskaitytas kaip balsas už liberalų kandidatą. Aštuntame biuletenyje buvo parašyta *Panaikinkite mirties bausmę pakariant*; biuletenis be jokių komentarų padėtas į sugadintųjų krūvelę. Devintame biuletenyje pažymėta Baringtono pavardė, ir Fišeris neturėjo kito pasirinkimo, kaip tik su tuo susitaikyti; Džailzas pirmavo keturi prieš du; liko tik du sugadinti biuleteniai. Kitame lapelyje pažymėta Džailzo pavardė, o šalia Fišerio pavardės parašytas žodis *NIEKADA*.

— Šį biuletenį reikia dėti prie sugadintųjų, — pasakė Fišeris.

— Tokiu atveju, — atsakė savivaldybės sekretorius, — turėčiau taip pat pasielgti ir su biuleteniu, kuriame parašyta „Dieve, saugok karalienę“.

— Logiška, — pratarė Elsvortis. — Geriau abu biuletenius padėkite prie negaliojančių.

— Sutinku su majoru Fišeriu, — pasakė Džailzas suprasdamas, kad tada pirmautų prieš Fišerį ne keturi prieš du, bet keturi prieš vieną. Fišeris lyg ir norėjo prieštarauti, bet nieko nepasakė.

Visi sužiuro į paskutinį biuletenį. Veinraitas nusišypsojo.

— Dar niekada gyvenime to nemačiau, — pasakė jis, į sugadintų biuletenių krūvelę dėdamas lapelį su užrašu *Nepriklausomybę Škotijai.*

Paskui Veinraitas dar kartą patikrino visus biuletenius ir pasakė:

— Vadinasi, keturi balsai už Baringtoną, vienas už Fišerį ir vienas už Elsvortį.

Jis užsirašė skaičius į sąsiuvinį ir padėkojo:

— Ačiū, ponai.

— Tikėkimės, kad šįvakar laimėsi ne tik šiuos balsus, — sumurmėjo Grifas Džailzui, kai jie nulipo nuo scenos ir grįžo pas panelę Pariš ir jos balsų tikrintojų komandą.

Savivaldybės sekretorius vėl grįžo į scenos priekį ir dar kartą sušvilpė švilpuku. Jo padėjėjų komanda iškart pasileido tarp stalų, prie kiekvieno stalo užsirašė galutinius skaičius, paskui nunešė užrašus į sceną ir padavė sekretoriui.

Ponas Veinraitas atidžiai peržiūrėjo kiekvieną skaičiuką ir visus skaičius įvedė į skaičiavimo aparatą — vienintelę išlygą moderniam pasauliui. Paskutinį kartą paspaudęs klavišą su sudėties ženklu, prie visų trijų pavardžių jis surašė galutinius skaičius, minutėlę pasvarstė ir dar kartą pasikvietė kandidatus į sceną. Paskui pasakė jiems rezultatą ir sutiko su Džailzo pageidavimu.

Pamačiusi, jog Fišeris rodo savo rėmėjams iškeltą nykštį, panelė Pariš susiraukė supratusi, kad jie pralaimėjo. Pakėlusi akis į galeriją ji pamatė energingai jai mojantį Sebastijoną. Ji taip pat jam pamojavo, bet iškart vėl nuleido žvilgsnį, kai ponas Veinraitas pabarbeno į mikrofoną; salėje visi nutilo laukdami.

— Aš, Bristolio dokų apylinkės rinkimų komisijos pirmininkas, skelbiu galutinius kiekvieno kandidato surinktų balsų skaičius. Jie tokie:

Už serą Džailzą Baringtoną 18 714
Už poną Redžinaldą Elsvortį 3 472
Už majorą Aleksandrą Fišerį 18 908.

Nuo Fišerio stovyklos pusės pasigirdo skambūs sveikinimo šūksniai ir ilgi plojimai. Veinraitas palaukė, kol vėl įsivyraus tvarka, ir pridūrė:

— Parlamentaras paprašė perskaičiuoti balsus, sutikau su jo reikalavimu. Prašyčiau visus balsų skaičiuotojus kuo atidžiausiai perskaičiuoti biuletenius ir užtikrinti, kad neliktų jokių klaidų.

Skaičiuotojai ėmė tikrinti ir vėl pertikrinti visas dešimtis, šimtus, galiausiai ir penkių šimtų biuletenių pluoštus, paskui pakėlė rankas pranešdami, kad gautą užduotį įvykdė antrą kartą.

Džailzas nukreipė akis į aukštybes tyliai melsdamasis ir pamatė įnirtingai mojantį Sebastijoną, bet jį išblaškė Grifo pasakyti žodžiai.

— Turi pamąstyti apie kalbą. Privalai padėkoti savivaldybės sekretoriui, jo darbuotojams, savo darbuotojams; be to, jei Fišeris laimės, turi atrodyti kilniaširdis. Kad ir kaip būtų, ateis ir kiti rinkimai.

Džailzas nebuvo toks tikras, kad jam tie kiti rinkimai ateis. Jis jau ketino taip ir pasakyti, bet prie jų pripuolė panelė Pariš.

— Atsiprašau, kad trukdau, bet Sebastijonas visaip mėgina atkreipti jūsų dėmesį.

Džailzas ir Grifas pakėlė akis į balkoną, kur Sebastijonas buvo persisvėręs per turėklą ir kone melste meldė pas jį ateiti.

— Kodėl jums nenuėjus ir nepaklausus, kas jam atsitiko, — kalbėjo Grifas, — kol mes su Džailzu rengsimės kitam darbotvarkės punktui.

Panelė Pariš užlipo laiptais į balkoną; ją pasitiko ant paskutinio laiptelio stovintis Sebastijonas. Jis čiupo ją už parankės, pritempė prie turėklo ir parodė į salę.

— Matote tą žmogų su žaliais marškiniais, sėdintį trečios eilės gale?

Panelė Pariš pažvelgė ten, kur rodė Sebastijonas.

— Taip. Kas yra?

— Jis sukčiavo.

— Kodėl taip sakai? — paklausė panelė Pariš, stengdamasi kalbėti ramiai.

— Vienam sekretoriaus padėjėjui jis pasakė, kad turi suskaičiavęs penkis šimtus balsų už Fišerį.

— Taip, teisingai, — atsakė panelė Pariš. — Prieš jį padėtos penkios krūvelės po šimtą.

— Žinau, — kalbėjo Sebastijonas, — tačiau vienos krūvelės viršuje yra biuletenis, kuriame pažymėta Fišerio pavardė, o devyniasdešimt devyni biuleteniai po juo yra už dėdę Džailzą.

— Ar tu tuo įsitikinęs? — paklausė panelė Pariš. — Nes jei Grifas paprašys pono Veinraito perskaičiuoti tuos balsus ir paaiškės, kad tu klysti...

— Aš įsitikinęs, kad yra, kaip sakau, — maištingai atsakė Sebastijonas.

Panelė Pariš vis dar nesijautė įtikinta, tačiau pasileido laiptais žemyn tokiu greičiu, kokiu nebuvo ėjusi ar bėgusi kelerius metus. Nusileidusi į salę ji pripuolė prie Džailzo, kuris šnekučiuodamas su Ema ir Grifu stengėsi atrodyti

tikras būsima pergale. Panelė Pariš papasakojo ką išgirdusi iš Sebastijono, bet ją pasitiko netikėjimo kupini žvilgsniai. Visi keturi sužiuro į balkoną ir pamatė Sebastijoną, įnirtingai baksnojantį pirštu į vyriškį žaliais marškiniais.

— Manau, visai paprasta patikėti tuo, ką sako Sebastijonas, — pratarė Ema.

— Kodėl? — nesuprato Grifas. — Ar ir tu matei, kaip tas žmogus ant vienos iš mūsų krūvelių deda Fišerio biuletenį?

— Ne, bet mačiau tą žmogų per debatus praėjusį ketvirtadienį. Jis ir klausė, kodėl šią kadenciją Džailzas dažniau lankėsi Kembridže nei Bristolyje.

Džailzas atidžiai pažvelgė į žaliamarškinį; salėje kilo vis daugiau ir daugiau rankų; vadinasi, balsai greitai bus perskaičiuoti.

— Manau, tu teisus, — pasakė Džailzas.

Netaręs nė žodžio Grifas nusigręžė ir skubiai nužingsniavo prie scenos; užlipęs jis paklausė savivaldybės sekretoriaus, ar galėtų su juo pasikalbėti asmeniškai.

Išgirdęs, ką kalba Džailzo patikėtinis, ponas Veinraitas pakėlė akis į Sebastijoną, paskui nukreipė žvilgsnį į balsų skaičiuotoją, įsitaisiusį trečios stalų eilės gale.

— Tai labai rimtas pareiškimas, grindžiamas vaiko žodžiu, — pasakė vėl žvelgdamas į Sebastijoną.

— Jis — ne vaikas, — atsakė Grifas. — Jis — jaunuolis. Šiaip ar taip, oficialiai pateikiu prašymą viską patikrinti.

— Gerai, bet viskas kris ant jūsų galvos, — pasakė Veinraitas ir dar kartą pažvelgė į žaliamarškinį balsų skaičiuotoją. Daugiau nieko netaręs jis pasivadino du padėjėjus ir nieko nepaaiškinęs paliepė:

— Eikite su manimi.

Trijulė nulipo laipteliais į salę ir patraukė tiesiai prie stalo trečios eilės gale; Džailzas ir Grifas atsiliko vos per žingsnį. Savivaldybės sekretorius pažvelgė į žaliais marškiniais vilkintį žmogų ir pratarė:

— Prašyčiau užleisti savo vietą, pone, nes sero Džailzo patikėtinis manęs paprašė asmeniškai perskaičiuoti jūsų biuletenius.

Vyriškis iš lėto atsistojo ir pasitraukė į šalį; Veinraitas atsisėdo į jo kėdę ir nužvelgė priešais padėtas penkias krūveles už Fišerį atiduotų balsų.

Jis paėmė pirmąją krūvelę, nutraukė mėlyną gumytę ir apžiūrėjo viršutinį biuletenį. Jam tereikėjo trumpam žvilgtelėti į pluoštą biuletenių, kad

patvirtintų, jog visas šimtas balsų atiduota už Fišerį. Kai patikrino antrą krūvelę, rezultatas buvo toks pats; trečią — irgi toks pats; dabar tik nuo balkono juos stebintis Sebastijonas atrodė ramus.

Kai Veinraitas paėmė viršutinį ketvirtos krūvelės biuletenį, pamatė, kad kitame lapelyje kryželiu pažymėta Baringtono pavardė. Jis neskubėdamas labai atidžiai patikrino visą krūvelę ir įsitikino, kad devyniasdešimt devyni balsai buvo atiduoti už Baringtoną. Galiausiai patikrino penktą krūvelę, kurioje visi biuleteniai buvo su pažymėta Fišerio pavarde.

Niekas nepastebėjo, kaip prie nedidelio būrelio, susispietusio stalo gale, prisijungė ir konservatorių kandidatas.

— Kas nors negerai? — paklausė Fišeris.

— Negerai, bet aš šios bėdos neišspręsiu, — atsakė savivaldybės sekretorius, gręždamasis į vieną iš savo patikėtinių ir paliepdamas: — Pasakyk, kad policija išvestų šį poną iš salės.

Paskui jis persimetė keliais žodeliais su savo sekretoriumi, grįžo į sceną ir vėl atsistojo prie skaičiavimo aparato. Dar kartą kruopščiai suvedė visus skaičius, kuriuos jam atnešė patikėtiniai. Paskutinį kartą paspaudęs klavišą su pliuso ženklu, prie kiekvieno kandidato pavardės jis parašė naujus skaičius, o kai galiausiai liko patenkintas savo darbu, paprašė visus kandidatus užlipti ant scenos. Kai šįkart paskelbė perskaičiuotų balsų rezultatus, Džailzas nebeprašė skaičiuoti dar kartą.

Veinraitas grįžo prie mikrofono ir pranešė antro balsų skaičiavimo rezultatus laukiančiai auditorijai, iki šiol „žaidusiai“ sugedusį telefoną.

— Balsų skaičiai pasiskirstė štai taip:

Už serą Džailzą Baringtoną 18 813
Už poną Redžinaldą Elsvortį 3 472
Už majorą Aleksandrą Fišerį 18 809.

Šįkart riksmais pratrūko leiboristų šalininkai; triukšmas tęsėsi kelias minutes; paskui Veinraitas pareiškė, kad majoras Fišeris pareikalavo perskaičiuoti balsus.

— Prašyčiau balsų skaičiuotojus nedelsiant trečią kartą atidžiai perskaičiuoti balsus ir iškart informuoti mano patikėtinius, jei pastebėsite kokių nors

skirtumų, apie kuriuos norėtumėte pranešti.

Kai balsų skaičiavimo komisijos pirmininkas grįžo prie savo stalo, jo sekretorius jam padavė anksčiau prašytą atnešti knygą. Pirmininkas pravertė kelis „Makolio rinkimų įstatymų“ puslapius ir rado kiek anksčiau tą popietę pasižymėtą vietą. Kol Veinraitas aiškinosi, ar gerai prisimena visas balsų skaičiavimo komisijos pirmininko pareigas, Fišerio balsų skaičiuotojų stebėtojai šmirinėjo tarp stalų, reikalaudami parodyti antruosius kiekvienos Baringtono balsų krūvelės biuletenius.

Nepaisant visko, po keturiasdešimties minučių Veinraitas galėjo pranešti, jog trečią kartą perskaičiavus balsus rezultatai liko tokie patys, kaip ir suskaičiavus antrą kartą. Fišeris nedelsdamas pareikalavo perskaičiuoti.

— Nenorėčiau patenkinti šio prašymo, — atsakė Veinraitas. — Perskaičiavus tris kartus, skaičiai buvo gauti tie patys, — pridūrė jis tiksliai cituodamas Makolio žodžius.

— Bet juk akivaizdu, kad yra kitaip, — lojo Fišeris. — Tik du kartus buvo gauti vienodi skaičiai. Turbūt prisimenate, kad pirmą kartą suskaičiavus įtikinamai laimėjau.

— Visus tris kartus skaičiai buvo tokie patys, — pakartojo Veinraitas, — jei prisiminsite tą nelemtą klaidą, kurią pirmą kartą skaičiuodamas balsus padarė jūsų kolega.

— Mano kolega? — pakartojo Fišeris. — Begėdiška taip užgaulioti mano asmenį. Niekada gyvenime nesu to žmogaus matęs. Jei jūs neatsisakysite šio teiginio ir neleisite perskaičiuoti balsų, neturėsiu kito pasirinkimo, kaip tik rytą pasikonsultuoti su savo advokatais.

— Pasielgtumėte labai nevykusiai, — atsakė Veinraitas, — nes tikrai nenorėčiau išvysti municipaliteto nario Piterio Meinardo liudytojų tribūnoje, mėginančio įtikinti, kad jis niekada nėra matęs vietinės partijos asociacijos pirmininko, kuris, taip jau nutiko, yra dar ir kandidatas į parlamentarus.

Fišeris paraudo kaip vėžys ir nulipo nuo scenos.

Ponas Veinraitas pakilo iš vietos, neskubėdamas priėjo prie scenos krašto ir paskutinį kartą pabarbeno į mikrofoną. Atsikrenkštęs jis pranešė:

— Aš, Bristolio dokų apylinkės rinkimų komisijos pirmininkas, skelbiu galutinius kiekvieno kandidato surinktų balsų skaičius. Jie tokie:

Už serą Džailzą Baringtoną 18 813
Už poną Redžinaldą Elsvortį 3 472
Už majorą Aleksandrą Fišerį 18 809.

Taigi skelbiu, kad seras Džailzas Baringtonas yra teisėtai išrinktas Parlamento narys, atstovausiantis Bristolio dokų rajonams.

Bristolio dokų rajonams atstovaujantis parlamentaras pažvelgė į balkoną ir žemai nusilenkė Sebastijonui Kliftonui.

Sebastijonas Kliftonas

1955—1957

26

— Pakelkime taures už žmogų, mums laimėjusį rinkimus! — šūkavo Grifas, pavojingai svyruodamas ant stalo, pastatyto kambario vidury, su taure šampano vienoje rankoje ir cigarete — kitoje.

— Už Sebastijoną! — juokdamiesi ir plodami šaukė visi susirinkusieji.

— Ar esi kada nors gėręs šampano? — paklausė Grifas, netvirtomis kojomis nulipęs nuo stalo ir priėjęs prie Sebastijono.

— Tik kartą, — prisipažino Sebastijonas, — kai mano draugas Brunas šventė penkioliktąjį gimtadienį ir jo tėvas mudu nusivedė į vietinę aludę pavakarieniauti. Sakyčiau, ši taurė man — antroji.

— Paklausyk mano patarimo, — pasakė Grifas. — Nepriprask. Šampanas — turtingųjų nektaras. Mes — darbininkų klasės vyriokai, — kalbėjo Grifas apsikabindamas Sebastijoną. — Mes galime tikėtis poros taurių per metus ir ne už savus pinigus.

— Bet aš ketinu būti turtingas.

— Ir kodėl aš nesistebiu? — tarstelėjo Grifas pildydamasis taurę. — Vadinasi, būsi šampaninis socialistas; Dievas mato, savo partijoje tokių turim gausiai.

— Nesu jūsų partijos narys, — tvirtai atsakė Sebastijonas, — visur kitur, kur nėra dėdės Džailzo, esu toris.

— Vadinasi, tau reikės apsigyventi Bristolyje, — pareiškė Grifas, kai prie jų priėjo naujai išrinktas parlamentaras.

— Maža vilčių, — pratarė Džailzas. — Jo tėvai man sakė, kad tikisi, jog jis laimės Kembridžo stipendiją.

— Na, jei vis dėlto pasirinksi Kembridžą, o ne Bristolį, dėdę turbūt matysi dažniau nei mes.

— Grifai, tu per daug išgėrei, — pasakė Džailzas plekšnodamas patikėtiniui per nugarą.

— Ne daugiau, nei būčiau išgėręs, jei būtume pralaimėję, — išlenkęs taurę atšovė Grifas. — Ir pasistenk nepamiršti, kad prakeikti toriai padidino vietų skaičių Parlamente.

— Jei nori rytoj pasirodyti mokykloje taip, kaip dera tikram moksleiviui, mums reikėtų traukti namo, Sebai. Dievas žino, kiek taisyklių sulaužei per pastarąsias porą valandų.

— Ar prieš išeidamas galėčiau palinkėti panelei Pariš labos nakties?

— Taip, žinoma. Tu eik pas ją, o aš sumokėsiu už gėrimus. Kai rinkimai baigėsi, gėrimais vaišinti galiu.

Sebastijonas yrėsi per būrelius savanorių — kai kurie svirinėjo it šakos vėjyje, kai kurie drybsojo sukniubę be sąmonės, spėję nusigauti iki artimiausio staliuko, dar kiti tiesiog nebegalėjo pajudėti. Sebastijonas pamatė panelę Pariš atokiame kamputyje, sėdinčią dviejų tuščių šampano butelių draugijoje. Galiausiai prie jos nusigavęs jis nebuvo tikras, ar panelė Pariš jį pažįsta.

— Panele Pariš, aš tik norėjau jums padėkoti, kad priėmėte mane į savo komandą. Aš tiek daug iš jūsų išmokau. Labai norėčiau, kad būtumėte mano mokytoja ir toje mokykloje, kurioje mokausi.

— Pasakei man tikrą komplimentą, Sebastijonai, — atsakė panelė Pariš. — Bet, manau, gimiau netinkamu metu, ne tame amžiuje. Daug vandens nutekės, kol moterims bus pasiūlyta galimybė mokytojauti nevalstybinėje berniukų mokykloje. — Ji atsistojo ir stipriai apkabino Sebastijoną. — Sėkmės, Sebastijonai, — pasakė. — Tikiuosi, gausi tą Kembridžo stipendiją.

— Ką panelė Pariš turėjo galvoje sakydama, kad gimė ne tame amžiuje? — paklausė Sebastijonas, kai Džailzas jį vežė į dvarą.

— Tai, kad jos kartos moterims nebuvo suteikta galimybių siekti karjeros, — atsakė Džailzas. — Ji būtų buvusi gera mokytoja; šimtai vaikų būtų iš jos pasisėmę išminties ir pasimokę blaiviai protauti. Atvirai kalbant, per du pasaulinius karus praradome dvi kartas vyrų, o dviem kartoms moterų nebuvo suteikta proga rasti tikrąją savo vietą.

— Gražūs žodžiai, dėde Džailzai, bet kaip jūs ketinate spręsti šį klausimą?

Džailzas nusijuokė.

— Jeigu mūsų partija būtų laimėjusi rinkimus, turbūt padaryčiau gerokai daugiau, nes rytoj gal jau būčiau ministras. O dabar turėsiu tenkintis ribotomis galimybėmis, sėdėdamas opozicijos vietose.

— Ar mano mama irgi nukentės dėl šios bėdos? — klausinėjo Sebastijonas. — Nes ji būtų velniškai gera parlamentarė.

— Nenukentės, nors nemanau, kad ji norėtų dirbti Parlamente. Deja, ji netoleruotų kvailių, o jie ten dirbant neišvengiami. Vis dėlto nujaučiu, kad galiausiai ji nustebins mus visus.

Džailzas sustabdė automobilį prie dvaro, išjungė variklį ir pridėjo prie lūpų pirštą.

— Ššš. Prižadėjau tavo mamai, kad nepažadinsiu Džesikos.

Jiedu pirštų galiukais nuėjo per žvyrą, Džailzas atsargiai pravėrė lauko duris vildamasis, kad šios nesugirgždės. Jiems nužingsniavus per pusę koridoriaus, Džailzas pamatė Džesiką — mergaitė miegojo susirangiusi krėsle, prie vos rusenančio židinio. Jis švelniai paėmė ją ant rankų ir atsargiai užnešė laiptais. Sebastijonas bėgo pirmas, atidarė jos miegamojo duris, nutraukė antklodę, ir Džailzas paguldė Džesiką į lovą. Jis jau rengėsi uždaryti duris, kai išgirdo jos balselį:

— Dėde Džailzai, ar mes laimėjom?

— Taip, Džesika, laimėjom, — sušnabždėjo Džailzas. — Keturių balsų persvara.

— Vienas balsas buvo mano, — plačiai nusižiovavusi pasakė Džesika, — nes prikalbėjau Albertą balsuoti už tave.

— Vadinasi, tasai balsas vertas dviejų, — atsakė Sebastijonas. Bet, jam nespėjus paaiškinti kodėl, Džesika vėl užmigo.

Kai kitą rytą Džailzas atėjo pusryčiauti, jo pusryčius buvo galima vadinti priešpiečiais.

— Labas rytas, labas rytas, labas rytas, — sveikinosi jis eidamas palei stalą.

Pasiėmęs iš indaujos lėkštę, nukėlė trijų sidabrinių padėklų dangčius ir įsivertė dideles porcijas plaktos kiaušinienės, kumpio ir pupelių, lyg tebebūtų mokinukas. Jis atsisėdo tarp Sebastijono ir Džesikos.

— Mamytė sako, kad prieš valgant karštuosius patiekalus reikia išgerti stiklinę šviežių apelsinų sulčių ir suvalgyti javainių su pienu, — pratarė Džesika.

— Ji teisi, — sutiko Džailzas, — bet juk aš vis tiek galiu pasėdėti šalia savo geriausios draugės.

— Nesu geriausia tavo draugė, — atsakė Džesika, kuri gebėdavo jį užčiaupti greičiau, nei kada buvo pavykę kokiam nors torių ministrui. — Mamytė man sakė, kad geriausia tavo draugė — Gvinetė. Politikai! — pridūrė ji pamėgdžiodama Emą, kuri prapliupo juoktis.

Džailzas mėgino pakreipti pokalbį saugesne vaga, todėl atsisuko į Sebastijoną ir paklausė:

— Ar šiais metais žaisi pirmajame vienuoliktuke?

— Nežaisiu, nes mūsiškiai vis dėlto nori laimėti nors kelias varžybas, — atsakė Sebastijonas. — Daugiausia laiko turėsiu skirti mokslams; būtinai turiu išlaikyti aštuonių privalomųjų dalykų egzaminus, jei kitais metais noriu būti perkeltas į aukštesnę klasę.

— Teta Greisė būtų labai patenkinta.

— Ką jau kalbėti apie jo motiną, — nepakeldama nuo laikraščio akių pratarė Ema.

— Jei būsi perkeltas, kokius dalykus pasirinksi? — klausinėjo Džailzas vis dar kapstydamasis iš keblios padėties.

— Šiuolaikines kalbas ir matematiką atsargai.

— Na, jei laimėsi Kembridžo stipendiją, būsi pralenkęs ir tavo tėvą, ir mane.

— *Savo* tėvą ir mane, — pataisė Ema.

— Bet ne mamą ar tetą Greisę, — priminė jam Sebastijonas.

— Teisybė, — sutiko Džailzas, nusprendęs patylėti ir peržvelgti rytinį paštą, kurį Marsdenas buvo atgabenęs iš Baringtonų namų. Džailzas atplėšė pailgą baltą voką ir išėmė lapelį popieriaus, kurio laukė pastaruosius šešis mėnesius. Jis antrą kartą perskaitė dokumentą, o paskui džiūgaudamas pašoko. Visi liovėsi valgę ir sužiuro į jį; galiausiai Haris paklausė:

— Ar karalienė tavęs paprašė suformuoti Vyriausybę?

— Ne, naujienos kur kas geresnės. — Virginija pagaliau pasirašė skyrybų dokumentus. Pagaliau aš — laisvas žmogus!

— Rodos, ji tuos dokumentus pasirašė pačiu laiku, — pratarė Ema, pakėlusi akis nuo *Daily Express* puslapių.

— Ką tuo nori pasakyti? — nesuprato Džailzas.

— Viljamo Nikio skiltyje šįryt mačiau jos nuotrauką; sakyčiau, ji jau kokį septintą mėnesį nėščia.

— Ar parašyta, kas tėvas?

— Ne, bet nuotraukoje ją apsikabinęs Areco hercogas, — Ema padavė laikraštį broliui. — Atrodytų, jog jis nori visiems pasakyti, kad yra laimingiausias žmogus pasaulyje.

— Antras iš laimingiausių, — pataisė ją Džailzas.

— Ar tai reiškia, kad man daugiau niekada nereikės kalbėtis su ledi Virginija? — paklausė Džesika.

— Nereikės, — patikino Džailzas.

— Valiooo! — džiaugėsi Džesika.

Džailzas atplėšė kitą laišką ir išėmė čekį. Peržvelgęs jį pakėlė kavos puodelį į savo senelio sero Valterio Baringtono ir Roso Bačanano sveikatą.

Džailzas parodė Emai čekį, ji palinksėjo ir tyliai pratarė:

— Ir aš tokį gavau.

Po kelių akimirkų atsidarė durys ir į kambarį įėjo Denbis.

— Atleiskite, kad trukdau, sere Džailzai, bet jums skambina daktarė Hags.

— Ketinau jai skambinti, — Džailzas susirinko rytinį paštą ir patraukė durų link.

— Viską neškis į mano kabinetą, — pasiūlė Haris. — Ten tau niekas netrukdys.

— Ačiū, — padėkojo Džailzas kone bėgdamas iš kambario.

— O mums jau metas judėti, Sebai, — paragino Haris, — jei vis dar tikiesi spėti vakarinei pamokų ruošai.

Prieš lipdamas į viršų krautis lagamino, Sebastijonas leido mamai pakštelėti jam į skruostą. Kai po kelių minučių Sebastijonas vėl nusileido, Denbis jau laikė pravertas duris.

— Sudie, ponaiti Sebastijonai, — pratarė jis. — Lauksime jūsų sugrįžtančio vasaros atostogų.

— Dėkoju, Denbi, — atsakė Sebastijonas bėgdamas į keliuką, kur prie automobilio rado stovinčią Džesiką. Jis stipriai ją apsikabino ir tik tada sėdo į priekinę sėdynę, šalia tėvo.

— Tik būtinai išlaikyk visus aštuonis egzaminus, — kalbėjo Džesika, — kad galėčiau pasakoti draugėms, koks protingas mano didysis brolis.

27

Direktorius būtų pirmasis pripažinęs, kad tasai berniukas, kuris prieš porą dienų išvyko padėti dėdei darbuotis per visuotinius rinkimus, ir jaunuolis, kuris po kelių dienų grįžo į Bičkrofto abatiją, skyrėsi kaip diena ir naktis.

Sebastijono bendrabučio vedėjas ponas Ričardsas šitai pavadino „Šv. Pauliaus nušvitimu pakeliui į Bristolį“, nes grįžęs ir pradėjęs kalti prieš semestrinius egzaminus Kliftonas jau nebesitenkino paprastu užrašų vartymu ir nebepasitikėjo įgimtais lingvistiniais bei matematiniais gebėjimais, kurie visada padėdavo kirsti finišo liniją. Pirmą kartą gyvenime jis kibo į darbus kaip ir menkiau talentingi jo bičiuliai Brunas Martinesas ir Vikas Kaufmanas.

Kai mokyklos skelbimų lentoje buvo iškabinti privalomųjų dalykų egzaminų rezultatai, niekas nenustebo, kad visa trijulė pradės naujus mokslo metus šeštoje klasėje, nors keli žmonės — išskyrus tetą Greisę — nustebo sužinoję, jog Sebastijonas pakviestas į išrinktųjų būrelį, pretenduojantį gauti Kembridžo stipendiją.

Sebastijono bendrabučio vedėjas sutiko, kad Kliftonas, Kaufmanas ir Martinesas paskutiniaisiais metais šioje mokykloje mokytųsi viename kabinete; nors atrodė, kad Sebastijonas darbuojasi ne prasčiau už kitus du draugus, ponas Ričardsas prasitarė direktoriui nerimaujantis, kad berniukui nešautų į galvą grįžti į senąsias vėžes. Šie būgštavimai galėjo pasirodyti nepagrįsti, jei Sebastijonui paskutiniaisiais metais mokantis Bičkrofto abatijos mokykloje nebūtų nutikę keturi tarpusavyje nesusiję įvykiai, kurie nulėmė jo ateitį.

Pirmasis nutiko pačioje naujojo semestro pradžioje, kai Brunas pakvietė Sebastijoną ir Viką kartu su savo tėvu pavakarieniauti „Bičkrofto glėbyje“ ir atšvęsti pergalės prieš egzaminuotojus. Sebastijonas mielai priėmė kvietimą ir laukė, kol galės išsamiau susipažinti su šampano teikiamais malonumais,

tačiau paskutinę akimirką vakarėlis buvo atšauktas. Brunas paaiškino, neva kažkas nutiko, ir tėvas turėjo pakeisti planus.

— Labiau tikėtina, jis persigalvojo, — pasakė Vikas, kai Brunas išėjo į choro repeticiją.

— Ką tuo nori pasakyti? — pakėlęs nuo vadovėlio akis paklausė Sebastijonas.

— Manau, ir pats greitai suprasi. Sužinojęs, kad esu žydas, ponas Martinesas atšaukė pasisėdėjimą nutuokdamas, jog Brunas nesutiks švęsti be manęs.

— Kaufmanai, suprasčiau, jei jo tėvas atšauktų vakarėlį todėl, kad esi silpnavalis išgeibėlis, bet kokio velnio jam turėtų rūpėti, žydas tu ar ne?

— Rūpi gerokai didesniam skaičiui žmonių, nei tau atrodo, — atsakė Vikas. — Ar prisimeni, kaip Brunas tave pakvietė į penkioliktąjį gimtadienį? Tada jis paaiškino, neva jam leista pasikviesti tik vieną svečią, o mano eilė ateis kitą kartą. Mes, žydai, tokių dalykų nepamirštame.

— Vis tiek negaliu patikėti, kad ponas Martinesas atšaukė vakarienę tik todėl, jog esi žydas.

— Aišku, negali, Sebai, nes tavo tėvai kultūringi. Jie neskirsto žmonių pagal tai, kokiuose namuose jie gimę; tokį požiūrį jie įdiegė ir tau, nors net pats to nežinai. Gaila, bet tu — ne dauguma, net jei ir kalbėsime apie šią mokyklą.

Sebastijonas norėjo prieštarauti, tačiau jo draugas šia tema turėjo ir daugiau ką pasakyti.

— Žinau, kai kurie žmonės mano, kad mes, žydai, patyrę holokaustą, nuolat visus perdėtai įtariame; kita vertus, ar būtų galima mus dėl to kaltinti, kai žmones pasiekia vis naujos žinios, kas iš tikrųjų dėjosi vokiečių koncentracijos stovyklose? Sebai, patikėk, antisemitizmą užuodžiu jau per trisdešimt žingsnių; visai netrukus ir tavo seseriai teks susidurti su ta pačia problema.

Sebastijonas prapliupo juoktis.

— Džesika — ne žydė. Gal ji kiek bohemiška, bet ne žydė.

— Nors ją mačiau tik kartą, galiu tave patikinti, Sebai, ji — žydė.

Retai kas galėdavo atimti Sebastijonui žadą, tačiau Vikui pavyko.

Kitas įvykis nutiko per vasaros atostogas. Sebastijonas atėjo į tėvo kabinetą parodyti baigtų mokslo metų rezultatų. Jis dirsčiojo į gausią šeimos nuotraukų kolekciją, sustatytą ant Hario rašomojo stalo; viena nuotrauka ypač patraukė jo

dėmesį — jo mama stovi dvaro pievelėje, rankomis susikibusi su jo tėčiu ir dėde Džailzu. Mamai tada galėjo būti dvylika ar trylika metų; ji vilkėjo „Red Maids“ mokyklos uniformą. Akimirką Sebastijonui pasirodė, kad nuotraukoje — Džesika, nes jiedvi su mama buvo labai panašios. Suprantama, tai tik šviesos žaismas. Bet paskui jis prisiminė apsilankymą Dr. Barnardo namuose ir tai, kaip greitai jo tėvai pasidavė jam pareiškus, jog Džesika — vienintelė mergaitė, kurią jis galėtų pavadinti sesute.

— Apskritai esu labai patenkintas, — pasakė Sebastijono tėvas, atvertęs paskutinį sūnaus mokslų įvertinimo puslapį. — Gaila, kad atsisakai lotynų, bet, esu tikras, direktorius ne be pagrindo tau taip pasiūlė. Sutinku su daktaru Banksu-Viljamsu — jei ir toliau taip gerai dirbsi, turėsi daug šansų laimėti Kembridžo stipendiją, — Haris nusišypsojo. — Banksas-Viljamsas ne iš tų, kurie linkę perdėti; apdovanojimų įteikimo dieną jis man sakė, jog tariasi dėl kito semestro tavo kelionės į senąjį koledžą; jis viliasi, kad seksi jo pėdomis ir mokysiesi Peterhauze, kur jis studijavo irgi gavęs stipendiją.

Sebastijonas tebežiūrėjo į nuotrauką.

— Ar girdėjai, ką dabar pasakiau? — paklausė tėvas.

— Tėti, — tyliai pratarė Sebas, — ar nemanai, kad atėjo metas man pasakyti visą tiesą apie Džesiką? — jis nukreipė žvilgsnį nuo nuotraukos ir pažvelgė į tėvą.

Haris padėjo dokumentą su pažymiais, minutėlę padvejojo, atsilošė kėdėje ir viską Sebastijonui papasakojo. Pradėjo nuo to, kaip ant Olgos Piotrovskos rankų mirė Sebastijono senelis, paskui kalbėjo apie mažą mergytę, rastą pintinėje senelio kabinete, apie tai, kaip Ema ją susiieškojo Barnardo globos namuose Bridžvoteryje. Jam baigus pasakoti, Sebastijonui kilo tik vienas klausimas:

— Kada visą tiesą išklosite Džesikai?

— Kasdien ir pats savęs šito klausiu.

— Tėti, bet kodėl taip ilgai laukei?

— Nes nenoriu, kad ji patirtų tai, ką, kaip pats man pasakojai, kasdien patiria tavo draugas Vikas Kaufmanas.

— Džesikai bus daug blogiau, jei ji pati atkapstys tiesą, — pasakė Sebastijonas.

Harį sutrikdė kitas Sebo klausimas.

— Nori, kad aš jai pasakyčiau?

Haris spoksojo į septyniolikmetį sūnų negalėdamas patikėti. Kada tasai vaikas suaugo? — svarstė jis.

— Ne, — galiausiai atsakė. — Šią atsakomybę turime prisiimti mudu su mama. Tik mums reikės rasti tinkamą momentą.

— Tinkamo momento niekada nebus, — pasakė Sebas.

Haris stengėsi prisiminti, kada paskutinį kartą girdėjo šiuos žodžius.

Trečias nutikimas įvyko tada, kai Sebastijonas pirmą kartą įsimylėjo. Ne moterį, o miestą. Tai buvo meilė iš pirmo žvilgsnio, nes jis dar niekada nebuvo matęs nieko gražesnio, patrauklesnio, geidžiamesnio ir gundančio tuo pačiu metu. Kai jis nuo jo nusigręžė ketindamas grįžti į Bičkroftą, buvo dar labiau pasiryžęs išvysti savo vardą auksiniame lape, iškabintame mokyklos garbės lentoje.

Grįžęs iš Kembridžo Sebastijonas pradėjo dirbti taip, kaip nė pats nesitikėjo galįs; net direktorius tarėsi nujaučiantis, kad neįtikėtina gali tapti įmanoma. Bet tada Sebastijonas sutiko antrą meilę; tai ir lėmė paskutinį nutikimą.

Jis ir anksčiau žinojo, kad yra tokia Rubė, bet ją pastebėjo tik paskutinį semestrą mokydamasis Bičkrofte. Gal ir tada nebūtų atkreipęs dėmesio, jei ji nebūtų palietusi jo rankos, kai stovėjo prie prekystalio ir laukė dubenėlio košės. Sebastijonas pamanė, jog taip nutiko netyčia; jis nieko nebūtų pagalvojęs, jei tai nebūtų pasikartoję ir kitą dieną.

Jis stovėjo eilėje laukdamas antros porcijos košės, nors Rubė jau ir pirmą kartą jam buvo įkrėtusi gerokai daugiau nei kitiems. Apsigręžęs eiti prie savo stalo Sebas pajuto, kaip Rubė įbruka jam į delną popieriaus skiautę. Jis neskaitė raštelio, kol po pusryčių neatėjo į savo darbo kambarį.

Susitikime Mokiklos gatvėje penkta?

Sebastijonas puikiai žinojo, kad Mokyklos gatvė yra už jų teritorijos ribų, ir jei ten būna sučiuptas koks berniukas, jis niekada neišvengia bendrabučio vedėjo rykščių. Vis dėlto jam atrodė, kad rizikuoti verta.

Kai suskambo paskutinės pamokos pabaigą skelbiantis skambutis, Sebas spruko iš klasės ir mėtydamas pėdas pasileido aplink stadioną, paskui perlipo per medinę tvorą ir stačia atšlaite klupinėdamas nusileido į Mokyklos gatvę. Jis vėlavo penkiolika minučių, bet iš už medžio pasirodė Rubė ir patraukė tiesiai prie jo. Sebastijonui ji pasirodė visai kitokia — ir ne tik todėl, kad buvo be

prijuostės, apsirengusi baltą palaidinę ir juodą klostuotą sijoną. Ji dar buvo pasileidusi plaukus; be to, jis pirmą kartą ją pamatė pasidažiusią lūpas.

Jie neturėjo apie ką daug kalbėtis, tačiau po to pirmojo susitikimo matydavosi du, kartais tris kartus per savaitę, bet niekada neužtrukdavo ilgiau nei pusvalandį, nes abiem reikėdavo šeštą valandą spėti į vakarienę.

Per antrą susitikimą Sebas kelis kartus pabučiavo Rubę, o paskui ji supažindino jį su nauju pojūčiu ir parodė, kas nutinka, kai prasiveria lūpos ir susiliečia liežuviai. Vis dėlto jis menkai tepasistūmėjo į priekį — tik grabinėjosi stengdamasis pažinti įvairias jos kūno vietas, jiedviem slepiantis už medžio. Tačiau iki semestro galo likus dviem savaitėms Rubė leido jam atsegti palaidinės sagas ir uždėti ranką ant krūtinės. Po savaitės jis aptiko liemenėlės kabliukus ir nusprendė, kad po egzaminų bus baigęs ir kitokio pobūdžio mokslus.

Ir tada viskas pakrypo į bloga.

28

— Laikinai pašalinamas?

— Tu man nepalikai jokio kito pasirinkimo, Kliftonai.

— Pone, bet iki semestro pabaigos liko tik keturios dienos.

— Ir vienas Dievas težino, ką tu per tas keturias dienas gali iškrėsti, jei aš tavęs nepašalinsiu, — pareiškė direktorius.

— Pone, už ką aš nusipelniau tokios griežtos bausmės?

— Manau, ir pats labai gerai žinai už ką, Kliftonai, bet jei nori, kad nuosekliai išvardyčiau, kiek mokyklos taisyklių pažeidei per kelias pastarąsias dienas, mielai taip ir padarysiu.

Sebastijonas susiturėjo nenusišiepęs, kai prisiminė paskutinę išdaigą.

Daktaras Banksas-Viljamsas nuleido galvą ir peržvelgė užrašus; prieš pasikviesdamas vaikiną į savo kabinetą, jis šį tą užsirašė. Po kiek laiko jis vėl prabilo:

— Kadangi iki semestro galo liko mažiau nei savaitė, Kliftonai, kadangi išlaikei baigiamuosius egzaminus, galėjau užsimerkti sužinojęs, kad buvai sučiuptas rūkantis senajame paviljone, net galėjau nekreipti dėmesio į tuščią alaus butelį, rastą po tavo lova, bet paskutinio nederamo poelgio taip paprastai ignoruoti negalima.

— Paskutinio nederamo poelgio? — pakartojo Sebastijonas mėgaudamasis direktoriaus sumišimu.

— Kai užgesinus šviesą buvai aptiktas darbo kambaryje su virtuvės darbuotoja.

Sebastijonas norėjo paklausti, ar būtų buvę geriau, jei ji nebūtų virtuvės darbuotoja, o jis būtų palikęs degančią šviesą. Vis dėlto suprato, kad toks vėjavaikiškas poelgis jį įklampintų dar giliau, o jei jis nelaimės Kembridžo stipendijos, kuri šiai mokyklai buvo paskirta po tiek metų, kiek prireikia ištisai kartai užaugti, gali būti, jog jį tiesiog išmes, o ne laikinai pašalins. Taigi jis pradėjo galvoti, kaip šio laikino pašalinimo gėdą paversti garbe. Kai Rubė

pasiūlė už nedidelį atlygį pasidalyti savo malonėmis, Sebastijonas mielai priėmė jos sąlygas, o ji sutiko įlipti per darbo kambario langą dar tą patį vakarą, kai tik bus užgesinta šviesa. Nors tada Sebastijonas pirmą kartą pamatė nuogą moterį, jam greitai paaiškėjo, kad Rubė jau ir anksčiau buvo lipusi pro tą langą. Jo mintis nutraukė direktorius.

— Turiu tavęs kai ko paklausti; atsakyk, kaip vyras vyrui, — kalbėjo direktorius dar iškilmingiau nei visada. — Tavo atsakymas gali gerokai paveikti mano apsisprendimą siūlyti Kembridžo kuratoriui anuliuoti tau skirtą stipendiją, nors visai Bičkrofto mokyklai būtų labai liūdna. Vis dėlto svarbiausia mano atsakomybė — rūpintis mokyklos reputacija.

Sebastijonas sugniaužė kumščius, stengdamasis likti ramus. Būti laikinai pašalintam yra viena, o netekti vietos Kembridže — visai kas kita. Jis stovėjo laukdamas pokalbio tęsinio.

— Neskubėk atsakyti į mano klausimą, Kliftonai, nes atsakymas gali nulemti tavo ateitį. Ar Kaufmanas arba Martinesas turėjo kokios nors įtakos tavo... — direktorius dvejojo aiškiai, ieškodamas tinkamo žodžio, bet galiausiai pasikartojo, — ... tavo nederamiems poelgiams?

Sebastijonas užspaudė šypsenėlę. Vien mintis apie tai, kad Viktoras Kaufmanas galėtų ištarti žodį „kelnaitės“, — ką jau kalbėti apie mėginimą nuvilkti nuo Rubės minėtą drabužėlį, — net penktokams sukeltų juoką; jie tiesiog negalėtų patikėti.

— Galiu jus patikinti, direktoriau, — atsakė Sebastijonas, — kad Viktoras, kiek man žinoma, nėra surūkęs nė cigaretės ir neragavęs nė gurkšnio alaus. Kalbant apie moteris... jis drovisi nusirengti net prieš seselę.

Direktorius nusišypsojo. Akivaizdu, tokį Kliftono atsakymą ir norėjo išgirsti; šitai buvo gryna tiesa, kuri dar labiau padidino atsakymo vertę.

— O Martinesas?

Norėdamas išgelbėti geriausią draugą, Sebastijonas turėjo nedelsdamas gerai pagalvoti. Jis ir Brunas tapo neatskiriami nuo tada, kai Sebastijonas puolė jam padėti per pagalvių mūšį bendrabutyje pirmąjį mokslo metų semestrą; vienintelis naujoko nusikaltimas buvo tas, kad jis pasirodė esąs „svetimšalis“, dar blogiau — kilęs iš šalies, kur niekas nežaidžia kriketo, kurio Sebastijonas negalėjo pakęsti; beje, šitai dar labiau sustiprino jų bičiulystę. Sebastijonas žinojo, kad Brunas kartais patraukia dūmo; kartą jiedu abu nuėjo į aludę

išlenkti alaus, bet jau po egzaminų. Jis taip pat žinojo, kad Brunas neatsisakytų Rubės pasiūlymo. Tačiau Sebastijonas nenutuokė, kiek žino direktorius. Be to, Brunui irgi nuo rugsėjo siūloma vieta Kembridže; nors Sebastijonas tik porą kartų buvo susitikęs su bičiulio tėvu, tikrai nenorėjo būti tas, dėl kurio kaltės to žmogaus sūnus nevyktų į Kembridžą.

— O Martinesas? — jau griežčiau pakartojo direktorius.

— Neabejoju, direktoriau, ir jūs žinote, kad Brunas yra atsidavęs Romos katalikas; jis man kelis kartus yra sakęs, jog pirma moteris, su kuria permiegos, bus jo žmona, — ir šitai daugmaž buvo tiesa, nors pastaruoju metu jis labai garsiai apie tai nekalbėdavo.

Direktorius linksėjo mąstydamas, ir Sebastijonas akimirką pamanė, kad jau išsisuko, bet daktaras Banksas-Viljamsas pridūrė:

— O ką gali pasakyti apie rūkymą ir gėrimą?

— Kartą per atostogas jis pamėgino užsirūkyti, — pripažino Sebastijonas, — tačiau pasijuto blogai ir, kiek žinau, nuo tada nerūko. — Na, nerūkė iki vakar vakaro, gundėsi pridurti Sebas. Direktorius neatrodė įtikintas. — Kartą tikrai mačiau jį geriantį šampaną, kai jam buvo pasiūlyta vieta Kembridže. Beje, tada jis buvo su tėvu.

Sebastijonas nepasakė, kad ponui Martinesui savo raudonu „Rolls-Royce“ vakare juos parvežus į mokyklą Sebas vogčia įsinešė šampano butelį į darbo kambarį; ten jie ir baigė gerti jau užgesinus šviesą. Tačiau Sebastijonas buvo perskaitęs daugybę tėvo detektyvinių romanų, todėl žinojo, jog kalti žmonės labai dažnai save pasmerkia pasakydami vienu sakiniu per daug.

— Dėkoju už atvirumą, kalbant tokiais klausimais, Kliftonai. Tau turėtų būti nelengva atremti klausimus apie bičiulį. Skundikai niekam nepatinka.

Ir vėl ilga pauzė, bet Sebastijonas tylos nenutraukė.

— Tikrai nemanau, kad būtų dėl ko trukdyti Kaufmaną, — galiausiai pratarė direktorius, — nors su Martinesu pasikalbėti reikės — noriu įsitikinti, kad likus kelioms dienoms Bičkrofte jis nepradės laužyti mokyklos taisyklių.

Sebastijonas nusišypsojo; jo nosimi nuriedėjo prakaito lašelis.

— Vis tiek parašiau tavo tėvui ir paaiškinau, kodėl grįši namo keliomis dienomis anksčiau. Tačiau tu kalbėjai atvirai ir nuoširdžiai apgailestauji, todėl neinformuosiu Kembridžo kuratoriaus apie tavo laikiną pašalinamą.

— Labai jums dėkoju, pone, — atsakė Sebastijonas be galo palengvėjusia širdimi.

— Dabar grįši į savo darbo kambarį, susirinksi daiktus ir nedelsdamas susiruoši išvykti. Bendrabučio vedėjas jau įspėtas; jis pasirūpins tavo kelione į Bristolį.

— Ačiū, pone, — palenkęs galvą dėkojo Sebastijonas bijodamas, kad direktorius nepastebėtų kreivo šypsnio.

— Prieš išeidamas iš mokyklos nemėgink ieškoti Kaufmano ar Martineso. Ir dar, Kliftonai — mokyklos taisyklės tau galios iki paskutinės semestro dienos. Jei nors vieną iš jų pažeisi, nedvejodamas pakeisiu savo nuostatą dėl tavo vietos Kembridže. Supratai?

— Tikrai taip, — atsakė Sebastijonas.

— Tikėkimės, iš šios patirties ko nors išmokai, Kliftonai, ko nors, kas tau padės ateityje.

— Tikėkimės, — pritarė Sebastijonas, kai direktorius pakilo nuo savo stalo ir padavė jam laišką.

— Prašau perduoti laišką tėvui, kai tik grįši namo.

— Būtiniausiai perduosiu, — atsakė Sebastijonas, kišdamas laišką į vidinę švarko kišenę.

Direktorius ištiesė ranką, ir Sebastijonas ją paspaudė, bet be didelio entuziazmo.

— Sėkmės, Kliftonai, — neįtikinamai palinkėjo direktorius.

— Dėkoju, pone, — atsakė Sebastijonas ir tyliai uždarė kabineto duris.

Direktorius vėl atsisėdo labai patenkintas susitikimo rezultatais. Jam palengvėjo, nors ir nenustebo, kad Kaufmanas šiame neskoningame incidente nedalyvavo, nes jo tėvas Solas Kaufmanas buvo mokyklos vedėjas ir vienos iš gerbiamiausių finansinių institucijų Londono Sityje — Kaufmano banko — tarybos pirmininkas.

Ir jis tikrai nenorėjo pyktis su Martineso tėvu, visai neseniai užsiminusiu, jog jei jo sūnui bus pasiūlyta vieta Kembridže, jis paaukos mokyklos bibliotekai dešimt tūkstančių svarų. Direktorius nebuvo tikras, kaip donas Pedras

Martinesas susikrovė turtus; visus mokesčius ar priemokas jis siųsdavo grįžtamuoju paštu.

O Kliftonas tapo bėda jau tą akimirką, kai pirmą kartą žengė pro mokyklos vartus. Direktorius stengėsi būti supratingas ir atsižvelgti į tai, ką berniuko motinai ir tėvui teko patirti, tačiau mokyklos vadovo tolerancija irgi turi ribas. Tiesą sakant, jei Kliftonas nebūtų teikęs vilčių laimėti Kembridžo stipendiją, daktaras Banksas-Viljamsas nedvejodamas būtų jį pašalinęs anksčiau. Jis džiaugėsi pagaliau išvydęs vaikino nugarą ir vylėsi, kad Kliftonas nesumanys įstoti į mokyklos senbuvių klubą.

— Senbuvių klubas, — garsiai pratarė pasidavęs prisiminimams.

Tą vakarą jis turėjo dalyvauti kasmet rengiamoje vakarienėje Londone ir perskaityti semestro ataskaitą — paskutinę po penkiolikos direktoriavimo metų. Banksui-Viljamsui nerūpėjo, kuris velsietis bus išrinktas jo vietai užimti; tikriausiai ateis vyrukas, nenešiojantis peteliškės, toks, kuris būtų išmetęs Kliftoną be jokio įspėjimo.

Direktoriaus sekretorius buvo išspausdinęs metinę kalbą ir palikęs jam ant stalo peržiūrėti — gal kartais panorėtų šį tą patvarkyti. Direktorius būtų norėjęs perskaityti ataskaitą dar kartą, tačiau po susitikimo su Kliftonu šitai atrodė neįmanoma. Jei ir reikės ką nors pataisyti, prirašys ranka, traukiniu važiuodamas į Londoną.

Banksas-Viljamsas pažvelgė į laikrodį, įsidėjo kalbą į portfelį ir patraukė laiptais į savo butą. Jis apsidžiaugė pamatęs, kad žmona jau sudėjusi į lagaminą smokingą ir kelnes, krakmolytus baltus marškinius, peteliškę, atsarginę kojinių porą ir higienos reikmenis. Senbuvių klubo pirmininkui jis aiškiai pasakė nepritariantis balsavimui už tai, kad per kasmetę vakarienę nebereikėtų vilktis smokingo ir puoštis baltais marškiniais.

Žmona jį nuvežė į stotį, kurią jie pasiekė likus vos kelioms minutėms iki ekspresui išvykstant į Padingtoną. Direktorius nusipirko pirmos klasės bilietą pirmyn ir atgal ir nuskubėjo tilteliu į tolimiausią peroną, kur jau stojo traukinys, ketindamas išspjauti dalį keleivių. Atėjęs į peroną vėl pažvelgė į laikrodį. Liko keturios minutės. Direktorius linktelėjo palydovui, kuris raudoną vėliavėlę pakeitė žalia.

— Visi į traukinį, — šūktelėjo palydovas, direktoriui einant link pirmos klasės vagono traukinio priekyje.

Kai įlipęs į vagoną krito į šoninę sėdynę, jį apgaubė dūmų debesis. Bjaurus įprotis. Direktorius sutiko su *The Times* korespondentu, neseniai pasiūliusiu Didžiajam Vakarų geležinkeliui parūpinti gerokai daugiau vagonų nerūkantiems pirmos klasės keleiviams.

Direktorius išsiėmė iš portfelio lapus su kalba ir pasidėjo ant kelių. Prasisklaidžius dūmams jis pakėlė akis ir kitoje vagono pusėje išvydo sėdintį jį.

29

Sebastijonas užgesino cigaretę, pašokęs čiupo nuo lentynos lagaminą ir netaręs nė žodžio išėjo iš vagono. Jis kuo puikiausiai viską suprato — nors direktorius nieko nepasakė, akių nuo jo neatplėšė nė akimirką.

Jis nusitempė lagaminą per kelis vagonus, į patį traukinio galą, ir galiausiai įsigrūdo į prikimštą trečios klasės vagoną. Žiūrėdamas pro langą stengėsi suprasti, ar yra kokia nors išeitis iš šios itin keb-lios padėties.

Gal reikėtų grįžti į pirmą klasę ir direktoriui paaiškinti, kad ketina kelias dienas praleisti Londone su savo dėde seru Džailzu Baringtonu, parlamentaru? Bet kodėl jis turėtų taip elgtis, jei aiškiai buvo nurodyta grįžti į Bristolį ir įteikti tėvui daktaro Bankso-Viljamso laišką? Iš tikrųjų jo tėvai šiuo metu išvykę į Los Andželą; jie dalyvaus ceremonijoje, per kurią mamai bus įteiktas verslo diplomas su pagyrimu; iki savaitgalio į Angliją jie negrįš.

Kodėl man iškart šito nesakei? — Sebas tarėsi girdįs direktoriaus žodžius, — tada bendrabučio vedėjas būtų nupirkęs tinkamesnius bilietus. Ogi todėl, kad į Bristolį jis ketino važiuoti paskutinę semestro dieną, ir šeštadienį grįžę tėvai nieko nebūtų supratę. Gal Sebas būtų ir prasmukęs, jei nebūtų važiavęs pirma klase ir užsirūkęs. Šiaip ar taip, jis buvo įspėtas, kokios pasekmės laukia, jei pažeis bent vieną mokyklos taisyklę nepasibaigus semestrui. Nepasibaigus semestrui. Vos išėjęs iš mokyklos, per valandą, jis pažeidė tris taisykles. Kita vertus, Sebastijonas tikrai nemanė, kad kada nors gyvenime dar kartą susitiks su direktoriumi.

Jam norėjosi pasakyti: „Aš jau baigiau mokyklą ir galiu daryti ką tinkamas“, tačiau gerai suprato, jog taip pasakęs nieko nepeš. O jei vis dėlto nuspręstų grįžti į pirmos klasės vagoną, neišvengtų rizikos — direktorius gal ir pastebėtų, kad jo bilietas skirtas važiuoti trečiąja klase; jis visada griebdavosi šio triuko keliaudamas į mokyklą ir atgal kiekvieno semestro pradžioje ir pabaigoje.

Atsisėsdavo pirmos klasės vagone, kur nors kamputyje, kad gerai matytų koridorių. Kai tik į vagoną įlipdavo kontrolierius, Sebastijonas pašokdavo ir

bėgdavo į artimiausią tualetą, durų neužsidarydavo, kad nepasirodytų ženkliukas, rodantis, jog tualetas užimtas. Kai kontrolierius nueidavo į kitą vagoną, jis ir vėl grįždavo į pirmą klasę ir ten sėdėdavo iki kelionės pabaigos. Kadangi traukinys daugiau niekur nestodavo, šis triukas jam visada pavykdavo. Na, taip, kartą galėjo ir sudegti, kai vienas akylas kontrolierius sumanė grįžti ir vagoną patikrinti dar kartą; jis pričiupo Sebastijoną. Šis iškart apsipylė ašaromis ir pradėjo atsiprašinėti aiškindamas, kad jo tėtis ir mama visada keliauja pirmąja klase, o jis nė nežinojo, kad yra dar ir trečia klasė. Tąkart išsisuko, bet tada jam buvo vienuolika metų, o dabar — septyniolika; juo nepatikėtų ne tik kontrolierius.

Jis prarado bet kokią galimybę išvengti bausmės; susitaikęs su mintimi, kad rugsėjį į Kembridžą nevažiuos, Sebastijonas ėmė galvoti, ką reikės daryti, kai traukinys sustos Padingtono stotyje.

Traukiniui per kaimus skriejant į sostinę, direktorius nė nepažvelgė į parengtą kalbą.

Ar jam reikėtų eiti ieškoti vaikino ir pareikalauti jo pasiaiškinti? Direktoriaus žiniomis, bendrabučio vedėjas Kliftonui nupirko trečios klasės bilietą į Bristolį, tai ką jis veikia pirmos klasės vagone, traukinyje, vykstančiame į Londoną? Gal kažkaip supainiojo traukinius? Ne, tasai vaikinas visada žino, kuria kryptimi keliauja. Jis tiesiog nesitikėjo būti pričiuptas. Šiaip ar taip, jis rūkė, nors buvo aiškiai pasakyta, kad mokyklos taisyklės galioja iki paskutinės semestro dienos. Jaunuolis nepakluso neišlaukęs nė valandos. Ir čia nėra jokių švelninančių aplinkybių. Kliftonas jam nepaliko jokio kito pasirinkimo.

Rytoj rytą, per susirinkimą, direktorius praneš, kad Kliftonas pašalintas. Paskui jis paskambins kuratoriui Piterhauze, o tada — vaikino tėvui, ir paaiškins, kodėl jo sūnus rudenį nevyks mokytis į Kembridžą. Kad ir kaip būtų, daktarui Banksui-Viljamsui privalu rūpintis geru mokyklos vardu, kurį jis taip stropiai brandino ištisus penkiolika metų.

Jis pravertė kelis ataskaitos lapus, kol rado reikiamą pastraipą. Perskaitė žodžius, kuriuos buvo parašęs minėdamas Kliftono pasiekimus, akimirką padvejojo ir juos perbraukė.

Sebastijonas svarstė, ar traukiniui atvykus į Padingtono stotį jis turėtų išlipti pirmas, ar paskutinis. Šitai nebuvo labai svarbu; svarbiausia — nesusidurti su direktoriumi.

Sebas nutarė išlipti pirmas, ir likusias dvidešimtį kelionės minučių prasėdėjo ant sėdynės kraštelio. Patikrinęs kišenes rado svarą, dvylika šilingų ir šešis pensus — gerokai daugiau nei įprastai; bendrabučio vedėjas atidavė visus neišleistus kišenpinigius.

Iš pradžių jis ketino kelias dienas paviešėti Londone ir paskutinę semestro dieną grįžti į Bristolį; tikrai neketino tėvui perduoti direktoriaus laiško. Sebastijonas jį ištraukė iš kišenės. Laiškas adresuotas H. A. Kliftonui; asmeniškai. Sebas apsidairė po vagoną norėdamas įsitikinti, ar niekas į jį nežiūri, tada atplėšė voką. Direktoriaus žodžius jis skaitė lėtai; paskui viską perskaitė dar kartą. Laiškas buvo santūrus, nešališkas; Sebo nuostabai, nė žodeliu neužsiminta apie Rubę. Jei tik jis būtų sėdęs į traukinį, nuvažiavęs į Bristolį, grįžęs namo, padavęs laišką tėvui, šiam parvykus iš Amerikos, viskas būtų galėję susiklostyti visai kitaip. Po velnių. Beje, ką direktorius veikė tame traukinyje?

Sebastijonas vėl įsidėjo laišką į kišenę ir stengėsi galvoti apie tai, ką veiks Londone, nes į Bristolį grįžti tikrai negalės tol, kol nepraūš audra, vadinasi, ilgokai. Bet kiek laiko galima tikėtis pragyventi iš svaro, dvylikos šilingų ir šešių pensų? Jis netruks išsiaiškinti.

Dar gerokai prieš traukiniui įvažiuojant į Padingtoną, Sebastijonas jau stovėjo prie vagono durų; duris jis atidarė traukiniui dar nespėjus visai sustoti. Iššokęs pasileido užkardos link, kiek nešė kojos ir leido sunkus lagaminas, parodė kontrolieriui bilietą ir dingo minioje.

Londone Sebastijonas viešėjo tik kartą; tada jis čia buvo su tėvais, jų laukė automobilis, kuris nuvežė į dėdės Džailzo namus Smito aikštėje. Tada dėdė Džailzas jį vedėsi į Tauerį pažiūrėti karališkųjų brangenybių, į Madam Tiuso muziejų pasigrožėti vaškinėmis Edmundo Hilario, Betės Greibl ir Dono Bradmano skulptūromis, o paskui „Regent Palace“ viešbutyje jie gėrė arbatą su cinamoninėmis bandelėmis. Kitą dieną dėdė Džailzas juos vedžiojo po Bendruomenių Rūmus, ir jie matė iš pirmos eilės rūsčiai žvelgiantį Vinstoną Čerčilį. Sebastijonas nustebo pamatęs, koks jis mažas.

Kai atėjo metas važiuoti namo, Sebastijonas pasakė dėdei negalintis sulaukti, kol vėl grįš į Londoną. Štai jis ir grįžo, tik jo nelaukia joks automobilis, ir jis tikrai negali rizikuoti eidamas pas dėdę į svečius. Sebastijonas nė nenutuokė, kur teks nakvoti.

Jam iriantis per minią kažkas į jį atsitrenkė ir vos nepargriovė. Atsigręžęs Sebastijonas pamatė skubantį jaunuolį; šis nė neketino atsiprašyti.

Sebastijonas išėjo iš stoties ir pateko į gatvę su Viktorijos laikų namais bei terasomis; iškabos kai kurių namų languose skelbė, kad čia galima gauti nakvynę su pusryčiais. Jis pasirinko namą, kurio belstukas buvo labiausiai išblizgintas, o gėlių loveliai tvarkingiausi. Duris atidarė miela moteris, vilkinti gėlėtu nailoniniu chalatu, ir maloniai nusišypsojo būsimam svečiui. Gal ji ir nustebo, ant slenksčio išvydusi jaunuolį, vilkintį mokykline uniforma, bet neišsidavė.

— Užeikite, — pakvietė. — Ar ieškote kambario, pone?

— Taip, — atsakė Sebastijonas nustebęs, kad į jį kreipėsi „pone“. — Man reikia kambario šiai nakčiai; įdomu, kiek tai kainuotų?

— Viena naktis — keturi šilingai; pusryčiai įskaičiuoti; už savaitę mokėtumėte svarą.

— Man reikia kambario tik vienai nakčiai, — atsakė Sebastijonas supratęs, jog jei ketina kurį laiką pagyventi Londone, rytą turės ieškotis pigesnės nakvynės.

— Suprantama, — atsakė moteris; paėmusi jo lagaminą, ji patraukė koridoriumi.

Sebastijonas dar niekada nebuvo matęs lagaminą nešančios moters, bet jam pavyko pakeisti situaciją tik per laiptų vidurį.

— Esu ponia Tibet, — kalbėjo ji, — tačiau nuolatiniai klientai į mane kreipiasi Tibe. — Pirmoje laiptų aikštelėje ji pridūrė: — Jus apgyvendinsiu septintajame numeryje. Kambarys namo gale, todėl rytą jūsų nepažadins gatvės triukšmas.

Sebastijonas nenutuokė, apie ką moteris kalba, nes jis dar niekada gyvenime nebuvo pažadintas gatvės triukšmo.

Ponia Tibet atrakino septintojo kambario duris ir pasitraukė, leisdama svečiui užeiti. Kambarys buvo mažesnis nei Sebastijono darbo kambarys

Bičkrofte, bet, kaip ir pati šeimininkė, tvarkingas ir švarus. Jame stovėjo viengulė lova su švariu patalu, o kampe buvo praustuvė.

— Vonios kambarys — koridoriaus gale, — paaiškino ponia Tibet, jam nė nespėjus paklausti.

— Aš persigalvojau, ponia Tibet, — pasakė Sebastijonas. — Kambario norėčiau savaitei.

Ji ištraukė iš chalato kišenės raktą, bet prieš jį paduodama pratarė:

— Tada reikėtų iš anksto sumokėti svarą.

— Taip, žinoma, — atsakė Sebastijonas.

Jis įkišo ranką į kelnių kišenę ir suprato, kad ši tuščia. Patikrino kitą kišenę, paskui — dar kitą, bet pinigų niekur nebuvo nė kvapo. Galiausiai parpuolė ant kelių, atidarė lagaminą ir ėmė įnirtingai ieškoti tarp drabužių.

Ponia Tibet įsisprendė į šonus rankomis ir jau nebesišypsojo. Sebastijonas veltui rausėsi po drabužius; galiausiai jis pasidavė, susmuko ant lovos ir ėmė melstis, kad Tibė būtų minkštesnės širdies nei direktorius.

Direktorius į išsinuomotame kambaryje Reformos klube greitai nusiprausė ir persirengė smokingą. Atsistojęs prieš veidrodį, pakabintą virš praustuvės, pasitaisė varlytę, paskui nusileido laiptais pas šeimininką.

Laiptų apačioje jo jau laukė Nikas Džudas, Senbuvių klubo pirmininkas; jis palydėjo garbės svečią į kambarį, kur prie baro jų laukė kiti komiteto nariai.

— Ką gersite, direktoriau? — paklausė pirmininkas.

— Prašyčiau sauso chereso.

Kiti Džudo ištarti žodžiai jį sutrikdė.

— Leiskite man pirmam jus pasveikinti, — pratarė užsakęs gėrimus. — Juk jūsų mokyklai suteikta svarbiausia Peterhauzo stipendija. Puikus apdovanojimas, vainikuosiantis paskutinius jūsų metus.

Direktorius nieko neatsakė, bet suvokė, kad tris iš kalbos išbrauktas eilutes reikės grąžinti. Dabar tikrai nedera užsiminti apie Kliftono pašalinimą. Šiaip ar taip, vaikinas laimėjo stipendiją, ir šis faktas nepasikeis iki jo pokalbio rytojaus rytą su Kembridžo kuratoriumi, atsakingu už priėmimą.

Deja, pirmininkas nebuvo vienintelis, kuris užsiminė apie Kliftono pasiekimą, ir kai direktorius atsistojo perskaityti metinės ataskaitos, suprato,

kad klausytojams tikrai nereikia žinoti, kaip jis kitą dieną ketina pasielgti. Direktorius nustebo, kai teiginys apie gautą aukšto lygio stipendiją sulaukė itin ilgų plojimų.

Kalba buvo sutikta puikiai, ir kai daktaras Banksas-Viljamsas atsisėdo, daugelis Senbuvių klubo narių priėjo prie pirmojo stalo, norėdami jam palinkėti gerų dienų išeinant į pensiją; direktorius vos spėjo į paskutinį traukinį, vykstantį į Bičkroftą. Vargais negalais įsitaisęs pirmos klasės vagone, jis vėl susimąstė apie Sebastijoną Kliftoną. Direktorius brūkštelėjo kelis žodžius, kuriais rytą kreipsis į susirinkimo dalyvius; pirmiausia į galvą šovė „taisyklės", „padorumas", „garbė", „drausmė" ir „pagarba"; kai traukinys atvyko į Bičkroftą, jis jau buvo baigęs pirmą juodraščio variantą.

Parodęs kontrolieriui bilietą, direktorius lengviau atsikvėpė, kai automobilyje pamatė jo laukiančią, vėlyvo meto nepabūgusią žmoną.

— Kaip sekėsi? — paklausė jam nė nespėjus uždaryti automobilio durelių.

— Manau, atsižvelgiant į aplinkybes, mano kalba buvo sutikta gerai.

— Į kokias aplinkybes?

Kol jie važiavo namo, direktorius papasakojo žmonai apie tą nelemtą susitikimą su Kliftonu traukinyje, vykstančiame į Londoną.

— Ir ką dabar ketini daryti? — paklausė ji, direktoriui rakinant namų duris.

— Kliftonas man nepaliko jokio pasirinkimo. Per rytinį susirinkimą pranešiu, kad jis pašalintas, todėl, labai gaila, rugsėjį negalės pradėti studijų Kembridže.

— Ar tau neatrodo, kad pasielgsi kiek per žiauriai? — paklausė ponia Banks-Viljams. — Šiaip ar taip, gali būti, kad į Londoną vykstančiame traukinyje jis atsidūrė dėl rimtų priežasčių.

— Tai kodėl, vos mane pamatęs, jis spruko iš vagono?

— Tikriausiai nenorėjo visą kelią važiuoti su tavimi, mielasis. Kad ir kaip būtų, tu kartais atrodai labai baisus.

— Bet nepamiršk, aš pričiupau jį rūkantį, — nepaisė jos pastabos direktorius.

— O kodėl jam negalima rūkyti? Juk jis rūkė ne mokykloje, be to, jo ir statusas kitas — šiuo metu jis nėra moksleivis.

— Aš jam aiškiai pasakiau, kad mokyklos taisyklės jam galios iki semestro pabaigos; kitaip teks susitaikyti su pasekmėmis.

— Gal norėtum lašelį išgerti, brangusis?

— Ne, dėkoju. Turiu pasistengti gerai išsimiegoti. Rytoj lengva nebus.

— Tau ar Kliftonui? — paklausė ji prieš gesindama šviesą.

Sebastijonas atsisėdo ant lovos krašto ir išdėstė poniai Tibet viską, kas tądien nutiko. Jis nieko nenutylėjo, net parodė tėvui rašytą mokyklos direktoriaus laišką.

— Ar nemanai, kad būtų išmintinga grįžti namo? Šiaip ar taip, tavo tėvai mirtinai susijaudins, jei grįžę tavęs neras. Be to, negali būti garantuotas, kad direktorius tave pašalins.

— Patikėkite, ponia Tibet, Hilis-Bilis jau apsisprendė; savo sprendimą jis paskelbs rytoj, per susirinkimą.

— Vis tiek turi grįžti namo.

— Negaliu, nes labai juos nuvyliau. Jie visada tenorėjo vienintelio dalyko — kad vykčiau į Kembridžą. Jie man niekada neatleis.

— Nebūčiau tokia kategoriška, — atsakė ponia Tibet. — Mano tėvas visada sakydavo: „Jei ištiko bėda, gerai išsimiegok, kol dar nepriėmei sprendimo, dėl kurio galbūt gailėsiesi.“ Rytą viskas atrodo šviesiau.

— Bet aš net neturiu kur išsimiegoti.

— Nekvailiok, — ponia Tibet apkabino jį per pečius. — Gali nakvoti čia. Tik ne tuščiu pilvu; kai išsikrausi daiktus, nusileisk laiptais ir ateik pas mane į virtuvę.

30

— Nesklandumai prie trečio stalelio, — pratarė padavėja, įvirtusi pro virtuvės duris.

— Kokie nesklandumai, Dženise? — ramiai paklausė ponia Tibet, dauždama du kiaušinius ir juos leisdama į didžiulę keptuvę.

— Nesuprantu nė žodelio, ką jie sako.

— Aa, taip, ponas ir ponia Fererai. Man atrodo, jie prancūzai. Bet tau tereikia žinoti kelis žodžius — *un, deux* ir *oeu*[8]. — Dženisė neatrodė įtikinta. — Kalbėk iš lėto, — mokė ponia Tibet, — nekelk balso. Jie nekalti, kad nemoka angliškai.

— Gal norėtumėte, kad aš su jais pakalbėčiau? — padėjęs peilį su šakute, paklausė Sebastijonas.

— Moki prancūziškai? — nustebusi ponia Tibet vėl padėjo keptuvę ant viryklės.

— Taip, moku.

— Tai būk toks geras.

Sebastijonas pakilo nuo virtuvės stalo ir kartu su Dženise nuėjo į valgomąjį. Prie visų devynių staliukų sėdėjo žmonės; Dženisė prisiartino prie pagyvenusių žmonių poros, įsitaisiusios valgomojo kampe.

— *Bonjour, monsieur,* — pasisveikino Sebastijonas. — *Comment puis-je vous aider?* [9]

Netikėtai užklupti svečiai suglumę pažvelgė į Sebastijoną.

— *Somos español.* [10]

— *Buenas dias, señor. Cómo puedo ayudarle?*[11] — paklausė Sebastijonas. Dženisė palaukė, kol ponas ir ponia Fererai baigė kalbėti. — *Volveré en uno momento*[12], — pasakė Sebastijonas ir nuėjo į virtuvę.

— Na, ko nori mūsų bičiuliai prancūzai? — paklausė ponia Tibet; ji įmušė dar du kiaušinius.

— Jie — ispanai, ne prancūzai, — atsakė Sebastijonas. — Norėtų lengvai paskrudintos juodos duonos, poros minkštai virtų kiaušinių ir dviejų puodelių juodos kavos.

— Dar ko nors?

— Taip, Ispanijos ambasados adreso.

— Dženise, užplikyk kavos ir paskrudink skrebučių, o aš išvirsiu kiaušinius.

— O ką aš galėčiau padaryti? — paklausė Sebastijonas.

— Koridoriuje ant staliuko yra telefonų knyga. Surask Ispanijos ambasados adresą, paskui planą ir paaiškink, kaip ten nukakti.

— Beje, — pratarė Sebastijonas, dėdamas ant stalo šešiapensį, — jie man davė pinigėlį.

Ponia Tibet nusišypsojo.

— Pirmieji arbatpinigiai.

— Pirmieji pinigai, kuriuos užsitarnavau, — pasakė Sebastijonas ir stumtelėjo monetą per stalą. — Vadinasi, dabar esu jums skolingas tris šilingus ir šešis pensus.

Daugiau nieko netaręs, jis išėjo iš virtuvės; koridoriuje paėmė telefonų knygą. Išsiaiškinęs Ispanijos ambasados adresą ir radęs ją miesto plane, ponui ir poniai Fererams paaiškino, kaip nuvykti į Češamo gatvę. Po kelių akimirkų grįžo į virtuvę dar su šešiais pensais.

— Šiuos pasilaikyk sau, — paprieštaravo ponia Tibet, — o man teks tave paskirti savo partneriu.

Sebastijonas nusivilko švarką, pasiraitojo rankoves ir nuėjo prie kriauklės.

— Ką ketini daryti?

— Noriu suplauti indus, — Sebastijonas atsuko karšto vandens čiaupą. — Juk filmuose taip ir elgiasi klientai, kai neturi už ką susimokėti.

— Galiu lažintis, kad ir indus plauni pirmą kartą, — spėjo ponia Tibet; šalia dviejų keptų kiaušinių ji paguldė dvi apskrudusias kumpio riekeles. — Pirmam staliukui, Dženise, ponui ir poniai Ramsbotomams iš Jorkšyro. Bet aš ir jų kalbos nesuprantu nė žodelio. Na, Sebastijonai, sakyk, — paklausė ji, kai Dženisė išėjo iš virtuvės, — ar moki dar daugiau kalbų?

— Moku vokiečių, italų, prancūzų ir hebrajų.

— Hebrajų? Ar tu — žydas?

— Ne, bet vienas iš mano bičiulių mokykloje buvo žydas; savo kalbos jis mane išmokė per chemijos pamokas.

Ponia Tibet nusijuokė.

— Manau, tau kuo greičiau reikia keliauti į Kembridžą, nes esi per daug kvalifikuotas, kad plautum indus.

— Į Kembridžą nevažiuosiu, ponia Tibet, — priminė jai Sebastijonas, — ir niekas čia nekaltas, tik aš pats. Bet vis tiek ketinu apsilankyti Itono aikštėje ir pamėginti surasti, kur gyvena mano bičiulis Brunas Martinesas. Penktadienį po pietų jis jau turėtų būti grįžęs iš mokyklos.

— Puiki mintis, — sutiko ponia Tibet. — Jis tikrai turės žinoti, ar tave išmetė, ar tik... koks tasai kitas žodis?

— Laikinai pašalino, — pasakė Sebastijonas, kai į virtuvę grįžo Dženisė, nešina dviem tuščiomis lėkštėmis — pačiu nuoširdžiausiu virėjo pastangų įvertinimu. Ji padavė lėkštes Sebastijonui ir paėmė du virtus kiaušinius.

— Penktam staliukui, — priminė jai ponia Tibet.

— O devintas staliukas dar nori javainių, — pasakė Dženisė.

— Tai ir atnešk iš sandėliuko naują pakelį, apsnūdėle.

Sebastijonas baigė plauti indus kiek po dešimtos.

— Kas toliau? — paklausė.

— Dženisė išsiurbs valgomąjį, tada padengs stalus rytojaus pusryčiams, o aš tvarkysiu virtuvę. Dvyliktą valandą išleidžiame svečius; kai tik jie išvyks, nuvilksime patalynę, perklosime lovas, palaistysime loveliuose gėles.

— Ką norėtumėte, kad padaryčiau? — paklausė Sebastijonas nuleisdamas rankoves.

— Važiuok autobusu į Itono aikštę ir išsiaiškink, ar penktadienį grįš tavo bičiulis, — Sebastijonas užsivilko švarką. — Bet pirmiausia pasiklok lovą ir sutvarkyk kambarį.

Jis nusijuokė.

— Jūs jau imate kalbėti kaip mano mama.

— Priimsiu tai kaip komplimentą. Tik būtinai grįžk iki pirmos, nes laukiu vokiečių; galėtum pasitarnauti. — Sebastijonas pasuko durų link. — Tau jų prireiks, — pridūrė ponia Tibet, duodama dvi šešiapensių monetas. — Na, nebent būtum sumanęs pėsčias keliauti iki Itono aikštės ir atgal.

— Dėkoju, ponia Tibet.

— Tibe. Nes tikrai tapsi nuolatiniu mano klientu.

Sebastijonas įsidėjo į kišenę pinigus ir pabučiavo ponią Tibet į abu skruostus; ponia Tibet pirmą kartą pritilo.

Sebastijonas išėjo iš virtuvės jai nespėjus atsitokėti, užlėkė laiptais, pasiklojo lovą, susitvarkė kambarį ir grįžo į koridorių, kur vėl susirado miesto planą. Jis nustebo pamatęs, kad Itono aikštės pavadinimas rašomas kitaip nei tos mokyklos, kuri atsisakė priimti dėdę Džailzą dėl kažkokių priežasčių, apie kurias jų šeimoje niekas nekalbėjo.

Prieš jam išeinant, Dženisė patarė lipti į 36-ąjį autobusą, važiuoti iki Slouno aikštės, o nuo ten eiti pėsčiomis.

Kai uždarė svečių namų duris, Sebastijonui pirmiausia į akis krito tai, kiek daug žmonių skuba keliaudami įvairiomis kryptimis; bristoliečiai vaikšto visai kitaip — daug ramiau. Jis atsistojo į eilutę autobusų stotelėje ir stebėjo, kaip atvažiuoja ir nuvažiuoja raudoni dviaukščiai autobusai; galiausiai atvažiavo 36-asis. Sebastijonas įlipo, pakilo į antrą aukštą ir atsisėdo priekyje, kad gerai matytų, kas dedasi apačioje.

— Kur važiuojate, jaunuoli? — paklausė konduktorius.

— Į Slouno aikštę. Gal galėtumėte pasakyti, kada man reikės išlipti?

— Du pensai.

Sebastijonas žavėjosi vaizdais, kai autobusas važiavo pro Marmuro arką, Parko skersgatvį, pasuko pro Haid Parko kampą, bet kartu mėgino susikaupti ir galvoti apie tai, ką darys atvažiavęs. Jis prisiminė, kad Brunas gyvena Itono aikštėje, tačiau namo numerio nežinojo. Vylėsi, kad toji aikštė bus nedidelė.

— Slouno aikštė! — riktelėjo konduktorius, kai autobusas sustojo prie V. H. Smito.

Sebastijonas greitai nusileido laipteliais. Išlipęs apsidairė, ieškodamas kokio nors žymesnio pastato. Jo žvilgsnis užkliuvo už Karališkojo rūmų teatro, kur Džoana Plaurait vaidino spektaklyje „Kėdės“. Jis pažvelgė į planą, praėjo pro teatrą ir pasuko į dešinę manydamas, kad Itono aikštė galėtų būti už kokių poros šimtų metrų.

Priėjęs aikštę sulėtino žingsnį, vylėsi kur nors pamatyti raudoną dono Pedro Martineso „Rolls-Royce“, bet automobilio niekur nesimatė. Sebastijonas suprato, jei jam nenusišypsos sėkmė, jis tik po kelių valandų išsiaiškins, kur gyvena Brunas.

Žingsniuodamas šaligatviu pastebėjo, kad maždaug pusė namų paversti į butus, o prie durų skambučių surašytos tų butų gyventojų pavardės. Kita pusė — gyvenamieji namai, ir jokių pavardžių prie jų nebuvo, tik belstukai ar skambučių mygtukai su užrašu „Prekeiviams“. Sebastijonas neabejojo, kad Bruno tėvas — ne iš tų, kurie dalijasi lauko durimis su kuo nors kitu.

Jis atsistojo ant viršutinio pirmu numeriu pažymėto namo laiptelio ir paspaudė prekeiviams skirtą skambutį. Po akimirkos pasirodė liokajus, vilkintis ilgą juodą švarką, pasirišęs baltą kaklaraištį; liokajus jam priminė Marsdeną iš Baringtono namų.

— Ieškau pono Martineso, — mandagiai pasakė Sebastijonas.

— Čia negyvena joks ponas tokia pavarde, — atsakė liokajus ir uždarė Sebastijonui prieš nosį duris, šiam nespėjus paklausti, ar liokajus nutuokia, kur ponas Martinesas galėtų gyventi.

Per valandą Sebastijonas prisiklausė ir patyrė visko — nuo „jis čia negyvena“ iki panosėje užtrenkiamų durų. Baigiantis antrai valandai, buvo nukeliavęs iki aikštės galo ir galiausiai, pateikęs tą patį klausimą, išgirdo tarnaitės žodžius:

— Ar jis — tasai ponas užsienietis, važinėjantis raudonu rolsroisu?

— Taip, tai jis, — palengvėjusia širdimi atsakė Sebastijonas.

— Man atrodo, jis gyvena keturiasdešimt ketvirtame name, dviem durimis toliau, — pasakė rodydama dešinėn.

— Labai jums ačiū, — padėkojo Sebastijonas.

Jis sparčiai nužingsniavo prie 44-o namo, užlipo laipteliais, giliai įkvėpė ir du kartus pabeldė variniu belstuku.

Duris jam atidarė ne iš karto; Sebastijoną pasitiko stambus vyriškis, turbūt gerokai aukštesnis kaip šešių pėdų, labiau panašus į boksininką nei į liokajų.

— Ko nori? — paklausė Sebastijonui nepažįstamu akcentu.

— Norėjau paklausti, ar čia gyvena Brunas Martinesas.

— Kas teiraujasi?

— Esu Sebastijonas Kliftonas.

Vyriškio tonas staiga pasikeitė.

— Taip, girdėjau jį apie jus pasakojantį, bet jo nėra.

— Ar žinote, kada jis žada grįžti?

— Man atrodo, girdėjau, kaip ponas Martinesas sakė, kad penktadienį po pietų jau bus namie.

Sebastijonas nusprendė daugiau nieko neklausinėti; jis trumpai pratarė:

— Dėkoju.

Milžinas linktelėjo ir užtrenkė duris. O gal paprastai uždarė?

Sebastijonas bėgte pasileido Slouno aikšte, norėdamas grįžti laiku ir poniai Tibet padėti priimti svečius vokiečius. Jis sėdo į pirmą pasitaikiusį autobusą, važiuojantį Padingtono kryptimi. Grįžęs į Prido gatvės 37-ąjį numerį nuskubėjo į virtuvę, pas ponią Tibet ir Dženisę.

— Ar pasisekė rasti, Sebai? — paklausė ponia Tibet, jam nė nespėjus atsisėsti.

— Pavyko išsiaiškinti, kur gyvena Brunas, — džiūgaudamas atsakė Sebastijonas, — ir...

— Itono aikštės keturiasdešimt ketvirtame name, — pasakė ponia Tibet ir padėjo lėkštę su dešrelėmis ir bulvių koše.

— Iš kur žinote?

— Telefonų knygoje radau Martineso pavardę, bet kai man šovė į galvą patikrinti, jau buvai išėjęs. Ar sužinojai, kada jis grįžta namo?

— Taip, penktadienį po pietų.

— Vadinasi, pas mane pagyvensi dar porą dienų.

Sebastijonas sutriko, o ponia Tibet pridūrė:

— Ir man tai gali būti naudinga, nes vokiečiai čia bus iki penktadienio popietės, vadinasi, tu... — kažkas garsiai pabeldė į duris nutraukdamas jos mintis. — Jei neklystu, tai ponas Krolas su draugais. Eime, Sebai, išsiaiškinsim, ar supranti, ką jie kalba.

Sebastijonas nenorom atsiplėšė nuo dešrelių su bulvių koše ir nusekė paskui ponią Tibet. Jis ją pasivijo tik tada, kai moteris atidarė lauko duris.

Per kitas keturiasdešimt aštuonias valandas jis miegojo vos kelias akimirkas, nugvelbtas lakstant laiptais aukštyn žemyn su lagaminais, užsakinėjant taksi, nešiojant gėrimus ir, svarbiausia, verčiant nesuskaičiuojamus klausimus, pradedant „Kur yra Londono tvirtovė?“ ir baigiant „Ar žinote kokį nors gerą vokiečių restoraną?“ Į daugumą klausimų ponia Tibet galėjo atsakyti nė nedirstelėjusi į planą ar vadovą po miestą.

Ketvirtadienį, paskutinį viešnagės vakarą, Sebastijonas nuraudo išgirdęs klausimą, į kurį atsakymo nežinojo. Jo gelbėti suskubo ponia Tibet.

— Pasakyk, kad merginų, kurių jiems reikia, yra „Windmill“ teatre, Soho rajone.

Vokiečiai žemai nusilenkė.

Kai penktadienio popietę jie susiruošė išvykti, ponas Krolas davė Sebastijonui svarą ir šiltai paspaudė jam ranką. Sebastijonas padavė pinigus poniai Tibet, bet ši atsisakė imti sakydama:

— Pinigai tavo. Tu dar ne tiek uždirbai.

— Bet aš dar nesumokėjau už nakvynę. O jei nesumokėsiu, mano močiutė, kadaise dirbusi valdytoja „Grand Hotel“ Bristojyje, man nedovanos.

Ponia Tibet jį apkabino.

— Sėkmės, Sebai, — pratarė. Galiausiai jį paleidusi pridūrė: — Nusimauk kelnes.

Sebastijonas dar labiau sutriko nei tada, kai išgirdo pono Krolo klausimą, kur būtų galima rasti striptizo klubą.

— Turiu išlyginti tau kelnes; juk neatrodysi taip, lyg būtum ką tik grįžęs iš darbo.

---

[8] Vienas, du, kiaušinis (*pranc*.).

[9] Sveiki, pone. Kuo galėčiau padėti? (*Pranc*.)

[10] Esame ispanai. (*Isp*.)

[11] Laba diena, pone. Kuo galiu padėti? (*Isp*.)

[12] Po minutėlės grįšiu. (*Isp*.)

31

— Nesu tikras, ar jis yra, — pratarė vyriškis, kurio Sebastijonas niekada nepamirš. — Bet pažiūrėsiu.

— Sebai! — marmuro koridoriumi nuaidėjo balsas. — Kaip miela tave matyti, seni, — kalbėjo Brunas spausdamas bičiuliui ranką. — Jau baiminausi, kad niekada tavęs nebeišvysiu, jei gandai būtų pasitvirtinę.

— Kokie gandai?

— Karlai, būk geras, paprašyk Elenos patiekti arbatą svetainėje.

Brunas įleido Sebastijoną vidun. Bičkrofte visada viršesnis jausdavosi Sebastijonas, o Brunas mielai sutikdavo jam asistuoti. Dabar jie apsikeitė vaidmenimis — svečias sekė paskui šeimininką koridoriumi, kol atėjo į svetainę. Sebastijonas visada manė, kad augo apsuptas komforto, net prabangos, bet tai, ką išvydo žengęs į svetainę, būtų nustebinę net karališkosios šeimos narius. Muziejuje eksponuojami visi šie paveikslai, baldai ir net kilimai nepasirodytų ne savo vietoje.

— Kokie gandai? — susinervinęs pakartojo klausimą Sebastijonas, sėsdamasis ant sofos kraštelio.

— Tuoj papasakosiu, — pasakė Brunas, — bet pirmiausia sakyk, kodėl taip netikėtai išvažiavai. Vieną akimirką sėdi su Viku ir manimi kabinete, o kitą jau dingsti...

— Nejau direktorius nieko nesakė per rytinį susirinkimą?

— Nepasakė nė žodelio, todėl viskas atrodė dar paslaptingiau. Aišku, kiekvienas turėjo savo nuomonę, bet ir bendrabučio vedėjas, ir Banksas-Viljamsas tylėjo kaip žuvys, todėl niekas nežinojo, kas tiesa, o kas — gandai. Klausinėjau sesutės, didžiojo žinių šaltinio, tačiau ji nuščiūdavo vos išgirdusi tavo vardą. Visai į ją nepanašu. Vikas baiminosi blogiausia, nors, kita vertus, jam visada atrodo, kad stiklinė pustuštė. Jis buvo įsitikinęs, kad tave pašalino ir daugiau niekada tavęs nebepamatysime, bet aš atsakiau, jog mes visi susitiksime Kembridže.

— Deja, turbūt nesusitiksime, — pratarė Sebastijonas. — Vikas buvo teisus.

Tada jis papasakojo bičiuliui, kas nutiko po savaitės pradžioje įvykusio pokalbio su mokyklos direktoriumi; Brunui neliko abejonių, kad Sebastijonas jaučiasi sugniuždytas praradęs vietą Kembridže.

Sebastijonui baigus pasakoti, Brunas pasakė:

— Tai štai kodėl Hilis-Bilis trečiadienio rytą, po susirinkimo, mane pasikvietė į savo kabinetą.

— Kokią jis tau paskyrė bausmę?

— Skyrė rykščių, atėmė mokyklos vyresniojo statusą ir įspėjo, kad būsiu laikinai pašalintas, jei nusižengsiu dar kartą.

— O aš galėjau išsisukti tik laikinai pašalintas, — kalbėjo Sebastijonas, — jei Hilis-Bilis nebūtų manęs pričiupęs rūkančio traukinyje į Londoną.

— Kodėl važiavai į Londoną, jei turėjai bilietą į Bristolį?

— Ketinau čia pabūti iki penktadienio, o paskutinę semestro dieną grįžti namo. Mano mama ir tėtis tik rytoj grįžta iš Jungtinių Valstijų, todėl pamaniau, kad jie nieko nė nesužinos. Jei traukinyje nebūčiau sutikęs Hilio-Bilio, būčiau išsisukęs.

— Bet jei tu šiandien traukiniu grįši į Bristolį, jie vis tiek nieko nesužinos.

— Tikrai sužinos, — atsakė Sebastijonas. — Nepamiršk, ką pasakė Hilis-Bilis: „Mokyklos taisyklės tau galios iki paskutinės semestro dienos, — jis mėgdžiojo direktorių įsitvėręs švarko atlapų. — Jei nors vieną iš jų pažeisi, nedvejodamas persigalvosiu dėl tavo vietos Kembridže. Supratai?“ Nepraėjus nė valandai po to, kai buvau paleistas iš direktoriaus kabineto, jo panosėje pažeidžiau tris taisykles!

Į kambarį įėjo tarnaitė, nešina maistu nukrautu sidabriniu padėklu; Bičkrofte jie nieko panašaus nevalgydavo.

Brunas aptepė sviestu karštą keksiuką.

— Žinai, kai atsigersime arbatos, grįžk į savo svečių namus ir pasiimk daiktus. Šįvakar galėsi likti čia; mudu nutarsime, kaip tau elgtis toliau.

— O kaip į tai pažiūrės tavo tėtis?

— Važiuodamas iš mokyklos namo aš jam pasakiau, kad rugsėjį man netektų keliauti į Kembridžą, jei tu nebūtum prisiėmęs kaltės. Jo įsitikinimu, man pasisekė, kad turiu tokį draugą; tėtis labai apsidžiaugs, sulaukęs progos asmeniškai tau padėkoti.

— Brunai, jei tu pirmas būtum patekęs Banksui-Viljamsui į nagus, būtum pasielgęs taip pat.

— Ne tai svarbiausia, Sebai. Pirmą jis pričiupo tave, todėl aš išsisukau gavęs lupti, o Vikas iš balos išlipo sausas — ir pačiu laiku, nes jis irgi vylėsi pažinti Rubę artimiau.

— Rubę, — pakartojo Sebastijonas. — Ar sužinojai, kas jai nutiko?

— Ji dingo tą pačią dieną, kaip ir tu. Virėjas man sakė, kad jos daugiau nebematysime.

— Ir tu *tebemanai*, kad turiu šansų keliauti į Kembridžą?

Abu vaikinai nutilo.

— Elena, — pratarė Brunas, kai tarnaitė grįžo nešina didžiuliu vaisiniu pyragu, — mano bičiulis grįš į Padingtoną pasiimti daiktų. Gal galėtum paprašyti vairuotojo jį nuvežti, o paskui, iki jam grįžtant, paruošti svečių kambarį?

— Deja, vairuotojas ką tik išvyko paimti iš darbo jūsų tėvo. Iki vakarienės jie negrįš.

— Tada tau teks išsikviesti taksi, — pasakė Brunas. — Bet pirmiausia turi paragauti vaisinio pyrago.

— Man vos pakaks pinigų autobusui, ką jau kalbėti apie taksi, — sušnabždėjo Sebastijonas.

— Iškviesiu tau taksi, o sąskaitą apmokės tėvas, — atsakė Brunas imdamas peilį pyragui pjauti.

— Puikios naujienos, — apsidžiaugė ponia Tibet, kai Sebastijonas jai papasakojo, kas tą popietę nutiko. — Bet vis tiek turėtum paskambinti tėvams ir pasakyti, kur esi. Šiaip ar taip, dar negali būti garantuotas, kad praradai vietą Kembridže.

— Rubę atleido, bendrabučio pirmininkas atsisakė ta tema kalbėtis, net seselė, kuri visada uoliai reiškia savo nuomonę, nepratarė nė žodžio. Patikėkite, ponia Tibet, į Kembridžą nevažiuosiu. Vis tiek mano tėvai be rytojaus iš Amerikos negrįš, todėl net ir norėdamas negalėčiau jiems paskambinti.

Ponia Tibet nebesiginčijo.

— Na, jei tikrai išeini, — pasakė, — susirink savo daiktus, kad galėčiau kambarį išnuomoti kitiems. Jau ir taip teko atsakyti trims klientams.

— Susisuksiu kiek galėdamas greičiau.

Sebastijonas išėjo iš virtuvės ir laiptais užlėkė į savo kambarį. Susikrovęs daiktus ir sutvarkęs kambarį, jis grįžo pas ponią Tibet ir Dženisę; jos stovėjo koridoriuje ir jo laukė.

— Įsimintina buvo savaitė, tikrai įsimintina, — atidariusi lauko duris pasakė ponia Tibet, — mudvi su Dženise niekada šių dienų nepamiršime.

— Kai rašysiu atsiminimus, Tibe, jums skirsiu visą skyrių, — pažadėjo Sebastijonas, kai jie abu išėjo į gatvę.

— Pamirši mus ilgai netrukęs, — ilgesingai pratarė ponia Tibet.

— Nesitikėkite. Pamatysite, jūsų svečių namai taps mano antraisiais namais, — Sebastijonas pabučiavo Dženisei į skruostą, paskui stipriai apkabino Tibę. — Jūs taip lengvai manimi neatsikratysite, — pridūrė pagaliau lipdamas į laukiantį taksi.

Taksi pajudėjus Itono aikštės link, ponia Tibet ir Dženisė pamojavo. Tibė norėjo dar kartą jam pasakyti: „Dėl Dievo, paskambink mamai, vos tik ji grįš iš Amerikos“, bet suprato, jog kalbėti būtų beprasmiška.

— Dženise, eik į septintą kambarį ir pakeisk patalynę, — pasakė ji, kai gatvės gale taksi pasuko dešinėn ir dingo iš akių.

Ponia Tibet greitai grįžo vidun. Jei Sebas nepaskambins motinai, paskambins ji.

Tą vakarą Bruno tėvas nusivedė vaikinus į „Ritz“ vakarienės — ir vėl šampanas, pirmąkart Sebastijono ragautos austrės. Donas Pedras — jis primygtinai reikalavo, kad Sebastijonas į jį kreiptųsi taip, — dar kartą jam padėkojo už tai, kad prisiėmė visą kaltę ir neužkirto Brunui kelio į Kembridžą.

— Kaip britiška, — nesiliovė kartojęs donas Pedras.

Brunas sėdėjo įnikęs į maistą ir retai kada įsiterpdavo į pokalbį. Rodėsi, tėvo akivaizdoje išgaravo visas pirmykštis jo pasitikėjimas. Tačiau didžiausią siurprizą tą vakarą pateikė donas Pedras, atskleisdamas, kad Brunas turi du vyresnius brolius — Diegą ir Luisą, — nors pats Brunas niekada nebuvo apie juos užsiminęs; broliai, savaime aišku, niekada nebuvo atvažiavę jo aplankyti į

Bičkrofto abatiją. Sebastijonas norėjo paklausti kodėl, bet nutarė palaukti, kol jiedu su Brunu liks vieni.

— Jie kartu su manimi darbuojasi šeimos versle, — pasakė donas Pedras.

— O koks jūsų šeimos verslas? — nekaltai paklausė Sebastijonas.

— Importas ir eksportas, — neaiškindamas smulkmenų atsakė donas Pedras.

Donas Pedras pasiūlė jaunajam svečiui pirmą kubietišką cigarą ir paklausė, ką jis ketina daryti, jei į Kembridžą nevažiuos. Užsikosėjęs Sebastijonas pratarė:

— Manau, tada teks ieškotis darbo.

— Norėtum užsidirbti šimtą svarų grynaisiais? Galėtum šį tą nuveikti Buenos Airėse, o mėnesio gale grįžtum į Angliją.

— Dėkoju, pone, jūs labai dosnus. O ką turėčiau padaryti už tokią didžiulę pinigų sumą?

— Kitą pirmadienį turėtum su manimi nuvykti į Buenos Aires, kelias dienas pas mane pagyventi, o paskui laivu „Karalienė Marija“ nugabenti į Sautamptoną siuntinį.

— Bet kodėl aš? Juk tokią paprastą užduotį galėtų įvykdyti ir kuris nors iš jūsų darbuotojų.

— Todėl, kad tame siuntinyje — šeimos relikvija, — nė nemirktelėjęs atsakė donas Pedras, — ir man reikia ispaniškai ir angliškai kalbančio žmogaus, kuriuo galėčiau pasitikėti. Tavo elgesys, Brunui patekus į bėdą, mane įtikino, kad esi toks žmogus, kokio ieškau. — Žvelgdamas į Bruną, jis pridūrė: — Gali būti, kad taip aš noriu tau atsidėkoti.

— Jūs labai malonus, pone, — Sebastijonas negalėjo patikėti savo laime.

— Norėčiau tau sumokėti dešimties svarų avansą, — kalbėjo donas Pedras, traukdamas iš kišenės piniginę. — Likusius devyniasdešimt gausi tą pačią dieną, kai grįši į Angliją.

Jis išėmė iš piniginės du banknotus po penkis svarus ir pastūmė per stalą. Sebastijonas niekada gyvenime nebuvo turėjęs tiek pinigų.

— Kodėl tau su Brunu šį savaitgalį nepasismaginus? Šiaip ar taip, jūs to nusipelnėte.

Brunas nieko nesakė.

Kai buvo aptarnautas paskutinis svečias, ponia Tibet paliepė Dženisei išsiurbti valgomąjį ir padengti stalus rytojaus pusryčiams, bet prieš tai dar priminė suplauti indus; galėtum pamanyti, kad Dženisė niekada nebuvo girdėjusi šių nurodymų. Paskui ponia Tibet dingo užlipusi laiptais. Džeisė pamanė, kad ji nuėjo į savo kabinetą parengti rytojaus pirkinių sąrašo, bet iš tikrųjų šeimininkė atsisėdo prie stalo ir įsistebeilijo į telefoną. Ji įsipylė stiklą viskio, nors retai kada taip darydavo neįmigus paskutiniam svečiui, nurijo mauką ir nukėlė ragelį.

— Norėčiau sužinoti telefono numerį, — paprašė ji ir palaukė, kol ragelyje pasigirs kitas balsas.

— Kokia pavardė? — paklausė balsas.

— Ponas Haris Kliftonas, — atsakė ji.

— Koks miestas?

— Bristolis.

— O adresas?

— Adreso nežinau, bet jis — žinomas rašytojas, — kalbėjo ponia Tibet, mėgindama sudaryti įspūdį, jog gerai jį pažįsta.

Kiek palaukusi pamanė, kad pokalbis nutrauktas, bet galiausiai vėl pasigirdo balsas:

— Ponia, numeris, kurio prašote, neįtrauktas į telefono abonentų knygą, todėl negalėsiu jūsų sujungti, labai gaila.

— Tačiau reikalas labai svarbus.

— Atleiskite, ponia, bet negalėčiau jūsų sujungti net ir tada, jei būtumėte Anglijos karalienė.

Ponia Tibet padėjo ragelį. Ji kurį laiką sėdėjo svarstydama, ar yra dar kokių nors būdų susisiekti su ponia Klifton. Paskui prisiminė Dženisę ir grįžo į virtuvę.

— Kur tu perki tas knygas plonais viršeliais, kurių niekada nepaleidi iš rankų? — paklausė Dženisės.

— Stotyje, pakeliui į darbą, — atsakė Dženisė, toliau plaudama indus.

Galvodama apie jos atsakymą, ponia Tibet šveitė viryklę. Galiausiai patenkinta savo darbo rezultatu ji nusirišo prijuostę, tvarkingai ją sulankstė, paėmė pirkinių krepšį ir pareiškė:

— Einu į parduotuves.

Išėjusi iš svečių namų ji nepasuko dešinėn, kaip kas rytą, kai būdavo susiruošusi į mėsinę ieškoti gražiausių daniško kumpio gabalų, į daržovių krautuvėlę šviežių vaisių ir pas kepėją šilčiausių, ką tik iš krosnies ištrauktų duonos kepalų (tačiau ji pirkdavo tik tada, kai kaina būdavo padoriausia). Šiandien buvo kitaip. Šiandien ponia Tibet pasuko į kairę ir patraukė link Padingtono stoties.

Ji tvirtai laikė rankinę, nes jau ne kartą buvo įspėta greitai praregėjusių svečių, apvogtų, vos šie žengdavo į Londono gatves; šviežiausias pavyzdys — Sebastijonas. Vaikinas buvo ne pagal amžių brandus, tačiau vis dar toks naivus.

Perėjusi gatvę ir įsimaišiusi į triukšmingą, stoties link plūstančią praeivių minią, ponia Tibet staiga ėmė neįprastai nervintis. Gal todėl, kad dar niekada nebuvo lankiusis knygyne. Ji neturėjo laiko skaitymui nuo tada, kai prieš penkiolika metų, bombarduojant Ist Endą, buvo užmuštas jos vyras ir dar kūdikis sūnelis. Jei jos vaikas būtų išgyvenęs, dabar jam būtų maždaug tiek, kiek Sebastijonui.

Netekusi stogo virš galvos, Tibė išvyko į vakarus — lyg paukštis, ieškantis naujų vietų prasimaitinti. Ji pradėjo dirbti „Saugaus prieglobsčio“svečių namuose paprasta juodadarbe. Po trejų metų tapo padavėja, o mirus savininkui jai teko perimti svečių namus (ne paveldėti), nes bankas ieškojo bet ko, kas išpirktų įkeistą namą.

Ji vos nebankrutavo, tačiau 1951-aisiais Tibę išgelbėjo Britanijos festivalis, į Londoną pritraukęs milijoną svečių; viešbutukas pirmą kartą sulaukė pelno. Tas pelnas — nors ir nežymiai, — augo sulig kiekvienais metais; dabar namas buvo išpirktas, verslas — jos. Tibė vylėsi, kad nuolatiniai klientai jai padės išgyventi žiemą; ji jau seniai suprato, jog besikliaujantys atsitiktiniais svečiais ilgai netrukę užveria duris.

Ponia Tibė pakirdo iš užplūdusių minčių ir apsižvalgė po stotį, kol galiausiai pamatė „W. H. Smith“ iškabą. Stebėjo ten įeinančius ir išeinančius jau užsigrūdinusius keliauninkus. Dauguma nešėsi nusipirkę kokį rytinį laikraštį už puspensį, tačiau kiti spietėsi parduotuvės gale, prie knygų lentynų.

Galiausiai ji pasiryžo įeiti, bet paskui bejėgiškai sustojo knygyno viduryje, maišydamasi kitiems ant kelio. Gale knygyno pamačiusi moterį, iš medinio

vežimėlio į lentynas dėliojančią knygas, Tibė prie jos priėjo, tačiau nekalbino, nenorėdama trukdyti.

Pardavėja pakėlė akis.

— Kuo galėčiau padėti, ponia? — mandagiai paklausė.

— Ar esate girdėjusi apie rašytoją Harį Kliftoną?

— Oo, taip, — atsakė pardavėja. — Jis — vienas iš populiariausių mūsų rašytojų. Ar ieškote kokios nors konkrečios knygos? — Ponia Tibet papurtė galvą. — Eime pažiūrėti, ką mes čia turime.

Pardavėja nuėjo į kitą knygyno galą, paskui ją nusekė ir ponia Tibet; pardavėja sustojo prie lentynos, virš kurios buvo užrašyta DETEKTYVAI. „Viljamo Varviko paslaptys“ stovėjo tvarkingai išrikiuotos viena šalia kitos, tik kartkartėmis pasitaikantys tarpai tarp knygų liudijo, kad rašytojas išties populiarus.

— Aišku, — tęsė pardavėja, — turime ir „Kalinio dienoraštį“, ir lordo Prestono rašytą biografiją, pavadintą „Paveldimumo principas“, kurioje aprašoma intriguojanti Kliftono ir Baringtono palikimo byla. Gal ir jūs ją prisimenate? Laikraščiai apie tai rašė ištisas savaites.

— Kurį pono Kliftono romaną rekomenduotumėte?

— Kai manęs to paklausia apie bet kurį rašytoją, visada patariu pradėti nuo pirmosios knygos, — patarė pardavėja ir paėmė nuo lentynos „Viljamą Varviką ir aklo liudytojo bylą“.

— Ar perskaičiusi tą knygą apie paveldėjimą sužinočiau ką nors daugiau apie Kliftonų šeimą?

— Taip; ta knyga įtraukia ne menkiau nei romanas, — kalbėjo pardavėja eidama prie biografijų skyriaus. — Iš viso — trys šilingai, ponia, — pasakė duodama Tibei abi knygas.

Kai prieš pat pietus ponia Tibet grįžo į svečių namus, Dženisė nustebo pamačiusi, kad pirkinių krepšiai tušti; ji dar labiau nustebo, kai šeimininkė užsirakino savo kabinete ir išėjo tik tada, kai į duris pabeldė potencialus klientas.

Regio Prestono „Paveldimumo principą“ ji perskaitė per dvi dienas ir du vakarus; tada ponia Tibet suprato, kad jai teks apsilankyti dar vienoje vietoje, kurioje niekada nebuvo lankiusis, tik šįkart teks paaukoti gerokai daugiau nervų nei knygyne.

Pirmadienio rytą Sebastijonas nusileido pusryčiauti anksti, nes norėjo pasikalbėti su Bruno tėvu dar prieš šiam išeinant į darbą.

— Labas rytas, pone, — pasisveikino sėsdamasis prie pusryčių stalo.

— Labas rytas, Sebastijonai, — atsakė donas Pedras ir padėjo laikraštį. — Na, ar jau apsvarstei pasiūlymą kartu su manimi vykti į Buenos Aires?

— Taip, pone, apsvarsčiau. Norėčiau keliauti, jei tik spėčiau.

— Ne bėda, — atsakė donas Pedras. — Tik pasistenk būti pasirengęs iki man grįžtant.

— Kada išvykstame, pone?

— Apie penktą.

— Būsiu pasirengęs, lauksiu jūsų, — atsakė Sebastijonas, ir tada į kambarį įėjo Brunas.

— Apsidžiaugsi sužinojęs, kad Sebastijonas su manimi keliaus į Buenos Aires, — tarė Donas Pedras, kai sūnus atsisėdo. — Mėnesio gale jis grįš į Londoną. Pažadėk, grįžus bičiuliui, juo pasirūpinti.

Brunas jau rengėsi kažką sakyti, bet įėjo Elena ir vidury stalo padėjo padėklą su skrebučiais.

— Ko norėtumėte pusryčiams, pone? — paklausė ji Bruno.

— Prašyčiau dviejų virtų kiaušinių.

— Ir aš, — pratarė Sebastijonas.

— Reikia eiti, — donas Pedras pakilo iš savo vietos stalo gale. — Turiu su kai kuo susitikti Bondo gatvėje. — Atsigręžęs į Sebastijoną jis pridūrė: — Pasistenk iki penktos susikrauti daiktus ir pasirengti kelionei. Turime spėti, kol potvynis nepasibaigė.

— Nekantrauju keliauti, pone, — Sebastijonas buvo nuoširdžiai sujaudintas.

— Geros dienos, tėti, — palinkėjo Brunas, tėvui einant iš kambario. Jis tylėjo, kol neišgirdo užsiveriančių lauko durų, o tada pažvelgė į bičiulį ir paklausė: — Ar tu tikras, kad apsisprendei teisingai?

Ponia Tibet niekaip nesuvaldė virpulio. Ji nebežinojo, ar pajėgs susitvardyti. Kai tą rytą svečiai susėdo pusryčiauti, jiems buvo patiekti kietai virti kiaušiniai, apdegę skrebučiai ir drungna arbata; galiausiai visą kaltę prisiėmė Dženisė.

Ponia Tibet jau dvi dienas nėjo apsipirkti, todėl duona buvo sužiedėjusi, vaisiai pernokę, o kumpio visai nelikę. Dženisė atsipūtė, kai iš valgomojo išėjo paskutinis nepatenkintas svečias. Vienas net atsisakė sumokėti.

Dženisė nuėjo į virtuvę išsiaiškinti, ar ponia Tibet nesirguliuoja, bet jos niekur nesimatė. Dženisė susimąstė, kur ji galėtų būti.

O ponia Tibet tuo metu važiavo 148-uoju autobusu, vykstančiu į Vaitholą. Ji ir tuo metu nebuvo tikra, ar pavyks įgyvendinti sumanymą. Jeigu jis ir sutiks su ja pasimatyti, ką ji pasakys? Apskritai, ar čia jos reikalas? Moteris taip užsigalvojo, kad išlipo tik pravažiavusi Vestminsterio tiltą. Ponia Tibet dar kiek užtruko, kol kirto Temzę, bet ne todėl, kad kaip turistė būtų žvalgiusis nuo tilto ir grožėjusis peizažu.

Ji buvo kelis kartus persigalvojusi, tačiau galiausiai pasiekė Parlamento aikštę, o tada žingsniavo vis lėčiau ir lėčiau, kol sustojo prie Bendruomenių Rūmų durų ir ten kaip Loto žmona pavirto druskos stulpu.

Pagyvenęs durininkas, įpratęs prie įsibauginusių, pirmą kartą Vestminsterio rūmuose besilankančių žmonių, nusišypsojo suakmenėjusiai statulai ir paklausė:

— Gal galiu kuo padėti, ponia?

— Ar čia turiu eiti, kad susitikčiau su parlamentaru?

— Esate pranešusi apie savo vizitą?

— Ne, — atsakė ponia Tibet vildamasi, kad bus išprašyta.

— Nesijaudinkite, tik nedaugelis būna pranešę. Jums reikia tikėtis, kad šiandien jį rasite Parlamente, kad jis bus neužimtas ir galės su jumis susitikti. Jei norėtumėte stoti į eilę, mano kolega galėtų jus palydėti.

Ponia Tibet užlipo laiptais prie pat Vestminsterio rūmų ir atsistojo į ilgą tylinčių žmonių eilę. Kai po daugiau nei valandos ji pasiekė eilės priekį, prisiminė nepasakiusi Dženisei, kur eina.

Ją palydėjo į centrinį vestibiulį, kur kitas pareigūnas nuvedė į registratūrą.

— Laba diena, ponia, — pasisveikino budintis darbuotojas. — Su kuriuo parlamentaru norėtumėte susitikti?

— Su seru Džailzu Baringtonu.

— Ar esate jo rinkėja, ponia?

Dar viena proga pabėgti, — pamanė ponia Tibet.

— Ne. Man reikia su juo pasikalbėti asmenišku klausimu.

— Suprantu, — atsakė raštininkas, tarsi jo apskritai niekas nestebintų. — Jei pasakysite savo pavardę, užpildysiu lankytojo kortelę.

— Ponia Florencija Tibet.

— O adresas?

— Prido gatvė trisdešimt septyni, Padingtonas.

— Apie ką ketinate kalbėtis su seru Džailzu?

— Apie jo sūnėną Sebastijoną Kliftoną.

Raštininkas užpildė kortelę ir padavė ją pasiuntiniui.

— Ar ilgai reikės laukti? — paklausė ji.

— Paprastai parlamentarai atsiliepia greitai, jei tik yra atvykę. Bet gal prisėstumėte, kol lauksite, — pasiūlė jis rodydamas į žalius suolus, sustatytus palei centrinio vestibiulio sienas.

Pasiuntinys nužingsniavo ilgu koridoriumi į Žemuosius Rūmus. Atėjęs į parlamentarų vestibiulį, padavė kortelę kolegai, kuris ją nunešė į salę. Salė buvo pilna parlamentarų, atėjusių paklausyti iždo kanclerio Piterio Tornikrofto pranešimo, kad baigiantis Sueco krizei benzinas nebebus normuojamas.

Pasiuntinys pamatė serą Džailzą Baringtoną įprastoje vietoje ir padavė kortelę sėdinčiajam trečios eilės gale; tada kortelė pradėjo iš lėto keliauti ilgu suolu — kiekvienas parlamentaras perskaitydavo parašytą pavardę ir perduodavo kortelę kaimynui, kol galiausiai ji pasiekė serą Džailzą.

Bristolio dokų rajono atstovas įsidėjo kortelę į kišenę gaudydamas spikerio žvilgsnį ir pašokdamas tą akimirką, kai užsienio reikalų ministras baigė atsakinėti į kažkieno klausimą.

— Seras Džailzas Baringtonas, — pareiškė spikeris.

— Gal užsienio reikalų ministras galėtų pasakyti parlamentarams, kaip prezidento pareiškimas paveiks britų pramonę, ypač tuos piliečius, kurie dirba apsaugos srityje?

Ponas Selvinas Loidas dar kartą atsistojo ir gniauždamas dokumentų aplanką pasakė:

— Galiu patikinti gerbiamą mielą džentelmeną, kad nuolat bendrauju su mūsų ambasadoriumi Vašingtone, ir jis man garantuoja...

Kai maždaug po keturiasdešimties minučių ponas Loidas atsakė į paskutinį klausimą, Džailzas buvo visai pamiršęs kortelę.

Maždaug po valandos jis su kolegomis gėrė arbatą, išsiėmė piniginę, ir ant grindų nukrito kortelė. Jis ją pakėlė, pažvelgė į pavardę, bet tokios ponios Tibet neprisiminė. Apvertęs perskaitė, kas ten parašyta, pašoko nuo kėdės, puolė iš arbatinės ir bėgo tol, kol pasiekė centrinį vestibiulį melsdamas, kad ji nebūtų išėjusi. Prie budinčio raštininko stalelio paprašė pranešti poniai Tibet, kad jau gali su ja pasikalbėti.

— Apgailestauju, sere Džailzai, bet toji ponia prieš kelias minutes išėjo. Ji sakė turinti grįžti į darbą.

— Prakeikimas, — pratarė Džailzas apversdamas kortelę ir skaitydamas adresą.

32

— Į Prido gatvę Padingtone, — Džailzas prie pat Parlamento durų įlipo į taksi. — Aš jau vėluoju, — pridūrė, — todėl paspauskit.

— Turbūt nenorite, kad viršyčiau saugų greitį, viršininke, — atsakė vairuotojas važiuodamas pro centrinius vartus į Parlamento aikštę.

Noriu, knietėjo atsakyti Džailzui, bet prikando liežuvį. Sužinojęs, kad ponia Tibet išėjo iš Bendruomenių Rūmų, jis paskambino savo svainiui ir papasakojo apie keistą paslaptingą raštelį. Pirma Hario reakcija — šokti į traukinį ir važiuoti į Londoną, tačiau Džailzas jam patarė neskubėti, nes gali paaiškėti, kad žinios netikros. Šiaip ar taip, ramino jį Džailzas, galbūt Sebastijonas jau pakeliui į Bristolį.

Džailzas sėdėjo ant sėdynės kraštelio melsdamas, kad visi šviesoforai degtų žalia šviesa, baksnojo vairuotoją persirikiuoti į kitą juostą, kai tik nušvisdavo viltis laimėti kelis jardus. Jis niekaip nesiliovė galvojęs apie tai, ką per šias dvi dienas Emai ir Hariui teko patirti. Ar jie pasakė Džesikai? Jei pasakė, ji turbūt jau sėdi ant laiptelio, nekantriai laukdama grįžtančio Sebastijono.

Kai taksi sustojo prie trisdešimt septinto namo, taksistas negalėjo atsistebėti, kodėl parlamentaras lankosi svečių namuose Padingtone. Bet čia jau paties parlamentaro reikalas — jis paliko taksistui dosnių arbatpinigių.

Džailzas iššoko iš taksi, pribėgo prie durų ir kelis kartus pabeldė belstuku. Po kelių akimirkų duris atidarė jauna moteris ir pasakė:

— Apgailestauju pone, bet kambarių nebeturime.

— Man kambario nereikia, — atsakė Džailzas. — Tikėjausi pamatyti... — jis dar kartą dirstelėjo į kortelę, — ... ponią Tibet.

— Ir kas ją nori matyti?

— Seras Džailzas Baringtonas.

— Jei palauksite, sere, aš jai pranešiu, — pasakė moteris ir uždarė duris.

Džailzas stovėjo gatvėje svarstydamas, ar Sebastijonas visą šį laiką ir gyveno vos šimtas jardų nuo Padingtono stoties. Palaukus porą minučių, durys vėl

atsidarė.

— Labai atsiprašau, sere Džailzai, — susijaudinusi pasakė ponia Tibet. — Dženisė nenutuokė, kas esate. Prašau užeiti į mūsų svetainę.

Kai Džailzas įsitaisė ant patogios kėdės aukštu atlošu, ponia Tibet jam pasiūlė puodelį arbatos.

— Ne, dėkoju, — atsakė jis. — Nekantrauju išgirsti, ar ką nors žinote apie Sebą. Jo tėvai kraustosi iš proto.

— Neabejoju, vargšeliai, — pratarė ponia Tibet. — Aš jam kelis kartus sakiau, kad reikia paskambinti mamai, bet...

— Bet? — nutraukė ją Džailzas.

— Ilga istorija, sere Džailzai, tačiau pasistengsiu papasakoti kaip įmanydama greičiau.

Po dešimties minučių pasakojimo ponia Tibet pasakė, jog paskutinį kartą Sebastijoną matė lipantį į taksi ir važiuojantį į Itono aikštę, o paskui nieko apie jį negirdėjusi.

— Vadinasi, kiek žinote, dabar jis apsistojęs pas savo draugą Bruną Martinesą Itono aikštės keturiasdešimt ketvirtame numeryje?

— Taip, sere Džailzai, bet aš...

— Esu didžiai jums skolingas, — stodamasis pasakė Džailzas ir išsiėmė piniginę.

— Jūs man nieko neskolingas, sere, — numojo ranka ponia Tibet. — Viską dariau dėl Sebastijono, ne dėl jūsų. Bet jei būtų galima jums duoti vieną patarimą...

— Taip, žinoma, — atsakė Džailzas vėl atsisėsdamas.

— Sebastijonas labai nerimauja, kad tėvai baisiai supyks, jog jis prarado galimybę studijuoti Kembridže, ir...

— Bet jis neprarado vietos Kembridže, — nutraukė ją Džailzas.

— Tai pati geriausia žinia, kokią išgirdau šią savaitę. Verčiau kuo greičiau jį suraskite ir viską pasakykite, nes jis nenorės keliauti namo manydamas, kad tėvai ant jo pyksta.

— Iškart ir važiuosiu į Itono aikštės keturiasdešimt ketvirtą numerį, — vėl stodamasis pasakė Džailzas.

— Bet prieš jums važiuojant, — nepaleido jo ponia Tibet, — turite žinoti, kad jis prisiėmė ir savo draugo kaltę, todėl Brunas Martinesas išvengė Sebo

bausmės. Sakyčiau, jis nusipelnė paplekšnojimo per petį, o ne priekaištų.

— Ponia Tibet, jūs — mūsų praradimas; turėtumėte dirbti diplomatijos srityje.

— O jūs, sere Džailzai, meilikautojas, kaip dauguma parlamentarų. Nors, tiesą sakant, mažai jų esu mačiusi, — prisipažino ponia Tibet. — Nebenoriu jūsų gaišinti.

— Dar kartą ačiū. Kai surasiu Sebą ir viską sutvarkysiu, — trečią kartą stodamasis kalbėjo Džailzas, — gal sutiksite atvykti į Bendruomenių Rūmus išgerti su mumis arbatos?

— Jūs labai malonus, sere Džailzai. Bet negaliu sau leisti dviejų nedarbo dienų per savaitę.

— Vadinasi, susitiksime kitą savaitę, — pasakė Džailzas, kai ponia Tibet atidarė duris ir išlydėjo jį į gatvę. — Atsiųsiu jums automobilį.

— Labai miela, — atsakė ponia Tibet, — bet...

— Jokių „bet“. Sebastijonui labai labai pasisekė, kad jis sustojo prie trisdešimt septinto numerio.

Suskambus telefonui donas Pedras perėjo per kambarį, tačiau ragelio nepakėlė, kol neįsitikino, kad kabineto durys uždarytos.

— Tarptautinis skambutis iš Buenos Airių, pone.

Ragelyje trakštelėjo, ir balsas pratarė:

— Čia Diegas.

— Atidžiai klausyk. Viskas savo vietose, įskaitant ir mūsiškį Trojos arklį.

— Ar nori pasakyti, kad Sotbio aukcionas sutiko...

— Skulptūra bus įtraukta į parduodamų kūrinių sąrašą mėnesio gale.

— Vadinasi, mums tereikia kurjerio.

— Manau, radau idealų žmogų — puikiai kalbantį ispaniškai Bruno klasės draugą, kuriam reikia darbo. Dar geriau: jo dėdė — parlamentaras, o vienas iš senelių buvo lordas, taigi jis, kaip anglai sako, mėlyno kraujo, dėl to viskas klostysis dar sklandžiau.

— Ar jis žino, kodėl jį pasirinkai?

— Ne. Tai — itin kruopščiai saugoma, mirtina paslaptis, — kalbėjo donas Pedras, — leisianti mums laikytis atokiau, kai vykdysime planą.

— Kada jis atvyksta į Buenos Aires?

— Jis kartu su manimi išplauks laivu dar šįvakar ir saugiai grįš į Angliją gerokai prieš kam nors suuodžiant, ką sumanėme.

— Kaip manai, ar jis ganėtinai suaugęs tokiam svarbiam darbui?

— Vaikinas ne pagal amžių brandus; dar svarbiau — jis linkęs rizikuoti.

— Tikrai idealu. Ar Brunui irgi paskyrei kokį nors vaidmenį?

— Ne. Kuo jis mažiau žinos, tuo bus geriau.

— Sutinku, — pritarė Diegas. — Ar turiu dar ką nors padaryti iki tau atvykstant?

— Užtikrink, kad krovinys būtų paruoštas gabenti ir tikrai patektų į „Karalienę Mariją“ kelionei namo.

— O kaip banko sąskaitos?

Dono Pedro mintys nutrūko, kažkam tyliai pabeldus į duris. Atsigręžęs jis pamatė į kambarį įėjusį Sebastijoną.

— Tikiuosi, nesutrukdžiau, pone?

— Ne ne, — atsakė donas Pedras dėdamas ragelį ir nusišypsodamas jaunuoliui, tapusiam paskutine dėlionės detale.

Džailzas svarstė, ar nevertėtų stabtelėti prie artimiausio telefono automato, paskambinti Hariui ir pasakyti, kad rado Sebastijoną ir jau važiuoja jo paimti, bet prieš skambindamas norėjo akis į akį susitikti su vaikinu.

Eismas Parko skersgatvyje buvo labai intensyvus — mašina prie mašinos, — o taksi vairuotojas nė nemanė lįsti į kartkartėmis pasitaikančius tarpus, ką jau kalbėti apie galimybę prašauti degant geltonai. Džailzas giliai atsikvėpė. Nors kelios minutės nieko nepakeis, pagalvojo jis, kai jie pasuko už Haid Parko kampo.

Galiausiai taksi privažiavo prie keturiasdešimt ketvirto Itono aikštės namo; Džailzas sumokėjo lygiai tiek, kiek rodė taksi skaitiklis, užlipo laiptais ir pabeldė į duris. Jį pasitiko tikras milžinas ir nusišypsojo, tarsi jau seniai būtų jo laukęs.

— Kuo galėčiau padėti, pone?

— Ieškau savo sūnėno Sebastijono Kliftono; kiek suprantu, jis vieši pas savo draugą Bruną Martinesą.

— Jis čia buvo, pone, — mandagiai atsakė liokajus, — bet maždaug prieš dvidešimt minučių jie išvažiavo į Londono oro uostą.

— Ar žinote, kada jie išskrenda? — paklausė Džailzas.

— Nenutuokiu, sere Džailzai.

— O kur jie skrenda?

— Nepaklausiau.

— Dėkoju, — atsakė Džailzas.

Senas vilkas kriketo mušėjas iškart pajuto kliūtį. Atsigręžęs jis ėmė žvalgytis kito taksi; durys užsidarė. Pastebėjęs geltoną žiburiuką, ėmė stabdyti; automobilis akimirksniu apsisuko jo paimti.

— Į Londono oro uostą, — pratarė Džailzas, mikliai sėsdamas į galą. — Jei mane nuvešite per keturiasdešimt minučių, sumokėsiu dvigubai tiek, kiek rodys skaitiklis.

Taksi pajudėjus, atsilapojo keturiasdešimt ketvirto durys ir laiptais nulėkė įnirtingai mojuojantis jaunuolis.

— Sustokite! — suriko Džailzas. Taksi suspiegęs sustojo.

— Apsispręskite, viršininke.

Jaunuoliui pribėgus Džailzas nuleido langelį.

— Esu Brunas Martinesas, — kalbėjo vaikinas. — Jie nuvažiavo ne į oro uostą. Dabar jie pakeliui į Sautamptoną ir išplauks laivu „Pietų Amerika“.

— Kada jie išplaukia? — paklausė Džailzas.

— Per paskutinį potvynį, apie devintą vakaro.

— Ačiū, — padėkojo Džailzas. — Pasakysiu Sebastijonui, kad...

— Ne, pone, nereikia, labai prašau, — pasakė Brunas. — Kad ir kas būtų, nesakykite mano tėvui, kad su manimi kalbėjotės.

Nė vienas iš jų nepamatė, kad pro keturiasdešimt ketvirtuoju numeriu pažymėto namo langą kai kas juos stebi.

Sebastijonui patiko sėdėti „Rolls-Royce“ gale, bet jis nustebo, kai automobilis sustojo Batersyje.

— Ar esi skridęs sraigtasparniu?

— Ne, pone. Dar niekada neskridau jokiu lėktuvu.

— Sutaupysime dvi kelionės valandas. Jei su manimi dirbsi, greitai suprasi, kad laikas — pinigai.

Sraigtasparnis šovė į dangų, pasuko dešinėn ir nuskrido pietų kryptimi, Sautamptono link. Sebastijonas žvelgė į automobilius vakarėjančiose gatvėse, sraigės greičiu šliaužiančius iš Londono.

— Nenuvažiuosiu iki Sautamptono per keturiasdešimt minučių, viršininke, — atsakė taksistas.

— Suprantama, — sutiko Džailzas, — bet jei nugabensite mane į uostą prieš išplaukiant „Pietų Amerikai“, vis tiek sumokėsiu dvigubai.

Taksistas movė pirmyn lyg iš aptvaro paleistas grynakraujis žirgas ir iš paskutiniųjų stengėsi aplenkti kitus automobilius; jis lenkė ir dviaukščius autobusus, važiavo šoninėmis gatvelėmis, apie kurias Džailzas nė nežinojo, vėl įsukdavo į didesnes gatves, nepaisydamas užsižiebiančio raudono šviesoforo. Tačiau vis tiek prireikė valandos, kol pasiekė Vinčesterio gatvę, tačiau ten vyko kelio darbai ir automobiliai buvo išsirikiavę į vieną ilgą eilę, kurios judėjimo greitis priklauso nuo lėčiausio vairuotojo norų. Džailzas pažvelgė pro langą, bet nepamatė, kad kas nors tame kelyje darbuotųsi.

Džailzas nuolat dirsčiojo į laikrodį, tačiau vienodai sparčiu greičiu keliavo tik minutinė rodyklė, ir sulig kiekviena minute darėsi vis mažiau tikėtina, kad į uostą jie atvyks prieš devintą. Džailzas meldėsi, kad laivas užgaištų dar kelias minutes, nors suprato, jog kapitonas sau neleis neišnaudoti potvynio.

Džailzas atsilošė ir susimąstė apie Bruno žodžius. Kad ir kas būtų, nesakykite mano tėvui apie šį pokalbį. Sebastijonas gal ir galėjo pats to paprašyti. Džailzas vėl pažvelgė į laikrodį: pusė aštuntos. Kaip liokajus galėjo taip apsirikti, sakydamas, kad jie — pakeliui į Londono oro uostą? Be penkiolikos aštunta. Tas žmogus tikrai nepadarė jokios klaidos, nes į jį kreipėsi „sere Džailzai“, nors niekaip negalėjo žinoti, kad Džailzas tuoj tuoj išdygs ant jų durų slenksčio. Nebent… Aštunta valanda. O kai jis pasakė „*jie* išvažiavo į Londono oro uostą“, kokį kitą žmogų turėjo omenyje? Bruno tėvą? Penkiolika po aštuntos. Džailzas niekaip nerado atsakymų nė į vieną klausimą; galiausiai taksi išsuko iš Vinčesterio gatvės ir nušvilpė dokų link. Pusė devintos. Jis liovėsi

būgštauti ir ėmė galvoti, ką reikės daryti, jei vis dėlto atvyks į uostą dar prieš laivui pakeliant inkarą. Be penkiolikos devinta.

— Greičiau! — ragino Džailzas, nors nujautė, kad vairuotojas ir taip nuspaudęs pedalą iki galo.

Galiausiai jis pamatė didžiulį laivą; sulig kiekviena minute tam laivui vis didėjant ir didėjant, Džailzas mėgino patikėti, kad suspės. Tačiau tada jis išgirdo garsą, kurio mirtinai bijojo — tris garsius, pratisus rūko sirenos pliūpsnius.

— Laikas ir potvynis nelaukia, — pratarė vairuotojas.

Tą akimirką tokios pastabos Džailzui reikėjo mažiausiai.

Taksi sustojo prie „Pietų Amerikos“ borto, bet keleivių trapas jau buvo pakeltas, lynai atrišti, kad laivas neskubėdamas galėtų išplaukti iš uosto ir leistis į atvirą jūrą.

Džailzas bejėgiškai stebėjo, kaip du vilkikai — tarsi skruzdėlės dramblį — lydi laivą vartų link.

— Į uosto viršininko kontorą! — suriko Džailzas nenutuokdamas, kur ji galėtų būti. Vairuotojui teko du kartus sustoti ir klausti kelio, kol galiausiai privažiavo prie vienintelio visame uoste pastato, kurio langai vis dar švietė.

Džailzas iššoko iš taksi ir įsiveržė į uosto viršininko kabinetą nė nepabeldęs. Kabinete jis pamatė tris nustebusius vyrus.

— Kas jūs? — griežtai paklausė uosto vadovybės uniforma vilkintis vyriškis; jo švarką puošė daugiau auksinių juostelių nei kolegų drabužius.

— Seras Džailzas Baringtonas. Tuo laivu plaukia mano sūnėnas, — kalbėjo jis rodydamas pro langą. — Ar galėčiau kaip nors jį išlaipinti?

— Nemanau, sere, nebent kapitonas panorėtų sustabdyti laivą ir leistų jam persėsti į vieną iš mūsų lydinčių laivų, nors labai tuo abejočiau. Bet aš pamėginsiu. Kokia keleivio pavardė?

— Sebastijonas Kliftonas. Jis dar nepilnametis, jo tėvo nurodymu turiu išlaipinti jį iš laivo.

Uosto viršininkas paėmė mikrofoną ir prietaisų skydelyje ėmė sukioti kažkokias rankenėles, mėgindamas susisiekti su laivo kapitonu.

— Nenorėčiau jums suteikti per daug vilčių, — pasakė jis, — bet mudu su kapitonu kartu tarnavome Karališkajame kariniame jūrų laivyne, todėl...

— „Pietų Amerikos“ kapitonas klauso, — pasigirdo labai angliškas balsas.

— Čia Bobas Voltersas, kapitone. Iškilo keblumų; būčiau dėkingas už jūsų pagalbą, — pasakė uosto viršininkas, prieš perduodamas Džailzo prašymą.

— Įprastomis aplinkybėmis mielai padėčiau, Bobai, — atsakė kapitonas, bet laivu plaukia ir pats savininkas, todėl turėsiu paprašyti jo leidimo.

— Dėkoju, — vienu balsu atsakė Džailzas ir viršininkas, kai kapitonas baigė kalbėti.

— Ar būna taip, kad jūsų žodis tampa svarbesnis nei kapitono? — jiems laukiant paklausė Džailzas.

— Tik tol, kol laivas uosto teritorijoje. Kai tik jis praplaukia šiaurinį švyturį ir įplaukia į Lamanšą, mano žodis nieko nebereiškia.

— Tačiau jūs galite duoti kapitonui įsakymą, kol laivas uosto teritorijoje?

— Taip, pone, bet nepamirškite, kad čia — užsienio laivas, o mes nenorime sukelti diplomatinio incidento; taigi nenorėčiau įsakinėti kapitonui, nebent būčiau garantuotas, jog vykdomas nusikaltimas.

— Kodėl jie taip gaišuoja? — slenkant minutėms nerimavo Džailzas.

Staiga vidaus telefonas sutraškėjęs prabilo:

— Atleiskite, Bobai. Savininkas nenori patenkinti prašymo, nes mes jau prie uosto ribos ir tuoj įplauksime į Lamanšą.

Džailzas čiupo iš uosto viršininko mikrofoną.

— Kalba Džailzas Baringtonas. Prašau pakviesti savininką. Noriu asmeniškai su juo pasikalbėti.

— Atleiskite, sere Džailzai, — atsakė kapitonas, — bet ponas Martinesas nuėjo nuo tiltelio į savo kajutę, palikęs griežtą nurodymą jo netrukdyti.

Haris Kliftonas

1957

33

Haris manė, kad niekas nepranoks pasididžiavimo, kuris užplūdo išgirdus, kad Sebastijonui skiriama stipendija studijoms Kembridže. Jis klydo. Haris lygiai taip pat didžiavosi tada, kai jo žmona lipo scenos laipteliais iš Stanfordo universiteto prezidento Voleso Sterlingo rankų atsiimti verslo diplomo su pagyrimu.

Haris geriau nei kas kitas žinojo, kiek Ema turėjo paaukoti, kad įvykdytų aukštus reikalavimus, kuriuos profesorius Feldmanas kėlė tiek sau, tiek savo studentams; beje, kaip paaiškėjo bėgant metams, iš Emos jis tikėjosi dar daugiau nei iš kitų.

Kai skambant šiltiems plojimams ji nulipo nuo scenos apsisiautusi mėlyna mantija, kaip ir kiti prieš ją lipę studentai smagiai metė studentišką kepurę į viršų tarsi sakydama: studentiškos dienos jau praeityje. Ema tegalėjo svarstyti, ką apie tokį trisdešimt šešerių metų anglų ledi viešą elgesį būtų pasakiusi jos mama.

Hario žvilgsnis nuo Emos nukrypo į žymųjį verslo studijų profesorių, sėdintį scenoje vos už poros kėdžių nuo universiteto prezidento. Sairusas Feldmanas nė nesistengė slėpti jausmų, kai į sceną užlipo geriausia jo studentė. Jis pirmas atsistojo plodamas Emai, paskutinis atsisėdo baigęs ploti. Haris dažnai stebėdavosi, kaip jo žmonai pavyksta taip subtiliai priversti galingus vyrus — nuo Pulicerio premijos laimėtojų iki kompanijų vadovų — paklusti jos valiai; jos motina irgi turėjo šią dovaną.

Kaip Elžbieta šiandien didžiuotųsi savo dukra... tačiau ne menkiau Ema didžiavosi ir Hario motina — Meisė įveikė tokį pat sunkų kelią, kad šalia pavardės galėtų prirašyti bakalauro laipsnį žyminčias raides.

Iš vakaro Haris ir Ema vakarieniavo su profesoriumi Feldmanu ir auksinės kantrybės jo žmona Elena. Feldmanas negalėjo atplėšti nuo Emos akių ir net pasiūlė jai grįžti į Stanfordą ir jam vadovaujant parašyti daktaro disertaciją.

— O kaip vargšelis mano vyras? — pratarė Ema įsikibdama Hariui į parankę.

— Jam teks išmokti porą metų gyventi be tavęs, — Feldmanas nė nemėgino slėpti, ką turi omenyje.

Daugelis smarkesnių anglų vyriokų, išgirdę tokį žmonai pateiktą pasiūlymą, būtų pylę Feldmanui į nosį, o ne tokioms tolerantiškoms žmonoms kaip ponia Feldman būtų atleista už inicijuotą skyrybų procesą, kaip kad padarė trys jos pirmtakės. Haris tik nusišypsojo, o ponia Feldman dėjosi nieko nepastebėjusi.

Haris sutiko su Emos pasiūlymu iškart po ceremonijos skristi į Angliją; ji norėjo grįžti į dvarą dar prieš Sebastijonui parvykstant iš Bičkrofto. Jų sūnus — jau nebe mokinukas, svarstė Ema; vos už trijų mėnesių jis bus studentas.

Kai baigėsi diplomų teikimo ceremonija, Ema vaikščiojo po pievelę džiaugdamasi šventiška atmosfera, pažindindamasi su studijų draugais, kurie kaip ir ji nesuskaičiuojamas valandas vieni patys mokėsi tolimiausiuose kampeliuose ir tik dabar pirmą kartą vieni kitus pamatė. Susipažino studijavusiųjų vyrai ar žmonos, buvo parodytos šeimos nuotraukos, pasikeista adresais.

Šeštą valandą, kai padavėjai ėmė lankstyti sudedamąsias kėdes, rankioti tuščius šampano butelius ir paskutines lėkštes, Haris pasiūlė grįžti į viešbutį.

Ema nesiliovė plepėjusi jiems grįžtant į Fermontą, kraunantis daiktus, taksi važiuojant į oro uostą ir laukiant pirmos klasės salėje. Vos įlipusi į lėktuvą, susiradusi vietą ir prisisegusi saugos diržą, ji užsimerkė ir iškart giliai užmigo.

— Tu kalbi kaip malonus pusamžis žmogus, — pasakė Ema, kai iš Londono oro uosto jie leidosi į ilgą kelią namo.

— Aš ir esu pusamžis, — pripažino Haris. — Man trisdešimt septyneri; dar baisiau, kad jaunos moterys į mane pradėjo kreiptis „pone“.

— Na, aš nesijaučiu pusamžė, — kalbėjo Ema studijuodama žemėlapį. — Prie šviesoforo suk į dešinę ir atsidursi Didžiajame Bato kelyje.

— Todėl kad gyvenimas tau tik prasideda.

— Ką turi galvoje?

— Tai, ką pasakiau. Tu ką tik gavai diplomą, tapai Baringtono kompanijos tarybos nare, vadinasi, tau atsivėrė visai naujas gyvenimas. Sutikime, prieš

dvidešimt metų nei viena, nei kita nebūtų buvę įmanoma.

— O man pavyko tai pasiekti tik todėl, kad Sairusas Feldmanas ir Rosas Bačananas — išsilavinę žmonės, moteris vertinantys kaip sau lygias. Ir nepamiršk, mudu su Džailzu turime dvidešimt du procentus kompanijos akcijų, o Džailzas niekada nerodė nė menkiausio susidomėjimo kompanijos tarybos darbu.

— Gal ir taip, bet jei gerai dirbsi, gal įtikinsi pirmininką sekti Roso pavyzdžiu.

— Nejuokauk. Prireiks dešimtmečių, kol kompetentingos moterys įgis teisę pakeisti nekompetentingus vyrus.

— Na, melskimės, kad nors Džesikai taip nebūtų. Viliuosi, baigusi mokyklą ji turės ir kitokių tikslų — ne tik išmokti gaminti ir susirasti tinkamą kandidatą vedyboms.

— Manai, mano tikslai tokie ir tebuvo?

— Jei tokie ir tebuvo, nepasiekei nei vieno, nei kito, — atsakė Haris. — Ir nepamiršk, kad mane pasirinkai būdama vienuolikos.

— Dešimties, — pataisė jį Ema. — Bet tau prireikė septynerių metų tai išsiaiškinti.

— Šiaip ar taip, — kalbėjo Haris, — nereikia manyti, kad vien todėl, jog mums buvo pasiūlytos vietos Oksforde, o Greisė dėstytojauja Kembridže, tokį pat kelią pasirinks ir Džesika.

— Ir kodėl turėtų, būdama tokia talentinga? Žinau, ji žavisi Sebo pasiekimais, bet jos autoritetai — Barbara Hepvert ir kažkokia Merė Kasat[13], todėl ir svarstau, kokios jai galėtų atsiverti galimybės, — Ema vėl pažvelgė į žemėlapį. — Maždaug už pusės mylios suk į dešinę. Turėtų būti nuoroda į Ridingą.

— Ką judvi rezgate man už nugaros? — paklausė Haris.

— Jei Džesika tikrai talentinga, o jos dailės mokytoja mane tikina, jog taip ir yra, mokykla jai siūlys kreiptis į Karališkąjį meno koledžą, Sleido vaizduojamojo meno mokyklą.

— Ar tik Sleide nesimokė panelė Filding?

— Taip, ir ji nuolat man primena, kad būdama penkiolikos Džesika piešia kur kas geriau, nei piešė ji paskutiniais studijų metais.

— Ar ne per aukštai šokama?

— Tipiška vyro reakcija. Tiesą sakant, panelė Filding tenori, kad Džesika išnaudotų savo potencialą. Panelė Filding džiaugtųsi, jei Džesika būtų pirmoji „Red Maids“ mokinė, laimėjusi vietą Karališkajame koledže.

— Vėl pasikartotų tas pats, — atsakė Haris, — nes Sebas — pirmas Bičkrofto abatijos vaikinas, laimėjęs aukščiausio lygio Kembridžo stipendiją.

— Pirmas po 1922-ųjų, — pataisė jį Ema. — Pamatęs posūkį suk į kairę.

— Baringtono kompanijos taryboje turėtum būti mylima, — vykdydamas jos nurodymus, kalbėjo Haris. — Beje, jei pamiršai, primenu: kitą savaitę pasirodo naujausia mano knyga.

— Ar tave siųs į kokias nors įdomias vietas tos knygos reklamuoti?

— Penktadienį kalbėsiu per literatūrinę popietę *Yorkshire Post*; man sakė, kad parduota tiek daug bilietų, jog renginį teko perkelti iš vietinio viešbučio į Jorko hipodromą.

Pasilenkusi Ema pakštelėjo jam į skruostą.

— Sveikinu, mielasis!

— Deja, aš čia niekuo dėtas; nesu vienintelis dalyvis.

— Pasakyk konkurento pavardę, ir aš jį nudėsiu.

— *Konkurentės* pavardė Agata Kristi.

— Vadinasi, Viljamas Varvikas pagaliau metė iššūkį Erkiuliui Puaro?

— Dar nemanyčiau. Bet ponia Kristi yra parašiusi keturiasdešimt devynis romanus, o aš baigiau tik penktą.

— Gal parašęs keturiasdešimt aštuntąjį ją pasivysi.

— Turėčiau jaustis labai patenkintas. Na, o kol aš klajosiu po šalį, mėgindamas patekti į geriausiųjų sąrašus, ką veiksi tu?

— Pažadėjau Rosui užsukti į jo kabinetą pirmadienį. Mėginsiu jį įtikinti nepradėti „Bakingamo“ statybų.

— Kodėl?

— Kai keleiviai taip sparčiai keičia įpročius rinkdamiesi lėktuvus, dabar tikrai ne metas rizikuoti investuojant didžiulius pinigus į prabangaus laivo statybą.

— Suprantu tavo būgštavimus, nors pats į Niujorką mieliau plaukčiau nei skrisčiau.

— Todėl, kad esi pusamžis, — Ema paplekšnojo jam per koją. — Taip pat pažadėjau Džailzui užsukti į Baringtonų namus ir patikrinti, ar Marsdenas bus

viską parengęs savaitgaliui, kai Džailzas atvažiuos kartu su Gvinete.

— Marsdenas jų lauks daugiau nei pasirengęs.

— Kitais metais jam sukaks šešiasdešimt; žinau, jis mąsto apie pensiją.

— Nebus lengva jį pakeisti, — pasakė Haris, kai jie pravažiavo pirmą nuorodą į Bristolį.

— Gvinetė nenori, kad jį kas nors pakeistų. Ji sako, jog Džailzui pats metas pradėti gyventi dvidešimto amžiaus antros pusės ritmu.

— Ką ji tuo nori pasakyti?

— Ji mano, kad po kitų rinkimų vyriausybę sudarys leiboristai, o kadangi galima beveik garantuoti, jog Džailzas taps ministru, ji ketina parengti jį toms pareigoms — jokių lepinimų tarnų paslaugomis. Ateityje ji mato vienintelius jam dirbančius žmones — valstybės tarnautojus.

— Džailzui pasisekė, kad sutiko Gvinetę.

— Ar jam ne metas pasipiršti vargšei merginai?

— Metas, bet jis vis dar neatsigauna po patirties su Virginija; nemanau, ar yra pasirengęs antrai santuokai.

— Verčiau tegu paskuba, nes tokios moterys kaip Gvinetė nesimėto, — pasakė Ema, vėl žvelgdama į žemėlapį.

Haris aplenkė sunkvežimį.

— Vis dar negaliu priprasti prie minties, kad Sebas — jau ne mokinys.

— Ar turi ką nors suplanavęs pirmam savaitgaliui namuose?

— Maniau, gal rytoj jį nusivešiu į *County Ground* aikštę pažiūrėti, kaip Glosteršyras žaidžia prieš Blekhitą.

Ema nusijuokė.

— Pradėsi jį grūdinti ugdydamas kantrybę — versdamas žiūrėti, kaip žaidžia komanda, kuri dažniau pralaimi nei laimi.

— O kitą savaitę gal kurį vakarą nueitume į *Old Vic* teatrą, — pridūrė Haris nepaisydamas Emos pastabos.

— Ką rodo?

— „Hamletą“.

— Kas vaidina princą?

— Jaunas aktorius, kurio pavardė O’Tulis; Sebas sako, jog jis — jėga, nors gerai nežinau, ką tai reiškia.

— Nuostabu, kad vasarą Sebas bus su mumis. Gal prieš jam išvykstant į Kembridžą mums reikėtų surengti šventę? Suteiktume galimybę susipažinti su merginomis.

— Merginoms laiko jis turės daugiau nei pakankamai. Vis dėlto, manau, labai negerai, kad vyriausybė panaikino karo prievolę. Sebas būtų puikus karininkas, be to, išmoktų jausti atsakomybę už kitus.

— Ne, tu ne pusamžis, — pasakė Ema, kai jie įsuko į savo kelią, — tu neabejotinai priešistorinis.

Haris nusijuokė, sustabdė automobilį prie dvaro; jis apsidžiaugė pamatęs ant viršutinio laiptelio sėdinčią ir jų laukiančią Džesiką.

— Kur Sebas? — išlipusi iš automobilio ir apsikabinusi Džesiką pirmiausia paklausė Ema.

— Vakar jis negrįžo iš mokyklos. Gal jis nuvažiavo tiesiai į Baringtonų namus ir pernakvojo pas dėdę Džailzą?

— Maniau, kad Džailzas Londone, — pasakė Haris. — Paskambinsiu jam ir paklausiu, ar jiedu negali pas mus atvažiuoti vakarieniauti.

Haris užlipo laiptais ir įėjo vidun. Koridoriuje nukėlęs telefono ragelį, surinko vietinį numerį.

— Mes jau grįžome, — pasakė išgirdęs Džailzo balsą.

— Sveikas sugrįžęs namo, Hari. Ar gerai sekėsi Valstijose?

— Geriau nė būti negalėjo. Savaime suprantama, Ema buvo ceremonijos „vinis“. Man atrodo, Feldmanas nori, kad ji taptų penktąja jo žmona.

— Na, privalumai būtų akivaizdūs, — atsakė Džailzas. — Tas žmogus nesivelia į ilgalaikius santykius, o kadangi gyvena Kalifornijoje, pabodus nesunkiai galėtų išsiskirti.

Haris nusijuokė.

— Beje, ar Sebas pas tave?

— Ne, jo nėra. Tiesą sakant, jau senokai Sebo nemačiau. Bet neabejoju, kad jis kur nors netoliese. Kodėl tau nepaskambinus į mokyklą ir neišsiaiškinus, ar jis dar ten? Kai išsiaiškinsi kur jis, paskambink, nes turiu tau naujienų.

— Gerai, paskambinsiu, — atsakė Haris. Jis padėjo ragelį ir telefonų knygoje surado direktoriaus numerį. — Nesijaudink, mieloji, Sebas jau ne mokinukas, juk pati nuolat kartoji, — pasakė išvydęs sunerimusį Emos žvilgsnį. — Neabejoju, kad išgirsime paprastą paaiškinimą.

Haris surinko Bičkrofto numerį 117 ir laukdamas, kol kas nors atsilieps, apkabino žmoną.

— Kalba daktaras Banksas-Viljamsas.

— Skambina Haris Kliftonas. Direktoriau, atleiskite, kad trukdau pasibaigus mokslo metams, bet gal numanote, kur galėtų būti mano Sebastijonas.

— Nenutuokiu, pone Kliftonai. Jo nemačiau nuo to laiko, kai praėjusią savaitę jis buvo laikinai pašalintas.

— Laikinai pašalintas?

— Deja, pone Kliftonai. Gaila, tačiau neturėjau kito pasirinkimo.

— Bet ją jis padarė, kad to nusipelnė?

— Kelis nedidelius nusižengimus, įskaitant ir rūkymą.

— O didelių nusižengimų nepadarė?

— Jis buvo užtiktas darbo kambaryje geriantis su virtuvės darbuotoja.

— Ir už tai buvo nutarta jį laikinai pašalinti?

— Galėjau ir užsimerkti, nes tai nutiko paskutinę mokslo metų savaitę, bet, deja, jie abu buvo be drabužių.

Haris susilaikė nenusijuokęs ir džiaugėsi, kad Ema negirdi, ką kalba direktorius.

— Kai kitą dieną jis pas mane atėjo, pasakiau, jog viską apsvarstęs ir pasitaręs su bendrabučio vedėju supratau, kad neturiu iš ko rinktis ir privalau jį laikinai pašalinti. Tada padaviau jam laišką, kurį jis turėjo įteikti jums. Akivaizdu, kad to nepadarė.

— Bet kur jis galėtų būti? — paklausė Haris jau sunerimdamas.

— Nenutuokiu. Galiu pasakyti tik tiek, kad bendrabučio vedėjas jam nupirko trečios klasės bilietą iki *Temple Meads* stoties; maniau, daugiau Sebastijono nebepamatysiu. Deja, tą popietę turėjau vykti į Londoną ir dalyvauti Senbuvių klubo vakarienėje; nustebau išvydęs jį važiuojantį tuo pačiu traukiniu.

— Ar paklausėte, kodėl jis važiuoja į Londoną?

— Būčiau paklausęs, — sausai atsakė direktorius, — jei Sebastijonas nebūtų išėjęs iš vagono tą pačią akimirką, kai pamatė mane.

— Kodėl jis turėjo išeiti?

— Gal todėl, kad rūkė; prieš tai buvau jį įspėjęs, jog jei sulaužys dar daugiau taisyklių iki semestro pabaigos, bus išmestas iš mokyklos. Sebastijonas labai

gerai žinojo, kad taip nutikus paskambinsiu Kembridžo priėmimo kuratoriui ir rekomenduosiu atimti iš jo stipendiją.

— Taip ir padarėte?

— Ne, nepadariau. Už tai turite dėkoti mano žmonai. Jei būčiau daręs taip, kaip ketinau, Sebastijonas jau būtų išmestas ir praradęs vietą Kembridže.

— Dėl to, kad rūkė, nors net nebuvo mokyklos teritorijoje?

— Tai — ne vienintelis nusižengimas. Jis važiavo pirmos klasės vagone, nors pirmos klasės bilietui pinigų neturėjo, o anksčiau pamelavo bendrabučio vedėjui važiuosiąs į Bristolį. Šių prasižengimų, jei neminėsime visų ankstesnių, man būtų tikrai pakakę, kad įsitikinčiau, jog Sebastijonas nevertas vietos mano senajame universitete. Neabejoju, dar pasigailėsiu tokio savo atlaidumo.

— Tada jį paskutinį kartą ir matėte? — stengdamasis likti ramus paklausė Haris.

— Taip, ir tikrai daugiau nenoriu matyti, — sausai atsakė direktorius ir padėjo ragelį.

Haris papasakojo Emai, ką išgirdo iš direktoriaus, tik neminėjo nutikimo su virtuvės darbuotoja.

— Bet kur jis dabar galėtų būti? — nerimavo Ema.

— Pirmiausia paskambinsiu Džailzui ir viską papasakosiu, o tada nuspręsime, ką toliau daryti.

Haris vėl pakėlė ragelį ir šiek tiek užtruko, kol kone pažodžiui atkartojo pokalbį su direktoriumi.

Džailzas kelias akimirkas patylėjo.

— Nesunku įsivaizduoti, kas dėjosi Sebo galvoje, kai traukinyje pamatė su Banksą-Viljamsą.

— Prakeikimas, nieko nesuprantu, — pratarė Haris.

— Įsivaizduok jo vietoje save, — kalbėjo Džailzas. — Sebas mano, kad jis jau išmestas iš mokyklos ir praradęs vietą Kembridže, nes be leidimo važiuodamas į Londoną direktoriaus buvo užkluptas rūkantis. Manau, pats nujauti, kad jis bijo grįžti namo ir susitikti su tavimi ir Ema.

— Na, šitai — ne bėda, bet mums vis tiek reikia jį rasti ir viską jam papasakoti. Jei iškart važiuočiau į Londoną, ar galėčiau apsistoti Smito aikštėje?

— Aišku, galėtum, bet tau, Hari, visai nereikia ten važiuoti. Turėtum likti su Ema dvare. Aš vyksiu į Londoną; tada abu žinosim, pasirodė jis pas vieną kurį ar nepasirodė.

— Bet judu su Gvinete sutarėte drauge praleisti savaitgalį, gal pamiršai?

— O Sebas — vis dar mano sūnėnas, gal pamiršai?

— Ačiū, — padėkojo Haris.

— Paskambinsiu, kai tik nuvyksiu į Londoną.

— Sakei, turi naujienų?

— Nieko svarbaus. Na, ne taip svarbu, kaip surasti Sebą.

Tą patį vakarą Džailzas išvažiavo į Londoną; atvykęs į namus Smito aikštėje jis iš šeimininkės sužinojo, kad Sebastijonas nebuvo pasirodęs.

Perdavęs šią žinią Hariui, Džailzas paskambino policijos komisaro padėjėjui į Skotland Jardą. Šis kalbėjo reikšdamas nuoširdžią užuojautą, bet pasakė, kad Londone kasdien po tuziną vaikų paskelbiami dingusiais be žinios; daugelis būna gerokai jaunesni už Sebastijoną. Mieste, kuriame gyvena aštuoni milijonai žmonių, ieškoti tokio vaiko yra tas pats, kaip ieškoti adatos šieno kupetoje. Bet paskui jis pažadėjo, kad įspės visas Londono policijos nuovadas.

Haris ir Ema iki gilios nakties skambino Sebastijono močiutei Meisei, tetai Greisei, Dikinsui, Rosui Bačananui, Grifui Haskinsui ir net poniai Pariš, norėdami sužinoti, ar jis nebuvo pas kurį nors iš jų atėjęs. Kitą dieną Haris kelis kartus kalbėjo su Džailzu, bet šis neturėjo jokių naujienų. Adata šieno kupetoje, kartojo jis.

— Kaip laikosi Ema?

— Prastai. Sulig kiekviena praėjusia valanda ji baiminasi blogiausia.

— O Džesika?

— Nepaguodžiama.

— Paskambinsiu, kai tik ką nors sužinosiu.

Kitą popietę Džailzas paskambino Hariui iš Bendruomenių Rūmų ir pasakė, jog rengiasi važiuoti į Padingtoną, pas kažkokią moterį, kuri norėjo su juo susitikti, nes kažką žino apie Sebastijoną.

Haris ir Ema sėdėjo prie telefono vildamiesi, kad Džailzas po kokios valandos paskambins, bet tą vakarą jis paskambino tik gerokai po devintos.

— Pasakyk, kad jis sveikas ir gyvas, — išplėšusi iš Hario rankų ragelį prašė Ema.

— Jis sveikas ir gyvas, — atsakė Džailzas, — bet, manau, tai ir bus vienintelė gera žinia. Jis pakeliui į Buenos Aires.

— Ką čia kalbi? — nesuprato Ema. — Kam Sebui keliauti į Bue-nos Aires?

— Nenutuokiu. Galiu pasakyti tik tiek, kad jis plaukia laivu „Pietų Amerika“ su kažkokiu žmogumi, pavarde Pedras Martinesas, vieno iš jo klasės draugų tėvu.

— Bruno tėvu, — pratarė Ema. — Ar ir Brunas plaukia?

— Ne, neplaukia, nes aš jį mačiau namuose Itono aikštėje.

— Mes nedelsdami važiuojame į Londoną, — pareiškė Ema. — Iš pat ryto nueisme pas Bruną.

— Nemanau, kad būtų išmintinga važiuoti taip susiklosčius aplinkybėms, — pasakė Džailzas.

— Kodėl? — nesuprato Ema.

— Dėl kelių priežasčių, ką jau kalbėti apie tai, kad ką tik man skambino seras Alanas Redmeinas, vyriausybės sekretorius. Jis klausė, ar mes visi trys negalėtume rytoj, dešimtą valandą, ateiti pas jį į Dauningo gatvę. Nemanau, kad tai — sutapimas.

---

[13] *Barbara Hepworth* (1903—1975) — anglų dailininkė ir skulptorė, *Mary Cassatt* (1844—1926) — amerikiečių dailininkė.

34

— Laba diena, sere Alanai, — pasisveikino Džailzas, kai juos visus tris atvedė į sekretoriaus kabinetą. — Norėčiau jus supažindinti su savo seserimi Ema ir svainiu Hariu Kliftonu.

Prieš pristatydamas juos ponui Hagui Spenseriui, seras Alanas Redmeinas paspaudė Hariui ir Emai rankas.

— Ponas Spenseris — Finansų ministerijos sekretoriaus pavaduotojas, — pristatė jis. — Jums tuoj paaiškės, kodėl jis čia.

Jie visi susėdo už apskrito stalo kabineto viduryje.

— Šis susirinkimas sušauktas norint apsvarstyti labai svarbų reikalą, — kalbėjo seras Alanas, — bet prieš pradėdamas norėčiau pasakyti, pone Kliftonai, kad esu karštas Viljamo Varviko gerbėjas. Naujausia jūsų knyga jau ant mano žmonos naktinio stalelio; deja, man nebus leista jos skaityti, kol ji neužvers paskutinio puslapio.

— Man labai malonu, sere.

— Iš pradžių turiu paaiškinti, kodėl mums taip staiga prireikė su jumis susitikti, — keisdamas toną kalbėjo seras Alanas. — Galiu jus patikinti, ponai Kliftonai, kad jūsų sūnaus gerovė mums rūpi ne menkiau nei jums, net jei mūsų interesai kitokie. Vyriausybė domisi, — tęsė jis, — žmogumi, vardu donas Pedras Martinesas, kuris įsipainiojęs į tokią daugybę tamsių reikalų, jog vien jam turime paskyrę visą dokumentų spintą. Ponas Martinesas yra Argentinos pilietis, turintis namą Itono aikštėje, vasarnamį Šilingforde, tris turistinius laivus, žemaūgių polo arklių žirgyną Gvardijos polo klube, Didžiajame Vindzoro parke, ir ložę Askote. Sezono metu jis atvyksta į Londoną, kur turi didelį draugų ir pažįstamų ratą, tikinčių, kad jis — stambus prekiautojas galvijais. Ir ko jiems netikėti? Argentinoje jam priklauso trys šimtai tūkstančių akrų pampų, kuriose ganosi maždaug penki šimtai tūkstančių galvijų. Nors iš jų jis gauna gražaus pelno, iš tikrųjų tai — tik priedanga, slepianti jo nusikalstamą veiklą.

— Kokia toji veikla? — paklausė Džailzas.

— Kalbant tiesiai šviesiai, pone Džailzai, jis — tarptautinio masto sukčius. Moriartis prieš jį — tik eilinis choristas. Leiskite man papasakoti dar šį tą, ką apie jį žinome, o tada mielai atsakysiu į visus jums kilsiančius klausimus. Pirmą kartą mūsų keliai susikirto apie 1935-uosius, kai buvau paskirtas Karo ministerijos specialiuoju patikėtiniu. Išaiškinau jo bendrą veiklą su Vokietija. Martinesas buvo užmezgęs artimus ryšius su Heinrichu Himleriu, SS vadu; žinome, kad jis mažiausiai tris kartus buvo susitikęs su Hitleriu. Karo metais susikrovė didžiulius turtus, tiekdamas vokiečiams viską, ko šiems pritrūkdavo, nors ir tada gyveno Itono aikštėje.

— Kodėl jūs jo nesuėmėte? — paklausė Džailzas.

— Toks buvo mūsų sumanymas — neskubėti jo suimti, — dėstė seras Alanas. — Mums būtinai reikėjo sužinoti, su kuo jis bendrauja Britanijoje, ką jie visi sumanę. Pasibaigus karui Martinesas grįžo į Argentiną ir toliau prekiavo galvijais. Tiesą sakant, sąjungininkams įžengus į miestą, jis į Berlyną negrįžo. Nuolat važinėjo į Britaniją ir net visus tris savo sūnus leido į anglų uždaras mokyklas, o jo dukra šiuo metu mokosi Roudino mokykloje.

— Atleiskite, kad pertraukiau, — pratarė Ema, — bet kaip su visu tuo susijęs Sebastijonas?

— Nebuvo susijęs, ponia Klifton, iki praėjusios savaitės, kai iš anksto nepranešęs atėjo į keturiasdešimt ketvirtąjį Itono aikštės namą ir jo bičiulis Brunas pakvietė jį paviešėti ilgėliau.

— Bruną mačiau porą kartų, — pasakė Haris, — ir maniau, kad jis — puikus jaunuolis.

— Neabejoju, kad jis ir yra puikus, — atsakė seras Alanas. — Ir tai tik stiprina Martineso kaip padoraus, mylinčio Angliją šeimos žmogaus įvaizdį. Tačiau jūsų sūnus, antrą kartą susitikęs su donu Pedru Martinesu, nė pats nežinodamas, buvo įveltas į operaciją, kuriai mūsų teisėsaugininkai ruošėsi jau kelerius metus.

— Sakėte, jis buvo susitikęs antrą kartą? — pasitikslino Džailzas.

— 1954-ųjų birželį, — kalbėjo seras Alanas pažvelgęs į užrašus, — Martinesas pakvietė Sebastijoną į Bičkrofto aludę atšvęsti penkioliktojo Bruno gimtadienio.

— Jūs taip budriai sekate Martinesą? — klausinėjo Džailzas.

— Be jokių abejonių. — Vyriausybės sekretorius ištraukė iš dokumentų krūvos rudą voką, išėmė iš jo du penkių svarų banknotus ir padėjo juos ant stalo. — O šiuos du banknotus ponas Martinesas davė jūsų sūnui penktadienio vakarą.

— Bet tokių pinigų Sebastijonas nėra turėjęs per visą gyvenimą, — pratarė Ema. — Kas savaitę jam duodame tik po pusę kronos kišenpinigių.

— Manau, Martinesas suprato, jog tokios sumos daugiau nei pakaks, kad jaunuolis pamestų galvą. Paskui jis metė kozirį — pakvietė Sebastijoną jį lydėti į Buenos Aires tokiu metu, kai vaikinas, jis gerai žinojo, yra labiausiai pažeidžiamas.

— Iš kur jūs gavote tuos atsitiktinius du penkių svarų banknotus, kuriuos Martinesas davė mano sūnui? — paklausė Haris.

— Jie nėra atsitiktiniai, — atsakė vyriškis iš Finansų ministerijos, prabildamas pirmą kartą. — Per pastaruosius aštuonerius metus tokių banknotų esame pririnkę virš dešimties tūkstančių, ir tai — informacijos, gautos iš, policijos žodžiais tariant, patikimo šaltinio, rezultatas.

— Kas tasai patikimas šaltinis? — nenurimo Džailzas.

— Ar esate kada nors girdėję apie SS karininką majorą Bernhardą Kriugerį? — paklausė Spenseris.

Užsitęsusi tyla bylojo, kad niekas apie jį nebuvo girdėjęs.

— Majoras Kriugeris — išradingas ir sumanus žmogus, prieš įstodamas į SS Berlyne dirbo policijos inspektoriumi. Tiesą sakant, galiausiai jis tapo atsakingas už operatyvinę grupę, demaskuojančią klastotes. Kai Britanija paskelbė karą Vokietijai, jis įtikino Himlerį, kad naciams bus įmanoma destabilizuoti britų ekonomiką, užpilant Angliją nepriekaištingomis penkių svarų banknotų kopijomis, tik jam turėjo būti leista iš jo vadovaujamos Zaksenhauzeno koncentracijos stovyklos išsirinkti geriausius spaustuvininkus, graverius ir retušuotojus. Tačiau svarbiausias jo manevras — sėkmingas klastočių meistro Salomono Smolianovo „įdarbinimas“; dar dirbdamas Berlyno policijoje, jis buvo suėmęs Smolianovą ir pasodinęs jį į kalėjimą mažiausiai tris kartus. Kai Smolianovas buvo užverbuotas, Kriugerio komanda suklastojo maždaug dvidešimt septynis milijonus penkių svarų banknotų, kurių vertė — šimtas trisdešimt penki milijonai svarų.

Haris nesusilaikęs aiktelėjo.

— 1945-aisiais, kai sąjungininkai artėjo prie Berlyno, Hitleris davė įsakymą sunaikinti klastočių spausdinimo mašinas; mes radome priežasčių manyti, kad taip ir buvo padaryta. Tačiau, likus kelioms savaitėms iki Vokietijos kapituliacijos, Kriugeris buvo suimtas, kai mėgino kirsti Vokietijos ir Šveicarijos sieną su lagaminu suklastotų banknotų. Dvejus metus jis praleido kalėjime, britų sektoriuje Berlyne. Gal ir nebūtume juo domėjęsi, jei Anglijos bankas nebūtų pradėjęs skambinti pavojaus varpais, mums pranešdamas, jog Kriugerio lagamine rasti banknotai yra tikri. Tada banko valdytojas tvirtino, kad niekas visame pasaulyje nesugebėtų suklastoti britiškų penkių svarų banknotų, ir niekas jo negalėjo perkalbėti. Klausinėjome Kriugerio, kiek suklastotų banknotų paleista į apyvartą, bet, prieš suteikdamas šią informaciją, jis sumaniai derėjosi dėl sąlygų jį paleisti, kaip galimą nuolaidą minėdamas doną Pedrą Martinesą.

Ponas Spenseris nutilo, norėdamas atsigerti vandens; niekas jo nepertraukė klausimais.

— Buvo susitarta Kriugerį paleisti, šiam atsėdėjus trejus metus iš septynerių, bet mainais už jo suteiktą informaciją, kad baigiantis karui Martinesas buvo susitaręs su Himleriu kontrabanda išgabenti iš Vokietijos dvidešimties milijonų svarų vertės suklastotų penkių svarų banknotų ir kažkaip juos nugabenti į Argentiną, kur Martinesas turėjo laukti tolesnių nurodymų. Ši užduotis nepasirodė sunki žmogui, gebėjusiam nelegaliai gabenti į Vokietiją viską — nuo Šermano tanko iki rusiško povandeninio laivo.

Mainais už dar vieneriais metais sutrumpintą laiką kalėjime Kriugeris mus informavo, kad Himleris ir saujelė kruopščiai atrinktų aukščiausio rango nacių vadovybės narių, gal net įskaitant ir patį Hitlerį, vylėsi išvengti savos lemties, kažkaip nusigaudami į Buenos Aires, kur ketino gyventi Anglijos banko sąskaita. Vis dėlto, kai paaiškėjo, kad Himleris ir jo draugužiai Argentinoje nepasirodys, — tęsė Spenseris, — Martinesas liko su dvidešimčia milijonų svarų suklastotų banknotų, kurių jam reikėjo atsikratyti. Nelengva užduotis. Iš pradžių aš visai nepaisiau Kriugerio papasakotos istorijos, manydamas, kad tai — gryna fantazija, pramanai, mėginant išsukti uodegą, bet bėgant metams, o rinkoje vis labiau plintant padirbtiems banknotams, vos tik Martinesas pasirodydavo Londone arba jo sūnus Luisas stodavo prie ruletės Monte Karlo lošimo namuose, supratau, jog mums iškilo rimta bėda. Šitai buvo dar kartą

įrodyta, kai „Savile Row“ parduotuvėje Sebastijonas išleido vieną iš dviejų turimų penkių svarų banknotų, nusipirkdamas kostiumą, o pardavėjas nė neįtarė, kad pinigai padirbti.

— Dar prieš dvejus metus, — įsiterpė seras Alanas, — ponui Čerčiliui išreiškiau pasipiktinimą Anglijos banko pozicija. Ponas Čerčilis rado genialiai paprastą sprendimą — išleido įsakymą kuo greičiau paleisti į apyvartą naujus penkių svarų vertės banknotus. Savaime suprantama, per vieną naktį visų banknotų naujais nepakeisi, ir kai Anglijos bankas galiausiai paskelbė apie savo ketinimus išleisti naujo pavyzdžio penkių svarų banknotą, Martinesas suprato, jog nebeturi laiko atsikratyti didžiuliu suklastotu turtu.

— Ir tada tie Anglijos banko juokdariai, — emocingai tęsė ponas Spenseris, — pareiškė, kad visi seni penkių svarų banknotai, atnešti į banką iki 1957-ųjų gruodžio trisdešimt pirmos dienos, bus pakeisti į naujus. Taigi Martinesui teliko kontrabanda įsivežti suklastotus banknotus į Britaniją, o jau ten Anglijos bankas mielai juos pakeis į teisėtą mokėjimo priemonę. Apskaičiavome, kad per pastaruosius dešimtį metų Martinesas galėjo išleisti nuo penkių iki dešimties milijonų svarų, vadinasi, jam dar likę aštuoni, o gal ir devyni milijonai, vis dar slepiami Argentinoje. Kai supratome, kad po Anglijos banko žengto žingsnio nieko nebegalime padaryti, svarstydami praėjusių metų biudžetą priėmėme vieną išlygą, kuri dar labiau apsunkintų Martinesui užduotį. Nuo praėjusio balandžio niekas negali teisėtai įvežti į Jungtinę Karalystę daugiau nei tūkstančio svarų grynaisiais. Visai neseniai jis patyrė savo kailiu, kad nei jis pats, nei jo bendrai negali kirsti jokios Europos šalies sienos, muitininkams neišnaršius jų bagažo.

— Bet ir šitai neatsako į klausimą, ką Buenos Airėse veikia Sebastijonas, — pratarė Haris.

— Turime priežasčių manyti, pone Kliftonai, kad jūsų sūnus įtrauktas į Martineso tinklą, — pasakė Spenseris. — Manome, jog donas Pedras juo pasinaudos, mėgindamas kontrabanda įvežti į Angliją likusius aštuonis ar devynis milijonus svarų. Tik nežinome kaip ir kur.

— Vadinasi, Sebastijonui gresia didelis pavojus? — paklausė Ema, žiūrėdama tiesiai vyriausybės sekretoriui į akis.

— Ir taip, ir ne, — atsakė seras Alanas. — Kol Sebastijonas nesužinos tikrosios priežasties, dėl kurios Martinesas pasiėmė jį į Argentiną, nuo jo

galvos nenukris nė plaukelis. Bet jei jis sužinos tiesą būdamas Buenos Airėse, o sužinoti gali, nes yra sumanus ir įžvalgus, mes nedvejodami kuo greičiau jį nugabensime į savo ambasadą, ir jis bus saugus.

— Kodėl jums to nepadarius, kai tik jis išlips iš laivo? — paklausė Ema. — Mums sūnus yra gerokai brangesnis nei dešimt milijonų kažkieno svarų, — pridūrė žvelgdama į Harį ir tikėdamasi jo pritarimo.

— Nes tada Martinesas suprastų, ką esame sumanę, — atsakė Spenseris.

— Bet mes vis tiek rizikuojame — Sebastijonas gali būti paaukotas kaip pėstininkas šachmatų lentoje.

— To nenutiks, kol jis nesupras, kas vyksta. Esame įsitikinę, kad be jūsų sūnaus pagalbos Martinesas negali turėti vilčių pergabenti tiek pinigų. Sebastijonas — mūsų šansas išsiaiškinti, kaip jis ketina tai padaryti.

— Jam septyniolika, — bejėgiškai tarstelėjo Ema.

— Neką jaunesnis už jūsų vyrą, kai jis buvo suimtas už žmogžudystę, ar serą Džailzą, kai jis pelnė Karo kryžių.

— Bet tada buvo susiklosčiusios visai kitokios aplinkybės, — nerimo Ema.

— Tačiau priešas buvo tas pats, — atsakė seras Alanas.

— Žinome, kad Sebas norėtų padėti kiek įmanydamas, — pratarė Haris imdamas žmoną už rankos, — bet ne tai svarbiausia. Per daug rizikuojama.

— Jūs, žinoma, esate teisus, — kalbėjo vyriausybės sekretorius, — ir jei tik pasakysite, jog norite, kad jis būtų saugomas nuo tos akimirkos, kai išlips iš laivo, nedelsdamas duosiu tokį nurodymą. Bet, — tęsė jis Emai nespėjus sutikti, — mes jau turime parengę planą. Vis dėlto negalėsime sėkmingai jo vykdyti be jūsų bendradarbiavimo.

Jis laukė protesto, tačiau visi trys svečiai tylėjo.

— „Pietų Amerika“ į Buenos Aires atvyks tik po penkių dienų, — tęsė seras Alanas. — Kad planas pavyktų, turime nusiųsti ambasadoriui žinutę dar prieš laivui prisišvartuojant.

— Kodėl negalite jam paskambinti? — paklausė Džailzas.

— Deja, viskas nėra taip paprasta. Tarptautinį komutatorių Buenos Airėse aptarnauja dvylika moterų, ir joms visoms moka Martinesas. Tą patį galima pasakyti ir apie telegrafą. Jų darbas — rinkti bet kokią jam naudingą informaciją apie politikus, bankininkus, verslininkus, net policijos operacijas, kad paskui Martinesas ta informacija galėtų pasinaudoti ir prasimanyti dar

daugiau pinigų. Jau vien telefono linijoje pasigirdus jo pavardei, ims gausti pavojaus varpai, ir per kelias minutes apie tai bus informuotas jo sūnus Diegas. Tiesą sakant, buvo metas, kai mes naudodavomės tokia situacija ir teikdavome Martinesui klaidingą informaciją, bet šį kartą tai per daug rizikinga.

— Sere Alanai, — paklausė Finansų ministerijos sekretoriaus pavaduotojas, — kodėl jums neišdėsčius ponams Kliftonams, ką esame sumanę; tada jie ir apsispręs.

35

Įžengęs į Londono oro uostą, jis patraukė tiesiai prie lentelės *Tik įgulos nariams*.

— Labas rytas, kapitone Mėjau, — pažvelgęs į jo pasą, pasisveikino budintis pareigūnas. — Kur šiandien skrendate, pone?

— Į Buenos Aires.

— Gero skrydžio.

Kai buvo patikrinti jo kelionkrepšiai, jis praėjo pro muitinę ir patraukė tiesiai prie vienuoliktų vartų. Nesustok, nesižvalgyk, neatkreipk į save dėmesio — tokius nurodymus jam davė anonimas, labiau pratęs dirbti su šnipais nei su rašytojais.

Pastarąsias keturiasdešimt aštuonias valandas, nuo tada, kai Ema galiausiai sutiko (nors ir labai nenoriai), kad jis jiems padėtų vykdyti operaciją „Pabėgimas“, jam neteko ilsėtis nė minutėlės. Nuo tada, cituojant senąjį seržantą, jo kojos nepalietė žemės.

Britanijos tarptautinių oro linijų korporacijos kapitono uniformos matavimasis užtruko valandą, padirbto paso nuotrauka — dar valandą; tris valandas jis klausė apie naująjį savo gyvenimą — paliktą žmoną ir du vaikus; tris valandas užtruko pamoka apie Britanijos tarptautinių oro linijų korporacijos kapitono pareigas, vieną valandą — informacija Buenos Aires lankančiam turistui; vakarieniaudamas su seru Alanu jo klube, jis vis dar turėjo tuzinus klausimų, į kuriuos reikėjo atsakyti.

Išėjęs iš „Athenaeum“ ir praleidęs bemiegę naktį Džailzo namuose Smito aikštėje, jis paėmė iš sero Alano rankų storą aplanką, portfelį ir raktą.

— Keliaudamas į Buenos Aires perskaitykite viską, kas yra šiame aplanke, paskui jį perduokite ambasadoriui, jis aplanką sunaikins. Apsistosite „Milonga“ viešbutyje. Mūsų ambasadorius ponas Filipas Metjusas tikisi jus pamatyti ambasadoje dešimtą valandą ryto, šeštadienį. Taip pat paduosite jam šį laišką,

rašytą Užsienio reikalų ministerijos sekretoriaus pono Selvino Loido; laiške bus paaiškinta, kodėl esate Argentinoje.

Prie vartų jis pasuko tiesiai prie skrydžio registratorės.

— Labas rytas, kapitone, — pasisveikino jam nė nespėjus atversti paso. — Tikiuosi, skrydis bus malonus.

Jis žengė degutbetonio danga, užlipo į lėktuvą vedančiais laipteliais ir įėjo į tuščią pirmos klasės kabiną.

— Labas rytas, kapitone Mėjau, — pasisveikino patraukli jauna moteris. — Esu Anabelė Karik. Aš — vyriausioji palydovė.

Uniforma ir drausmė privertė jį jaustis taip, tarsi vėl būtų armijoje, nors šįkart jis stoja prieš kitokį priešą — o gal priešas tas pats, kaip sakė seras Alanas?

— Gal galėčiau palydėti į jūsų vietą?

— Dėkoju, panele Karik, — pasakė jis.

Palydovė jį nuvedė prie galinės pirmos klasės kabinos sėdynės. Čia buvo dvi tuščios vietos, bet jis žinojo, kad bus užimta tik viena. Seras Alanas tokiais atvejais nesikliauja atsitiktinumu.

— Pirmas skrydžio etapas turėtų trukti apie septynias valandas, — pasakė palydovė. — Gal galėčiau atnešti ko nors išgerti, kol nepakilome, kapitone?

— Dėkoju, gal stiklinę vandens.

Jis nusiėmė kepurę su snapeliu ir padėjo ant sėdynės šalia savęs, paskui nuleido ant grindų lagaminėlį ir pakišo po savo sėdyne. Jam buvo liepta lagaminėlio neatidaryti tol, kol lėktuvas nepakils, o paskui įsitikinti, ar niekas nemato, ką jis skaito. Nesvarbu, kad dokumentuose nė kartelio nebuvo paminėta Martineso pavardė — jis buvo minimas tik kaip „subjektas“.

Po kelių akimirkų į lėktuvą ėmė rinktis pirmieji keleiviai; dar dvidešimt minučių jie ieškojo savo vietų, dėliojo krepšius į spinteles viršuje, nusivilko paltus, kai kas — ir švarkus, sėdosi, mėgavosi šampano taure, segėsi saugos diržus, rinkosi laikraščius ar žurnalus ir laukė žodžių: „Kalba jūsų kapitonas“.

Haris nusišypsojo pagalvojęs apie tai, kas būtų, jei skrydžio metu kapitonas susirgtų ir panelė Karik atbėgtų prašyti jo pagalbos. Kaip ji sureaguotų sužinojusi, jog tarnavo Britanijos prekybiniame laivyne ir Jungtinių Valstijų armijoje, bet ne oro pajėgose?

Lėktuvas įsuko į kilimo taką, bet Haris neatidarė lagaminėlio, kol jie nepakilo į orą ir kapitonas neišjungė ženkliuko, nurodančio sėdėti užsisegus saugos diržus. Jis išsiėmė storą aplanką, atvertė jį ir pradėjo studijuoti dokumentų turinį, tarsi rengtųsi egzaminui.

Dokumentų tekstas jam priminė Ijeno Flemingo romaną; vienintelis skirtumas buvo tas, kad aukšto rango pareigūno Bondo vaidmenį atliko jis pats. Hariui verčiant puslapį po puslapio, prieš akis skleidėsi visas Martineso gyvenimas. Padaręs pertrauką, vakarienės metu jis nesiliovė galvojęs, kad Ema buvo teisi — jiems tikrai nereikėjo leisti Sebastijonui veltis į visas painiavas su tuo žmogumi. Jie išties gerokai per daug rizikavo.

Tačiau Haris sutiko su jos nuomone ir pažadėjo: jei pajus, kad jų sūnaus gyvybei gresia pavojus, kitu lėktuvu grįš į Londoną kartu su Sebastijonu. Haris pažvelgė pro langelį. Užuot skridę pietų kryptimi, jiedu su Viljamu Varviku šįryt turėjo keliauti į šiaurę ir pradėti naujos knygos pristatymo turą. Jis labai laukė susitikimo su Agata Kristi *Yorkshire Post* organizuotoje literatūrinėje popietėje. Tačiau dabar jis skrido į Pietų Ameriką, vildamasis išvengti dono Pedro Martineso.

Haris užsegė aplanką, vėl įdėjo jį į lagaminėlį, pakišo po sėdyne ir lengvai užsnūdo, bet „subjektas“ niekaip nėjo jam iš galvos. Keturiolikos metų Martinesas metė mokyklą ir pradėjo naujus mokslus mėsininko krautuvėlėje. Po kelių mėnesių buvo atleistas (priežastis nenurodyta), išmokęs vienintelio darbo — pjaustyti skerdeną. Praradęs darbą, subjektas jau po kelių dienų ėmė daryti smulkius nusikaltimus — vogė, užpuldinėjo, plėšė žaidimų automatus, kol galiausiai buvo suimtas ir šešiems mėnesiams pasodintas į kalėjimą.

Kalėjime jis sėdėjo vienoje kameroje su Žuanu Delgadu, smulkiu nusikaltėliu, daugiau gyvenimo praleidusiu už grotų nei laisvėje. Atsėdėjęs bausmę Martinesas susidėjo su Žuano gauja ir greitai tapo vienu iš pagrindinių jo patikėtinių. Kai Žuanas buvo suimtas dar kartą ir vėl patupdytas į kalėjimą, Martinesas liko atsakingas už visą apnykusią jo imperiją. Tada jam buvo septyniolika, tiek, kiek dabar Sebastijonui, ir jis jautėsi pasirengęs nusikaltėlio gyvenimui. Tačiau likimas netikėtai pasisuko, jam įsimylėjus Konsuelą Tores, tarptautinės telefono stoties telefonistę. Tačiau Konsuelos tėvas — vietinis politikas, ketinęs tapti Buenos Airių meru — aiškiai dukrai pasakė nenorintis į žentus smulkaus vagišiaus.

Konsuela nepaisė tėvo patarimų, ištekėjo už Pedro Martineso ir pagimdė keturis vaikus Pietų Amerikos piliečiams įprasta tvarka — tris berniukus ir mergaitę. Galiausiai Martinesas pelnė uošvio pagarbą, surinkęs riekiamą sumą pergalingai rinkimų į mero postą kampanijai finansuoti.

Kai tik meras įsitaisė miesto rotušėje, nebuvo nė vieno savivaldybės kontrakto, kuris nepraėjo pro Martineso rankas, visada apmokestintas 25 procentais „aptarnavimo mokesčio". Vis dėlto ilgai netrukus subjektui pabodo Konsuela ir vietinė politika — supratęs, kad karas Europoje teiks nesuskaičiuojamų galimybių tiems, kurie gebės likti neutralūs, jis išplėtė savo interesų lauką.

Nors Martinesas iš prigimties linko palaikyti britus, būtent vokiečiai jam pasiūlė galimybę nedidelį turtą paversti dideliu.

Nacių režimui reikėjo draugų, galinčių jiems tiekti prekes, ir nors subjektas Berlyne pirmą kartą pasirodė vos dvidešimt dvejų, o užsakymų sąrašas buvo dar visai tuščias, po poros mėnesių jis iš ten išvyko gavęs nurodymą atgabenti visko — nuo itališkų vamzdžių iki graikiško naftos tanklaivio. Kai tik subjektas mėgindavo baigti kokį nors sandorį, iškart pasisakydavo esąs artimas SS vado reichsfiurerio Heinricho Himlerio bičiulis ir net kelis kartus buvo susitikęs su pačiu ponu Hitleriu.

Kitus dešimtį metų subjektas miegodavo lėktuvuose ir laivuose, traukiniuose, autobusuose, o kartą — net arklio traukiamame vežime, nes nuolat keliavo po pasaulį, tenkindamas ilgą vokiečių pageidavimų sąrašą.

Jis ėmė vis dažniau susitikinėti su Himleriu. Baigiantis karui, kai sąjungininkų pergalė atrodė neišvengiama, kai visai smuko reichsmarkė, SS vadas subjektui pradėjo mokėti grynaisiais — šiugždančiais angliškais penkių svarų vertės banknotais, ką tik iš po Zaksenhauzeno preso. Tada subjektas kirsdavo sieną ir padėdavo pinigus į Ženevos banką, kur šie būdavo konvertuojami į šveicariškus frankus.

Dar gerokai iki karo pabaigos donas Pedras susikrovė nemenką turtą. Tačiau sąjungininkams visai priartėjus prie Vokietijos sostinės, Himleris jam pasiūlė gyvenimo šansą. Du vyriškiai sukirto rankomis, ir subjektas išvyko iš Vokietijos su suklastotais penkių svarų banknotais, iš viso dvidešimčia milijonų, nuosavu povandeniniu laivu ir jaunu leitenantu iš Himleriui dirbančių žmonių. Šis daugiau niekada nematė savo tėvynės.

Grįžęs į Buenos Aires subjektas už penkiasdešimt milijonų pesų įsigijo finansiškai silpną banką, paslėpė dvidešimt milijonų svarų saugyklose ir laukė, kol likę gyvi nacių valdžios nariai pasirodys Buenos Airėse ir pasinaudos savo pensijomis.

Ambasadorius žiūrėjo į tarškantį telegrafo aparatą kabineto kampe.

Žinutė buvo siunčiama tiesiai iš Londono. Bet, kaip ir skaitant visas Užsienio reikalų ministerijos direktyvas, jam teks kažką perskaityti ir tarp eilučių, nes visi žinojo, kad tuo pat metu žinutę gaus ir Argentinos slaptoji tarnyba, kurios būstinė — vos už šimto jardų, toje pačioje gatvėje.

> *Anglijos kriketo komandos kapitonas Piteris Mėjus šeštadienį, dešimtą valandą, vyksiančiose rungtynėse smūgiuos pirmas. Turiu du bilietus į varžybas ir viliuosi, kad kapitonas Mėjus galės su tavimi susitikti.*

Ambasadorius nusišypsojo. Jis, kaip ir kiekvienas anglas mokinukas, gerai žinojo, kad tokios varžybos visada prasideda pusę dvyliktos ir vyksta ketvirtadieniais, o Piteris Mėjus niekada nesmūgiuoja pirmas. Kita vertus, Britanijai niekada neteko kariauti su kriketą žaidžiančia tauta.

— Ar tik mes nebuvome kada nors susitikę, bičiuli?

Haris mikliai užvertė segtuvą ir pažvelgė į pusamžį vyriškį, kuris aiškiai mėgavosi nemokamomis vaišėmis. Viena ranka jis buvo įsitvėręs gretimos tuščios sėdynės atlošo, o kitoje rankoje laikė taurę raudonojo vyno.

— Nemanau, kad buvome, — atsakė Haris.

— Galėčiau prisiekti, kad jau matėmės, — žvelgdamas į Harį kalbėjo vyriškis. — Gal aš jus su kuo nors supainiojau.

Haris atsipūtė palengvėjusia širdimi, kai vyriškis patraukė pečiais ir netvirtu žingsniu grįžo į savo vietą kabinos priekyje. Jis jau rengėsi vėl atsiversti segtuvą ir toliau gilintis į Martineso istoriją, kai vyriškis apsigręžė ir neskubėdamas vėl pradėjo žingsniuoti jo link.

— Ar jūs žinomas?

Haris nusijuokė.

— Išties nemanyčiau. Kaip matote, esu Britanijos tarptautinių oro linijų korporacijos pilotas; tą darbą dirbu jau dvylika metų.

— Vadinasi, jūs ne iš Bristolio?

— Ne, — atsakė Haris, mėgindamas įsijausti į naująją tapatybę. — Gimiau Epsome, o dabar gyvenu Juelyje.

— Tuoj prisiminsiu, į ką jūs man panašus, — vyriškis vėl nuėjo į savo vietą.

Haris dar kartą atvertė aplanką, bet vyriškis kaip koks Dikas Vitingtonas atėjo trečią kartą, Hariui nespėjus perskaityti nė eilutės. Šįkart jis pakėlė kapitono kepurę ir krito į sėdynę šalia Hario.

— Jūs kartais nerašote knygų?

— Ne, — atsakė Haris jau griežčiau.

Pasirodė kokteilių padėklu nešina panelė Karik. Haris kilstelėjo antakį ir pažvelgė į ją iškalbingu „gelbėkite mane“ žvilgsniu.

— Jūs man primenate vieną rašytoją iš Bristolio, bet, velnias, neprisimenu jo pavardės. Bet ar jūs tikrai ne iš Bristolio? — jis atidžiau pažvelgė į Harį ir tiesiai jam į veidą išpūtė cigaretės dūmų debesį.

Haris pamatė, kaip panelė Karik praveria duris į lakūno kabiną.

— Turėtų būti įdomu gyventi, kai esi pilotas...

— Kalba lėktuvo kapitonas. Įskrisime į oro sūkurius; visus keleivius prašau grįžti į savo vietas ir užsisegti saugos diržus.

Panelė Karik vėl pasirodė pirmos klasės kabinoje ir nužingsniavo tiesiai į galą.

— Atleiskite, pone, bet kapitonas prašė, kad visi keleiviai...

— Taip, girdėjau, — atsakė vyriškis stodamasis; vis dėlto jis spėjo išpūsti Hario pusėn dar vieną dūmų debesį. — Vis tiek prisiminsiu, į ką jūs man panašus, — pasakė ir neskubėdamas nuėjo į savo vietą.

36

Per antrą kelionės į Buenos Aires atkarpą Haris baigė skaityti dono Pedro Martineso bylą.

Po karo subjektas gyveno Argentinoje, sėdėdamas ant pinigų kalno. Dar prieš Niurnbergo teismą Himleris nusižudė, šeši į sąrašą įtraukti jo pakalikai buvo nuteisti mirties bausme. Dar aštuoniolika pasodinti į kalėjimą, įskaitant ir Bernhardą Kriugerį. Niekas taip ir nepabeldė į dono Pedro duris ir nepaprašė gyvybės draudimo. Haris atvertė kitą puslapį ir pamatė, kad tolesnis bylos skyrius skirtas subjekto šeimai. Kiek pailsėjęs jis skaitė toliau.

Martinesas turėjo keturis vaikus. Pirmagimis Diegas buvo išmestas iš Harou mokyklos, kai naujoką pririšo prie ugnies karštumo radiatoriaus. Jis grįžo į gimtinę nieko nepasiekęs akademinėje srityje, pradėjo dirbti kartu su tėvu ir po trejų metų su pagyrimu baigė nusikaltėlių mokyklą. Nors Diegas dėvėjo prašmatnius dryžuotus kostiumus, siūtus „Savile Row“, didesnę gyvenimo dalį būtų praleidęs vilkėdamas kalinio drabužius, jei ne tėvo pinigai, kuriuos jis dosniai mokėjo nesuskaičiuojamai daugybei teisėjų, policininkų ir politikų.

Antrasis jo sūnus Luisas per vasaros atostogas Rivjeroje iš nesubrendusio vaikinuko pavirto į plevėsą lėbautoją. Dabar jis beveik visą laiką leido prie ruletės Monte Karle, lošdamas iš suklastotų tėvo penkių svarų banknotų ir mėgindamas juos susigrąžinti kokia nors kita valiuta.

Kai tik Luisui pasisekdavo, dono Pedro sąskaitą Ženevoje užpildavo Monako frankų tvanas. Tačiau Martinesas piktinosi, kad kazino pajamos vis tiek buvo didesnės nei jo.

Trečias vaikas Brunas nuo obels nuriedėjo toliausiai — jis paveldėjo daugiau motinos savybių nei tėvo ydų; Martinesas su džiaugsmu vis primindavo londoniškiams bičiuliams, kad vienas iš sūnų rugsėjį keliaus mokytis į Kembridžą.

Apie ketvirtą vaiką Mariją Teresę, vis dar besimokančią Roudene ir visada atostogaujančią pas motiną, buvo žinoma nedaug.

Haris liovėsi skaityti, kai panelė Karik jam atnešė vakarienę, bet net ir valgant tasai nelemtas žmogus nėjo jam iš galvos.

Pokario metais Martinesas vis didino savo banko išteklius. Ūkininkų šeimos bankas tvarkė turinčių žemės, bet neturinčių pinigų klientų sąskaitas. Martineso metodai buvo šiurkštūs, tačiau efektyvūs. Už lupikiškas palūkanas jis skolindavo ūkininkams tiek pinigų, kiek šie prašydavo, jei tik paskolos būdavo dengiamos ūkininko žemės verte.

Jei klientai neišgalėdavo sumokėti ketvirčio įmokų, jie gaudavo naudojimosi teisės atėmimo raštą, pagal kurį jiems būdavo skiriama devyniasdešimt dienų visai skolai sumokėti. Jei klientai sumokėti negalėdavo, — o negalėdavo beveik visi, — bankas konfiskuodavo žemės nuosavybės dokumentus, ir sklypas būdavo prijungiamas prie nesuskaičiuojamos daugybės jau turimų Martineso akrų. Kiekvienas pasiskundęs sulaukdavo Diego, kuris mikliai „pataisydavo“ nepatenkintojo veidą: taip gerokai pigiau ir daug efektyviau, nei samdyti teisininkus.

Stropiai Martineso susikurtam ir Londone uoliai demonstruojamam globėjiško galvijų barono įvaizdžiui galėjo pakenkti vienintelis dalykas — jo žmona Konsuela galiausiai padarė išvadą, jog tėvas buvo teisus, ir pareikalavo skyrybų. Kadangi skyrybų procesas vyko Buenos Airėse, londoniškiams draugams Martinesas sakė, kad Konsuela mirė nuo vėžio; štai taip numanoma socialinė gėda buvo paversta į užuojautą.

Kai Konsuelos tėvas nebuvo perrinktas į mero postą — Martinesas rėmė opozicijos kandidatą, — ji apsigyveno kaime, kelios mylios už Buenos Airių. Konsuela gaudavo mėnesinę pašalpą ir neišgalėjo leisti sau dažnai keliauti į sostinę apsipirkti, o išvykti į užsienį ir visai nebuvo įmanoma. Deja, tik vienas Konsuelos sūnus domėjosi jos gyvenimu ir kartais su ja pabendraudavo, tačiau dabar jis gyvena Anglijoje.

Hario aplanke atskiro puslapio buvo nusipelnęs tik vienas Martineso šeimai nepriklausęs žmogus — Karlas Ramiresas, dirbantis pas Martinesą vyresniuoju liokajumi ar šiaip padėjėju. Nors Ramiresas turėjo Argentinos piliečio pasą, jis buvo neįtikėtinai panašus į tokį Karlą Otą Lunsdorfą, 1936-ųjų olimpinių žaidynių vokiečių imtynininkų komandos narį, vėliau tapusį SS leitenantu, tardymo specialistu. Ramireso dokumentai buvo tokie pat įspūdingi

kaip ir Martineso penkių svarų banknotai; beveik neabejotina, kad jie buvo paleisti į pasaulį to paties šaltinio.

Panelė Karik paėmė padėklą su vakarienės likučiais ir pasiūlė kapitonui Mėjui brendžio ir cigarą; kapitonas mandagiai atsisakė ir padėkojo jai už rūpestį. Ji nusišypsojo.

— Pasirodo, tų rūpesčių buvo mažiau, nei kapitonas manė, — pasakė ji slėpdama šypseną. — Jis manęs prašė pasakyti, jog jei ketinate apsistoti „Milonga“ viešbutyje, galėtumėte važiuoti mūsų korporacijos autobusu; taip išvengtumėte pono Boltono, — Haris kilstelėjo antakį, — to vyriškio iš Bristolio, kuris absoliučiai įsitikinęs, kad kažkur jau buvote susitikę.

Haris negalėjo nepastebėti, jog panelė Karik ne kartą dirstelėjo į jo kairę ranką, ant kurios boluojanti juostelė išdavė, kad vestuvinis žiedas buvo numautas. Kapitonas Piteris Mėjus jau daugiau kaip prieš dvejus metus išsiskyrė su žmona Andžela. Jie turi du vaikus — dešimties metų Džimą, kuris tikisi mokytis Epsomo koledže, ir aštuonerių Sali, kuri laiko ponį. Jis net turėjo tų vaikų nuotrauką, jei prireiktų įrodymo. Prieš pat išvykdamas, žiedą Haris davė pasaugoti Emai. Ji nepritarė ir šiam jo poelgiui.

— Londonas prašė, kad rytoj rytą, dešimtą valandą, susitikčiau su kapitonu Piteriu Mėjumi, — pasakė ambasadorius.

Jo sekretorė pasižymėjo šį faktą užrašų knygelėje.

— Ar norėsite užsirašyti kokių nors faktų apie kapitoną Mėjų?

— Ne, nė nenutuokiu, kas jis, kodėl Užsienio reikalų ministerija nori, kad su juo susitikčiau. Tik būtinai iškart kvieskite jį į mano kabinetą, vos tik ateis.

Haris palaukė, kol iš lėktuvo išlips visi keleiviai, tada prisidėjo prie įgulos narių. Patikrintas muitininkų, jis išėjo iš oro uosto ir pamatė netoliese laukiantį autobusiuką.

Vairuotojas įdėjo į bagažinę Hario lagaminą; autobusiuke jį pasveikino panelės Karik šypsena.

— Galiu šalia jūsų prisėsti? — paklausė.

— Taip, žinoma, — atsakė ji pasislinkdama, kad jam būtų daugiau vietos.

— Aš — Piteris, — pasakė Haris spausdamas jai ranką.

— Anabelė. Kodėl atvykote į Argentiną? — paklausė ji, autobusui pajudėjus miesto link.

— Čia dirba mano brolis Dikas. Mes jau daug metų nesimatėme; pamaniau, vertėtų susitikti, nes jam sukanka keturiasdešimt.

— Jis už jus vyresnis? — šyptelėjusi paklausė Anabelė. — Kuo jis užsiima?

— Jis — inžinierius mechanikas. Pastaruosius penkerius metus dirba prie Paranos užtvankos projekto.

— Niekada apie tokį nesu girdėjusi.

— Nieko keista. Toji užtvanka yra pasaulio užkampyje.

— Na, atvykus į Buenos Aires jį ištiks kultūrinis šokas, nes tai — vienas iš kosmopolitiškiausių pasaulio miestų; tas miestas — neabejotinai mėgstamiausia mano „stotelė“.

— Ar ilgai jame būsite šįkart? — paklausė Haris norėdamas pakeisti temą, kol jo nepradėjo klausinėti smulkmenų apie naująją šeimą.

— Keturiasdešimt aštuonias valandas. Ar jums pažįstamos Buenos Airės, Piteri? Jei ne, patirsite tikrą malonumą.

— Ne, dabar viešėsiu pirmą kartą, — atsakė Haris, iki šiol kalbėjęs atmintinai išmoktą tekstą. Seras Alanas jį įspėjo neprarasti budrumo; užsimirši — paslysi.

— Kokiu maršrutu dažniausiai skraidote?

— Skraidau transatlantiniais reisais — į Niujorką, Bostoną ir Vašingtoną.

Kažkoks žmogus iš Užsienio reikalų ministerijos jam parinko tokius reisus todėl, kad Haris lankėsi visuose trijuose miestuose reklamuodamas savo knygą.

— Įdomu. Tik čia viešėdamas būtinai pasimėgaukite naktiniu gyvenimu. Šalia argentiniečių jankiai atrodo tokie konservatyvūs.

— Gal galėčiau nusivesti brolį į kokią nors ypatingą vietelę?

— „Drieže“ geriausiai šokamas tango, bet man sakė, kad „Didingajame“ yra geriausia virtuvė, nors pati niekada ten nebuvau. Įgulos nariai dažniausiai apsistoja „Matadoro klube“ Nepriklausomybės alėjoje. Jei judu su broliu turėsite laiko, galėsite pas mus ateiti.

— Ačiū, — dėkojo Haris, autobusui privažiavus viešbutį. — Gal ir pasinaudosiu jūsų pasiūlymu.

Jis nunešė į viešbutį Anabelės lagaminą.

— Čia pigu ir linksma, — kalbėjo ji, kol juos registravo. — Jei norite nusimaudyti, bet nenorite laukti, kol sušils vanduo, geriausia maudykitės vėlai naktį arba anksti rytą, — pridūrė Anabelė, kai juodu įlipo į liftą.

Liftui pakilus į ketvirtą aukštą, Haris paliko Anabelę ir žengė į prastai apšviestą koridorių; jis žingsniavo ieškodamas 469-ojo numerio. Įėjęs vidun pamatė, kad kambarys menkai tesiskiria nuo koridoriaus. Vidury kambario stovėjo didelė dvigulė lova, iš čiaupo lašėjo rudas vanduo, ant kabyklos kybojo tik vienas nedidelis rankšluostis ir raštelis, informuojantis, jog vonia — koridoriaus gale. Haris prisiminė sero Alano pastabą: *Užsakėme jums viešbutį, kuriame Martinesas ir jo sėbrai tikrai niekada nesilankys.* Haris jau suprato kodėl. Labai reikėtų, kad šio viešbučio valdytoja būtų paskirta jo mama; dar geriau, jei ji būtų buvusi paskirta čia dirbti vakar.

Haris nusiėmė kepurę su snapeliu ir prisėdo ant lovos krašto. Jis norėjo paskambinti Emai ir pasakyti, kaip labai jos pasiilgo, bet seras Alanas išdėstė labai aiškiai: jokių telefono skambučių, jokių naktinių klubų, jokių ekskursijų po miestą, jokių parduotuvių; niekur neikite iš kambario, kol neateis laikas pasimatyti su ambasadoriumi. Haris užsikėlė ant lovos kojas ir padėjo ant pagalvės galvą. Jis galvojo apie Sebastijoną, Emą, serą Alaną, Martinesą, „Matadoro klubą“... Kapitonas Mėjus užmigo.

37

Nubudęs Haris pirmiausia uždegė prie lovos lempą ir pažvelgė į laikrodį — dvidešimt šešios minutės po antros. Jis nusikeikė supratęs, kad miegojo nenusirengęs.

Haris kone nukrito nuo lovos, priėjo prie lango ir pažvelgė į miestą, kuris tikrai dar nemiegojo — gatvėse dūzgė automobiliai, mirgėjo žiburiai. Jis užtraukė užuolaidas, nusirengė ir vėl atsigulė, vildamasis greitai užmigti. Tačiau miegą blaškė mintys apie Martinesą, Sebą, serą Alaną, Emą, Džailzą ir net Džesiką; kuo labiau stengėsi atsipalaiduoti ir išmesti juos iš galvos, tuo labiau jie nedavė jam ramybės.

Pusę penktos ryto jis pasidavė ir nutarė eiti praustis. Tada ir užmigo. Nubudęs šoko iš lovos, praskleidė užuolaidas ir pamatė miestą maudančius pirmuosius saulės spindulius. Jis pažiūrėjo, kiek valandų. Dešimt minučių po septintos. Jautėsi esąs labai nešvarus ir nusišypsojo pagalvojęs apie ilgas maudynes karštoje vonioje.

Jis nuėjo ieškoti chalato, bet viešbutis tegalėjo pasiūlyti siaurą rankšluostį ir skiedrą muilo. Išėjęs į koridorių Haris pasuko link vonios. Ant durų rankenos kabojo kortelė su užrašu *Occupado*, jis girdėjo, kaip vonioje kažkas pliuškenasi. Nutarė palaukti, kad niekas neužimtų jo vietos eilutėje. Kai maždaug po dvidešimties minučių durys galiausiai atsidarė, Haris akis į akį susidūrė su žmogumi, kurio vylėsi daugiau niekada nebepamatyti.

— Labas rytas, kapitone, — pasisveikino žmogus pastodamas Hariui kelią.

— Labas rytas, pone Boltonai, — atsakė Haris, mėgindamas pro jį prasibrauti.

— Neskubėkite, bičiuli, — sustabdė jis. — Prireiks ketvirčio valandos, kol iš vonios išbėgs vanduo, o paskui — dar penkiolikos minučių voniai prisipildyti. — Haris vylėsi, jog jei nieko neatsakys, Boltonas supras užuominą ir atstos. Neatstojo. — Jūs — lyg iš akies traukta kopija, — kalbėjo atkaklusis persekiotojas, — kaip du vandens lašai panašus į tą, kuris rašo detektyvinius

romanus. Keista, prisimenu detektyvo Viljamo Varviko pavardę, bet, prakeikimas, niekaip neprisimenu rašytojo pavardės. Sukasi ant liežuvio galo.

Hariui išgirdus nugurgiančius kelis paskutinius vandens lašus, Boltonas nenoromis pasitraukė, leisdamas jam įeiti į vonią.

— Sukasi ant liežuvio galo, — pakartojo Boltonas žingsniuodamas koridoriumi.

Haris uždarė duris ir užsirakino, bet, vos atsukęs čiaupą, išgirdo kažką beldžiant.

— Ar ilgai būsite?

Kai vonioje buvo tiek vandens, kad jau galėjai į ją lipti, už durų Haris išgirdo dviejų žmonių pokalbį. O gal trijų?

Muilo atplaišėlės pakako išsimuiluoti tik iki pėdų, o rankšluostis permirko šluostantis kojų tarpupirščius. Atidaręs vonios duris Haris pamatė įpykusių svečių eilutę ir stengėsi negalvoti, kurią valandą stovintysis eilutės gale nueis pusryčiauti. Panelė Karik buvo teisi — jam reikėjo eiti maudytis, vidury nakties.

Grįžęs į kambarį Haris nusiskuto ir greitai apsirengė, o paskui susivokė, kad nieko neturėjo burnoje nuo tada, kai išlipo iš lėktuvo. Jis užrakino duris, liftu nusileido į pirmą aukštą ir vestibiuliu patraukė į valgomąjį. Pirmasis žmogus, kurį Haris pamatė valgomajame, buvo ponas Boltonas — jis sėdėjo vienas ir ant skrebučio tepė marmeladą. Haris apsisuko ir pabėgo. Pasvarstė, ar nevertėtų paprašyti pusryčių į numerį, bet tos minties greitai atsisakė.

Su ambasadoriumi jis susitiks ne anksčiau kaip dešimtą valandą; iš užrašų žinojo, kad pėsčiam nueiti iki ambasados tereikia dešimties ar penkiolikos minučių. Haris būtų ėjęs pasivaikščioti ir paieškojęs kavinės, bet vienas iš sero Alano nurodymų — be reikalo niekur nesirodyti. Vis dėlto jis nusprendė išeiti ankstėliau ir eiti lėčiau. Hariui atlėgo, kai įsitikino, kad ponas Boltonas nelūkuriuoja koridoriuje, lifte ar vestibiulyje; jam pavyko išsmukti iš viešbučio su tuo ponu nesusidūrus.

Turistų vadovas tikino, jog į *Plaza de Mayo* jis pateks už trijų kvartalų pasukęs į dešinę, o dar už dviejų — į kairę. Po dešimties minučių paaiškėjo, kad tai tiesa. Aikštėje plaikstėsi Jungtinės Karalystės vėliavos; Harį tai nustebino.

Jis perėjo per gatvę — o tai nėra paprasta mieste, kuris didžiuojasi neturįs šviesoforų, — ir pasileido Konstitucijos alėja, kelioms akimirkoms sustodamas pasigrožėti skulptūra, kurią kažkas pavadino „Estrada“. Pagal nurodymus

eidamas toliau, už dviejų šimtų jardų turėjo prieiti plieninius vartus, puoštus karališku herbu.

Prie ambasados Haris atsidūrė trys minutės po pusės dešimtos. Kai apsuko vieną kvartalą, laikrodis rodė devintą keturiasdešimt tris. Kai apsuko dar kartą lėtesniu žingsniu — devintą penkiasdešimt šešias. Galiausiai jis žengė pro vartus, perėjo akmenėliais barstytą kiemelį, užkopė tuzinu laiptelių, ir tada didžiules dvivėres duris jam atidarė sargybinis, kurio medaliai bylojo, kad jiedu kovėsi tame pačiame kare. Teksaso desantininkų leitenantas Haris Kliftonas būtų mielai stabtelėjęs su juo pasišnekučiuoti, bet tik ne šiandien. Hariui einant prie registracijos langelio, jį pasitikusi jauna moteris paklausė:

— Jūs — kapitonas Mėjus?

— Taip.

— Esu Beki Šo. Aš — asmeninė ambasadoriaus sekretorė, jis prašė jus palydėti tiesiai į jo kabinetą.

— Dėkoju, — atsakė Haris.

Sekretorė jį nuvedė raudonu kilimu išklotu koridoriumi, kurio gale sustojo ir tyliai pabeldė į įspūdingas dvivėres duris, paskui pro jas įžengė nelaukdama atsakymo. Hario būgštavimai, kad ambasadorius jo nelaukia, pasirodė nepagrįsti.

Haris įžengė į didelį elegantišką kabinetą. Ambasadorius sėdėjo už darbo stalo, priešais didžiulį langų pusskritulį. Jo Ekscelencija, nedidukas energija trykštantis žmogus kampuotu smakru, atsistojo ir skubiai priėjo prie Hario.

— Malonu susipažinti, kapitone Mėjau, — pratarė tvirtai spausdamas jam ranką. — Gal norėtumėte puodelio kavos, o gal imbierinių sausainių?

— Imbierinių sausainių, — pakartojo Haris. — Taip, dėkoju.

Ambasadorius linktelėjo, ir sekretorė greitai išėjo iš kabineto uždarydama duris.

— Kalbėsiu su jumis atvirai, bičiuli, — pratarė ambasadorius, vesdamas Harį prie dviejų patogių krėslų, pastatytų taip, kad puikiai matytųsi išdailinta ambasados pievelė su keliomis rožių lysvėmis. Galėtum pamanyti atsidūręs kokioje nors Londono grafystėje. — Visai nenutuokiu, koks mūsų susitikimo tikslas, žinau tik tiek, jog vyriausybės sekretorius nori, kad kuo skubiau su jumis susitikčiau, nes klausimas svarbus. Jis — ne iš tų, kurie gaišina kitų laiką.

Haris išėmė iš švarko kišenės voką ir padavė ambasadoriui kartu su jam patikėtu storu aplanku.

— Retai tokių gaunu, — pasakė Jo Ekscelencija, žvelgdamas į ženklą kitoje voko pusėje.

Prasivėrė durys; nešina padėklu su kava ir sausainiais grįžo Beki; padėklą ji padėjo ant stalo, tarp abiejų pašnekovų. Ambasadorius atplėšė Užsienio reikalų ministerijos sekretoriaus laišką ir neskubėdamas perskaitė, bet nieko nesakė, kol iš kabineto neišėjo Beki.

— Maniau, apie doną Pedrą Martinesą nieko nauja nebesužinosiu, bet, atrodo, įrodysite, kad klydau. Kapitone Mėjau, kodėl jums nepradėjus nuo pradžių?

— Esu Haris Kliftonas, — pradėjo pasakoti Haris.

Po dviejų puodelių kavos ir šešių sausainių jis paaiškino, kodėl apsistojo „Milonga" viešbutyje, kodėl negalėjo paskambinti sūnui ir pasakyti, kad šis turi nedelsdamas grįžti į Angliją.

Ambasadoriaus atsakymas Harį nustebino:

— Pone Kliftonai, žinote, jei Užsienio reikalų ministerijos sekretorius būtų man davęs nurodymą nužudyti Martinesą, būčiau jį įvykdęs su dideliu malonumu. Man net sunku įsivaizduoti, kokiai daugybei žmonių jis sugriovė gyvenimus.

— Baiminuosi, kad mano sūnus nebūtų dar vienas toks.

— To nenutiks, jei įsikišiu aš. Dabar, kaip suprantu, svarbiausia — užtikrinti jūsų sūnaus saugumą. Antra užduotis — numanau, serui Alanui ji yra tokia pat svarbi, — išsiaiškinti, kaip Martinesas ketina kontrabanda pragabenti pro muitinę tokią stambią pinigų sumą. Aišku, seras Alanas mano, — jis pažvelgė į laišką, — kad jūsų sūnus gali būti tasai žmogus, kuris turi galimybę išsiaiškinti Martineso planus. Ar teisingai mąstau?

— Taip, pone, bet jis negalės to padaryti, kol aš su juo nepasikalbėsiu Martinesui nežinant.

— Supratau, — ambasadorius atsilošė, užsimerkė ir surėmė pirštų galiukus, tarsi būtų nugrimzdęs į gilią maldą. — Turime sužaisti, — kalbėjo sėdėdamas užsimerkęs, — pasiūlydami Martinesui tai, ko už pinigus nenupirksi.

Jis pašoko, nužingsniavo prie lango ir pažvelgė į pievelę, kur keli jo darbuotojai sparčiai darbavosi rengdamiesi pokyliui sode.

— Sakėte, Martinesas ir jūsų sūnus neturėtų atvykti į Buenos Aires anksčiau nei rytoj?

— Jų laivas „Pietų Amerika“ atplaukia rytoj rytą, apie šeštą valandą, pone.

— Ir jūs, be abejo, žinote, kad su oficialiu vizitu pas mus atvyksta princesė Margarita?

— Štai kodėl *De Mayo* aikštėje tiek daug Jungtinės Karalystės vėliavų.

Ambasadorius nusišypsojo.

— Jos Karališkoji Didenybė pas mus viešės tik keturiasdešimt aštuonias valandas. Svarbiausias vizito momentas ir bus pirmadienio popietę jos garbei rengiamas pokylis sode, čia, ambasadoje, į kurį jau pakviesti Buenos Airių geriausieji ir svarbiausieji. Dėl savaime suprantamų priežasčių Martinesas nepakviestas, nors jis pats ne kartą man labai aiškiai pasakė, kaip norėtų sulaukti kvietimo. Jei mano planas pavyks, pasistūmėsime į priekį; sparčiai pasistūmėsime.

Ambasadorius apsigręžė ir paspaudė po stalu įrengtą mygtuką. Po kelių akimirkų pasirodė panelė Šo su bloknotu ir pieštuku rankoje.

— Noriu nusiųsti donui Pedrui Martinesui kvietimą į pirmadienį vyksiantį karališkąjį pokylį sode, — gal sekretorė ir nustebo, bet pasistengė to neparodyti. — Kartu norėčiau nusiųsti jam laišką.

Jis užsimerkė, mintyse dėliodamas laiško tekstą.

— „Gerbiamas donai Pedrai, man labai malonu“, ne, „man *ypač* malonu pakviesti Jus į ambasados sode vyksiantį pokylį, kurio metu mus ypač“, ne ne, „ypač“ aš jau pavartojau, „mus maloniai pagerbs ten dalyvausianti Karališkoji Jos Didenybė princesė Margarita.“ Nauja pastraipa. „Kaip matysite, kvietimas skirtas Jums ir vienam Jūsų svečiui. Nedrįsčiau Jums patarinėti, bet jei tarp Jūsų žmonių būtų koks nors anglas, galintis tame pokylyje dalyvauti, manau, Jos Karališkajai Didenybei šitai labai patiktų. Iki malonaus susitikimo, Jūsų t. t.“ Ar pakankamai pompastiškai skamba?

— Taip, — linktelėjusi atsakė panelė Šo. Haris tylėjo.

— Panele Šo, laišką pasirašysiu iškart, kai tik jį atspausdinsite, o paskui norėsiu, jog pasistengtumėte, kad laiškas nedelsiant būtų nugabentas į jo kontorą ir prieš jam atvykstant rytoj rytą jau gulėtų ant Martineso darbo stalo.

— Kokią datą rašyti, pone?

— Geras klausimas, — pasakė ambasadorius ir žvilgtelėjo į ant stalo padėtą kalendorių. — Kurią dieną jūsų sūnus išvyko iš Anglijos, kapitone Mėjau?

— Birželio dešimtą, pirmadienį, pone.

Ambasadorius dar kartą pažvelgė į kalendorių.

— Parašykite birželio septintos datą. Visada galima apkaltinti paštą lėtu darbu. Visi taip daro.

Jis daugiau nieko nepasakė, kol sekretorė neišėjo iš kabineto.

— Dabar, pone Kliftonai, — tarė jis grįždamas prie krėslo, — leiskite man išdėstyti savo sumanymą.

Tiesą sakant, Haris nematė, kaip kitą rytą Martineso lydimas Sebastijonas leidosi keleivinio laivo „Pietų Amerika" trapu, bet visa tai stebėjo ambasadoriaus sekretorė. Vėliau ji pasiuntė į Hario viešbutį raštelį, patvirtinantį, kad jiedu atplaukė, ir prašantį jį ateiti prie šoninių daktaro Luiso Agoto durų ambasadoje kitos dienos popietę, antrą valandą, likus gerai valandai iki meto, kai į pokylį sode pradės rinktis pirmieji svečiai.

Haris sėdėjo ant lovos krašto ir svarstė, ar tikrai ambasadorius buvo teisus sakydamas, kad Martinesas jauką praris greičiau nei lašiša blizgutę. Tą vienintelį kartą, kai jis buvo susiruošęs žvejoti, lašišos nekibo.

— Kada buvo gautas šitas kvietimas? — suriko Martinesas, laikydamas aukštai iškeltą kortelę paauksuotais kraštais.

— Vakar rytą jį atnešė vienas iš ambasados personalo darbuotojų, — atsakė jo sekretorė.

— Taip vėlai siųsti kvietimus... nepanašu į britus, — įtariai kalbėjo Martinesas.

— Paskambino ambasadoriaus asmeninė sekretorė ir atsiprašė. Ji teigė negavusi atsakymų į daugelį paštu išsiųstų kvietimų, todėl mano, kad laiškai pasiklydo. Ir dar pridūrė, jog jei gausite tokį patį kvietimą paštu, nekreipkite į jį dėmesio.

— Prakeikta pašto tarnyba, — atsakė Martinesas. Jis padavė kvietimą sūnui ir pradėjo skaityti ambasadoriaus laišką. — Kaip matai, kortelėje parašyta, kad

galiu pasikviesti dar vieną svečią, — kalbėjo Martinesas. — Nori eiti su manimi?

— Turbūt juokauji, — nustebo Diegas. — Greičiau jau pulsiu ant kelių per mišias, nei lankstysiuosi slampinėdamas po sodą anglų puotoje.

— Tada gal pasiimsiu jaunąjį Sebastijoną. Šiaip ar taip, jis — lordo anūkas; nepakenks, jei kiti susidarys įspūdį, kad palaikau glaudžius ryšius su britų aristokratais.

— O kur berniukas dabar?

— Porai dienų jį apgyvendinau „Royal" viešbutyje.

— Beje, o kaip tu jam paaiškinai, kodėl jį čia vežiesi?

— Pasakiau, kad prieš grįždamas į Angliją su siuntiniu, kurį man reikės nugabenti į Sotbį, jis galės kelias dienas paatostogauti Buenos Airėse, o už darbą jam bus gerai sumokėta.

— Ketini jam pasakyti, kas tame siuntinyje?

— Aišku, ne. Kuo mažiau jis žinos, tuo bus geriau.

— Gal ir man reikėtų su juo keliauti, na, užtikrinčiau, kad viskas vyks be klaidų.

— Ne, taip žlugtų visas mūsų planas ir tikslo nepasiektume. Vaikinas grįš į Angliją laivu „Karalienė Marija", o po kelių dienų į Londoną išskrisime mes. Taip jis ir prasmuks, nes britų muitinė visą savo ugnį bus nukreipusi į mus. O mes vis tiek laiku spėsime į Londono aukcioną.

— Ar tebenori, kad siūlyčiau kainą tavo vardu?

— Taip. Negaliu rizikuoti, įtraukdamas ką nors ne iš savo šeimos.

— Bet juk mane kas nors gali atpažinti.

— Ne, jei sumą siūlai telefonu.

38

— Pone prezidente, būkite toks malonus ir atsistokite čia, — paprašė ambasadorius. — Karališkoji Jos Didenybė pirmiausia prieis prie jūsų. Esu tikras, turėsite daug apie ką pakalbėti.

— Prastai kalbu angliškai, — prisipažino prezidentas.

— Nėra ko jaudintis, pone prezidente, Jos Didenybė pratusi prie tokių bėdų.

Ambasadorius žengė žingsnį dešinėn.

— Laba diena, ministre pirmininke. Jūs būsite antrasis, pristatytas princesei, kai tik ji baigs kalbėtis su prezidentu.

— Gal galėtumėte priminti, kaip teisingai kreiptis į jos šviesybę?

— Žinoma, pone, — atsakė ambasadorius, netaisydamas netikslumo. — Karališkoji Jos Didenybė pasakys: „Laba diena, ministre pirmininke“; prieš paspausdamas jai ranką turėtumėte nusilenkti, — ambasadorius linktelėjo parodydamas. Netoliese stovintys keli žmonės ėmė treniruotis, atlikdami šį judesį, jei kartais prireiktų. — Nusilenkęs pasakysite: „Laba diena, Karališkoji Didenybe.“ Ji pradės pokalbį pati, pasirinkdama kokią nors temą, o jūs atitinkamai atsakysite. Būtų nemandagu, jei jos pradėtumėte ko nors klausinėti; į ją turėtumėte kreiptis „ponia“; žodis turi rimuotis su žodžiu „koja“, o ne su „vonia“. Kai ji baigs su jumis kalbėtis ir eis sveikintis su meru, nusilenksite dar kartą ir atsisveikinsite, sakydamas „Sudie, Jūsų Karališkoji Didenybe.“

Ministras pirmininkas stovėjo suglumęs.

— Jos Karališkoji Didenybė turėtų ateiti po kelių minučių, — pasakė ambasadorius eidamas prie Buenos Airių mero. Merui jis davė tokius pačius nurodymus, o paskui pridūrė: — Jūs būsite paskutinis oficialus asmuo, su kuriuo princesė bus supažindinta.

Ambasadorius negalėjo nepastebėti Martineso, stoviniuojančio pora pėdų už mero. Jis suprato, kad jaunuolis šalia Martineso — Hario Kliftono sūnus.

Martinesas patraukė tiesiai prie ambasadoriaus, palikdamas Sebastijoną vieną patį.

— Ar būsiu supažindintas su jos šviesybe? — paklausė.

— Tikėjausi jus pristatyti Jos Karališkajai Didenybei. Jei būsite toks malonus ir liksite ten, kur ir esate, pone Martinesai, prie jūsų prieisime iškart po pokalbio su meru. Bet, deja, jūsų svečias supažindintas nebus. Princesė nepratusi kalbėtis su dviem žmonėmis vienu metu; gal jaunasis džentelmenas bus toks malonus ir šiek tiek pasitrauks.

— Žinoma, pasitrauks, — nepasitaręs su Sebastijonu atsakė Martinesas.

— Dabar turiu eiti, antraip šis šou niekada neprasidės.

Ambasadorius nusiyrė per pievelėje susirinkusius žmones į savo kabinetą, stengdamasis neužlipti ant raudono kilimo.

Garbės viešnia sėdėjo kabineto kampe, rūkė cigaretę ir šnekučiavosi su ambasadoriaus žmona. Balta pirštinaite aptemptoje rankoje ji laikė ilgą elegantišką dramblio kaulo cigaretės laikiklį.

Ambasadorius nusilenkė.

— Mes jau pasirengę, ponia; kai tik jums bus patogu.

— Tai gal galime pradėti? — pasiūlė princesė, paskutinį kartą užsitraukdama dūmo ir mygdama cigaretę į artimiausią peleninę.

Ambasadorius nuvedė ją į balkoną ir ten minutėlę sustojo. Kariškių orkestro vadovas pakėlė batutą, ir orkestras pradėjo groti nepažįstamą viešnios šalies himną. Visi nutilo; dauguma vyrų mėgdžiojo ambasadorių ir stovėjo tarsi išgirdę komandą „ramiai“.

Nuskambėjus paskutiniam akordui, Jos Karališkoji Didenybė lėtai nužingsniavo raudonu kilimu į pievelę, kur ambasadorius pirmiausia ją supažindino su prezidentu Pedru Aramburu.

— Pone prezidente, kaip malonu vėl jus matyti, — surizikavo princesė. — Labai jums ačiū už nuostabų rytą. Man tikrai labai patiko stebėti rytinę sesiją ir pietauti su jumis ir jūsų Vyriausybės nariais.

— Mums garbė priimti tokią viešnią, ponia, — atsakė jis prisiminęs repetuotą sakinį.

— Turiu su jumis sutikti, pone prezidente; kaip ir sakėte, jūsų jautiena prilygsta mūsiškei, tiekiamai iš Škotijos šiaurės.

Jie abu nusijuokė, nors prezidentas gerai nesuprato kodėl.

Ambasadorius pažvelgė prezidentui per petį tikrindamas, ar ministras pirmininkas, meras ir ponas Martinesas tebestovi ten, kur buvo sutarta. Jis pastebėjo, kad Martinesas negali atplėšti nuo princesės akių. Ambasadorius linktelėjo Beki, ir ji nedelsdama žengė į priekį, atsistojo Sebastijonui už nugaros ir sušnabždėjo:

— Pone Kliftonai?

Jis apsisuko.

— Klausau? — pratarė nustebęs, kad kažkas žino jo pavardę.

— Aš — asmeninė ambasadoriaus sekretorė. Jis prašė pasiteirauti, ar būtumėte toks malonus ir eitumėte su manimi?

— Ar turėčiau pasakyti donui Pedrui?

— Ne, — griežtai atsakė Beki. — Užtruksite tik kelias minutes.

Sebastijonas dvejojo, bet nusekė paskui sekretorę, kai ji skynėsi kelią per frakais ir kokteilių suknelėmis vilkinčius svečius, o paskui žengė pro šonines ambasados duris, kurias jai kažkas atidarė. Ambasadorius nusišypsojo patenkintas, kad pirma operacijos dalis praėjo sklandžiai.

— Būtinai perduosiu jūsų linkėjimus Jos Didenybei, — kalbėjo princesė, ir ambasadorius ją nuvedė prie ministro pirmininko.

Nors jis stengėsi susikaupti ir klausytis kiekvieno princesės žodžio, jei kartais reikėtų ką nors patikslinti ar jai atsakyti, kartkartėmis dirsčiojo į savo kabineto langą, vildamasis pamatyti į terasą išeinančią Beki; tai būtų ženklas, kad sūnaus ir tėvo susitikimas įvyko.

Pajutęs, kad princesė jau pakankamai pabendravo su ministru pirmininku, ambasadorius ją nuvedė prie mero.

— Labai malonu susipažinti, — pasakė princesė. — Dar praėjusią savaitę Londono meras man pasakojo, kaip jam patiko lankytis jūsų mieste.

— Dėkoju, ponia, — atsakė meras. — Tikiuosi, galėsiu jums atsakyti tokiu pačiu komplimentu kada nors kitais metais.

Ambasadorius pažvelgė savo kabineto pusėn, bet Beki vis dar nesimatė.

Kalbėdama su meru princesė neužtruko ir mandagiai parodė, kad norėtų eiti toliau. Ambasadorius nenorom pakluso jos pageidavimui.

— Ponia, gal man bus leista jus supažindinti su vienu iš svarbiausių miesto bankininkų donu Pedru Martinesu; neabejoju, jums bus įdomu sužinoti, jog kasmet jis vieną sezoną gyvena savo namuose Londone.

— Man išties didžiulė garbė, jūsų šviesybe, — pratarė Martinesas žemai nusilenkdamas, princesei nespėjus prabilti.

— Kur jūsų namai Londone? — paklausė princesė.

— Itono aikštėje, jūsų šviesybe.

— Kaip puiku. Turiu daug draugų, gyvenančių toje miesto dalyje.

— Jei taip, jūsų šviesybe, gal kurį vakarą norėtumėte su manimi pavakarieniauti? Galėsite su savimi atsivesti ką tik panorėsite.

Ambasadorius negalėjo sulaukti, ką princesė atsakys.

— Kokia įdomi mintis, — išspaudė ji ir greitai nuėjo.

Martinesas dar kartą žemai nusilenkė. Ambasadorius nuskubėjo paskui karališkąją viešnią. Jam palengvėjo, kai pamatė, kad princesė sustojo pasikalbėti su jo žmona, bet išgirdo tik vieną sakinį: „Koks baisus žmogiūkštis; ir kaip jis čia buvo pakviestas?“

Ambasadorius vėl pažvelgė į savo kabineto langus ir su palengvėjimu atsiduso, pamatęs į terasą išeinančią jam linksinčią Beki. Ambasadorius stengėsi susikaupti ir klausytis, ką jo žmonai sako princesė.

— Mardžore, labai noriu užsirūkyti. Kaip manai, gal galėčiau kelioms minutėms dingti?

— Taip, ponia, žinoma. Gal grįžkime į ambasadą?

Joms nuėjus ambasadorius atsigręžė ieškodamas Martineso. Apkvaišęs žmogelis nebuvo pajudėjęs nė per colį. Jo akys tebebuvo įbestos į princesę; rodėsi, jis nė nepastebėjo, kaip Sebastijonas tyliai grįžo į savo vietą ir atsistojo per kelias pėdas jam už nugaros.

Kai princesė dingo jam iš akių, Martinesas atsisuko ir pamojo Sebastijonui prieiti.

— Aš — ketvirtas asmuo, su kuriuo buvo supažindinta princesė, — tokie buvo pirmieji jo žodžiai. — Prieš mane ji buvo supažindinta tik su prezidentu, ministru pirmininku ir meru.

— Kokia garbė, pone, — atsakė Sebastijonas, tarsi pats būtų matęs visą ceremoniją. — Turėtumėte labai didžiuotis.

— Aš kuklus, — atsakė Martinesas. — Tai viena iš svarbiausių dienų mano gyvenime. Žinai, — pridūrė, — manau, jos šviesybė sutiko su manimi pavakarieniauti, kai būsiu Londone.

— Jaučiuosi kaltas, — pasakė Sebastijonas.

— Kaltas?

— Taip, pone. Šalia jūsų tokio triumfo minutę turėtų stovėti Brunas, o ne aš.

— Kai grįši į Londoną, Brunui galėsi viską papasakoti.

Sebastijonas žiūrėjo, kaip ambasadorius ir jo sekretorė grįžta į ambasadą, ir svarstė, ar jo tėvas ten tebėra.

— Turiu tik tiek laiko, kiek princesė rūkys cigaretę, — įpuolęs į kabinetą kalbėjo ambasadorius, — bet laukti negalėjau, noriu žinoti, kaip praėjo susitikimas su sūnumi.

— Na, pirmiausia reikia pasakyti, kad jį, suprantama, ištiko šokas, — atsakė Haris; jis vėl apsivilko uniforminį avialinijų korporacijos švarką. — Bet kai pasakiau, kad jis nebuvo išmestas ir rugsėjį vis dar yra laukiamas Kembridže, vaikinas kiek atsipūtė. Pasiūliau jam kartu skristi į Angliją, tačiau jis yra pažadėjęs laivu „Karalienė Marija" į Sautamptoną nugabenti siuntinį; kadangi Martinesas jam buvo labai geras, Sebastijonas būtinai turi įvykdyti jo prašymą — bent jau tiek.

— Į Sautamptoną, — pakartojo ambasadorius. — Ar jis pasakė, kas bus tame siuntinyje?

— Ne, nespaudžiau jo atsakyti, kad nesuprastų tikrosios priežasties, dėl kurios įveikiau tokį kelią.

— Išmintingas sprendimas.

— Taip pat svarsčiau, ar man nevertėtų kartu su juo plaukti „Karaliene Marija", tačiau tokią galimybę atmečiau, nes Martinesas greitai suuostų, kodėl aš čia.

— Sutinku, — atsakė ambasadorius. — Tai kaip išsiskyrėte?

— Pažadėjau jį pasitikti Sautamptone, kai tik „Karalienė Marija" atplauks į uostą.

— Kaip, jūsų nuomone, Martinesas sureaguos, jei Sebastijonas jam pasakys, kad esate Buenos Airėse?

— Pasakiau, jog būtų išmintinga to neminėti, nes tada Martinesas tikrai norėtų, kad Sebas į Londoną grįžtų su manimi; taigi jis sutiko nieko Martinesui nesakyti.

— Vadinasi, dabar man telieka išsiaiškinti, kas tame pakete, kol jūs, niekieno neatpažintas, grįšite į Londoną.

— Net nežinau, kaip jums atsidėkoti už viską, ką padarėte, pone, — pasakė Haris. — Kuo puikiausiai suprantu, kad šiuo metu jums mažiausiai reikėjo tokių trukdžių.

— Net negalvokite apie tai, Hari. Jau daugelį metų taip nesismaginau. Vis dėlto jums būtų protingiau iš čia ištrūkti, kol...

Prasivėrė durys ir įėjo princesė. Ambasadorius nusilenkė, o Karališkoji Jos Didenybė žiūrėjo į vyriškį, vilkintį Britanijos tarptautinių avialinijų korporacijos kapitono uniformą.

— Gal galėčiau jums pristatyti kapitoną Piterį Mėjų, ponia, — nė nemirktelėdamas pasakė ambasadorius.

Haris nusilenkė.

Princesė išsiėmė iš burnos cigarečių laikiklį.

— Kapitone Mėjau, malonu susipažinti. — Atidžiau pažvelgusi į Harį, ji paklausė: — Ar mes jau kada nors matėmės?

— Ne, ponia, — atsakė Haris. — Numanau, kad prisiminčiau, jei būtume susitikę.

— Labai juokinga, kapitone Mėjau, — ji šiltai jam nusišypsojo ir užgesino cigaretę. — Na, ambasadoriau, pirmyn. Jaučiu, atėjo metas antram raundui.

Ponas Metjusas vėl nulydėjo princesę į pievelę, o Beki nusivedė Harį priešinga kryptimi. Jis sekė paskui sekretorę, nusileido laiptais, perėjo virtuvę ir kitoje pastato pusėje išėjo pro prekeiviams skirtas duris.

— Tikiuosi, laimingai parskrisite namo, kapitone Mėjau.

Haris neskubėdamas grįžo į viešbutį; galvoje sukosi kelios mintys. Jis taip norėjo paskambinti Emai ir pasakyti, kad buvo susitikęs su Sebastijonu, kad sūnus saugus ir po kelių dienų grįš į Angliją.

Grįžęs į viešbutį Haris susidėjo kelis daiktus, nunešė lagaminą šveicoriui ir paklausė, ar vakare yra skrydžių į Londoną.

— Deja, jau per vėlu registruotis šio vakaro tarptautiniam skrydžiui, — atsakė administratorius. — Bet galėčiau jus registruoti skrydžiui į Niujorką; lėktuvas išskrenda vidurnaktį, o iš ten galėtumėte...

— Haris!

Haris atsigręžė.

— Haris Kliftonas! Žinojau, kad tai jūs. Neprisimenate? Buvome susitikę, kai pernai lankėtės Bristolio „Rotary“ klube.

— Jūs klystate, pone Boltonai, — atsakė Haris. — Esu Piteris Mėjus, — pridūrė, kai pro juos praėjo lagaminu nešina Anabelė. Jis nužingsniavo prie jos, tarsi jie būtų susitarę susitikti.

— Leiskite jums padėti, — pasakė Haris, imdamas iš Anabelės lagaminą ir kartu su ja eidamas iš viešbučio.

— Ačiū, — padėkojo ji kiek nustebusi.

— Nėra už ką.

Haris padavė vairuotojui jos lagaminą ir kartu su Anabele įlipo į autobusą.

— Nežinojau, kad grįžtate kartu su mumis, Piteri.

Ir aš nežinojau, norėjo atsakyti Haris.

— Mano broliui teko grįžti. Kažkokios bėdos užtvankoje. Bet vakar vakare gerai pasiautėme, ačiū jums.

— Kur galiausiai nuėjote?

— Nusivedžiau jį į „Didingąjį“ viešbutį. Jūs buvote teisi, maistas ten stulbinantis.

— Papasakokite smulkiau. Visada norėjau ten pavalgyti.

Pakeliui į oro uostą Hariui teko pramanyti keturiasdešimtojo gimtadienio dovaną („Ingersoll“ laikrodį) ir trijų patiekalų vaišes — rūkytą lašišą, jautienos kepsnį, savaime suprantama, ir citrininį tortą. Jam pačiam paliko įspūdį asmeninė kulinaro vaizduotė; jautėsi dėkingas Anabelei už tai, kad ji nepuolė klausinėti apie vynus. Jis pasakė nuėjęs miegoti tik trečią ryto.

— Gailėjausi, kad nepaklausiau jūsų patarimo dėl vonios, — kalbėjo Haris, — ir nenuėjau praustis prieš atsiguldamas.

— O aš prausiausi ketvirtą ryto. Galėjau mielai priimti ir jus, — šmaikštavo Anabelė; tuo metu autobusas sustojo prie oro uosto.

Haris neatsiliko nuo įgulos, kai jie praėjo muitinę ir įlipo į lėktuvą. Jis grįžo į savo vietą kampe svarstydamas, ar nusprendė teisingai, o gal vis dėlto turėjo dar pasilikti. Bet paskui prisiminė sero Alano žodžius, kuriuos jis taip dažnai kartodavo. Jei būsite demaskuotas, sprukite; sprukite kuo greičiau. Buvo įsitikinęs, kad elgiasi teisingai — tasai rėksnys ims lakstyti po miestą visiems kartodamas: „Ką tik mačiau Harį Kliftoną, kuris dedasi Britanijos tarptautinių avialinijų korporacijos pilotu.“

Keleiviams įsitaisius savo vietose, lėktuvas išriedėjo į kilimo taką. Haris užsimerkė. Lagaminas tuščias, aplankas sunaikintas. Jis užsisegė saugos diržą

ir pasiruošė ilgai miegoti niekieno netrukdomas.

— Kalba lėktuvo kapitonas. Išjungiau saugos diržų ženkliuką, dabar lėktuve galima vaikščioti.

Haris vėl užsimerkė. Jis jau snūduriavo, kai išgirdo kažką dribtelint į gretimą sėdynę.

— Viską supratau, — pasakė vyriškis, Hariui pramerkus vieną akį. — Jūs viešėjote Buenos Airėse, nes renkate medžiagą naujai knygai. Aš teisus? Ar aš tikrai teisus?

Sebastijonas Kliftonas

1957

39

Donas Pedras iš pokylio sode išėjo vienas iš paskutiniųjų, tik tada, kai galiausiai įsitikino, kad princesė nebegrįš.

Sebastijonas sėdėjo šalia jo galinėje „Rolls“ sėdynėje.

— Tai buvo viena iš svarbiausių dienų mano gyvenime, — kartojo donas Pedras.

Sebastijonas tylėjo, nes nesumetė, ką nauja galėtų pasakyti šia tema. Donas Pedras neabejotinai buvo girtas — jei ne apsvaigęs nuo vyno, tai nuo minties apie tai, kad bendravo su karališkosios giminės atstove. Sebastijonas stebėjosi, kaip toks laimės kūdikis gali taip lengvai pasiduoti glostomos savimeilės kerams. Staiga Martinesas pakeitė plokštelę.

— Mano berniuk, noriu, kad žinotum: jei tau kada nors reikės darbo, Buenos Airėse jo visada atsiras. Tau rinktis. Galėtum būti kaubojus arba bankininkas. Pamąstyk apie tai, skirtumas menkas, — pasakė jis juokdamasis iš savo sąmojo.

— Jūs labai malonus, pone, — padėkojo Sebastijonas.

Nors ir labai norėjosi pasakyti Martinesui, kad kartu su Brunu keliaus į Kembridžą, galiausiai jis persigalvojo, nes tada reikėtų aiškinti, kaip apie tai sužinojo. Bet Sebas jau buvo bepradedąs svarstyti, kodėl jo tėvui prireikė keliauti per pusę pasaulio vien tam, kad jam praneštų... Donas Pedras išblaškė vaikino mintis, išsitraukdamas iš kišenės penkių svarų banknotų pluoštą; jis atskaičiavo devyniasdešimt svarų ir padavė Sebastijonui.

— Visada noriu sumokėti iš anksto.

— Bet aš dar nenudirbau savo darbo, pone.

— Žinau, tu savo žodžio laikysiesi.

Dabar Sebastijonas pajuto dar didesnę kaltę, kad saugo mažytę paslaptį; jei automobilis nebūtų sustojęs prie Martineso kontoros, gal jis ir nebūtų paklausęs tėvo patarimo.

— Nuvežk poną Kliftoną į viešbutį, — paliepė vairuotojui donas Pedras. Atsigręžęs į Sebastijoną jis pasakė: — Trečiadienį po pietų automobilis tave nuveš į uostą. Pasistenk smagiai praleisti paskutines porą dienų Buenos Airėse, nes šis miestas jaunam žmogui turi daug ką pasiūlyti.

Haris buvo ne iš tų, kurie linkę negražiai kalbėti; net ir knygose jis nevartodavo keiksmažodžių. Uoliai bažnyčią lankanti jo motina nebūtų leidusi elgtis kitaip. Tačiau po valandos trukmės begalinio Tedo Boltono monologo apie jo gyvenimą, pradedant dukterimi, kuri vadovauja mergaitėms skautėms, ir jos gabumais siuvinėti ir kepti, baigiant žmona, Bristolio motinų sąjungos organizacijos sekretore, ir kviestinių svečių sąrašu, numatytu rudeniniam „Rotary" klubo susirinkimui — ką jau kalbėti apie jo nuomonę Merlin Monro, Nikitos Chruščiovo, Hju Gaitskelio[14] ir Tonio Hankoko[15] atžvilgiu, — Haris galiausiai pratrūko.

Jis atsimerkė ir atsitiesė.

— Pone Boltonai, gal eitumėt po velnių?

Hario nuostabai ir laimei, Boltonas atsistojo ir netaręs nė žodžio grįžo į savo vietą. Po kelių akimirkų Haris užmigo.

Sebastijonas nutarė pasinaudoti dono Pedro patarimu ir išnaudoti paskutines dvi dienas šiame mieste, kol neatėjo metas lipti į „Karalienę Mariją" ir grįžti namo.

Kitą rytą, po pusryčių, jis iškeitė keturis iš visų turimų penkių svarų vertės banknotų į tris šimtus pesų ir išėjo iš viešbučio ieškoti Ispanų pasažo, vildamasis rasti lauktuvių mamai ir seseriai. Mamai jis išrinko švelniai rožinio rodonito segę; pardavėjas sakė, kad tokio atspalvio jis neras niekur pasaulyje. Kaina sukėlė lengvą šoką, bet Sebastijonas prisiminė, ką pastarąsias dvi savaites mamai teko dėl jo patirti.

Promenada grįždamas į viešbutį, galerijos lange jis pamatė piešinį, kuris priminė Džesiką. Sebastijonas įėjo vidun, norėdamas geriau tą piešinį apžiūrėti. Galerijos šeimininkas jį patikino, kad jaunas dailininkas yra labai perspektyvus, o natiurmortas — ne tik šaunus paveikslas, bet ir įžvalgi

investicija. Taip taip, jis priims angliškus pinigus. Sebastijonui teliko viltis, kad ir Džesika bus tokios pačios nuomonės apie Fernando Botero „Vazą su apelsinais“.

O sau Sebastijonas nusipirko vienintelį daiktą — puikų odinį diržą su kaubojiška sagtimi. Diržas nebuvo pigus, bet jis negalėjo atsispirti.

Sebastijonas sustojo papietauti gatvės kavinėje ir skaitydamas pasenusį *The Times* numerį per daug prisivalgė keptos argentinietiškos jautienos. Visų didžiųjų Britanijos miestų centruose turėjo būti nubrėžtos dvigubos geltonos juostos. Sebas negalėjo patikėti, kad jo dėdė Džailzas būtų norėjęs už tai balsuoti.

Po pietų, patyrinėjęs turistų vadovą, jis rado vienintelį kino teatrą Buenos Airėse, kuriame buvo rodomi filmai anglų kalba. Sėdėjo vienas paskutinėje eilėje ir žiūrėjo „Vieta po saule“, įsimylėjo Elizabetą Teilor ir svarstė, kaip susirasti tokią merginą.

Pakeliui namo užsuko į nenaujų knygų knygyną, kuriame buvo lentyna anglų romanų. Pamatęs iki trijų pesų nukainotą pirmąją tėvo knygą, nusišypsojo ir išėjo nusipirkęs nuskaitytą Ivlino Vo tomelį.

Vakare Sebastijonas pavakarieniavo viešbučio restorane ir turistų vadove rado keletą vietų, kurias tikėjosi aplankyti, jei tik pakaks laiko — miesto katedrą, Nacionalinį dailės muziejų, Argentinos prezidentūrą — Rausvuosius rūmus — ir Karlo Tajaus botanikos sodą prie senojo Palermo. Donas Pedras buvo teisus — šis miestas gali daug ko pasiūlyti.

Sebastijonas pasirašė čekį ir nutarė grįžti į kambarį skaityti Ivlino Vo. Jis taip ir būtų padaręs, jei nebūtų pastebėjęs prie baro sėdinčios jos. Mergina koketiškai jam nusišypsojo, ir jis sustojo kaip įkirstas. Antra šypsena jį paveikė kaip magnetas, ir po akimirkos Sebastijonas jau stovėjo šalia. Ji atrodė panašaus amžiaus kaip Rubė, tik gerokai patrauklesnė.

— Norėtum nupirkti man išgerti? — paklausė.

Sebastijonas linktelėjo ir įsitaisė ant gretimos kėdės. Ji atsisuko į barmeną ir užsakė dvi taures šampano.

— Aš vardu Gabrielė.

— Sebastijonas, — pasakė tiesdamas jai ranką.

Ji tą ranką paspaudė. Sebastijonas nė nenutuokė, kad moters prisilietimas gali taip paveikti.

— Iš kur atvykai?

— Iš Anglijos, — atsakė.

— Ir aš vieną dieną ketinu aplankyti Angliją. Apžiūrėsiu Londono Tauerį, Bakingamo rūmus, — kalbėjo ji, kol barmenas jiems pylė šampaną. — Į sveikatą. Rodos, taip sako anglai?

Sebastijonas pakėlė taurę ir pasakė:

— Į sveikatą.

Jam buvo sunku nežiūrėti į lieknas, grakščias jos kojas. Jis norėjo jas paliesti.

— Gyveni viešbutyje? — paklausė Gabrielė, padėjusi jam ant kojos ranką.

Sebastijonas džiaugėsi, kad baro apšvietimas buvo blausus ir ji negalėjo įžiūrėti jo skruostų spalvos.

— Taip, viešbutyje.

— Tu čia vienas? — klausinėjo nepatraukdama rankos.

— Taip, — pralemeno Sebas.

— Ar nori, kad ateičiau į tavo kambarį, Sebastijonai?

Jis negalėjo patikėti savo laime. Buenos Airėse jis rado Rubę, o direktorius — už septynių tūkstančių mylių. Jam nė nereikėjo atsakyti, nes ji nulipo nuo kėdės, paėmė jį už rankos ir jau vedėsi iš baro.

Jie pasuko prie liftų vestibiulio gale.

— Koks tavo kambario numeris, Sebastijonai?

— Vienas vienas septyni nulis, — pralemeno Sebas, kai jiedu įėjo į liftą.

Kai atėjo prie jo kambario vienuoliktame aukšte, Sebastijonas grabaliojo raktą, mėgindamas atrakinti duris. Gabrielė pradėjo jį bučiuoti dar nežengusi vidun ir bučiavo vilkdama švarką, segdama diržą; liovėsi bučiavusi tik tada, kai ant grindų nukrito kelnės.

Atsimerkęs Sebastijonas pamatė, kad šalia kelnių guli merginos palaidinė ir sijonas. Jis norėjo stovėti ir grožėtis jos kūnu, bet ji ir vėl paėmė jį už rankos ir šįkart nuvedė prie lovos. Jis nusivilko marškinius, nusirišo kaklaraištį, desperatiškai trokšdamas iškart paliesti ją visą. Gabrielė krito ant lovos ir užsivertė jį ant savęs. Po kelių akimirkų jis garsiai atsiduso.

Sebastijonas pagulėjo kelias sekundes, ir tada ji išsirangė iš lovos, susirinko drabužius ir dingo vonioje. Jis paslėpė po antklode nuogą kūną ir nekantriai laukė jos grįžtančios. Ketino su šia deive praleisti visą naktį ir dabar svarstė,

kiek kartų galėtų pasimylėti, kol išauš rytas. Bet kai prasivėrė vonios durys, Gabrielė išėjo apsirengusi ir, atrodo, ketino išeiti.

— Ar tau tai buvo pirmas kartas? — paklausė.

— Aišku, kad ne.

— Taip ir maniau, — pasakė. — Bet vis tiek trys šimtai pesų.

Sebastijonas atsisėdo lovoje nelabai suprasdamas, apie ką ji kalba.

— Tu turbūt nemanai, kad mane užsukti į tavo kambarį įtikino gera tavo išvaizda ir angliškas žavesys?

— Ne, nemanau, aišku, kad nemanau, — atsakė Sebastijonas.

Jis išlipo iš lovos, pakėlė nuo grindų švarką ir išėmė piniginę. Spoksojo į likusius penkių svarų banknotus.

— Dvidešimt svarų, — pasakė ji, neabejotinai jau ir anksčiau susidūrusi su panašia bėda.

Jis išėmė keturis penkių svarų banknotus ir jai padavė.

Gabrielė paėmė pinigus ir dingo greičiau, nei Sebui sekėsi įeiti.

Kai lėktuvas galiausiai nusileido Londono oro uoste, Haris pasinaudojo uniformos teikiamais privalumais ir prisigretino prie įgulos narių, kai šie niekieno netrukdomi ėjo pro muitinę. Jis atsisakė Anabelės pasiūlymo kartu su ja autobusu važiuoti į Londoną ir stojo į ilgą eilę prie taksi.

Po keturiasdešimties minučių taksi sustojo prie Džailzo namų Smito aikštėje. Svajodamas apie ilgas maudynes vonioje, anglišką maistą ir saldų miegą, Haris pabeldė variniu belstuku vildamasis, kad ras Džailzą namie.

Po kelių akimirkų durys atsidarė; pamatęs Harį Džailzas prapliupo kvatotis, pasitempė ir atidavė jam pagarbą.

— Sveikas sugrįžęs namo, kapitone.

Nubudęs kitą rytą Sebastijonas pirmiausia pažvelgė į piniginę. Jam buvo likę dešimt svarų, o jis tikėjosi pradėti naują gyvenimą Kembridže turėdamas bent jau aštuoniasdešimt. Kai pamatė ant grindų išmėtytus drabužius, net ir naujasis odinis diržas rodėsi praradęs žavesį. Šįryt jis galės aplankyti tik tas miesto įdomybes, kur nereikės mokėti už įėjimą.

Dėdė Džailzas buvo teisus sakydamas, kad kiekvieno žmogaus gyvenime būna tam tikrų akimirkų, kai daug ką apie save sužinai; tas žinias verta pervesti į patirties sąskaitą, kad vėliau prireikus galėtum jomis pasinaudoti.

Susikrovęs negausią mantą ir supakavęs dovanas, jis mintimis nusikėlė į Angliją — ėmė svajoti apie studento gyvenimą. Nekantravo kuo greičiau pradėti studijas. Pirmame aukšte išlipęs iš lifto, Sebastijonas nustebo vestibiulyje pamatęs stovintį dono Pedro vairuotoją, šis rankoje laikė kepuraitę su snapeliu. Vos pamatęs Sebastijoną, užsidėjo kepurę ir pasakė:

— Bosas nori jus matyti.

Sebastijonas įlipo į „Rolls-Royce" galą džiaugdamasis, kad galės padėkoti donui Pedrui už viską, ką šis padarė, nors ir neketino prisipažinti, jog pinigų teturi dešimt svarų. Kai atvyko į Martineso namus, buvo nuvestas tiesiai į dono Pedro kabinetą.

— Sebastijonai, atsiprašau, kad man teko štai taip tave ištempti, bet kilo šiokių tokių nesklandumų.

Sebastijonui širdis nusmuko į kulnus — jis išsigando, kad jam nebus leista išvykti.

— Nesklandumų?

— Šįryt man paskambino mano bičiulis ponas Metjusas iš Britanijos ambasados. Jis pareiškė, esą tu į šalį įvažiavai be paso. Aš jam atsakiau, kad keliavai mano laivu, o kol viešėjai Buenos Airėse, buvai mano svečias, bet, kaip jis sakė, šitai tau nepadės grįžti į Britaniją.

— Ar tai reiškia, kad negalėsiu plaukti tuo laivu? — Sebastijonui nesisekė slėpti nusiminimo.

— Aišku, ne, — atsakė Martinesas. — Pakeliui į uostą mano vairuotojas tave nuveš į ambasadą; ambasadorius pažadėjo, kad priimamajame tau jau bus paruoštas pasas.

— Ačiū, — padėkojo Sebastijonas.

— Man pasisekė, nes ambasadorius — mano draugas, — šypsodamasis kalbėjo Martinesas. Paskui jis padavė Sebastijonui storą voką ir pasakė: — Būtinai šitą parodyk muitinėje, kai išsilaipinsi Sautamptone.

— Ar tai ir yra tasai paketas, kurį turiu nugabenti į Angliją? — paklausė Sebastijonas.

— Ne ne, — juokdamasis atsakė Martinesas. — Tai tik eksporto dokumentai, liudijantys, kas yra dėžėje. Tau tereikia parodyti dokumentus muitinėje, o paskui viską sutvarkys Sotbis.

Sebastijonas niekada nieko nebuvo girdėjęs apie Sotbį ir pasistengė įsidėmėti šį vardą.

— Vakar vakare skambino Brunas, jis labai nori su tavimi susitikti, kai grįši į Londoną; ir tikisi, kad apsistosi pas jį, Itono aikštėje. Šiaip ar taip, tau ten bus geriau nei svečių namuose Padingtone.

Sebastijonas pagalvojo apie Tibę ir labai norėjo pasakyti donui Pedrui, kad „Saugaus prieglobsčio" svečių namai — ne prastesni nei „Didingasis" viešbutis Buenos Airėse.

— Ačiū, pone, — tepasakė.

— Gero kelio; tik būtinai pasistenk, kad Sotbis paimtų mano siuntinį. Kai grįši į Londoną, pranešk Karlui, jog siuntinį pristatei, ir primink jam, kad grįšiu pirmadienį.

Jis išėjo iš už stalo, suėmė Sebastijoną už pečių ir pabučiavo į abu skruostus.

— Tu man — lyg ketvirtas sūnus.

Kai Sebastijonas išėjo iš to namo nešinas storu aštuonių milijonų svarų vertės voku, vyriausiasis dono Pedro sūnus stovėjo prie lango savo kabinete aukštu žemiau. Jis žiūrėjo, kaip Sebastijonas lipa į „Rolls-Royce" galą, ir nė nekrustelėjo, kol vairuotojas neatsiplėšė nuo kelkraščio ir neįsiliejo į rytinį automobilių srautą.

Diegas užbėgo laiptais pas tėvą.

— Ar skulptūra saugiai pateko į laivą? — paklausė donas Ped-ras, kai buvo uždarytos durys.

— Rytą stebėjau, kaip ją gabena į triumą. Bet aš vis dar nesijaučiu garantuotas.

— Dėl ko?

— Toje skulptūroje paslėpti aštuoni tavo milijonai, o laive nėra nė vieno iš mūsų komandos, galinčio nuolat stebėti situaciją. Sutikai, kad už visą operaciją būtų atsakingas ką tik mokyklą baigęs berniokas.

— Štai todėl niekas nesusidomės nei skulptūra, nei juo, — atsakė donas Pedras. — Dokumentai surašyti Sebastijono Kliftono vardu, o jam tereikės

pateikti muitinei deklaraciją, pasirašyti perdavimo aktą, tada viską perims Sotbis, ir niekas nesuuos, kad ir mes čia įsimaišę.

— Tikėkim, esi teisus.

— Kai pirmadienį nusileisime Londono oro uoste, — kalbėjo donas Pedras, — lažinuosi, mažiausiai tuzinas muitininkų puls naršyti mūsų lagaminų. Tačiau jie ras tik mano mėgstamą losjoną po skutimosi, o skulptūra jau bus saugiai nugabenta į Sotbį ir lauks aukciono.

Kai Sebastijonas atėjo į ambasadą pasiimti paso, nustebo pamatęs priimamajame stovinčią Beki.

— Labas rytas, — pasisveikino ji, — ambasadorius jūsų laukia.

Daugiau netarusi nė žodžio, Beki apsisuko ir nuėjo koridoriumi link pono Metjuso kabineto.

Sebastijonas antrą kartą pasileido paskui spėliodamas, ar už durų jo laukia tėvas; galbūt jiedu kartu grįš į Angliją. Sebastijonas vylėsi. Beki tyliai pabeldė, atidarė duris ir pasitraukė į šalį.

Kai Sebastijonas įėjo į kabinetą, ambasadorius žiūrėjo pro langą. Išgirdęs atsidarančias duris, jis atsigręžė, priėjo prie Sebastijono ir šiltai paspaudė jam ranką.

— Džiaugiuosi galiausiai tave matydamas, — pratarė. — Norėjau tau jį paduoti pats, — pridūrė imdamas nuo stalo pasą.

— Dėkoju, pone, — pasakė Sebastijonas.

— Dar leisčiau sau tave įspėti, kad į Britaniją neįsivežtum daugiau nei tūkstančio svarų. Nenorėčiau, kad pažeistum įstatymą.

— Viską išleidau; man liko tik dešimt svarų, — prisipažino Sebastijonas.

— Jei tik tiek deklaruosi, turėtum lengvai praeiti muitinę.

— Aš gabensiu dono Pedro Martineso skulptūrą, kurią reikės pristatyti Sotbiui. Nieko apie tą skulptūrą nežinau, išskyrus tai, kad, kaip rašoma dokumente, ji vadinasi „Mąstytojas“ ir sveria dvi tonas.

— Daugiau tavęs negaišinsiu, — lydėdamas Sebastijoną durų link kalbėjo ambasadorius. — Beje, Sebastijonai, koks antrasis tavo vardas?

— Arturas, pone, — pasakė Sebas jau išėjęs į koridorių. — Tuo vardu buvau pavadintas senelio garbei.

— Malonios kelionės, mano vaike, — tokie buvo paskutiniai pono Metjuso žodžiai prieš uždarant duris. Jis grįžo prie stalo ir bloknote užsirašė tris vardus.

---

[14] *Hugh Gaitskell* — britų politikas leiboristas.

[15] *Tony Hancock* — britų aktorius komikas.

40

— Vakar rytą gavau šį oficialų Filipo Metjuso, mūsų ambasadoriaus Argentinoje, pranešimą, — pasakė vyriausybės sekretorius, dalydamas pranešimo kopijas visiems, sėdintiems už stalo. — Prašyčiau atidžiai perskaityti.

Telegrafu gavęs šešiolikos puslapių oficialų pranešimą iš Buenos Airių, seras Alanas visą rytą kuo atidžiausiai skaitė kiekvieną pastraipą. Jis žinojo, jog tai, ko ieško, bus paslėpta tarp daugybės smulkmenų, nušviečiančių oficialų princesės Margaritos vizitą tame mieste.

Seras Alanas sutriko perskaitęs, kad ambasadorius į pokylį sode pakvietė Martinesą; jis dar labiau nustebo sužinojęs, kad šis buvo pristatytas Jos Karališkajai Didenybei. Seras Alanas pamanė, kad Metjusas turėjo neabejotinai rimtą priežastį taip pakeisti protokolą, ir vylėsi, jog kokioje nors laikraščių iškarpų bibliotekėlėje neliks jokios nuotraukos, kada nors tą faktą priminsiančios.

Prieš vidurdienį seras Alanas aptiko pastraipą, kurios taip ieškojo. Jis paprašė sekretorės atšaukti susitarimą pietauti.

Jos Karališkoji Didenybė buvo labai maloni ir pranešė man rungtynių „Lords“ aikštėje rezultatus, rašė ambasadorius. *Kaip šauniai stengėsi kapitonas Piteris Mėjus, tik gaila, kad paskutinę minutę jis visai bereikalingai išėjo.*

Seras Alanas pakėlė akis ir nusišypsojo Hariui Kliftonui, kuris taip pat buvo įsigilinęs į pranešimą.

Apsidžiaugiau sužinojęs, kad sekmadienį, birželio dvidešimt trečiąją, Arturas Baringtonas grįžta antrosioms rungtynėms Sautamptone; jei surinktų taškų vidurkis būtų 8, Anglija pajustų didžiulį skirtumą.

Seras Alanas pabraukė žodžius *Arturas, sekmadienį, Sautamptonas* ir skaičių *8*, o paskui skaitė toliau.

Tačiau sutrikau, kai Jos Karališkoji Didenybė pasakė, jog Teitas bus tinkama paspirtis penktam numeriui, bet jai patikinus, kad šią žinią girdėjusi iš paties

kriketo direktoriaus Džono Rotenšteino, susimąsčiau ir aš.

Vyriausybės sekretorius pabraukė žodžius *Teitas, penktam, paspirtis* ir *Rotenšteinas* ir skaitė toliau.

Rugpjūtį grįšiu į Londoną, noriu suspėti pamatyti paskutines rungtynes Milbanke; tikėkimės, tada jau būsime laimėję devynių metimų sesiją. Beje, vienam ypatingam metimui atmušti prireiks dviejų tonų lazdos.

Šįkart seras Alanas pasibraukė *rugpjūtį, Milbanke, devynių* ir *dviejų tonų.* Jis buvo bepradedąs gailėtis, kad mokydamasis Šrevsberyje per menkai domėjosi kriketu; buvo irkluotojas, o ne kriketo žaidėjas. Bet kadangi gale stalo sėdintis seras Džailzas buvęs Oksfordo kriketo asas, seras Alanas neabejojo, kad jam bus išaiškintos visos painiavos, susijusios su odiniu kamuoliuku ir lazda.

Seras Alanas apsidžiaugė pamatęs, kad visi baigė skaityti oficialųjį pranešimą, nors ponas Kliftonas vis dar kažką užsirašinėjo.

— Manyčiau, išsiaiškinau beveik viską, ką mūsų žmogus iš Buenos Airių mėgino mums pasakyti, bet vis dėlto liko kelios vingrybės, kurių neperpratau. Pavyzdžiui, man reikia pagalbos aiškinantis, kodėl minimas Arturas Baringtonas; net ir aš žinau, kad garsiojo mušėjo vardas yra Kenas.

— Arturas yra antras Sebastijono vardas, — atsakė Haris. — Manyčiau, galime teigti, kad jis atvyks į Sautamptoną birželio dvidešimt trečiąją, sekmadienį, nes sekmadieniais pirmosios kriketo rungtynės nežaidžiamos, o Sautamptone nėra kriketo aikštės.

Vyriausybės sekretorius palinksėjo.

— Aštuoni turėtų reikšti milijonus svarų — sumą, kuri, ambasadoriaus manymu, bus gabenama, — iš kito stalo galo įsiterpė Džailzas, — nes Keno Baringtono rezultato vidurkis — daugiau kaip penkiasdešimt.

— Labai gerai, — atsakė seras Alanas viską užsirašydamas. — Bet aš negaliu paaiškinti, kodėl Metjusas klaidingai parašė žodžius „paspirtis“ ir „rugpjūtis“[16].

— Ir dar suklydo dėl Teito, — pasakė Džailzas. — Nes Morisas Teitas, žaisdamas už Angliją, mušdavo devintas, tikrai ne penktas.

— Taip, ir aš čia suklupau, — sutiko seras Alanas, patenkintas savo paties vaizdingu pasakymu. — Tai ar gali kas nors paaiškinti dvi rašybos klaidas?

— Manau, aš galėčiau, — pasakė Ema. — Mano dukra Džesika yra dailininkė; prisimenu, ji man pasakojo, kad daugelis skulptorių išlieja po

devynis savo kūrinio egzempliorius, juos antspauduoja ir sunumeruoja. O klaidingai parašytas mėnesio pavadinimas — menininko vardo užuomina.

— Vis tiek menkai ką tesupratau, — atsakė seras Alanas; iš susirinkusiųjų veidų buvo galima spręsti, kad nesuprato ne jis vienas.

— Tasai menininkas turėtų būti Renuaras arba Rodenas.

— Ar telegramoje jis užuominomis kalba apie tai, kad Teito galerijos Milbanke direktorius Džonas Rotenšteinas galės mums nurodyti ir skulptūrą?

— Jis mums jau nurodė, — džiūgaudama kalbėjo Ema. — Tai — vienas iš žodžių, kurių nepasibraukėte, sere Alanai, — Ema nesusilaikė ir šelmiškai nusišypsojo. — Net ir gulėdama mirties patale velionė mano mama tą žodį būtų pastebėjusi daug greičiau nei aš.

Haris ir Džailzas nusišypsojo.

— Kokio žodžio nepasibraukiau, ponia Klifton?

Kai tik Ema atsakė į jo klausimą, vyriausybės sekretorius pakėlė telefono ragelį ir pasakė:

— Paskambinkite Džonui Rotenšteinui iš Teito galerijos ir pasakykite, kad šįvakar, galerijai baigus darbą, norėčiau su juo susitikti.

Seras Alanas padėjo ragelį ir nusišypsojo Emai.

— Visada pasisakydavau už tai, kad valstybės tarnyboje dirbtų daugiau moterų.

— Tikiuosi, sere Alanai, kad žodžius *daugiau* ir *moterų* pabrauksite, — pasakė Ema.

Sebastijonas stovėjo viršutiniame „Karalienės Marijos“ denyje užsigulęs ant turėklų ir žiūrėjo į tolstančias Buenos Aires, kol galiausiai miestas ėmė atrodyti lyg lengvai nubrėžtas kontūras architekto braižybos lentoje.

Tiek visko nutiko per tą trumpą atkarpą nuo tada, kai jis buvo laikinai pašalintas iš Bičkrofto, nors Sebastijonas ir dabar stebėjosi, kodėl jo tėvas sukorė tokį kelią tik tam, kad pasakytų, jog jis neprarado vietos Kembridže. Ar nebūtų buvę daug paprasčiau tiesiog paskambinti ambasadoriui, kuris, neabejotina, pažįsta doną Pedrą? Ir kodėl ambasadorius pats asmeniškai padavė jam pasą, jei Beki galėjo jį atiduoti priimamajame? Dar keisčiau — kodėl ambasadorius norėjo sužinoti jo antrąjį vardą? Kai Buenos Airės dingo

Sebastijonui iš akių, jis vis dar nebuvo radęs nė vieno atsakymo į šiuos klausimus. Gal tėvas atsakys.

Sebastijonas susimąstė apie ateitį. Pirma jo pareiga, už kurią jam jau buvo dosniai atsilyginta, — užtikrinti, kad dono Pedro skulptūra be vargo praeitų pro muitinę; jis neketino eiti iš uosto, kol Sotbis jos nepasiims.

Bet iki tol jis ketino atsipūsti ir pasimėgauti kelione. Sebastijonas ketino perskaityti paskutinius kelis Ivlino Vo romano puslapius, tikėdamasis rasti pirmą knygos tomą laivo bibliotekoje.

Pakeliui namo jis suprato, kad atėjo metas pamąstyti, ko būtų galima pasiekti pirmais studijų metais Kembridže, idant mama liktų patenkinta. Jo pasiekimai — mažiausia, kuo jis gali atsilyginti už visus jos rūpesčius.

— „Mąstytojas“, — pasakė seras Džonas Rotenšteinas, Teito galerijos direktorius, — daugelio kritikų vadinamas vienu iš būdingiausių Rodeno darbų. Skulptūra buvo sumanyta kaip „Pragaro vartų“ dalis ir iš pradžių pavadinta „Poetu“, nes skulptorius norėjo atiduoti duoklę savo herojui Dantei. Ši skulptūra tapo neatsiejama nuo jos kūrėjo; maestro ir palaidotas po bronzine „Mąstytojo“ išlaja Medone.

Seras Alanas toliau apžiūrinėjo garsiąją skulptūrą, sukdamas aplink ją ratus.

— Pataisykite mane, jei klystu, sere Džonai, bet ar ši skulptūra — tikrai penkta iš devynių iš pradžių išlietų skulptūrų?

— Jūs teisus, sere Alanai. Labiausiai medžiojami tie Rodeno darbai, kuriuos dar jam esant gyvam savo liejykloje Paryžiuje buvo išliejęs Aleksis Rudi. Gaila, po Rodeno mirties Prancūzijos vyriausybė leido tam tikrą kopijų skaičių išlieti kitai liejyklai, tačiau rimti kolekcionieriai teigia, kad jos ne tokios autentiškos kaip liejiniai, pagaminti Rodenui esant gyvam.

— Ar žinoma, kur dabar yra visi devyni originalūs liejiniai?

— O, taip, — atsakė direktorius. — Neskaičiuojant šio, trys yra Paryžiuje — Luvre, Rodeno muziejuje ir dar vienas Medone. Dar viena kopija yra Niujorke, Metropoliteno muziejuje, dar viena — Ermitaže, Leningrade, taigi trys skulptūros yra kolekcionierių rankose.

— Ar žinoma, kas yra tų trijų liejinių savininkai?

— Viena skulptūra yra barono de Rotšildo kolekcijoje, kitą turi Polis Melo. Trečią skulptūrą ilgai gaubė paslaptis. Tvirtai žinome tik tiek, kad tai — autentiškas liejinys, pagamintas Rodenui esant gyvam, ir maždaug prieš dešimt metų Marlboro galerija jį pardavė kažkokiam kolekcionieriui. Šiaip ar taip, gali būti, jog paslapties šydas pagaliau bus nutrauktas kitą savaitę.

— Nelabai supratau, sere Džonai.

— 1902-ųjų „Mąstytojo“ kopija pirmadienio vakarą bus parduota Sotbio aukcione.

— O kas tą kopiją turi? — nekaltai paklausė seras Alanas.

— Nenutuokiu, — prisipažino Rotenšteinas. — Sotbio kataloge tiesiog įrašyta, kad tai — vieno džentelmeno nuosavybė.

Vyriausybės sekretorius kiek pamąstęs nusišypsojo, bet pasitenkino vienu klausimu:

— Ir ką gi tai reiškia?

— Kad pardavėjas nori likti nežinomas. Dažnai paaiškėja, jog tai — koks nors aristokratas, nenorintis pripažinti, kad jam atėjo sunkus metas, todėl reikia išsiskirti su kokia nors šeimos relikvija.

— Kaip manote, kiek už tą kūrinį bus sumokėta?

— Sunku įvertinti, nes jau kelerius metus nebuvo parduotas joks tokio lygio Rodeno darbas. Nustebčiau, jei skulptūra būtų parduota už mažiau nei šimtą tūkstančių svarų.

— Ar nespecialistas galėtų atskirti šią skulptūrą, — klausinėjo seras Alanas, grožėdamasis priešais stovinčiu bronzos kūriniu, — nuo tos, kuri bus parduodama Sotbio aukcione?

— Jos niekuo nesiskirs, — atsakė direktorius, — skirsis tik liejinio numeris. O šiaip jos bus visai vienodos.

Vyriausybės sekretorius dar kelis kartus apėjo „Mąstytoją“ ir paplekšnojo per masyvią pakylą, ant kurios sėdėjo nulietas žmogus. Dabar jis nedvejodamas galėjo pasakyti, kur Martinesas paslėpė aštuonis milijonus svarų. Jis keliais žingsniais atsitraukė ir atidžiau įsižiūrėjo į medinį bronzinio liejinio pagrindą.

— Ar visi devyni liejiniai pastatyti ant tokio paties pagrindo?

— Ne visų kopijų pagrindai identiški, bet, manyčiau, labai panašūs. Kiekviena galerija ar kolekcionierius gali turėti savo nuomonę, kaip skulptūrą

geriau eksponuoti. Mes pasirinkome paprastą ąžuolinį postamentą, kuris, mūsų manymu, dera prie aplinkos.

— O kaip postamentas pritvirtintas prie skulptūros?

— Tokio dydžio bronzos liejinių apačioje paprastai būna išliejamos plieninės briaunelės. Kiekvienoje briaunelėje pragręžiama skylutė, pro kurią galima prakišti strypą su varžtu. Tada telieka ir postamente pragręžti keturias skylutes ir pritvirtinti jį prie skulptūros apačios vadinamaisiais sparnuotaisiais varžtais. Tai gali padaryti kiekvienas savo darbą išmanantis dailidė.

— Vadinasi, norint nuimti postamentą, tereikia atsukti sparnuotuosius varžtus, ir postamentas nuo skulptūros atsiskirs?

— Taip, manyčiau, — atsakė seras Džonas. — Bet kam to galėtų prireikti?

— Iš tiesų, kam, — atsakė vyriausybės sekretorius, leisdamas sau vos pastebimai nusišypsoti.

Dabar jis žinojo ne tik tai, kur Martinesas paslėpė pinigus, bet ir kaip jis tikėjosi įvežti juos į Britaniją. Dar svarbiau — jis žinojo, kaip Martinesas ketino pasiimti aštuonis milijonus padirbtais penkių svarų banknotais, niekam nieko nenutuokiant.

— Gudrus žmogus, — pasakė jis, paskutinį kartą pažvelgdamas į tuščiavidurę bronzą.

— Genijus, — atsakė direktorius.

— Na, taip nesakyčiau, — pratarė seras Alanas.

Tik, tiesą sakant, jie kalbėjo apie du skirtingus žmones.

---

[16] Originaliame knygos tekste kalbama apie žodžius *addition* (*angl.* priedas, paspirtis) ir *edition* (*angl.* leidimas, tiražas); rugpjūtis angliškai — *August*; tekste minimoje telegramoje šis mėnuo buvo rašomas klaidingai — *Auguste*.

41

Balto „Bedford“ vairuotojas privažiavo Žaliojo parko metro stotelę Pikadilyje. Jis paliko įjungtą variklį ir du kartus sumirksėjo žibintais.

Iš požemio išniro niekada nevėluojantys trys vyriškiai, nešini savo darbo įrankiais, ir sparčiu žingsniu priėjo prie galinių automobilio durelių, kurios, jie žinojo, bus neužrakintos. Į automobilio galą jie sukrovė nedidelį lauko šildytuvą, benzino bakelį, įrankių dėžę, kopėtaites, storą virvių ritę, „Swan Vesta“ degtukų dėžutę ir sulipo vidun, pas savo vadą.

Jei kas nors būtų įdėmiau į juos pažiūrėjęs, — bet sekmadienį, šeštą valandą ryto, tokių neatsirado, — tikrai būtų pamanęs, kad jie — paprasti amatininkai; tiesą sakant, jie ir buvo amatininkai, kol nepradėjo dirbti specialiojoje tarnyboje. Kapralas Krenas buvo dailidė, seržantas Robertsas — liejikas, o kapitonas Hartlis — statybos inžinierius.

— Labas rytas, džentelmenai, — pasisveikino pulkininkas Skotas-Hopkinsas, kai trijulė sulipo į mašiną.

— Labas rytas, pulkininke, — vienu balsu atsakė jie, kai jų vadas įjungė pirmą pavarą ir „Bedford“ pasileido Sautamptono link.

Prieš „Karalienei Marijai“ nuleidžiant trapą, Sebastijonas jau porą valandų lūkuriavo denyje. Jis išlipo vienas iš pirmųjų ir greitai patraukė muitinės link. Pateikė jaunam pareigūnui krovinio dokumentus, kuris juos skubiai peržvelgė ir įdėmiau įsižiūrėjo į Sebastijoną.

— Prašau palaukti, — pratarė ir dingo kabinete.

Po kelių akimirkų pasirodė jau vyresnis žmogus; ant uniformos rankogalių blizgėjo trys sidabrinės juostelės. Jis paprašė Sebastijono paso ir pažvelgęs į nuotrauką iškart pasirašė muitinės pažymėjimą.

— Pone Kliftonai, mano kolega jus palydės ten, kur krovinys bus iškrautas.

Sebastijonas ir jaunasis pareigūnas išėjo iš muitinės ir pamatė, kaip į „Karalienės Marijos“ triumą kaklą tiesia didžiulis kranas. Po dvidešimties minučių pasirodė pirmas krovinio segmentas — didžiulė medinė dėžė, kurios Sebastijonas niekada nebuvo matęs. Ji buvo iš lėto nuleista į prieplauką ir padėta šeštoje krovinių zonoje.

Būrelis dokininkų nukabino nuo dėžės grandines, kad kranas vėl galėtų darbuotis ir iškeltų kitą krovinio segmentą; dėžė buvo perkelta į jau laukiantį automobilinį krautuvą ir nugabenta į keturiasdešimtą angarą. Visas procesas užtruko keturiasdešimt tris minutes. Jaunasis pareigūnas paprašė Sebastijono grįžti į kontorą, nes reikėjo baigti pildyti dokumentus.

Policijos automobilis įjungė sireną, pakeliui iš Londono į Sautamptoną aplenkė Sotbio furgoną ir paliepė vairuotojui sustoti artimiausioje pakelės aikštelėje.

Mašinai sustojus, iš policijos automobilio išlipo du pareigūnai. Pirmasis priėjo prie furgono priekio, o jo kolega pasuko prie galo. Antrasis pareigūnas išsitraukė iš kišenės šveicarišką peiliuką, atlenkė jį ir iš visų jėgų smeigė ašmenis į galinę kairę padangą. Išgirdęs šnypščiantį orą jis grįžo į policijos automobilį.

Furgono vairuotojas atidarė langelį ir klausiamai pažvelgė į pareigūną.

— Nemanau, kad viršijau greitį, pareigūne.

— Ne, pone, neviršijote. Bet, pamaniau, norėsite sužinoti, kad jūsų kairė galinė padanga pradurta.

Vairuotojas išlipo, priėjo prie furgono galo ir pažvelgė į tuščią padangą, negalėdamas patikėti savo akimis.

— Bet, pareigūne, aš nieko nepajutau.

— Visada taip būna, jei įtrūkimas menkas, — atsakė pareigūnas, kai pro juos pralėkė baltas „Bedford“. Jis atidavė pagarbą, pasakė: „Džiaugiuosi, kad galėjau padėti, pone“, grįžo pas savo kolegą patruliuojančiame automobilyje ir nuvažiavo.

Jei Sotbio vairuotojas būtų paprašęs policininko pažymėjimo, būtų pamatęs, kad jis priklauso Londono policijai Ročesterio gatvėje ir darbuojasi toli gražu ne savo kontroliuojamoje teritorijoje. Kita vertus, seras Alanas jau anksčiau

suprato, kad nedaugelis jo vadovaujamų specialiosios tarnybos pareigūnų dirba Hampšyro policijos pajėgose ir sutiktų būti skubiai iškviesti sekmadienio rytą.

Donas Pedras ir Diegas buvo nuvežti į Tarptautinį ministro Pistarinio oro uostą. Muitinė praleido šešis didžiulius jų lagaminus nė nepatikrinusi, ir kiek vėliau donas Pedras ir Diegas įlipo į tarptautinių avialinijų lėktuvą, skrendantį į Londoną.

— Man visada patiko keliauti Britanijos lėktuvais, — pasakė donas Pedras stiuardui, kai buvo nuvestas į savo vietą pirmos klasės kabinoje.

Boingas pakilo penktą valandą keturiasdešimt trys minutės vakaro, keliomis minutėmis anksčiau, nei buvo numatyta.

Balto „Bedford“ vairuotojas įsuko į uostą ir nuvažiavo tiesiai prie keturiasdešimto angaro prieplaukos gale. Niekas furgonėlyje nesistebėjo, kad pulkininkas Skotas-Hopkinsas gerai žino, kur važiuoti. Šiaip ar taip, jis jau prieš keturiasdešimt aštuonias valandas viską išžvalgė. Pulkininkas buvo smulkmeniškas — niekada niekur nepalikdavo vietos atsitiktinumui.

Kai furgonėlis sustojo, jis padavė kapitonui Hartliui raktą. Pulkininko dešinioji ranka išlipo ir atrakino dvivėres angaro duris. Pulkininkas įvairavo mašiną į erdvų statinį. Priešais juos, vidury grindų, stūksojo masyvi medinė dėžė.

Kol inžinierius rakino duris, kiti trys priėjo prie furgonėlio galo ir išėmė įrankius.

Dailidė atrėmė į dėžę kopėtaites, pasilypėjo ir skeltagalviu plaktuku ėmė traukti dangtį laikančias vinis. Kol jis darbavosi, pulkininkas nuėjo į angaro galą ir įlipęs į nakčiai čia palikto krano kabiną privežė „gervę“ prie dėžės.

Iš furgonėlio galo inžinierius išėmė sunkią ritę su virvėmis, virvės gale padarė kilpą ir persimetė ją per petį. Jis stovėjo atokiau laukdamas, kol galės atlikti „koriko“ pareigą. Dailidei prireikė aštuonių minučių visoms vinims iš storo dėžės antvožo ištraukti; baigęs vykdyti užduotį, jis nusileido kopėtaitėmis ir padėjo dangtį ant grindų. Tada ant kopėtaičių užlipo inžinierius, vis dar persimetęs per petį virvę. Užlipęs ant paskutinio kopėtaičių skersinio, jis

pasilenkė, persisvėrė per dėžės kraštą vidun ir saugiai užnėrė storą virvę, ją prakišdamas po abiem „Mąstytojo“ rankomis. Jis būtų mieliau pasinaudojęs grandinėmis, bet pulkininkas pabrėžė, kad skulptūros jokiu būdu nevalia pažeisti.

Įsitikinęs, kad virvė tikrai užnerta patikimai, inžinierius surišo dvigubą jūreivišką mazgą ir iškėlė virvės galą su kilpa, rodydamas, jog yra pasirengęs. Pulkininkas nuleido plieninę „gervės“ grandinę tiek, kad jos gale kabantis kablys būtų per kelis colius nuo atidarytos dėžės viršaus. Inžinierius sugriebė kablį, užnėrė ant jo kilpą ir iškėlė abu nykščius.

Pulkininkas įtempė virvę ir colis po colio pradėjo kelti iš dėžės skulptūrą. Pirmiausia pasirodė palenkta galva, ranka paremtas smakras, paskui — liemuo, dar vėliau — raumeningos kojos ir galiausiai — didelė bronzinė pakyla, ant kurios sėdėjo mintyse paskendęs „Mąstytojas“. Vėliausiai pasirodė medinis postamentas, prie kurio buvo pritvirtinta skulptūra. Kai skulptūra buvo iškelta iš dėžės, pulkininkas iš lėto leido ją žemyn tol, kol iki grindų liko pora pėdų.

Liejikas atsigulė ant nugaros, palindo po skulptūra ir apžiūrėjo keturis sparnuotuosius varžtus. Paskui iš įrankių dėžės jis išsiėmė reples.

— Laikyk tą prakeiktą daiktą vietoj, — pasakė.

Inžinierius suėmė „Mąstytoją“ už kelių, o dailidė prilaikė nugarą, stengdamasis, kad skulptūra nejudėtų. Liejikui teko įtempti kiekvieną raumenėlį, kol pajuto, kad medinį postamentą laikęs vienas varžtas pajudėjo pusę colio, paskui — dar pusę ir galiausiai visai pasidavė. Liejikas dar tris kartus pakartojo tą patį, ir staiga medinis postamentas krito tiesiai ant jo.

Tačiau trys jo kolegos į jį sužiuro ne dėl to, nes po sekundės dalies iš skulptūros pabiro milijonai naujutėlaičių penkių svarų vertės banknotų, kurie palaidojo liejiką.

— Ar tai reiškia, kad pagaliau galėsiu pasiimti kario pensiją? — paklausė dailidė, žvelgdamas į kalną grynųjų ir negalėdamas patikėti savo akimis.

Pulkininkas leido sau ironiškai nusišypsoti, kai iš pinigų kalno išniro bambantis liejikas.

— Deja, ne, Krenai. Gavau labai aiškų įsakymą, — kalbėjo jis lipdamas iš krano kabinos. — Visi banknotai iki paskutinio bus sunaikinti.

Gal ir buvo atvejų, kai specialiųjų tarnybų pareigūnas gundėsi nepaklusti įsakymui, bet šįkart tą pagundą nugalėti buvo itin sunku.

Inžinierius atsuko benzino bakelio dangtelį ir nenoromis užlašino kelis lašus ant lauko šildyklėn subertų anglių. Jis užžiebė degtuką ir pasitraukė, į viršų šovus liepsnoms. Pulkininkas pirmas metė į ugnį pirmuosius penkiasdešimt tūkstančių svarų. Po kelių akimirkų ir kiti trys nenoromis prie jo prisidėjo, jie mėtė nepasotinamoms liepsnoms tūkstančius po tūkstančių.

Kai į pelenus pavirto paskutinis banknotas, keturi vyriškiai kurį laiką tylėjo, žiūrėdami į krūvą pelenų ir stengdamiesi negalvoti apie tai, ką dabar padarė.

Pirmasis tylą nutraukė dailidė.

— Dabar visai naujai skamba pasakymas „išmesti pinigai“.

Visi nusijuokė, išskyrus pulkininką, kuris griežtai pratarė:

— Tęskime darbą.

Liejikas vėl atsigulė ant grindų ir palindo po skulptūra. Tarsi sunkumų kilnotojas jis pakėlė medinį postamentą ir laikė, kol inžinierius ir dailidė vėl įkišo plieninius strypelius į skyles skulptūros apačioje.

— Stipriai laikykit! — suriko liejikas.

Inžinierius ir dailidė įsirėmė į postamento šonus, kol liejikas iš pradžių pirštais, o paskui replėmis suko sparnuotuosius varžtus, iki šiuos patikimai priveržė. Įsitikinęs, kad geriau priveržti nebegalima, liejikas išlindo iš po skulptūros ir vėl pulkininkui parodė du aukštyn iškeltus nykščius.

Kabinoje sėdintis pulkininkas patraukė svirtelę ir iš lėto pakėlė „Mąstytoją“ į orą; skulptūra kybojo per kelis colius nuo atidarytos dėžės. Inžinierius užlipo kopėtaitėmis, ir pulkininkas vėl atsargiai ėmė leisti skulptūrą žemyn, į dėžę, atidžiai prižiūrint kapitonui Hartliui. Kai iš po „Mąstytojo“ rankų buvo ištraukta virvė, ant paskutinio kopėtaičių skersinio inžinierių pakeitė dailidė ir vėl prikalė dėžės dangtį.

— Gerai, džentelmenai, kol kapralas dirba savo darbą, pradėkim tvarkytis, kad negaištume laiko paskui.

Trys iš jų ėmė gesinti ugnį, šluoti grindis ir viską, ko nebereikės, nešioti į furgonėlio galą.

Paskutinės furgonėlyje atsidūrė kopėtaitės, plaktukas ir trys likusios vinys. Pulkininkas nuvežė kraną tiksliai į tą pačią vietą, kur jis ir stovėjo; dailidė ir liejikas sulipo į furgonėlį. Inžinierius atrakino angaro duris ir pasitraukė, leisdamas pulkininkui išvažiuoti. Pulkininkas neišjungė variklio, kol jo dešinioji ranka rakino duris, o paskui sėdo į mašinos priekį.

Pulkininkas neskubėdamas važiavo prieplauka iki muitinės pastato. Jis išlipo iš furgonėlio, įėjo į kabinetą ir atidavė raktą pareigūnui su trimis sidabrinėmis juostelėmis ant rankovės.

— Ačiū, Garetai, — padėkojo pulkininkas. — Žinau, kad seras Alanas bus didžiai dėkingas ir neabejotinai asmeniškai tau padėkos, kai spalį visi susirinksime į kasmetę vakarienę.

Pulkininkui Skotui-Hopkinsui einant iš muitinės, pareigūnas atidavė pagarbą; pulkininkas vėl sėdo prie balto „Bedford“ vairo, užvedė variklį ir leidosi kelionėn į Londoną.

Sotbio furgonas su pakeista padanga į prieplauką atvažiavo maždaug keturiasdešimčia minučių vėliau, nei buvo numatyta.

Kai vairuotojas sustojo prie keturiasdešimto angaro, nustebo pamatęs tuziną muitininkų, apsupusių krovinį, kurį jis turėjo paimti.

Atsigręžęs į bičiulį jis pasakė:

— Kažkas negerai, Bertai.

Jiems išlipus iš furgono, automobilinis krautuvas paėmė didžiulę dėžę ir, padedant keliems muitininkams, — Berto nuomone, jų buvo gerokai per daug, — nugabeno ją į furgoną. Darbas, kuris įprastai truktų porą valandų, buvo atliktas per dvidešimt minučių, įskaitant ir dokumentų tvarkymą.

— Kas toje dėžėje? — svarstė Bertas jiems važiuojant atgal.

— Iš kur galiu žinoti, — atsakė vairuotojas. — Tik nesiskųsk, nes dabar spėsime paklausyti BBC transliuojamos Henrio Holso radijo laidos.

Sebastijonas irgi nustebo pamatęs, kaip greitai ir efektyviai buvo atlikta visa operacija. Jam teliko galvoti, jog arba skulptūra nepaprastai vertinga, arba donas Pedras Sautamptone yra toks pat įtakingas, kaip ir Buenos Airėse.

Padėkojęs pareigūnui su trimis sidabrinėmis juostelėmis, Sebastijonas nuėjo į terminalą ir atsistojo į neilgą pasų patikrinimo laukiančių keleivių eilutę. Jis nusišypsojo gavęs pirmąjį antspaudą į pirmą pasą, bet šypseną pakeitė ašaros, kai atvykusių keleivių laukimo salėje jį pasveikino tėvai. Sebastijonas jų nuoširdžiai atsiprašė, ir po kelių akimirkų atrodė, kad niekur nė nebuvo iškeliavęs. Jis nesulaukė jokių priekaištų ir jokių pamokslų, todėl jautėsi dar labiau kaltas.

Pakeliui į Bristolį Sebas tiek visko turėjo jiems papasakoti — apie Tibę, Dženisę, Bruną, poną Martinesą, princesę Margaritą, ambasadorių ir muitinės pareigūną; visi buvo paminėti, apie visus išpasakota, tik... Sebas nusprendė neminėti Gabrielės ir pataupyti ją Brunui.

Visiems įvažiavus pro dvaro vartus, Sebastijonas pirmiausia pamatė pas juos atbėgančią Džesiką.

— Niekada nemaniau, kad tavęs pasiilgsiu, — pasakė jis lipdamas iš automobilio ir ją apsikabindamas.

Sotbio furgonas įsuko į Bondo gatvę truputį po septintos. Vairuotojas nenustebo pamatęs šaligatvyje lūkuriuojantį pustuzinį krovikų. Nors jie visi dirbo viršvalandžius, vis tiek nekantravo grįžti namo.

Impresionizmo skyriaus vedėjas ponas Dikensas prižiūrėjo, kad dėžė būtų saugiai nugabenta į aukciono patalpų sandėlį. Jis kantriai laukė, kol bus nuimtos medinės lentjuostės ir nuvalytos drožlės, norėjo įsitikinti, jog numeris kataloge sutampa su skulptūros numeriu. Pasilenkė ir pamatė po Ogiusto Rodeno parašu bronzoje įspaustą numerį 6. Nusišypsojęs jis deklaracijoje pažymėjo varnelę.

— Labai ačiū, vyručiai, — pasakė. — Dabar visi galite eiti namo. Dokumentus sutvarkysiu rytą.

Ponas Dikensas tą vakarą iš pastato išėjo paskutinis; užrakinęs duris jis patraukė į Žaliojo parko stotelę. Jis nepastebėjo žmogaus, stovinčio kitoje gatvės pusėje, antikvariato tarpduryje.

Kai pono Dikenso nebesimatė, žmogus išniro iš šešėlių ir nuėjo į artimiausią telefono būdelę Kurzono gatvėje. Jis turėjo paruoštus keturis pensus; beje, jis niekada niekur nepalikdavo vietos atsitiktinumui. Žmogus surinko atmintinai išmoktą telefono numerį. Ragelyje išgirdęs balsą, nuspaudė mygtuką A ir pratarė:

— Tuščias mąstytojas nakvoja Bondo gatvėje, sere.

— Dėkoju, pulkininke, — atsakė seras Alanas. — Noriu jums patikėti dar vieną darbą. Aš jus susirasiu.

Pokalbis buvo baigtas.

Kai kitą rytą Londono oro uoste nusileido Britanijos tarptautinių oro linijų korporacijos lėktuvas numeris 714, skrendantis iš Buenos Airių, donas Pedras visai nenustebo, kad visi jo ir Diego lagaminai buvo atidaryti ir kelis kartus išnaršyti pulkelio pernelyg uolių muitinės pareigūnų. Kai galiausiai paskutinis lagaminas buvo pažymėtas baltos kreidos kryželiu, Martinesas pajuto, jog muitininkai liko nusivylę; jiedu su sūnumi išėjo iš oro uosto.

Kai jie įsitaisė „Rolls-Royce“ gale ir riedėjo link Itono aikštės, donas Pedras atsisuko į Diegą ir pasakė:

—Apie britus turi prisiminti tik tiek: jie neturi vaizduotės.

42

Nors pirmieji kūriniai turėjo būti pradėti pardavinėti tik septintą vakaro, aukciono patalpos buvo sausakimšos dar gerokai prieš numatytą laiką; visada taip būna pirmą didžiojo impresionistų darbų aukciono vakarą.

Trys šimtai kėdžių buvo užsėstos smokingais vilkinčių džentelmenų, daugelis moterų pasipuošusios ilgomis suknelėmis. Galėtum pamanyti, kad šie žmonės susirinko į operos premjerą; tiesą sakant, vakaras tikrai turėjo būti ne menkiau dramatiškas, nei koks nors Kovent Gardeno siūlomas reginys. Nors vakarui ir būdavo parašytas scenarijus, geriausios replikos visada atitekdavo publikai.

Kviestiniai svečiai kelių kategorijų — rimti kainos siūlytojai, kurie dažnai ateina vėlai, nes būna rezervavę vietas ir galbūt nesidomi pirmaisiais kūriniais — šie, lyg antraeiliai Šekspyro pjesių personažai, parduodami publikai apšildyti; perpardavinėtojai ir galerijų savininkai, mieliau linkę stovėti salės gale, kartu su kolegomis, ir pasidalyti likučius, nukritusius nuo turtuolių stalo, jei koks nors daiktas nebūtų parduotas už mažiausią kainą ir „iškristų“ iš aukciono; tie, kuriems aukcionas pramoga, jie nesidomi kainomis, bet mėgaujasi pačiu reginiu, kai superturtuoliai suremia kardus.

Yra ir dar viena, pati baisiausia, svečių rūšis, specifinė subkategorija — žmonos, ateinančios pažiūrėti, kiek jų vyrai išleis už daiktus, kurie jų visai nedomina, nes tas sumas jos mieliau išleistų kitose parduotuvėse toje pačioje gatvėje. Čia buvo ir draugių, kurios visą laiką tylėdavo, nes vildavosi tapti žmonomis. Galiausiai reikėtų paminėti ir paprastas gražuoles, kurių vienintelis gyvenimo tikslas — pašalinti iš kovos lauko žmonas ir drauges.

Bet, kaip ir visur gyvenime, taisyklė turėjo išimčių. Viena iš jų — seras Alanas Redmeinas, kuris atėjo į aukcioną atstovauti savo šaliai. Jis ketino siūlyti kainą už dvidešimt devintą numerį, bet dar nebuvo nusprendęs, ar aukštai tą kainą kels.

Seras Alanas buvo susipažinęs su Vest Endo aukcionais ir keistomis jų tradicijomis. Per daugelį metų jis buvo sukaupęs nedidelę aštuoniolikto amžiaus anglų akvarelių kolekciją, kartais jis siūlydavo kainą kaip vyriausybės atstovas, mėgindamas įsigyti paveikslą ar skulptūrą, kurios, jo viršininkų manymu, negalima leisti išgabenti iš šalies. Tačiau šįkart seras Alanas pirmą kartą gyvenime siūlys pinigus už didį kūrinį vildamasis, kad jį nurungs pirkėjas iš užjūrio.

Tą rytą *The Times* prognozavo, kad Rodeno „Mąstytojas" gali būti parduotas už šimtą tūkstančių svarų — rekordinę sumą, kurios būtų sunku tikėtis už prancūzų menininko darbą. Tačiau *The Times* negalėjo žinoti, kad seras Alanas ketino viršyti šimto tūkstančių sumą, nes antraip nebūtų tikras, kad vieninteliu jo konkurentu liktų donas Pedras Martinesas, manąs, jog iš tikrųjų skulptūra turėtų kainuoti daugiau nei aštuonis milijonus.

Džailzas pateikė vyriausybės sekretoriui vieną klausimą, į kurį šis vengė atsakyti:

— Jei galiausiai jums pavyktų įveikti Martinesą, ką darytumėte su skulptūra?

— Ji rastų namus Škotijos nacionalinėje galerijoje. Taip būtų tęsiama Vyriausybės pradėta meno dirbinių įsigijimo politika. Galėsite apie tai parašyti savo atsiminimuose, bet tik po mano mirties.

— O jei pasirodytų, kad jūs teisus?

— Tada apie tai būtinai atsirastų ištisas skyrius *mano* atsiminimuose.

Seras Alanas atėjo į aukciono salę ir įsitaisė savo vietoje kairiajame salės kampe, pačiame gale. Kiek anksčiau jis skambino ponui Vilsonui ir pasakė, kad siūlys kainą už dvidešimt devintą numerį ir sėdės įprastoje vietoje.

Kai ponas Vilsonas užlipo penkis laiptelius ir stojo į tribūną, dauguma stambiųjų žaidėjų jau sėdėjo savo vietose. Iš abiejų aukciono vedėjo pusių stovėjo eilė Sotbio darbuotojų. Dauguma jų siūlys kainą vietoje klientų, kurie asmeniškai negalėjo dalyvauti arba neatėjo tyčia, žinodami, kad galiausiai ims siūlyti didesnę sumą, nei buvo nusprendę iš pradžių. Kairėje salės pusėje, ant pakylos, stovėjo ilgas stalas. Už stalo sėdėjo labiausiai patyrę ir išmanantys aukciono darbuotojai. Ant stalo, priešais juos, buvo išrikiuota baltų telefonų eilė, į kuriuos bus sušnabždėta tada, kai bus parduodamas konkretų klientą dominantis daiktas.

Sėdėdamas salės gale seras Alanas matė, kad užimtos beveik visos vietos. Tačiau trečioje eilėje dar buvo likusios trys tuščios kėdės, turbūt rezervuotos svarbiam klientui. Jis svarstė, kas sėdės iš abiejų dono Pedro Martineso pusių. Seras Alanas vartė katalogo puslapius, kol rado Rodeno „Mąstytoją“, pažymėtą dvidešimt devintuoju numeriu. Martinesas laiko turi daugiau nei pakankamai.

Lygiai septintą valandą ponas Vilsonas pažvelgė į savo klientus ir maloniai nusišypsojo tarsi popiežius. Pabarbenęs per mikrofoną, jis pratarė:

— Labas vakaras, ponios ir ponai, sveiki atvykę į Sotbio impresionizmo darbų pardavimą. Pirmas kūrinys, — pranešė jis dirstelėdamas į kairę, norėdamas įsitikinti, kad ant stovo padėtas tikrai tas paveikslas, kurio reikia, — žavi Dega pastelė, kurioje vaizduojamos dvi balerinos, repetuojančios Trokadere. Pradinė kaina — penki tūkstančiai svarų. Šeši tūkstančiai. Septyni tūkstančiai. Aštuoni tūkstančiai...

Seras Alanas susidomėjęs stebėjo, kaip kone visi pirmieji kūriniai buvo parduoti už gerokai didesnę kainą, nei siūlyta iš pradžių; *The Times* liko teisus, nes tą rytą rašė, kad radosi nauja kolekcionierių padermė, susikrovusi turtus jau po karo ir trokštanti pasirodyti investuodama į meno kūrinius.

Parduodant dvyliktą kūrinį, į salę įėjo donas Pedras Martinesas, lydimas dviejų jaunų vyrų. Seras Alanas pažino jauniausią Martineso sūnų Bruną ir manė, kad kitas jaunuolis turėtų būti Sebastijonas Kliftonas. Kadangi atėjo ir Sebastijonas, Martinesas turėtų būti tikras, jog pinigai vis dar skulptūroje.

Perpardavinėtojai ir galerijų savininkai ėmė spėlioti, ar Martinesas labiau susidomės dvidešimt aštuntuoju numeriu — Van Gogo paveikslu „Šv. Pauliaus ligoninės San Remi sodo kampas“, — ar dvidešimt devintuoju — Rodeno „Mąstytoju“.

Seras Alanas visada tarėsi esąs ramus ir santūrus žmogus, nepasiduodantis jokiam spaudimui, tačiau sulig kiekvienu nauju kūriniu, pastatytu ant pakylos, jo širdis plakė vis greičiau ir greičiau. Kai už „Šv. Pauliaus ligoninės San Remi sodo kampą“ buvo pasiūlyta pradinė 80 000 svarų kaina ir aukciono plaktukas taukštelėjo skelbdamas 140 000 svarų — rekordinę sumą, pasiūlytą už Van Gogą, — jis išsitraukė nosinę ir nusišluostė kaktą.

Seras Alanas atvertė katalogo puslapį, norėdamas pažvelgti į šedevrą, kuriuo žavėjosi, bet, ironiška, vis dar vylėsi netapti varžytuvių nugalėtoju.

— Dvidešimt devintas numeris — Ogiusto Rodeno „Mąstytojas“, — pranešė ponas Vilsonas. — Pažvelgę į katalogą matysite, kad tai — Aleksio Rudi liejinys, padarytas Rodenui esant gyvam. Kūrinys eksponuojamas prie įėjimo į salę, — pridūrė aukciono vedėjas. Kelios galvos atsigręžė pasigrožėti masyvia bronzine skulptūra. — Šis kūrinys sulaukė didelio susidomėjimo, todėl pradinę kainą skelbiu keturiasdešimt tūkstančių svarų. Ačiū, pone, — pasakė aukciono vedėjas, rodydamas į vidurinėje eilėje, tiesiai prieš jį, sėdintį dženteImeną.

Vėl atsigręžė kelios galvos; šįkart žmonės vylėsi atpažinti kainos siūlytoją. Seras Alanas atsakė vos pastebimai linktelėdamas galvą.

— Penkiasdešimt tūkstančių, — pareiškė aukciono vedėjas, žvelgdamas į vidurinėje eilėje sėdintį žmogų, kuris vėl pakėlė ranką. — Jau ir šešiasdešimt tūkstančių, — vos metęs akį sero Alano pusėn, ponas Vilsonas sulaukė tokio paties lengvo linktelėjimo; jis atsigręžė į vidurinėje eilėje sėdintį žmogų ir pasiūlė 80 000 svarų, tačiau buvo sutiktas surauktos kaktos, nusivylusio žvilgsnio ir ryžtingai purtomos galvos. — Turime septyniasdešimt tūkstančių svarų, — pasakė jis stebeilydamas į serą Alaną, kuris juto, kaip iš lėto smelkiasi abejonė. Tačiau tada ponas Vilsonas pasuko galvą kairėn ir pasakė: — Aštuoniasdešimt tūkstančių. Telefonu siūloma aštuoniasdešimt tūkstančių, — jis akimirksniu dirstelėjo į serą Alaną. — Devyniasdešimt tūkstančių? — sumurkė.

Seras Alanas palinksėjo.

Vilsonas pažvelgė į telefoną; po kelių sekundžių prie telefono pakilo ranka.

— Šimtas tūkstančių. Šimtas dešimt tūkstančių? — paklausė jis, vėl įrėmęs žvilgsnį į serą Alaną ir nusišypsodamas maloniausia Češyro katino šypsena.

Ar dar galima rizikuoti? Valstybės sekretorius štai taip lošė pirmą kartą gyvenime. Jis linktelėjo.

— Šimtas dešimt tūkstančių svarų, — pasakė Vilsonas, žvelgdamas tiesiai į Sotbio darbuotoją, laikantį prie ausies ragelį ir laukiantį nurodymų.

Martinesas atsigręžė — norėjo pamatyti, kas su juo varžosi.

Pokalbis telefonu pašnibždomis vis dar tęsėsi. Sulig kiekviena sekunde seras Alanas vis labiau nervinosi. Jis stengėsi negalvoti apie tai, kad Martinesas vis dėlto galėjo jį pergudrauti ir kažkaip įvežti į šalį aštuonis milijonus svarų; tada išeitų, kad specialiosios tarnybos sudegino klastočių klastotes. Tai, kas

serui Alanui atrodė ištisa valanda, tebuvo mažiau nei dvidešimt sekundžių. Tada, visai netikėtai, prie telefono sėdintis žmogus pakėlė ranką.

— Telefonu siūloma šimto dvidešimties tūkstančių suma, — pasakė Vilsonas tramdydamas džiaugsmą. Jis vėl dėbtelėjo į serą Alaną, kuris nė nekrustelėjo. — Telefonu siūloma šimtas dvidešimt tūkstančių, — pakartojo. — Ketinu šį kūrinį parduoti už šimtą dvidešimt tūkstančių, turite paskutinę galimybę, — jis žiūrėjo tiesiai į serą Alaną, tačiau vyriausybės sekretorius vėl prisiėmė labiau įprastą aukšto valdininko vaidmenį ir neišdavė jokių jausmų.

— Parduota už šimtą dvidešimt tūkstančių svarų, — pasakė Vilsonas, garsiai subelsdamas plaktuku ir šypsodamasis telefoniniam pirkėjui.

Seras Alanas atsipūtė palengvėjusia širdimi ir ypač apsidžiaugė pamatęs savimi patenkinto Martineso šypsnį; seras Alanas dabar neabejojo, kad argentinietis tarėsi atpirkęs savo paties skulptūrą su aštuoniais milijonais svarų vos už 120 000 svarų. Net nekyla abejonių, kad jis jau rytoj senus ratus pakeis naujais.

Dar po kelių parduotų kūrinių Martinesas pakilo iš vietos trečioje eilėje ir kuo ramiausiai ėmė brautis pro žmones, nors šie vis dar stebėjo aukcioną. Priėjęs tarpueilį jis nužingsniavo patenkintas ir dingo iš salės. Du jam iš paskos sekantys jaunuoliai buvo tiek taktiški, jog neslėpė besijaučią suglumę.

Seras Alanas palaukė, kol dar pustuzinis kūrinių ras naujus šeimininkus, ir smuko iš salės. Išėjęs į Bondo gatvę jis pamatė, kad vakaras išties puikus, todėl nusprendė pasivaikščiodamas nueiti į savo klubą Pal Malo gatvėje ir pasivaišinti pustuziniu austrių bei taure šampano. Jis būtų sutikęs atiduoti mėnesio atlyginimą už galimybę išvysti Martineso veidą, šiam supratus, jog pasiekta pergalė tuščia.

43

Kitą rytą anoniminis telefoninis kainos siūlytojas dar tris kartus paskambino ir kelios minutės po dešimtos išėjo iš keturiasdešimt ketvirtojo Itono aikštės namo. Jis susistabdė taksi ir paprašė vairuotojo nuvežti į Džeimso gatvės devynioliktąjį numerį. Jiems privažiavus Midlendo banką, paliepė vairuotojui laukti.

Jis nenustebo, kad banko valdytojas sutiko su juo pasimatyti. Šiaip ar taip, mažai tokių klientų, kurie niekada nebuvo įsiskolinę. Valdytojas jį pakvietė į savo kabinetą ir, kai klientas atsisėdo, paklausė:

— Kam išrašyti atsiskaitomąjį čekį?

— Sotbiui.

Bankininkas išrašė čekį, pasirašė, įdėjo dokumentą į voką ir padavė, kaip pats manė, jaunajam Martinesui. Diegas įsidėjo voką į vidinę kišenę ir išėjo netaręs nė žodžio.

— Sotbis, — vėl pakartojo uždaręs taksi dureles ir kritęs į galinę sėdynę.

Kai taksi sustojo Bondo gatvėje, prie aukciono pastato durų, Diegas dar kartą paprašė vairuotojo palaukti. Jis išlipo iš taksi, žengė pro duris ir patraukė tiesiai prie atsiskaitymų langelio.

— Kuo galėčiau padėti? — paklausė prie langelio stovintis jaunas vyriškis.

— Vakar vakare vykusiame aukcione įsigijau dvidešimt devintuoju numeriu pažymėtą kūrinį, — atsakė Diegas, — ir norėčiau atsiskaityti.

Jaunasis vyriškis ėmė sklaidyti katalogą.

— Aa, taip, Rodeno „Mąstytojas“. — Diegas svarstė, kiek kataloge nurodytų kūrinių sulaukė „aa, taip“ įvertinimo. — Šimtas dvidešimt tūkstančių svarų, pone.

— Suprantama, — atsakė Diegas.

Jis ištraukė iš kišenės voką, išėmė banko čekį — dokumentą, užtikrinantį, kad pirkėjas niekada nebus nustatytas, — ir padėjo ant kasos stalelio.

— Ar mums atgabenti skulptūrą, pone, ar pats ją pasiimsite?

— Maždaug po valandos pasiimsiu pats.

— Nesu tikras, ar galėsite, — atsakė jaunasis vyriškis. — Matote, pone, kitą dieną po didžiojo pardavimo mums visada trūksta darbuotojų.

Diegas išsiėmė piniginę ir padėjo ant kasos stalelio penkių svarų banknotą — turbūt daugiau, nei vyriškis uždirba per visą savaitę.

— Pasistenkite, kad tie darbuotojai atsidurtų kuo arčiau manęs, — pasakė. — O jei man grįžus po valandos skulptūra jau bus paruošta gabenti, prie šito pridėsiu dar du banknotus.

Vyriškis įsikišo pinigą į galinę kišenę, patvirtindamas sandėrį.

Diegas grįžo į laukiantį taksi ir šįkart vairuotojui nurodė adresą Viktorijos kvartale. Taksi privažiavus prie pastato, Diegas išlipo iš automobilio ir padavė vairuotojui dar vieną penkių svarų banknotą, paimtą iš tėvo. Jis palaukė grąžos, įsidėjo į piniginę du tikrus svaro vertės banknotus ir padavė vairuotojui šešiapensį. Žengė į pastatą ir nuėjo tiesiai prie konsultantės.

— Kuo galėčiau padėti? — paklausė jauna moteris, vilkinti rudai geltoną uniformą.

— Mano pavardė Martinesas, — pasakė. — Šįryt skambinau ir užsakiau didelį sunkvežimį galingu varikliu.

Užpildęs privalomus dokumentus, Diegas atsikratė dar vienu penkių svarų banknotu ir į piniginę įsidėjo tris tikrus.

— Ačiū, pone. Sunkvežimis jūsų lauks galiniame kieme. Jis stovi septyniasdešimt pirmoje aikštelėje, — moteris padavė jam raktelį.

Diegas išėjo į kiemą, susirado sunkvežimį, atrakino galines dureles ir patikrino, kaip atrodo vidus. Sunkvežimis tiko kuo puikiausiai. Jis sėdo prie vairo, įjungė variklį ir patraukė atgal į Sotbį. Po dvidešimties minučių sustojo Džordžo gatvėje, prie galinių aukciono pastato durų.

Jam išlipus iš sunkvežimio, aukciono galinės durys atsilapojo ir ant šaligatvio išriedėjo didžiulė dėžė su užklijuotais keliais raudonais užrašais *PARDUOTA*; dėžę stūmė šeši vyrai, vilkintys ilgais žaliais apsiaustais; sprendžiant iš solidžių jų stotų, prieš pradėdami dirbti Sotbyje jie galėjo būti profesionalūs boksininkai.

Diegas atidarė galines sunkvežimio dureles; dvylika rankų nukėlė dėžę nuo ratukų, tarsi joje būtų pūkinė dulkių šluostė, ir įstūmė į mašinos galą. Diegas

užrakino dureles ir padavė prie langelio stovinčiam jaunuoliui dar du penkių svarų vertės banknotus.

Vėl įsitaisęs prie vairo jis pažvelgė į laikrodį: vienuolika keturiasdešimt viena. Niekas jam nesutrukdys po dviejų valandų pasiekti Šilingfordą, nors jis žinojo, kad tėvas jau gerokai anksčiau žingsniais ims matuoti taką.

Kai Sebastijonas, patikrinęs rytinį paštą, rado šviesiai mėlyną voką su Kembridžo universiteto ženklu, jis čiupo laišką ir nedelsdamas atplėšė. Atplėšęs kiekvieną laišką jis pirmiausia apžiūrėdavo parašą puslapio apačioje. Laiškas buvo pasirašytas jam nepažįstama pavarde — daktaras Brajanas Padžetas.

Gerbiamas pone Kliftonai,

Jam dar prireiks laiko, kad priprastų prie tokio kreipinio.

Sveikiname gavus stipendiją koledže studijuoti šiuolaikines kalbas. Neabejoju, jog žinote, kad rudens semestras prasideda rugsėjo šešioliktąją, bet viliuosi, kad susitiksime dar prieš semestro pradžią aptarti kelių klausimų, įskaitant ir privalomų perskaityti knygų sąrašą. Taip pat norėčiau jus supažindinti su pirmųjų studijų metų tvarkaraščiu.

Gal galėtumėte man parašyti keletą žodžių arba, dar geriau, paskambinti.

Nuoširdžiai — daktaras Brajanas Padžetas, vyresnysis kuratorius.

Perskaitęs laišką antrą kartą, Sebastijonas nusprendė paskambinti Brunui ir išsiaiškinti, ar ir jis gavo tokį patį laišką; jei gavo, jiedu kartu galėtų vykti į Kembridžą.

Diegas visai nenustebo, kai vos įvažiavęs pro vartus pamatė pro duris išpuolantį tėvą. Tačiau išties nustebo išvydęs paskui einantį brolį Luisą ir visus

kitus Šilingfordo dvare dirbančius žmones. Paskutinis ėjo Karlas, glėbyje spausdamas odinį krepšį.

— Turi skulptūrą? — paklausė tėvas, Diegui nespėjus išlipti iš sunkvežimio.

— Taip, — atsakė Diegas spausdamas broliui ranką.

Jis pasuko link sunkvežimio galo, atrakino dureles ir parodė didžiulę dėžę su daugiau nei tuzinu raudonų lipdukų — užrašų *PARDUOTA*. Donas Pedras nusišypsojo, paplekšnojo per dėžę, tarsi ši būtų vienas iš jo šunų, o paskui pasitraukė į šalį, kitiems leisdamas atlikti juodą darbą.

Komandą prižiūrėjo Diegas — vyrai pradėjo colis po colio stumti ir traukti iš sunkvežimio dėžę, kol ši atsidūrė prie pat priekabos krašto. Karlas ir Luisas greitai čiupo du dėžės kampus, Diegas ir virėjas įsitvėrė kito dėžės galo, o vairuotojas su sodininku tvirtai laikė dėžės vidurį.

Šeši nepatyrę nešikai nusvirdinėjo prie namo galo ir pastatė dėžę vidury pievelės. Sodininkas neatrodė patenkintas.

— Ar pastatyti stačią? — paklausė Diegas, kai visi atgavo kvapą.

— Ne, — atsakė Donas Pedras, — palikite ant šono, taip bus lengviau nuimti postamentą.

Karlas išsitraukė iš įrankių krepšio plokščiagalvį plaktuką ir ėmė traukti giliai įvarytas vinis, prilaikančias medinius skersinius. Tuo pačiu metu virėjas, sodininkas ir vairuotojas plikomis rankomis ėmė lupti nuo šonų medines plokštes.

Kai buvo nuimta paskutinė medinė plokštė, jie visi pasitraukė ir žiūrėjo į „Mąstytoją“, be jokių būgštavimų paguldytą ant nugaros. Donas Pedras nenuleido akių nuo medinio postamento. Jis pasilenkė ir pažvelgė atidžiau, bet nepastebėjo nieko, kas leistų įtarti, jog postamentą buvo mėginta nuimti. Donas Pedras pakėlė akis į Karlą ir linktelėjo.

Patikimas jo asmens sargybinis pasilenkęs apžiūrėjo keturis sparnuotuosius varžtus. Iš įrankių krepšio jis išsitraukė reples ir pamėgino atsukti vieną varžtą. Iš pradžių šis pasidavė nenoriai, paskui jau lengviau, kol galiausiai nusmuko nuo strypo ir nukrito ant žolės. Karlas dar tris kartus pakartojo tokį patį veiksmą, kol visi keturi varžtai buvo išsukti. Tada akimirką palaukė, suėmė medinį postamentą už abiejų šonų, iš visų jėgų patraukė, plėšdamas nuo skulptūros, ir numetė ant žolės. Nušvitęs patenkinto žmogaus šypsena jis nuėjo šalin, leisdamas šeimininkui pirmam pasidžiaugti ir pažvelgti vidun.

Martinesas parpuolė ant kelių ir įsispoksojo į žiojinčią ertmę, o Diegas su komandos nariais laukė kito jo nurodymo. Ilgokai buvo tylu, tada donas Pedras staiga kurtinamai suriko — galėjo pažadinti net visai netoli parapijos kapinėse ramiai miegančius numirėlius. Ir nusigandę šeši vyriškiai dėbsojo į jį nesuprasdami, kas sukėlė tokį protrūkį, kol galiausiai jis visa gerkle subliuvo:

— Kur mano pinigai?

Diegas dar niekada nebuvo matęs tėvo taip įpykusio. Jis greitai priklaupė šalia, sukišo į skulptūrą rankas ir maišė ieškodamas dingusių milijonų, bet ištraukė tik varganą penkių svarų banknotą, įstrigusį bronzoje.

— Kur, po velnių, pinigai? — nesuprato Diegas.

— Kažkas juos pavogė, — atsakė Luisas.

— Akivaizdu, po perkūnais! — baubė donas Pedras.

Daugiau niekas nedrįso reikšti savo nuomonės, o jis ir toliau spoksojo į tuščią postamentą, vis dar nenorėdamas pripažinti, kad viskas, ką buvo galima parodyti po ištisų metų darbo, rengiantis šiai akimirkai, tebuvo vienas suklastotas penkių svarų banknotas. Po kelių minučių jis pakilo ant drebančių kojų, o kai galiausiai prabilo, kalbėjo neįtikmai ramiai.

— Nežinau, kas dėl to kaltas, — pasakė rodydamas į skulptūrą, — bet kad ir kas nutiktų, aš juos surasiu ir jiems paliksiu savo vizitinę kortelę.

Daugiau nieko netaręs, donas Pedras nusigręžė nuo skulptūros ir pasuko į namus. Paskui jį drįso eiti tik Diegas, Luisas ir Karlas. Jis žengė pro lauko duris, perėjo koridorių, įėjo į svetainę ir sustojo priešais žmogaus ūgio Tiso mylimosios portretą. Nukabino nuo sienos ponią Ketliną Niuton ir atrėmė į palangę. Paskui kelis kartus pasuko diskelį — iš pradžių į kairę, paskui į dešinę, kol išgirdo klaptelint, — ir pravėrė sunkias seifo duris. Martinesas minutėlę spoksojo į tvarkingai sudėliotas penkių svarų banknotų krūveles, kurias per pastaruosius dešimtį metų įvežė Anglijon jo šeimos nariai ir patikėtiniai, paskui paėmė tris storus banknotų pluoštus ir padavė vieną Diegui, antrą — Luisui, o trečią — Karlui. Martinesas įdėmiai pažvelgė į visus tris.

— Niekas negali ilsėtis, kol nerasime tų, kurie pavogė mano pinigus. Kiekvienas iš jūsų privalote suvaidinti savo vaidmenį; jums bus atlyginta pagal darbo rezultatus.

Jis atsigręžė į Karlą.

— Išsiaiškink, kas informavo Džailzą Baringtoną, kad jo sūnėnas buvo pakeliui į Sautamptoną, o ne į Londono oro uostą.

Karlas palinksėjo, o Martinesas atsigręžė į Luisą.

— Tu šįvakar važiuosi į Bristolį ir išsiaiškinsi, kas yra Baringtono priešai. Parlamentarai visada turi priešų, ir nepamiršk, kad daugelis jų dedasi Baringtonui prijaučiantys. Kol ten būsi, pasistenk išpešti kiek įmanoma daugiau informacijos apie jų šeimos laivybos kompaniją. Gal jie susidūrę su kokiais nors finansiniais sunkumais? Gal tarybos nariai nesutaria kompanijos politikos klausimais? Gal akcininkai dėl ko nors būgštauja? Kapstyk giliai, Luisai. Nepamiršk, nepasieksi vandens, kol neiškasi kelių pėdų duobės.

— Diegai, — Martinesas kreipėsi į vyriausiąjį sūnų, — grįžk į Sotbį ir išsiaiškink, kas prieš mus siūlė pinigus už dvidešimt devintąjį numerį; jie turėjo žinoti, kad mano pinigų skulptūroje nebėra, antraip nebūtų rizikavę taip aukštai kelti kartelės.

Donas Pedras minutėlę nutilo, paskui bedė smiliumi Diegui į krūtinę.

— Bet svarbiausia tavo užduotis — suburti komandą, kuri padės man sunaikinti asmenis, atsakingus už šią vagystę. Iš pradžių surask geriausius advokatus ir duok jiems nurodymus; jie žinos, kokius policininkus lengviausia papirkti, kokie nusikaltėliai nesugaunami, ir nieko per daug neklausinės, kol bus kalbama apie lengvus pinigus. Kai bus atsakyta į visus klausimus ir viskas sudėliota į savo vietas, būsiu pasirengęs jiems padaryti tą patį, ką jie padarė mums.

44

— Šimtas dvidešimt tūkstančių svarų, — pratarė Haris. — Kaina pasiūlyta telefonu, bet *The Times* nežino, kas pirkėjas.

— Už tą kūrinį tokią sumą galėjo sumokėti tik vienas pirkėjas, — pasakė Ema. — Dabar ponas Martinesas supras, kad negavo to, dėl ko derėjosi. — Haris pakėlė nuo laikraščio akis ir pamatė, kad žmona dreba. — Vienas faktas abejonių nekelia: tas žmogus norės sužinoti, kas pavogė jo pinigus.

— Bet jis niekaip neras jokios priežasties manyti, kad Sebas kuo nors dėtas. Aš Buenos Airėse buvau vos kelias valandas, niekas, išskyrus ambasadorių, net mano pavardės nežinojo.

— Niekas, išskyrus poną... kokia jo pavardė?

— Boltonas. Bet jis grįžo tuo pačiu lėktuvu kaip ir aš.

— Jei aš būčiau Martinesas, — trūkčiojančiu balsu kalbėjo Ema, — pirmiausia pagalvočiau apie Sebą.

— Bet kodėl? Juks jis čia tikrai niekuo dėtas.

— Nes jis buvo paskutinis, matęs skulptūrą, kol ji nebuvo perduota Sotbiui.

— Tai — ne įrodymas.

— Patikėk, Martinesui argumentų pakaks. Manau, neturime kito pasirinkimo, kaip tik įspėti Sebą, kad jis...

Atsidarė durys ir į kambarį įlėkė Džesika.

— Mama, neatspėsi, kur Sebas rytoj važiuoja.

— Luisai, trumpai papasakok, ką išsiaiškinai Bristolyje.

— Beveik visą laiką varčiau akmenis laukdamas, ar iš po jų kas nors išropos.

— Išropojo?

— Taip, sužinojau, kad nors Baringtonas savo apygardoje yra gerbiamas ir populiarus, jis vis dėlto turi kelis priešus, įskaitant ir buvusią žmoną...

— Kodėl jiedu su žmona priešai?

— Atrodo, Baringtonas ją labai nuvylė — jo motina testamentu jai nepaliko nieko; ji taip pat prieštarauja, kad jos vietą užimtų Velso angliakasio dukra.

— Tai gal tau vertėtų su ja susisiekti?

— Jau mėginau, bet tai padaryti nėra labai paprasta. Anglų aukštuomenės atstovai nori, kad su naujais žmonėmis juos supažindintų kas nors iš pažįstamų. Tačiau Bristolyje aptikau žmogų, tvirtinantį, jog gerai ją pažįsta.

— Kuo jis vardu?

— Majoras Aleksas Fišeris.

— Kaip jis susijęs su Baringtonu?

— Per paskutinius rinkimus jis buvo konservatorių kandidatas; Baringtonas jį įveikė keturių balsų persvara. Fišeris tvirtina, jog Baringtonas negarbingai elgėsi ir pasiglemžė jo vietą; nujaučiu, jis padarytų viską, kad tik jam atsilygintų.

— Vadinasi, turime jam padėti siekti šio tikslo, — pasakė donas Pedras.

— Taip pat sužinojau, kad pralaimėjęs rinkimus Fišeris skęsta skolose — jis prasiskolinęs visam Bristoliui ir dabar desperatiškai ieško šiaudo įsitverti.

— Vadinasi, turėčiau jam tokį šiaudą numesti, taip? — kalbėjo donas Pedras. — Ką gali papasakoti apie Baringtono merginą?

— Daktarė Gvinetė Hags. Šv. Pauliaus mergaičių mokykloje Londone dėsto matematiką. Po Baringtono skyrybų vietinė Leiboristų partija tikėjosi išgirsti pareiškimą apie bendrą jų ateitį, bet, jeigu cituotume tą merginą mačiusį komiteto narį, jos nepavadinsi „tuščia lėlyte“.

— Pamiršk ją, — pasakė donas Pedras. — Iš jos mums nebus jokios naudos, nebent Baringtonas ją pamestų. Sutelk dėmesį į jo buvusią žmoną; jei majoras tau padėtų su ja susitikti, išsiaiškink, kas ją domina — pinigai ar kerštas. Beveik visos buvusios žmonos nori viena arba kita, dažniausiai — ir viena, ir kita. — Jis nusišypsojo Luisui ir pridūrė: — Gerai padirbėjai, mano berniuk.

Atsigręžęs į Diegą paklausė:

— O tu kokių turi naujienų?

— Aš dar nebaigiau, — truputį įsižeidęs pasakė Luisas. — Aptikau vieną žmogų, kuris apie Baringtonų šeimą žino daugiau nei jie patys.

— Kas tas žmogus?

— Privatus seklys Derekas Mičelas. Anksčiau dirbo ir Baringtonams, ir Kliftonams, bet, nujaučiu, jei sumokėtume gražų pinigą, būtų galima jį

įkalbėti...

— Prie jo nė nesiartink, — griežtai nukirto donas Pedras. — Jei jis panorės išduoti buvusius darbdavius, kodėl manai, kad neišduos mūsų, kai jam bus paranku? Tačiau tai nereiškia, kad neturėtum atidžiai to žmogaus stebėti.

Luisas linktelėjo, nors atrodė nusivylęs.

— Diegai?

— Britanijos tarptautinių oro linijų korporacijos pilotas Piteris Mėjus dvi naktis buvo apsistojęs „Milonga“ viešbutyje lygiai tuo pačiu metu, kai Buenos Airėse viešėjo Sebastijonas Kliftonas.

— Na ir kas?

— Tas pats žmogus buvo pastebėtas išeinantis pro galines Britanijos ambasados duris tą dieną, kai vyko pokylis sode.

— Tai galėtų būti sutapimas.

— „Milonga“ viešbučio durininkas nugirdo kažkokį žmogų, tikėtina, pažįstantį minėtą personą, besikreipiantį į jį Hario Kliftono pavarde; vardas ir pavardė sutampa su Sebastijono tėvo vardu ir pavarde.

— Jau mažiau panašu į sutapimą.

— Demaskuotas tasai žmogus artimiausiu lėktuvu išskrido į Londoną.

— Tikrai čia — ne sutapimas.

— Negana to, ponas Kliftonas išvyko neapmokėjęs viešbučio sąskaitos, kurią vėliau apmokėjo Britanijos ambasada, įrodydama, kad tėvas ir sūnus ne tik vienu metu viešėjo Buenos Airėse, bet, tikėtina, kartu ir dirbo.

— Tai kodėl jie nebuvo apsistoję tame pačiame viešbutyje? — paklausė Luisas.

— Nes nenorėjo būti pamatyti drauge, manyčiau, taip, — atsakė donas Pedras. Kiek patylėjęs jis pridūrė: — Puikiai padirbėta, Diegai. Beje, ar tasai Haris Kliftonas irgi varžėsi dėl mano skulptūros?

— Nemanau. Kai paklausiau Sotbio vedėjo, kas skambino, jis atsakė, jog nė nenutuokia. Nors aš apie tai užsiminiau, ponas Vilsonas tikrai ne iš tų, kurie susiviliotų kyšiu; numanau, jei jam kas nors pagrasintų, jis nedelsdamas paskambintų į Skotland Jardą, — donas Pedras susiraukė. — Bet gali būti, kad įspėjau vieną Vilsono silpnybę, — tęsė Diegas. — Kai užsiminiau, kad svarstau, ar nevertėtų „Mąstytojo“ vėl parduoti, jam išsprūdo, jog Britanijos vyriausybė gal ir susidomėtų galimybe skulptūrą įsigyti.

Donas Pedras sprogo pažerdamas tiradą keiksmažodžių, kurie būtų pribloškę net kalėjimo prižiūrėtoją. Prireikė laiko, kol jis aprimo, galiausiai kone pašnibždomis pasakė:

— Taigi dabar žinome, kas pavogė mano pinigus. Dabar jie jau bus sunaikinę banknotus arba perdavę Anglijos bankui. Kad ir kaip būtų, — spjovė, — daugiau iš tos krūvos nepamatysime nė penso.

— Tačiau net ir Britanijos vyriausybė nebūtų galėjusi atlikti tokios operacijos be Kliftonų ir Baringtonų šeimų pagalbos, — svarstė Diegas, — vadinasi, mūsų taikinys nepasikeitė.

— Sutinku. Kaip tau sekasi formuoti komandą? — paklausė skubiai keisdamas temą.

— Surinkau nedidelį būrelį žmonių, kuriems nepatinka mokėti mokesčius. — Likusi trijulė pirmą kartą per visą rytą nusijuokė. — Stengiuosi juos išlaikyti mokėdamas rankpinigius; kai tik gausime nurodymus, pradėsime juos vykdyti.

— Ar jie nutuokia, kam dirbs?

— Ne. Jie mano, kad aš — pinigais apsikaišęs užsienietis; atvirai kalbant, jie per daug neklausinėja, kol jiems mokama laiku ir grynaisiais.

— Visai neblogai, — donas Pedras atsisuko į Karlą.

— Ar tau pavyko išsiaiškinti, kas Baringtonui pasakė, kad jo sūnėnas yra pakeliui į Sautamptoną, o ne į Londoną?

— Negaliu įrodyti, — atsakė Karlas, — bet, man labai gaila, vienintelis galimas vardas — Brunas.

— Tas berniukas visada buvo per daug sąžiningas. Kaltinu jo motiną. Turime pasižadėti, kad niekada neaptarinėsime, ką turiu galvoje, kai jis bus netoliese.

— Bet nė vienas iš mūsų dorai nenutuokia, kas tavo galvoje, — atsakė Diegas.

Donas Pedras nusišypsojo.

— Niekada nepamirškite: jei nori parklupdyti imperiją, pradėk nužudydamas pirmąjį eilėje į sostą.

45

Durų skambutis suskambo be vienos minutės dešimtą; duris atidarė Karlas.

— Labas rytas, pone, — pasisveikino. — Kuo galėčiau padėti?

— Esu susitaręs su ponu Martinesu susitikti dešimtą.

Karlas linktelėjo, pasitraukė į šalį, leisdamas svečiui užeiti. Paskui nuvedė jį koridoriumi, pabeldė į kabineto duris ir pratarė:

— Jūsų svečias atvyko, pone.

Martinesas atsistojo iš už stalo ir ištiesė ranką.

— Labas rytas. Laukiau jūsų.

Uždaręs kabineto duris ir patraukęs link virtuvės, Karlas praėjo pro Bruną, kuris kalbėjo telefonu.

— ... tėtis man davė porą bilietų į rytdienos vyrų pusfinalį Vimbldone; jis man pasiūlė pasikviesti tave.

— Jis labai malonus, — atsakė Sebas, — bet penktadienį esu susitaręs susitikti su kuratoriumi Kembridže, nemanau, kad galėsiu su tavimi važiuoti.

— Nebūk kvailas, — kalbėjo Brunas. — Kas tau gali sutrukdyti rytoj rytą atvažiuoti į Londoną. Varžybos anksčiau kaip antrą neprasidės; jei atvažiuosi prieš vienuoliktą, laiko turėsi daugiau nei pakankamai.

— Bet vis tiek kitą dieną dar prieš vidurdienį turėsiu būti Kembridže.

— Galėsi pas mus pernakvoti, o penktadienio rytą Karlas nedelsdamas tave nuveš į Liverpulio gatvę.

— Kas žaidžia?

— Fraseris prieš Kuperį; turėtų būti karšta dienelė. O jei tikrai būsi labai geras, į Vimbldoną tave nuvešiu akį veriančiu nauju savo automobiliu.

— Tu turi automobilį? — negalėjo patikėti Sebastijonas.

— Oranžinį MGA, dvivietį, nukeliamu stogu. Tėtis padovanojo aštuonioliktojo gimtadienio proga.

— Šunsnuki tu, laimės vaike, — pasakė Sebastijonas. — O man tėtis aštuoniolikos metų proga padovanojo pilną Prusto raštų komplektą.

Brunas nusijuokė.

— Jei gražiai elgsiesi, pakeliui gal net papasakosiu apie savo naujausią merginą.

— Naujausią? — pasišaipė Sebastijonas. — Prieš turint „naujausią“, reikia jau anksčiau nors vieną turėti.

— Ar tikrai tavo balse išgirdau pavydo gaidelę?

— Atsakysiu, kai ją pamatysiu.

— Neteks, nes aš su ja nesusitiksiu iki penktadienio, o tada jau traukiniu riedėsi į Kembridžą. Susitiksime rytoj, apie vienuoliktą.

Brunas padėjo ragelį ir rengėsi eiti į savo kambarį, bet atsidarė kabineto durys ir pasirodė jo tėvas. Jis per pečius buvo apsikabinęs į kariškį panašų džentelmeną. Brunui nebūtų šovę į galvą klausytis tėvo pokalbio, jei nebūtų nugirdęs Baringtono pavardės.

— Ilgai netrukę sugrąžinsime jus į tarybą, — kalbėjo tėvas, lydėdamas svečią lauko durų link.

— Lauksiu tos akimirkos.

— Vis dėlto, majore, noriu, kad žinotumėte: manęs nedomina eilinis išpuolis prieš Baringtonus tik tam, kad sugluminčiau jų šeimą. Ilgalaikis mano tikslas — perimti kompaniją ir jus padaryti tarybos pirmininku. Ką pasakytumėte?

— Jei kartu ir Džailzas Baringtonas būtų sužlugdytas, nė negalėčiau labiau džiaugtis.

— Ne tik Baringtonas, — atsakė Martinesas. — Ketinu sunaikinti visus tos šeimos narius — atskirai, po vieną.

— Dar geriau, — atsakė majoras.

— Taigi pirmiausia jūs turite pradėti supirkinėti Baringtono akcijas, kai tik jos pasirodys rinkoje. Kai įgysite septynis su puse procento, grąžinsiu jus į tarybą kaip savo atstovą.

— Dėkoju, pone.

— Nevadinkite manęs ponu. Draugams aš — Pedras.

— O aš — Aleksas.

— Nepamirškite, Aleksai, nuo šiol mudu — partneriai ir turime vienintelį tikslą.

— Geriau ir būti negali, Pedrai, — atsakė majoras, ir du vyriškiai paspaudė vienas kitam ranką.

Donas Pedras galėjo prisiekti, jog girdėjo, kaip nueidamas majoras pradėjo švilpauti. Kai donas Pedras vėl grįžo vidun, koridoriuje rado laukiantį Karlą.

— Mums reikia pasikalbėti, pone.

— Eime į mano kabinetą.

Nė vienas iš jų nepradėjo kalbėti, kol nebuvo uždarytos durys. Tada Karlas pakartojo nugirstą Bruno ir jo draugo pokalbį.

— Žinojau, kad jis neatsispirs tiems Vimbldono bilietams, — jis pakėlė ant stalo stovinčio telefono ragelį. — Pakviesk Diegą, — sulojo. — O dabar pažiūrėkime, ar galėsime tą berniuką sugundyti tuo, kam bus dar sunkiau atsispirti, — pasakė laukdamas, kol sūnus prieis prie telefono.

— Kuo galiu būti naudingas, tėti?

— Jaunasis Kliftonas prarijo jauką, rytoj atvyksta į Londoną ir važiuoja į Vimbldoną. Jei Brunui pavyktų jam įpiršti ir kitą mano pasiūlymą, ar spėtum viską parengti iki penktadienio?

Sebastijonui teko pasiskolinti mamos žadintuvą, kad tikrai atsikeltų laiku ir spėtų į traukinį, išvykstantį į Padingtoną septintą dvidešimt trys. Koridoriuje jo laukė Ema; ji pasisiūlė sūnų nuvežti į *Temple Meads* stotį.

— Ar viešėdamas Londone manai susitikti su ponu Martinesu?

— Beveik neabejoju, kad susitiksime, — atsakė Sebastijonas, — nes jis ir pasiūlė kartu su Brunu važiuoti į Vimbldoną. Kodėl klausi?

— Šiaip sau.

Sebastijonas norėjo paklausti, kodėl mamai taip rūpi ponas Martinesas, bet numanė, jog paklausęs sulauktų tokio pat atsakymo. Šiaip sau.

— Ar nuvykęs į Kembridžą turėsi laiko pasimatyti su teta Greise? — paklausė mama, aiškiai norėdama pakeisti pokalbio temą.

— Šeštadienio popietę ji mane pakvietė į Niunhamą arbatos.

— Nepamiršk perduoti nuo manęs linkėjimų, — pasakė Ema, kai jie atvažiavo į stotį.

Traukinyje Sebastijonas atsisėdo vagono kampe ir mėgino išsiaiškinti, kodėl jo tėvai taip nerimauja dėl žmogaus, kurio niekada nebuvo matę. Jis nutarė

paklausti Bruno, ar šis nieko nežino apie kokius nors kilusius nesklandumus. Šiaip ar taip, Brunas neatrodė labai patenkintas jo kelione į Buenos Aires.

Kai traukinys atvažiavo į Padingtoną, Sebastijonas nė per plauką nebuvo praskleidęs jį kamuojančios paslapties. Prie išėjimo jis parodė kontrolieriui bilietą, išėjo iš stoties ir žingsniavo gatve nesustodamas, kol priėjo trisdešimt septintąjį namą. Jis pabeldė į duris.

— Dievulėliau, — sušuko ponia Tibet pamačiusi, kas stovi ant slenksčio. Ji apsikabino Sebastijoną. — Niekada nemaniau, kad vėl tave pamatysiu, Sebai.

— Ar šie svečių namai ruošia pusryčius bepinigiams pirmo kurso studentams?

— Jei tai reiškia, kad galiausiai keliausi į Kembridžą, ko nors paieškočiau. — Sebastijonas nusekė paskui ponią Tibet vidun. — Ir uždaryk duris, — pridūrė ji. — Galėtum pamanyti, jog gimei daržinėje.

Sebastijonas nulėkė atgal, uždarė lauko duris ir pasileido laiptais paskui Tibę į virtuvę. Jį pamačiusi Dženisė pasakė:

— Tik pažvelkite, lyg Pilypas iš kanapių.

Ir jis antrą kartą puolė į glėbį, o paskui buvo pavaišintas tokiais puikiais pusryčiais, kokiais mėgavosi toje virtuvėje sėdėdamas paskutinį kartą.

— Na, kas tavo gyvenime nutiko po paskutinio mūsų susitikimo? — paklausė ponia Tibet.

— Buvau Argentinoje ir mačiau princesę Margaritą.

— Kur yra Argentina? — paklausė Dženisė.

— Labai toli, — atsakė ponia Tibet.

— O rugsėjį važiuosiu į Kembridžą, — tarp kąsnių pridūrė Sebas. — Jūsų, Tibe, dėka.

— Tikiuosi, nesupykai, kad kreipiausi į tavo dėdę. Dar blogiau buvo tai, kad galiausiai jam teko važiuoti pas mane į Padingtoną.

— Ačiū Dievui, kad kreipėtės, — atsakė Sebastijonas. — Antraip gal ir dabar tebebūčiau Argentinoje.

— O kas šįkart tave atvedė į Londoną? — paklausė Dženisė.

— Labai jūsų abiejų pasiilgau, todėl turėjau sugrįžti, — atsakė Sebas. — Beje, o kur dar galėčiau gauti tokius skanius pusryčius?

— Nemanyk, kad patikėsiu, — pratarė ponia Tibė, smeigdama trečią dešrelę ir dėdama Sebui į lėkštę.

— Na, yra ir dar viena priežastis, — prisipažino Sebastijonas. — Šią popietę Brunas mane kviečia į Vimbldoną, vyrų pusfinalį; Fraseris prieš Kuperį.

— Aš įsimylėjusi Ešlį Kuperį, — mesdama pašluostę pasakė Dženisė.

— Tu įsimyli kiekvieną, iškopusį į pusfinalį, — papriekaištavo ponia Tibet.

— Neteisybė! Niekada nebuvau įsimylėjusi Nilo Fraserio.

Sebastijonas pradėjo juoktis ir nesiliovė visą valandą, todėl Itono aikštėje pasirodė tik pusę dvyliktos. Kai Brunas atidarė duris, Sebas pasakė:

— *Mea culpa*, bet turiu pasiteisinimą: mane užlaikė dvi mano merginos.

— Papasakok dar kartą, — paprašė Martinesas, — tik nepraleisk jokių smulkmenų.

— Praėjusią savaitę trijų patyrusių vairuotojų komanda praktikavosi kelis kartus, — dėstė Diegas. — Šiandien popiet jie viską patikrins dar kartą.

— O kas gali būti ne taip?

— Jei Kliftonas nesutiktų su tavo pasiūlymu, visą sumanymą reikėtų atšaukti.

— Jei gerai pažįstu tą vaikiną, jis nepajėgs atsispirti. Tik pasistenk, kad aš su juo nesusidurčiau, kol rytoj rytą jis neišvyks į Kembridžą. Negaliu garantuoti, kad jo nepasmaugsiu.

— Galiu patikinti, kad jūsų keliai nesusikirs. Šįvakar tu su majoru Fišeriu vakarieniauji „Savojoje“, o rytoj iš pat ryto eini į susitikimą Sityje, kur kompanijos advokatas tave informuos, kokias teises įgysi tapęs septynių su puse procento Baringtono akcijų savininku.

— O po pietų?

— Mes abu važiuojam į Vimbldoną. Ne žiūrėti moterų finalo, o garantuoti dešimt tūkstančių alibi.

— O kur bus Brunas?

— Jis vesis savo merginą į kiną. Filmas prasideda penkiolika po antros, o baigiasi apie penktą, todėl liūdnos žinios apie savo draugą jis neišgirs tol, kol vakare negrįš namo.

Tą vakarą Sebastijonas, niekaip negalėjo užmigti. Lyg negarsiniame filme jis kadras po kadro perbėgo visą dieną — pusryčiai su Tibe ir Dženise, kelionė į Vimbldoną MG automobiliu ir įtemptas pusfinalis — ketvirtą setą galiausiai laimėjo Kuperis 8—6. Diena pasibaigė vizitu pas madam Žožo Aludarių gatvėje, kur jis buvo apsuptas tuzino gabrielių. Šito Sebastijonas mamai nepasakos.

O paskui, tarsi viso šito būtų negana, pakeliui į namus Brunas paklausė, ar rytoj jis nenorėtų į Kembridžą važiuoti jo MG, o ne traukiniu.

— Bet ar tavo tėvas neprieštaraus?

— Jis pats ir pasiūlė.

Kai kitą rytą Sebastijonas nusileido pusryčiauti, nusivylė pamatęs, kad donas Pedras jau išėjęs į susitikimą Sityje; Sebas labai norėjo jam padėkoti už gerumą. Jis jam parašys, kai tik grįš į Bristolį.

— Kaip puikiai vakar praleidome laiką.

Sebastijonas įsibėrė į dubenėlį javainių ir atsisėdo šalia Bruno.

— Po velnių vakarykštę dieną, — atsakė Brunas. — Man didesnį nerimą kelia šiandiena.

— Kas nutiko?

— Ar man sakyti Selei, ką jaučiu, ar manyti, kad ji ir taip žino? — leptelėjo Brunas.

— Taip blogai?

— Tau gerai. Šiuo atveju tu daug labiau patyręs nei aš.

— Teisybė, — sutiko Sebastijonas.

— Liaukis šaipęsis, nes neskolinsiu MG.

Sebastijonas stengėsi atrodyti rimtas. Brunas pasilenkė virš stalo ir paklausė:

— Ką manai, kaip man rengtis?

— Paprastai, bet šauniai. Verčiau jau kaklaskarė nei kaklaraištis, — pasiūlė Sebastijonas; koridoriuje suskambo telefonas. — Ir nepamiršk, Selė irgi nerimaus, svarstydama, kaip jai rengtis, — pridūrė, kai į kambarį įėjo Karlas.

— Jums skambina panelė Tornton, pone Brunai.

Sebastijonas prapliupo juoktis, kai Brunas vatinėmis kojomis išėjo iš kambario. Kai po kelių minučių jo draugas grįžo, Sebas tepė marmeladu antrą skrebutį; bičiulis jį pasitiko žodžiais:

— Velnias, velnias, velnias.

— Kas atsitiko?

— Selė negali eiti. Sako, peršalo, karščiuoja.

— Vidury vasaros? — nesuprato Sebastijonas. — Sakyčiau, ji ieško priežasčių neiti į pasimatymą.

— Ir vėl klysti. Selė sakė, kad rytoj jau bus pasveikusi ir negali sulaukti, kada mane pamatys.

— Tai ko tau su manimi nevažiuoti į Kembridžą? Man juk nesvarbu, kuo vilki.

Brunas nusišiepė.

— Tu — prastas Selės pakaitalas, bet, tiesą sakant, nieko geriau nesugalvosim.

46

Išgirdęs „velnias, velnias, velnias“, Karlas atėjo iš virtuvės, norėdamas pamėginti išsiaiškinti, kas atsitiko. Pamatė abu vaikinus einančius pro duris. Karlas pasileido koridoriumi, išlėkė į gatvę, bet tepamatė, kaip oranžinis MG, vairuojamas Sebastijono, atsiplėšia nuo kelkraščio.

— Pone Brunai! — visa gerkle suriko Karlas, tačiau nė viena galva neatsigręžė, nes Sebastijonas įjungė radiją pasiklausyti naujausių žinių iš Vimbldono.

Karlas išbėgo į gatvės vidurį ir ėmė įnirtingai moti rankomis, bet MG nesumažino greičio. Paskui pasileido paskui automobilį, kuris artėjo prie kelio gale žaliai degančio šviesoforo.

— Raudona, greičiau! — rėkė Karlas.

Tikrai užsižiebė raudona, bet Sebastijonas spėjo pasukti kairėn ir jau lėkė link Haid Parko kampo. Karlui teko pripažinti, kad jie paspruko. Galbūt Brunas paprašė jį kur nors nuvežti, prieš Kliftonui važiuojant į Kembridžą? Beje, ar jis neturėjo po pietų eiti su savo mergina į kiną? Karlas negalėjo sau leisti taip rizikuoti.

Jis apsigręžė ir bėgte pasileido namo, stengdamasis prisiminti, kur tądien turėjo būti Martinesas. Žinojo, kad popiet jis Vimbldone stebės moterų finalą, bet, palauk, Karlas prisiminė, jog kiek anksčiau Martinesas turėjo susitikti su teisininku Sityje, vadinasi, jis dar gali būti biure. Dievo netikintis žmogus meldėsi, kad Martinesas dar nebūtų išvažiavęs į Vimbldoną.

Karlas puolė pro atdaras duris, koridoriuje čiupo telefono ragelį ir surinko biuro numerį. Po kelių akimirkų atsiliepė dono Pedro sekretorė.

— Man nedelsiant reikia pasikalbėti su bosu; nedelsiant, — pakartojo jis.

— Bet ponas Martinesas ir Diegas prieš kelias minutes išvyko į Vimbldoną.

— Sebai, norėjau su tavimi pasikalbėti apie tai, kas jau kurį laiką man kelia nerimą.

— Kodėl nemanau, kad rytoj tau pavyks susitikti su Sele?

— Ne, klausimas gerokai rimtesnis, — atsakė Brunas. Nors Sebastijonas pajuto pasikeitusią bičiulio intonaciją, negalėjo atsisukti ir įdėmiau į jį pasižiūrėti, nes pirmą kartą stengėsi įveikti Haid Parko kampą.

— Nieko negalėčiau garantuoti, bet nuo tada, kai atvykai į Londoną, jaučiu, kad mano tėvas tavęs vengia.

— Tačiau tam nėra jokio pagrindo. Šiaip ar taip, juk jis pats man pasiūlė kartu su tavimi važiuoti į Vimbldoną, — priminė Sebastijonas, kai jie riedėjo Parko skersgatviu.

— Žinau; pats tėtis ir pakišo mintį, kad šiandien galėtum pasiskolinti mano MG. Tik svarsčiau, ar Buenos Airėse negalėjo nutikti ko nors, kas jį būtų supykdę.

— Bent aš to nežinau, — atsakė Sebastijonas; jis pamatė ženklą su užrašu A1 ir išvažiavo į šalutinį kelią.

— Ir dar niekaip nesuprantu, kodėl tavo tėvas keliavo per pusę pasaulio su tavimi susitikti, kai būtų pakakę pakelti telefono ragelį.

— Ir aš norėjau to paties jo paklausti, bet jis buvo užsiėmęs, rengėsi naujausios knygos pristatymui Amerikoje. Kai mėginau ta tema pasikalbėti su mama, ji buvo labai nekalbi. Tvirtai galiu pasakyti — mano mama nėra nekalbi.

— Ir dar nesuprantu, kodėl likai Buenos Airėse, kai su tėčiu galėjai grįžti į Angliją.

— Nes tavo tėvui pažadėjau nugabenti į Sautamptoną didžiulę dėžę ir po tiek vargo nenorėjau jo nuvilti.

— Turbūt gabenai tą skulptūrą, kurią mačiau gulinčią pievelėje Šilingforde. Bet dėl to viskas atrodo dar paslaptingiau. Kodėl mano tėvas turėtų tavęs prašyti atgabenti iš Argentinos skulptūrą, siūlyti ją parduoti aukcione, o paskui pats ją nupirkti?

— Nenutuokiu. Pasirašiau perdavimo dokumentus, kaip jis ir prašė, o kai Sotbis paėmė dėžę, kartu su tėvais grįžau į Bristolį. Kodėl mane tardai? Viską padariau tiksliai taip, kaip prašė tavo tėvas.

— Nes vakar pas mano tėtį į namus atėjo toks vienas žmogus; nugirdau, kaip jis minėjo Baringtono pavardę.

Sebastijonas sustojo prie šviesoforo.

— Ar numanai, kas buvo tas žmogus?

— Ne, anksčiau niekada nebuvau jo matęs, bet girdėjau, kaip tėvas į jį kreipėsi „majore“.

— Viešas pranešimas, — per garsiakalbį pasigirdo balsas. Minia nutilo, nors panelė Gibson ketino sėkmingai baigti pirmą setą. — Prašytume poną Martinesą nedelsiant ateiti į sekretoriatą.

Donas Pedras iškart nė nesuprato, o paskui neskubėdamas atsistojo ir pasakė:

— Turbūt kažkas pasisuko ne taip.

Jis pradėjo brautis pro sėdinčius žiūrovus artimiausio išėjimo link; Diegas nuo jo atsiliko vos per žingsnį. Priėjęs laiptelius donas Pedras paklausė programėlių pardavėjo, kur yra sekretoriatas.

— Tasai didelis pastatas žaliu stogu, pone, — atsakė jaunas kapralas, rodydamas dešinėn. — Tikrai rasite.

Donas Pedras greitai nusileido laiptais ir išėjo iš didžiojo korto, bet Diegas jį aplenkė dar gerokai iki jam prieinant duris. Diegas paspartino žingsnį ir pasuko prie didelio pastato, užgožiančio kone visą horizontą. Kartkartėmis jis atsigręždavo norėdamas įsitikinti, ar tėvas čia pat. Pamatęs prie dvivėrių durų stovintį uniformuotą pareigūną, jis sulėtino žingsnį ir suriko:

— Kur sekretoriatas?

— Trečios durys iš kairės, pone.

Diegas lėkė tol, kol pamatė ant durų užrašą *Klubo sekretorius*.

Atidaręs duris jis akis į akį susidūrė su žmogumi, vilkinčiu šauniu raudonos ir žalios spalvos švarkeliu.

— Mano pavardė Martinesas. Ką tik mane iškvietėte per garsiakalbį.

— Taip, pone. Skambino ponas Karlas Ramiresas ir paprašė kuo greičiau paskambinti jam į namus. Jis pabrėžė, kad reikalas labai labai svarbus.

Diegas čiupo telefoną ant sekretoriaus stalo ir surinko namų numerį; tada į kabinetą įvirto jo tėvas įraudusiais skruostais.

— Kas atsitiko? — vos gaudydamas kvapą paklausė.

— Dar nežinau. Gavau nurodymą paskambinti Karlui namo.

Išgirdęs žodžius: „Pone Martinesai, čia jūs?“, donas Pedras čiupo ragelį.

— Taip, aš, — atsakė ir atidžiai klausė, ką Karlas kalba.

— Kas nutiko? — paklausė Diegas, mėgindamas kalbėti ramiai, nors tėvas mirtinai išbalo ir įsitvėrė sekretoriaus stalo.

— Automobiliu važiuoja Brunas.

— Šįvakar, kai grįšiu, pamėginsiu viską išsiaiškinti su tėčiu, — kalbėjo Brunas. — Šiaip ar taip, kaip galėjai jį supykdyti, jei tik vykdei jo nurodymus?

— Nesuprantu, — atsakė Sebastijonas, sukdamas į A1 kelią ir įsiliedamas į automobilių srautą magistralėje. Jis nuspaudė greičio pedalą ir džiaugėsi plaukus plaikstančiu vėju.

— Gali būti, kad aš per jautriai reaguoju, — kalbėjo Brunas, — bet mieliau išsiaiškinčiau visas paslaptis.

— Jei tasai majoras yra Fišeris, — pasakė Sebastijonas, — patikėk, net tu nieko neišsiaiškinsi.

— Nesuprantu. Kas, po velnių, tasai Fišeris?

— Jis buvo Konservatorių partijos kandidatas ir per rinkimus rungėsi su mano dėde. Neprisimeni? Aš tau apie jį pasakojau.

— Ar čia tas pats vyriokas, kuris norėjo apgauti tavo dėdę klastodamas balsus?

— Tas pats; jis taip pat mėgino destabilizuoti Baringtono laivybos kompaniją, pirkdamas ir parduodamas jos akcijas, kai tik kompanija pajusdavo kokį nors spaudimą. Gali būti, kad jis dar labiau įpyko, kai pirmininkas galiausiai juo atsikratė, o jo vietą taryboje užėmė mano mama.

— Bet kaip mano tėvas galėtų bendrauti su tokiu bjaurybe?

— Gali būti, kad tasai majoras — ne Fišeris; tada išeitų, jog per jautriai reaguojame abu.

— Tikėkimės, tu teisus. Bet vis tiek, manau, turėtume būti akyli ir ausyli; gal kuris išgirsime ką nors, kas išaiškintų šią paslaptį.

— Puiki mintis, nes tik viena galiu tvirtai pasakyti — nenoriu blogai galvoti apie tavo tėvą.

— Ir jei kuris nors iš mūsų išsiaiškinsime, kad dėl kažkokių priežasčių tarp mūsų šeimų dedasi negeri dalykai, tai nereikš, jog turime painiotis ir mudu.

— Visiškai sutinku, — atsakė Sebastijonas; spidometras rodė šešiasdešimt mylių per valandą; dar viena nauja patirtis. — Kiek iš kuratoriaus nurodyto knygų sąrašo žadi perskaityti iki semestro pradžios ir kiek iš tavęs tikimasi perskaityti? — paklausė jis sukdamas į antrąją juostą, nes norėjo aplenkti tris vienas po kito važiuojančius sunkvežimius su anglimi.

— Jis rekomendavo maždaug tuziną, bet, manau, nesitiki, kad visas būsiu perskaitęs iki pirmos semestro dienos.

— Nemanau, kad per visą gyvenimą būčiau perskaitęs tuziną knygų, — prisipažino Sebastijonas, aplenkdamas pirmą sunkvežimį.

Tačiau jam teko staiga stabdyti, kai viduriniojo vairuotojas netikėtai persirikiavo ir pradėjo lenkti pirmąjį. Kai atrodė, kad vairuotojas aplenks pirmąjį ir grįš į savo juostą, Sebastijonas pažvelgė į galinio vaizdo veidrodėlį ir pamatė, kad trečiasis irgi persirikiavo jo pusėn.

Priešais Sebastijoną važiuojantis sunkvežimis neskubėdamas vilkosi pirmyn, kol galiausiai prisigretino prie važiuojančiojo vidurine juosta. Sebastijonas vėl pažvelgė į galinio vaizdo veidrodėlį ir ėmė nervintis pamatęs, kad įkandin sekantis sunkvežimis vis labiau artėja.

Bruno atsigręžė ir ėmė įnirtingai mojuoti rankomis vairuotojui, visa gerkle rėkdamas:

— Traukitės!

Abejingo veido vairuotojas tik dar labiau užgulė vairą; sunkvežimis vis artėjo ir artėjo, o mašina priekyje niekaip negalėjo aplenkti važiuojančios pirmąja juosta.

— Dėl Dievo, judinkis! — šaukė Sebastijonas, delnu spausdamas automobilio signalą, nors gerai žinojo, kad priekinio sunkvežimio vairuotojas nieko neišgirs. Vėl pažvelgęs į galinio vaizdo veidrodėlį, jis pasibaisėjo išvydęs, jog iš paskos lekiantis sunkvežimis yra vos už kelių colių nuo galinio buferio. Priešakinis dar nebuvo nuvažiavęs tiek, kad galėtų persirikiuoti į viduriniąją juostą ir leistų Sebastijonui skusti pirmyn. Dabar Brunas įnirtingai mosavo kairėje riedančio sunkvežimio vairuotojui, bet šis ir toliau laikėsi pastovaus greičio. Jis kuo puikiausiai galėjo prilėtinti ir leisti jiems saugiai pasitraukti į viduriniąją juostą, tačiau nė nepažvelgė jų pusėn.

Sebastijonas tvirčiau suėmė vairą; sunkvežimis už nugaros palietė užpakalinį buferį ir pastūmėjo mažylį MG, nuplėšdamas numerių lentelę, kuri

pakilo į orą. Sebastijonas mėgino pavažiuoti dar porą pėdų pirmyn, bet negalėjo labiau paspausti, nerizikuodamas įsirėžti į sunkvežimį priekyje; tada jis būtų suspaustas tarp dviejų didžiulių mašinų kaip armonika.

Po kelių sekundžių jie buvo pamėtėti pirmyn antrą kartą, kai iš užnugario sekantis sunkvežimis jau gerokai stipriau kliudė MG galą ir nustūmė automobilį taip, kad šis atsidūrė vos per pėdą nuo priešakinio. Tik kai sunkvežimis rėžėsi į juos trečią kartą, Sebastijonui šmėstelėjo Bruno žodžiai: *Ar tu tikrai teisingai apsisprendei?* Jis pažvelgė į Bruną, kuris dabar buvo abiem rankomis įsitvėręs prietaisų skydelio.

— Jie nori mus užmušti, — rėkė jis. — Dėl Dievo, Sebai, daryk ką nors!

Sebastijonas bejėgiškai nužvelgė į pietus bėgančius kelius, priešinga kryptimi judančių mašinų srautą.

Kai priekyje lekiantis sunkvežimis ėmė mažinti greitį, jis suprato, kad jei nori neprarasti vilties išsigelbėti, turi apsispręsti — apsispręsti greitai.

Ligoninės priimamojo vadovui teko nepavydėtina užduotis paskambinti vaikino tėvui ir pranešti, kad jo sūnus žuvo per tragišką automobilių avariją.